

CIVITATIS
SEORBIAE

Widmungsexemplar des Verfassers Georg Brauh
für Andreas Hartzheim

V 53 a

120 ill. nummerierten Platten

Es fehlen im L. 1

Taf. 11 Limon
12 Anthon
30 Magdeburg.

Taf. 38 ist als Ersatz mit einem
anderen Expt. (andere Art.)
eingeklebt.

Es fehlen im L. 2.

Taf. 16 Besangon
22 Macboure
38 Kempton

es fehlen ferner

Lib. 1 Taf. 21 z. F. (Groningen)
22 Münster, Mandelma
Weid
23 Bremen, Braunschweig,
Linsburg
35 Frankfurt a. M.

Lib. 2 Taf. 37 Kall in Schwaben

(vgl. Atlas Dichtfeld
Schnee)

45. 39 g

19125 R.

ferner fehlen:

Lib. 1: 24, 37.

Lib. 2: 34, 35, 36, 39,
40, 41, 42, 43, 44,
45, 46.

2. P. 85 E

Handwritten text at the bottom of the page, likely a signature or title, is mostly illegible due to fading and bleed-through.

Ge. u. N. 53a (Lib. A. 2.) (2°)

(Jmk.)

PRIVILEGIUM
CAESARAE MAIESTATIS.

MAXIMILIANVS Secundus, diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclauoniae, &c. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae & Wirtenbergae, &c. Comes Tyrolis, &c. Recognoscimus & notum facimus tenore praesentium vniuersis. Rempublicam bene & recte constitutam, non tam armis, mœnijs, & propugnaculis, quàm litterarum studijs, & vniuersis rebus agendis aptis & idoneis munitam esse decet. Animaduertentes autem ad conseruandas & propagandas bonas artes ac seminarium quasi virtutis constituendum & retinendum operas typographicas plurimum adiuuandas, vel pro Tribunali Ius & Iustitiam administrando, quietem & tranquillitatem publicam tueri solent; sed etiam in primis existimamus fœuendos, qui rei litterariae curam suscipientes non de nostra solum aetate, sed de posteris etiam bene mereri nituntur.

Cùm igitur nobis expositum sit, nostri & Sacri Imperij fideles dilectos M. Franciscum Hogenbergium & M. Simonem vanden Noeuel, nec non M. Georgium Bruin, non sine multo laborum cœdio & graui sumptu, Ciuitates Orbis Terrarum accuratissimè delineatas, ac alia quae ad earum originem & historiam spectarent, summa diligentia collegisse, atque constituisse illas Ciuitatum delineationes cum historica enarratione, ad communem rei litterariae vtilitatem in Publicum edere, deterreri autem finitris xmulorum artibus, qui falcem in messem alienam iniicientes ex aliorum laboribus priuata commoda venari soleant, nobisque proinde humiliter supplicatum sit, vt pro nostra in litterarum studia & Musarum alumnos affectione, ipsis clementer subuenire, Caesaraeque auctoritate nostra muniam illam xmulorum licentiam benignè coercere dignaremur. Quibus quidem precijs gratiosè admissis, praesentium vigore, scienter, animoque bene deliberato & Caesarae auctoritate nostra serio decernimus & statuimus, quod nemo pictorum, sculptorum, caelatorum, typographorum, bibliopolarum & aliorum, qui vendendis vel imprimendis libris, seu quacunque alia ratione librariam negotiationem exercent, xmulisque opus illud imitatoris, pingendis, sculpendisque, aut alio quouis modo exornandis atque illustrandis imaginibus & tabulis vsui vel auxilio esse possunt, memoratum M. Francisci Hogenbergij, M. Simonis vanden Noeuel & M. Georgij Bruini Ciuitatum Orbis Terrarum descriptionem, delineationibus & historica enarratione illustratam intra decennium ab editionis absolutae die numerandum, coniunctim, vel diuisim, ipsis in seipsis aut inuitis nec typis nec sculptura seu quocunque alio modo, aut charactere, xmulari aut imitari, vel aliunde allatum intra Sacri Romani Imperij fines vendere ac distrahere publicè vel occultè possit aut debeat. Si quis autem praesens edictum nostrum transgredi aut violare, memoratumque opus recudere & in fraudem auctorum spargere conatus fuerit, eum non solum huiusmodi libris tanquam commissis & praedictis Francisco Hogenbergio, Simoni vanden Noeuel, & Georgio Bruin, vel haeredibus aut mandatum habentibus, auxilio Magistratus eius loci, vbi deprehensus fuerit, vendicandis priuari, sed insuper etiam poena decem Marcarum auri puri fisco nostro Imperiali, fraudis vindicæ & parti lxxix ex æquo soluenda & numeranda mulctari volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & Sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis tam Ecclesiasticis quàm secularibus cuiuscunque status, gradus, ordinis & conditionis existiterunt, praesertim verò ijs, qui in Magistratu constituti sunt, ac vel suo vel superiorum suorum loco & nomine Iuris & Iustitiae administrationem exercent, ne quemquam hoc Privilegium seu interdictum nostrum impunè violare, spernere aut negligere patiantur. Sed si quos contumaces compererint praescripta poena plecti, & quibus cuius re ètè fieri potest, modis coerceri curent, quatenus & ipsi grauissimam indignationem nostram euitare voluerint. Id quod testamur praesentibus litteris manu propria subscriptis & Caesarei sigilli nostri impressione munitis. Datum in Ciuitate nostra Vienna die vigesima octaua mensis Augusti, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo secundo, Regnorum nostrorum Romani decimo, Hungarici nono, Bohemici vero vigesimo quarto.

Maximilianus.

V. Io. Bap. Weber.

Ad mandatum Sac. Caes.
Maiestatis proprium
Obenburger.

IMPERATORI
CAESARI MAXIMILIA-
NO II. P. F. AVGVSTO
INVICTISSIMO.

ET REVERENDISS.
ILLVSTRISSIMISQVE
SACRI ROM. IMPERII
SEPTENVIRIS PRIN-
CIPIBVS ELECTORIB.

DANIELI MOGVNTINAE, SALENTINO E CO-
MITIBVS AB ISENBVRG, COLONIENSIS, IA-
COBO TREVIRENSIS ECCLESIAE ARCHIE-
PISCOPIS, FRIDERICO COMITI RHENI PA-
LATINO, AVGVSTO SAXONIAE DVCI, IOAN-
NI GEORG. MARCHIONI BRANDEBVR-
GENSI, MAXIMILIANO BOHEMIAE
REGI, CLEMENTISSIMIS
GRATIOSISSIMISQVE
PRINCIPIBVS,

GEORGIVS BRVIN,
SIMON NOVELLANVS,
FRANCISCVS HOGEN-
BERGIVS DED.
CONSECRANTQ.

ALEXANDRI GRAPHEI

A SECRETIS AMPLISSIMAE

REIPVB. ANVERPIANAE

IN ORBIS TERRARVM CIVITATES

COLLOQVIUM.

INTERLOQVVTORES

THAUMASTES, PANOPTES.

Thaumastes. *A*T quæ rara meis nunc ô pulcerrima rerum
Subjicitur facies oculis? miranda repente
Unde hæc, hæc vnde in terris apparet imago?
Ecquid portendit subita hæc mutatio? nam quæ
Mortales hebetat visus caliginis aura,
Prospectumque oculis dudum quæ crassa tuenti
Eripit, en penitus nostris absterfa recessit:
Hinc mentem, cunctosque novus stupor occupat artus.
Quid referam? an fallax oculos sic ludit imago?
Non hercle: video, dictu mirabile, claris
Luminibus, nostro atque alio sub sole iacentes
Subiectas terras, medijsque impostaque terris
Oppida, & haud notas nobis sine nomine gentes:
Regnaque, sunt longè nostris quæ disita regnis:
Collibus impositas arces, turresque superbas,
Calicolum delubra Deum, fora plena tumultus,
Marmoreasque domos, operosa palatia Regum
Magnorum, longarum amplissima strata viarum,
Littoraque, & celsos curuato fornice pontes,
Et portus, pictis naualiaque apta carinis.
Nec videor minus ante oculos hæc cernere, cæli
Iupiter astringero quam cum sublimis ab axe
Despicit, atque imis desigit lumina terris
Desuper adspectans, cum res, hominumque labores
Respicit, & rerum curam cum concipit omnem.
Ecce autem, & notas, nota in regione, vel ipso
Momento, cunctas Belgarum lynceus vrbeis
Cerno: quas inter, felici illustria partu
Carole Gandauæa tuo ter maxime lata
Maenia conspicio: bene noto nomine Brugas,
Mercibus & quondam externis, opibusque potentes:
Bruxellam altricem Regum, sedemque vetustam:
Et

Et quam florentem studiis atque arte Minerva
 Præstanti, & merito dulces ante omnia Musæ
 Delegere sibi. hic mirè splendida nuper
 Regifico luxu, Dia Andouerpa, superbo
 Luxurians fastu, insigni celeberrima cultu,
 Nympha Europæo longè gratissima celo;
 Et quæ tantum alias inter caput extulit vrbes,
 Quantum lenta solent inter viburna cupressi:
 Squalida nunc, omni penitus spoliata decore,
 En iacet, informi vultu, turpique veterno
 Obsita, scissa comas, referens vix virginis ora,
 Indignis lacerata modis: hinc turbidus imis
 Flexuagus placidum Scaldis caput occulit undis.

At licet ærumnis præsentibus obruta magnis,
 Innumerabilibusque malis pessundata, penè
 Succumbat defessa: tamen quandoque procellis
 Insanis, tenebris, & tempestatibus atris
 Depulsis, procul & claro mox Sole reducto
 Lumine, tempus erit, res est certissima, fallet
 Haudquaquam, rursus cum ceu rediuiua resurget,
 Attollensq; caput celsum sub nubila condet,
 Et proiecta solo nunc marcida ferta, decoræ
 Cervici variata rosis reparata reponet.

At mihi quis reliquas vrbes, quas undique cerno
 Hic illic sparsas, nullo mihi tempore visas,
 (Nam nunquam externas abij peregrinus ad oras)
 Expediet? venit hic properans, en, fortè Panoptes,
 Hoc poterit: namque is, passim toto orbe vagatus,
 Plurima narrauit, quæ oculis lustrauit acutis.
 Ergo opportunè nobis te, care Panopte,
 Offers: dic age, & hæc edisere vera roganti.
 Hæc vrbs est quenam, celebres quæ amplissima colles
 Mæmibus includens septem complectitur altis?
 Pan. Dicam equidem, neq; suspensum te amice tenebo:
 Hæc, tibi quæ ostendit Pario vnoque columnas
 Marmore surgentes, & templa ex ære columnis
 Magnifico sumptu suggesta, palatia celsis
 Diuorum templis certantia celsa, Theatra
 Ardua, Thermarum vestigia prisca, ruinas
 Murorum ingentes, veterum monumenta virorum:

B. j. Hac

Hæc est illa potens rerum Roma, inclita bellis,
 Et quondam augustis Mauortia clara Triumphis:
 Hæc regna imperio preffit, populosque subactos
 Frenavit, totum victrix dominata per Orbem.
 Thau. Quis verò ille ammis, gratis qui flexibus errat,
 Culta rigans? Pan. est hic, dictus quondam Albula, Tybris:
 Caruleus Tybris, celo gratissimus. Flla,
 Ecce, est præcipiti Florentia nobilis Arno,
 Ter quater ingenis felix, spectabilis altis
 Turribus: hæc Senæ celsa sunt mœnia: Parmæ
 Armigeræ sunt hæc, prædiuitis vberè gleba.
 Parthenopen hac parte vides: hac parte capaci
 Insignis portu frondosis collibus Ancon
 Cernitur: hic celebris latis Ferraria campis
 Apparet. dites Ligurum, Insuorumq̄ potentum
 Sint vbi, quòve loco posita, si fortè requiris,
 Primæ vrbes: est, nōne vides? hic altera: at illic
 Altera, sed video geminam quò luminis acrem
 Intendas aciem: nōne hic? surgentia celo
 Hic vbi se tollunt multa arte palatia, tecta
 Regia, ceu medio in pelago molimine magno
 Constructa, ac fabricata manu, fundamina magni
 Neptunni, immota loco perstantia, quamuis
 Æstuet, atque imis vdas eructat arenas
 Sedibus iratum pelagus? terraq̄ mariq̄
 Urbs hæc est Venetum, longos dominata per annos.
 Hic Drepani portus, tuta hic statione Panormus:
 Hic Mamertini quæ mittit munera Bacchi.
 Ecce, Tridentinæ latis in vallibus arcis
 Hic surgunt turres: montosa, atque aspera magnos
 Hic bissex vnum & pagos das cernere clarè
 Heluetia, æternum firmatos fœdere certo.
 Dulcibus hic studijs, & mire dedita Musis
 Argentina sacris: illic, Augusta, per Orbem
 Cognita terrarum, celeberrima, nomine verè
 Regi augusta, Lyco gaudens, pulcerrima, latis
 Mæmibus, ingenis operosæ addicta Minervæ
 Acribus inprimis, hæc Noriberga: vetustis
 Sedibus, en, illa est, dives Wormatia campis
 Fertilibus, Procernum celebris conuentibus: illi

Quæ

Quæ vicina iacet, laudata est Spira; liquores
 Dulcia nectareos quæ fundit vina, perita
 Sacrosanctarum Legum. Thau. Quæ deinde Panopte
 Vicinæ hæc vrbes, præclaris mœnibus ambæ,
 Ambæ illæ eximie? Pan. rogitas? harum altera, Rheni
 Quæ posita ad ripas, est dicta Maguntia: magnam
 Hanc statuit molem quondam Germania victrix:
 Mansura hæc posuit Drusi monumenta subacti.
 Thau. Ergo hæc, quam perhibent populisq; orbiq; dedisse
 Infanda arte typos arguto ex arte, perenne
 Diuinumque opus, inuentum admirabile, visum
 Haud vnquam? Pan. illa ipsa: æternum cui plurima debet
 Posteritas olim tanto pro munere. Thau. dic nunc
 Altera quæ? Pan. dicam: rapido est Francfordia Mæno
 Nobilis, excellens claris virtutibus: illa
 Regales generose tibi dat Casar honores,
 Sceptraque promittit, sacri Imperijque tiaram.
 Thau. Si nobis nondum est inspecta Colonia. Pan. cernes,
 Huc paullum deflecte oculos: celeberrima longè
 Hæc, Agrippinæ ducens de nomine nomen,
 Est: hanc felicem dicunt, meritoque beata
 Dicier illa potest, si vel respexeris alta
 Mœnia, si turres, excellentesque domorum
 Structuras, celo surgentia tecta Deorum,
 Reliquias Diuum quibus est dotata: bicornis
 Si vel dona sinu Rhenus pater ampla patenti
 Quæ fundit, opere aut feruentia strata viarum.
 Hæc sint magna licet: tamen est felicitior illo
 Nomine, quod tam felici Respublica ductu
 Tanta eat, & placida populus quod pace fruatur
 Felix, ante alias felix Urbs: scilicet, istis
 Temporibus duris, quod semina dira malorum
 Innumerabilium, quod mille incommoda rerum,
 Deplorandarum sat nunquam, haud senserit: ipsa
 Linida Fortunæ quod non experta furentis
 Tela: nec, ut plures alie, quas sæua fatigans
 Exercet Nemesis, duros est passa labores:
 Consilij moderata pijs, virtute suprema,
 Arte Salentini, supremi Antistitis, alti
 Fllius Herois, claro de sanguine creti

Hsenburgorum Comitum: Groppere salubri
 Consilio qui primus ades: te docta Minerva
 Erudijt, tibi sacrosancta volumina Legum
 Nosse dedit, Sophiae & iocundos ire per hortos.
 Haec eadem, auspicijs magni moderata Senatus,
 Alma viget: cuius pars est non infirma, multo
 Eximius splendore, vigil Liskirchius, aequis
 Legibus is populum & iustis consultus habenis
 Fustitia regit, & prudens nunc temperat urbem
 Consul: is & Musas mirè complexus, & arteis,
 Et fouet, & colit ingenuas: queis dulcia cordi
 Carmina, laurigero qui Phæbo digna locuti,
 Hos generosus alit, diuino & nectare pascit.
 Nec minus has decies olim molitus habenas
 Est Sudermannus magna cum laude, probata
 Et pietate grauis, canaque etate verendus,
 Præclarus genitor tuus, ô Henrice, reposta
 Cui licet endogredi docti penetralia Phæbi,
 Magnarumque graues rerum cognoscere causas
 Cui datur, Hansiacis & qui bene consultit acri
 Urbibus ingenio, dum res sub pectore versat
 Syndicus ambiguas, sacundoque explicat ore.

Nunc verò hinc alias vt concedamus ad vrbes
 Præcipuas quasdam, tu lumine percipe porrò
 Quò digitum intendam. non hic, en, cernis, apricis
 Collibus impositam, riguis & vallibus urbem?
 Non liquidos fontes passim per prata, per arua
 Læta soporifero manantes murmure? lymphis
 Agmina Nympharum vitreis mersare natantum
 Corpora? perpetuò hæc dicas viridantia Tempe,
 Aspice: Aquisgranum est: hic Carole Mausolæum
 Conspicitur ter Magne tuum: hic diademata prima
 Magnamini accipiunt, genus alto à sanguine Diuim,
 Induperatores. acri quæ sulfure fumant
 Hæc loca, sunt calidis Thermae de fontibus ortæ:
 Egra salutifero reparantes corpora Thermae
 Flumine, victa lue, & variis exercita morbis.
 Mercibus, & studijs hic splendida Lipsia: clara hic
 Wittenberga iacet: vastos Erfurdia muros,
 Vandalicos & sepe truces experta furores

Ham-

Hamburgum, & celsas turres, arcesq; suberba
 Lubeca ostentat: ter maxima Praga potentum
 Nec minus ostentat monumenta insignia Regum:
 Et vastas moles, longi & curuamina pontis.
 Magna Vienna, sua hic en propugnacula, vinci
 Nescia, miratur, animosaque despicit hostem.
 Hæc Phœbæa Rhodos: sunt hæc tua mœnia Buda.
 Illa, illa est Magni de nomine Constantini
 Dicta, opibus Regum pulchrè exornata, potenti
 Imperio, fama; ingens, magnæ æmula Romæ.
 Porrò hanc, cui fixis oculis stupefactus inheres,
 Urbem, vallorum latè quam circulus ingens
 Ambient, miraris? ea quæ sit deinde requiris?
 Cernere pyramidum quæ dat spectacula, quæq;
 Clara sepulcrorum præbet miracula regum?
 Est Memphis: seu iussa imperiosa Tyranni
 Quattuor hæc didicere pati, & iuga dura subire
 Heu misera. hæc Solymæ sanctæ sunt mœnia: fœdè
 At nunc raptæ manent, cæmibus data præda cruentis.
 Quæ sit causa rogas? agitans discordia fratres,
 Quos voluit dici ipse suo de nomine Christus,
 Hoc facit: vt proprios enses in viscera vertant
 Heu sua, nec capiti studeant auertere pestem
 Unanimes: nimia vanæ cupidine capti
 Gloriolæ, magni spernunt dum iussa Magistri.
 Nunc age, præcipuas foecundis diues Iberus
 Quas habeat terras, quas Gallia fertilis vrbes,
 Accipe. Quam cernis magnis, en aspice, muris,
 Est, sua quæ iactat cocco saturata rubenti
 Serica fila, olim populis, Granata, beatis
 Laudata: hæc est Mercurio fundata, potensq;
 Hispali: hic, toti felix notissima mundo
 Ullyxbonna iacet: nobis quæ ditia mittit
 Munera, quæ dat diues Arabs, quæ decolor Indus,
 Quæq; nouo quærentur opes dudum orbe reperto.
 Hanc Burgum dicunt: hæc est, quæ Barcino ponto
 Adiacet ostrifero: medijs hæc quæ sita terris
 Ostentat sese, populi dixere Toletum
 Indigenæ: magno ter felix Præsule. Thau. sed quæ
 Hæc? Pan. est, altiloquum Vatem quæ clara Camænis
 C. j. Dul

Dulcibus Ausonium peperit generosa. vetu stis
 Mœnibus hic spectanda iacet Nemausus aperte:
 Illa quater senis vicis quæ præfuit olim
 Imperiosa: potens illa ecce Tholosa. Thau. sed hæc quæ,
 Fluminis has rapidi ripas quæ splendida cultis
 Aedibus illustrat? Pan. iocundo est munere Diuum
 Lugdunum omnigenum, longè celeberrima: at illa, est
 Urbibus Europæ populosa Lutetia certans
 Circuitu magno, latè complexa rotundo
 Orbe suo pluri quamplurima iugera campi.

At nunc sat fuerit, vastum ostendisse per orbem,
 Præcipuè insignes turritis mœnibus Vrbes,
 Hoc Europæo positas alioque sub axe:
 Namque ego, distincto si cunctas ordine pergam
 Enumerare, frequens vasta aut quas Africa monstris
 Terra habet, aut Indi procul hinc sub Sole repositi
 Occiduo, simul & nascenti: Asiæ ve potentis
 Innumeras, cunctas & quas Sol lumine lustrat:
 Antè, leues atomos tenui quos corpore clarus
 Phœbus, ubi radios patula per aperta fenestræ
 Inferit, inter se motu miscere videmus
 Prælia perpetuo, enumeram, referamq; canendo:
 Omnia nec valeam numeris includere nostris
 Nomina: præcipitans & Sol cadit, ipsa domorum,
 Aspice, summa micant tantum fastigia: quare
 Mox abeo: hanc vnâ si designaui, dignam
 Quam videas: hæc est cunctarum maxima longè
 Insula, cæruleis pelagi quæ tunditur undis:
 Aurique, argentiq; ferax. toto orbe Britanni
 Diuisi, hanc habitant: longè pulcerrima regni
 Totius hæc Urbs est, Londinum nomine dicunt:
 Regia, magna, potens, multos regnata per annos.
 Cecropijs olim, Latijsq; habitata Camœnis:
 Funera Rossensis magni, docti aspera Mori,
 Heu indignata tantorum fata virorum.

Porrò autem, plures alias, totumq; per orbem,
 Undique vel sparsas immensis tractibus vrbes,
 Si cognosce cupis: sunt, qui rara arte periti,
 Virtute insignes clara, quos maxima Pallas
 Erudijt, te oculis, & mente per omnia ducent:

Hos

TERRARVM CIVITATES.

Hos adiunge tibi socios, aderuntq̄ volentes.

Thau. Qui precor hi? Pan. est alter bonus Hogenber- Franciscus
Hogenber-
gus.

Thau. Estne Nouellanus? Pan. Ille est. his Iupiter Simon No-
uellanus.

æquus
Pro meritis, cunctas vrbes cognoscere, terras
Metiriq̄ oculis dedit, in quacunque repostas
Parte orbis, quocunque alio sub Sole iacentes.
His quoque, si Phæbo & Musis dilectus amænis
Tertius accedet, spectata Ortelius arte
Eximius, deerit nihil: at tibi cuncta, vel vno
Lumine, lustranti, toto orbe errare licebit.

EIVSDEM FRONTISPICII

EXPLICATIO.

Thaumasies.

VERUM age dic, hæc est quæ præstantissima moles,
Ardua, nata recens operoso è marmore, cælo
Ductum opus augustum, cunctis memorabile seclis:
Cui binæ assurgunt solido ex adamante columnæ,
Perpetuæ, immanes, admiranda arte columnæ,
Regifico exstructæ sumptu? quæ Diva? quid isti,
Quid sibi, fare, volunt? namque hic fulgentibus armis
Indutus, galea, clypeoque insignis, & hasta,
En stat mole sua grauis, imperterritus: alter,
Huic licet, at nudus reiecta veste, minetur?
Prætereâ, quid id est, flammis crepitantibus hic quod
Ingentem siluam ramis frondentibus ignes
Pascere conspicio? mirari, accurrere nudos
Mortales? hic effosis habitare latebris,
Stramineasq̄ casas illic componere? Pan. dicam.
Principio genus humanum, discriminis omnis
Atque vsus expers, inter spelæa ferarum,
Quadrupedumq̄ domos, horrentia lustra, traherat
Vitam infelicem in siluis, sine legibus ullis
More feræ, victumq̄ dabant immittia corna,
Glandiferæ quercus, spinis rubus asper: & herbæ
Pabula præbebant, vulsis radicibus: acrem
Stinguebantq̄ sitim fontes, riuuq̄ fluentes.
Mortales inter nudos Apheleia, decora

C. ij.

Non

Non vlllo cultu, simplex at, nudaque & ipsa
 Versabatur inops, cunctarumq; indiga rerum.
 Atque adeò, dum fortè sedent, & dulcia lenti
 Ocia agunt, & securi per mollia ludunt
 Gramina sub dio: dum magna furentibus Austris
 Exercet siluas tempestas, turbida torquens
 Nubila, & arborei vasto cum pondere rami
 Incumbunt ramis, ventiq; frequentibus vrgent
 Motibus inter se ramos magno impete, ab omni
 Parte: latent validis quæ abstruse feruida truncis,
 Corticibusq; intus flammai semina, crebro
 Trita micant: frondes hinc nutrimenta ministrant
 Aridula: mox at, conceptis viribus ignis
 Aestuat, & ventis increbrescentibus, atras
 Fumorum nubes inter, Volcanus habenis
 Immisissis, populatur ouans dense omnia siluæ
 Robora: iocundo stirpes spoliantur honore.

Hac rara specie perterrita pectora miris
 Usque modis: seruens ferret quid flamma, quid ignis
 Fumifer ignari, portentosiq; calores:
 Diffugiunt. furor at postquam violentior ignis
 Paullatim cessit, flammaq; a suisq; quierant:
 Audaces: propiusq; accedere tentant
 Ignibus: hi, quæ, quantaferant mortalibus agris
 Commoda, percipiunt: hinc mox aduoluerè certant
 Robora cruda focus: trabibusq; subinde fouere
 Arboreis, primas aeterna pascere flammæ
 Materia statuunt, omne & seruare per æuum.

Ergò, alium atque alium, tacitis sed nutibus, ipsi
 Huc simul inuitant: huc omni ex parte frequentes
 Conueniunt: mirè tepida dulcedine capti
 Flammarum, inter se leti socia agmina iungunt.

Hinc, ubi communis iam consuetudinis vsus
 Plurimus accessit, titubantes fingere linguas,
 Et formare suas, si vera est fama, loquelas
 Cæperunt, prima atque exordia sumere: tandem
 Vox inuenit iter, meditataq; verba sequuta
 Paullatim, coepitque frequens crebrescere sermo.

Quare, homini erectos, spectantes aethera vultus,
 Cum dederit Natura parens, sublimiaq; ora:

Ut longè præstet cunctis animalibus: ipsos
 Mortales miseros haudquaquam passa iacere
 Sordibus in sædis, angustam & degere vitam:
 His cognosse dedit, quos ipsa creasset in vsus
 Unguibus armatasq; manus, digitosq; micantes,
 Membrorumq; agiles nodos, artusq; decoros.

Hæc ergo experti caelestia munera, tentant
 Explorare nouas artes: pars fronde saligna
 Tecta parant: alij mox apta cauare latebris,
 Exesi latere in montis, loca, figit hirundo
 Garrula ceu nidos tignis, imitatus at alter
 Has, cæno simul & viridanti vimine, rarum
 Texit opus. menti sed vbi prudentia maior
 Succesit, prælongo vsu, suspendere furcis
 Populeis sua tigna student, vdaque parata
 Argilla, lentis & cratibus intertextis,
 Ducitur arbuteis paries: ramalibus inde
 Aut fagi, tiliæ ve leuis, vel arundine glauca
 Integitur, seruenti umbra vt defendat ab æstu
 Corpora: non imbres, hyemis non frigora lædant.

Interea, his rudibus mortalia pectora curis
 Dum sese exercent, studijsque frequentibus illis
 Intenta inuigilant: dias sub luminis oras
 Se prodit solers Industria. paupere tecto
 Hæc, laribusque artis nata olim, paruula quamuis
 Esset, & in cuius recubans composita iaceret,
 Somno vnquam paruos vix declinabat ocellos.
 Mox, vbi cum pueris cæpit colludere, mirè
 Ipsa agilis, manibus paruis, digitisq; tenellis,
 Plurima vel madido è limo, vel vimine lento
 Fingebat, nunc hæc tractans, nunc illa retractans.
 At, postquam sensim, teneris crescentibus annis,
 Sollicitam ignaue cæperunt tædia vitæ:
 Pauperiem duram fugiens, errare per orbem,
 Dens in siluis, solisq; in montibus æuum
 Degere constituit: oculis perquirere acutis
 Singula, scrutari, mirari, mente capaci
 Versare abstrusas res, vestigare profundas
 Et rerum causas, & quæ Natura creatrix,
 Alma parens, magna ingenio, admiranda dedisset.

Tandem edocta probè, sortis miserata malignæ
 Humanæ, insinuans hominum se mentibus vltro,
 Ipsa experta, suas dudum quas repperit artes
 Edocet, ingenij & paullatim exercet acumen:
 Ignarasq; manus operum, insuetasq; laborum,
 Rebus inauditis, primum & nascentibus aptat.
 Scilicet, hinc vsu pedetentim exercita longo
 Pectora: dein, rerum perquam studiosa nouarum,
 Inque dies rebus magis oblectata repertis,
 Ingenio ingenium, præclaris artibus arteis
 Exsuperant, nil quidquam intentatumq; relinquunt.

Sic genus humanum, rude quondam, obtusaq; gestans
 Pectora (ceu fera deposita feritate) per arteis
 Ingenuas, vsu, longa assuetudine victum,
 Formatumq; aliam vitam, moresque decoros
 Accepit, procul abiectis agrestibus. altè
 Sæpius insita sic, fisco cuneo'ue securi'ue
 Arboris alterius trunco, siluestria sorba
 Exuere agrestes animos, mitescere succos
 Conspicimus crudos, acres quiq; antè fuère.

At non tanta quidem quondam mortalibus ipsis
 Sufficere hæc potuit vel sola Industria. namque
 Et claræ hæc Diuæ, celso de culmine Olympi
 Delapsæ in terris, diuino numine plena,
 Mōstrauère viã. Thau. sed quæ? namq; aspice, tantum
 Conspicio hic vnã, referat quæ virginis, almæ
 Aut Diuæ, aut Nymphæ vultus. dic, ista Panopte
 Quæ precor est, hic quæ sublimi in sede locata
 Sublimis sedet, egregio exornata decore?
 Libella in dextra fabrilis cernitur: aureus
 Circinus in læua, & non fallax norma videtur.
 Pan. Hæc illa est celebris, longè pulcerrima Nympha,
 Illa, illa Idææ magnæ gratissima Matri:
 Illius eximiis decorat quæ tempora fertis
 Turrita. hæc illa est, docuit quæ ponere primum
 Fundamenta operum magnorum, calcis & vsum
 Cœtiliumq; dedit laterum: quibus artibus altis
 Montibus aut marmor, puteis aut saxa trabantur.
 Ordimbusq; graues docuit disponere certis
 Structuras rerum, fulgentes ære columnas:

Tecta-

Tecta que, sublimi turres educere celo
 Aerias, tignis coniungere tigna, vel ipsa
 Robora, fraxineasq; trabes aptare bipenni.
 Præterea, quas aut facies spectare domorum
 Debeat ad cæli parteis: qua parte locanda
 Atria, vestibulum, secreta cubilia, xysti,
 Balnea, triclinia, & magnorum altaria Diuûm.
 Et quid non? demum, latis quibus oppida terris
 Ponenda, aut vrbes quibus in regionibus aptis;
 Morbida ne malè spirantis contagia lædant
 Aeris, continuò ne sint obnoxia ventis
 Corpora pestiferis. simulacra, stupendis
 Artibus, Heroum, spirantia signa, colossos
 Fingere marmoreos, ad sidera ducere moles
 Ardua Pyramidum, variisq; palatia Regum
 Picturis, variis ornare coloribus aedes.
 Ducere aquas longo per marmora candida ductu
 Fontibus è primis, metiri iugera gnoma,
 Cuncta manu docta regere, vt Ratione magistra,
 Norma vel à recto, vel ne quid aberret amussis.
 Hinc, magnæ meritò donis quòd talibus ornet
 Undique diuinis gremium Telluris apertum,
 Orbis Terrarum decus immortalè, perenne,
 Cunctarum, emerita est ea dicier ornamentum.
 Thau. Admiranda canis: propriû at quod nomē? Pan. vt edam
 Non opus: hæc tantum, quæ dixi, sedulus ipse
 Inspice, nomen habes. Thau. capio. quis hic alter aënis
 Qui squammis borret, clypeoque, hastaq; tremendus?
 Pan. Cuius nota bene hæc Diua est Tritonia Pallas,
 Bellipotens: quondam primas hæc condidit arceis,
 Surgentes moles, & propugnacula bello
 Tuta. Thau. quis ille alter? Pan. primo est qui primus in orbe
 Ob scelus infandum, fraternæ cædis iniquæ,
 Sanguinis & fusi, fugiens vlticia magni
 Arma Iouis, tristesq; minas, dextræq; potentis
 Fulmina, telluri presso signauit aratro,
 Et primam cinxit turritis mænibus urbem.
 Thau. At cui sublati ad cælum molibus altum
 Magnificè erecta hæc moles inscribitur ingens,
 Insignis titulis, insignibus argumentis?

COLLOQUIVM

Pan. Illi: Europæum lato qui temperat orbem
 Imperio, in terris & qui dat iura secundis
 Auspicijs felix, magno Max Aemiliano
 Induperator, cingunt cui tempora lauri
 Vitricæ. his & qui sunt de stirpe creati
 Magnorum Heroum, claris natalibus orti.
 Quos penes est summam rerum, imperijque, referre
 Heroa ad virtute grauem. queis, prima potestas
 Designare, humeris cuius operosa recumbat
 Magnarum rerum moles, qui sceptrâ, coronamq;
 Inuictus gerat, & magni molimina Turcæ
 Contundat, validis armis arma impia frangat.
 Thau. Quis posuit precor hoc opus immortale? quis auctor?
 Pan. Hi sunt, antè memoravi nomina quorum,
 Quos repetam meritò digni: præclarus uterque
 Arte Nouellanus, bonus Hogebergus. Thau. at istis
 Hæc quis tam viuis simulacra coloribus aptè
 Depinxit, pulcreq; stylo illustrauit acuto?
 Quis vel imaginibus lætum hunc afflauit honorem?
 Pan. Quis rogitas? est, qui Graio, Latioq; cothurno
 Fuscius insignis, per amœna vireta, per hortos
 Anidum ingreditur: dulces ante omnia Misse
 Cui cordi, citharamq; dedit cui Phœbus eburnam.
 Thau. Ergò, quòd nobis, serisq; nepotibus, isti
 Tantarum auctores rerum, voluere Panopte
 Consultum bene, & hunc tantum impertire laborem,
 Et nos his cumulare bonis, ingentibus, amplis,
 Perpetuis, vllò morituris tempore nunquam,
 Præmia digna ferent meritis pro talibus. altus
 Iupiter his dabit, æternum vt per secula currant
 Omnia, & obscuro subducat nomina leto.
 At nos, Posteritasq; simul ventura, vicissim
 Carmina perpetuò, toto resonantia cælo,
 Dicemus læti, tanto & pro munere largis
 Laudibus in terris meritos tribuemus honores.

Georgius
Brunn.

ALEXANDER GRAPEEVS
CANEBAT.

GEORGIUS BRVIN
 AGRIPPINENSIS
 BENEVOLIS LECTORIBVS
 S. D.

QVANDOQVIDEM celebrium Vrbium Oppido-
 rumque topographicae descriptiones, accuratissime delinea-
 ta, praesenti hoc opere vobis proponantur ob oculos, Specta-
 tores, Lectoresque beneuoli: non ita alienum ab instituto
 nostro fore putavi, de primis Vrbium initiis, progressu, &
 incremento paucula quaedam praefari: vt primis earum prin-
 cipijs & causis probe perspectis ac cognitis, earundem
 institutum, vsus, ac finis penitus intelligatur. M. Vitruuius lib. de Architectu-
 ra .2. humanae societatis initium mira quadam industria explicans, causam,
 quae homines in vnum coegit, coetusque sociavit, his verbis enarrat: Homines,
 inquit, veteri more, vt ferae in syluis & speluncis & nemoribus nascebantur,
 ciboque agresti vescendo vitam exigebant: interea quodam in loco ab tem-
 pestatibus & ventis densae crebritatibus arbores agitatae, & inter se terentes ra-
 mos, ignem excitauerunt, ex ea flamma vehementi perterriti, qui circa eum
 locum fuerunt, sunt fugati, postea re quieta, propius accedentes, cum animad-
 uertissent commoditatem magnam esse corporibus, ad ignis teporem ligna
 adijcientes, & eum conseruantes, alios adducebant, & nutu monstrantes, osten-
 debant, quas haberent ex eo utilitates. In eo hominum congressu, cum pro-
 fundebantur aliter e spiritu voces, quotidiana consuetudine vocabula, vt obti-
 gerant, constituerunt: deinde significando res saepius, in vsu ex euentu fari for-
 tuito coeperunt, & ita sermones inter se procreauerunt. Paulo aliter Cicero,
 ciuili humanaeque societatis conuentum, originem habere, litterarum monu-
 mentis tradidit: quem Franciscus Senensis Patritius, lib. 1. de Regni & Regis
 institutione, imitari videtur. Qui non casu, & fortuito homines conuenisse scri-
 bit, sed diuinam mentem sapientiam ipsis praestitisse, vt societates, coetusque in-
 stituerent. Quae quidem mens diuina, cum caetera animantia abiicisset ad pa-
 stum, solum hominem erexit, ad coeli que, quasi veri domicilij conspectum, ex-
 citauit: Tum speciem oris ita formauit, vt in ea penitus reconditos mores effin-
 geret, quando hilaritate animi vultu ostendimus, moerorem enim, tristitiam,
 formidinem, iram, furorem, tranquillitatemque, frons, oculi, & supercilia in-
 dicant. Hac mente diuina, principio rerum humanarum acutiores ingenio vi-
 ri, qui inter vagos illos atque agrestes homines versabantur, animaduerte-
 runt

*Confociat.
 humani ge-
 neris origo.*

E. j. runt

runt, hominem aliena ope indigere, cum neminem sibi ipsi satis esse cernerent. Proinde arbitrati sunt, illum per societatem sui generis commodius degere posse, & facilius consequi omnia, quae per naturam ei deesse videbantur. Et idcirco à syluestri vagaque solitudine, in multitudinis coetum, humanaeque societatem illum deducendum esse duxerunt. Quo quidem facto, quamprimum coniuncti inter se homines, sermonem ex assidua consuetudine statuerunt, quò conceptum mentis exprimerent, & consilia communicarent. Plato autem in Protagora, aliud ab his diuersum ciuilem consuetudinis principium refert, quod quidem, quia fabulis est multò quàm veritati propinquius, referre non placet. Iam verò hominum coetu siue ignis vtilitate sociato, siue natura & ratione duce instituto, quod sanè à ratione non multum abhorre videtur, vt primas hominum societates ab his principiis vtilitatis causa profectas existimemus, credamusque hominem natura sociale animal, longè magis quàm apes, formicae, grues, & eiusmodi genera, quae gregatim aluntur, gregatimque se tuentur, in vnum coetum venisse, vt quisque promeret quod alteri opus esset, acciperetque aliunde quod ipse praestare non posset. Igitur, vt dixi, communi hominum societate conflata, cumque in ea sermonis auxilio se mutuò intelligere, sensum animi exprimere, tum manibus & articulis quam vellent rem facilius se posse tractare viderent, coeperunt in eo coetu alij speluncas fodere sub montibus, nonnulli hirundinum nidos, & aedificationes earum imitantes, de luto & virgultis facere loca, quae subirent: eaque ratione domiciliorum tyrocinium inuentum, & excogitatum fuit. Cum porro essent homines imitabili docilique natura, quotidie inuentionibus gloriantes, alijs alij ostendebant aedificiorum effectus, & ita exercentes ingenia certationibus, indies melioribus iudicijs efficiebantur, plurimumque furcis erectis, & virgultis interpositis, luto parietes texerunt: Alij luteas glebas arefacientes, struebant parietes, materia eos iugumentates, vitandoque imbres & aestus, tegebant arundinibus & fronde. Postea, quoniam per hybernas tempestates, teecta non poterant himbres sustinere, fastigia facientes, luto inducto, proclinatis tectis, stillicidia deducebant. Vnde Architecturae rudimenta sunt nata, quae ab ijs initijs profecta sunt, quae necessitas humano generi ostendit. Quemadmodum, Daniele Barbaro teste, legitur in his esse, quae nuper inuenta sunt insulis, vbi caesae arboribus innixae, canis, & viminibus intextae, stramentis, & luto contextae cernuntur, ea tamen ratione, vt magnitudine, pulchritudine, & commoditate personarum dignitati plurimum tribuatur. Haec à Christianis, vt natura tulit, ita inuenta, sed postquam frequentia celebrari ea loca coeperunt, politioribus lignis, elegantioribus formis ornata conspiciuntur. Ex leuibus porro, obscuris, & exilibus aedificiorum principijs, crescente nimirum in vna aliqua casa, ex foemina & viro, filiorum & nepotum multitudine, quae

*Domicilio
non tyro-
cinium.*

*Archite-
cturae ru-
dimenta.*

eodem tecto contineri non poterat, modicis ex materia domibus, vt autor est Halicarnasseus, vicatim, discretisque domicilijs habitare cœperunt. Eaque occasione, villas & pagos paulatim construere & societate ex pluribus domibus constituere necesse fuit: vnde Franciscus Senensis, in suis de Repub. libris, oppidorū & vrbium initium deducit. Cū enim sensim cernerent homines, quantæ utilitatis esset humana societas, quamque facilius victum simul complures, quàm singuli compararent (quò enim maior & frequentior multitudo est, eò vberior in ea est copia eorum omnium quibus vita indigeat, quando nascentibus hominibus inopia data est comes) tutiusque ab incurfu ferarum degerent, coadunatis tugurijs, pagos pagis adiungere, & familias familijs adijcere cœperunt, & de communi utilitate cogitare. Hinc seminarium ciuitatum est ortum, in quibus populariter habitarent. Hinc munimenta, tutioris vitæ gratia, inuenta sunt. Nam locis æditis fossam ducere, & vallo circundare, non dubitauerunt, & sic vrbes & oppida inchoauerunt. Quocirca Varro ait; Urbem dici, quod aratro præfinita: & Pomponius Iureconsultus peregregius, Urbem dictam asserit, quod vrbare aratro definire sit: Urbum, optimū vetustissimorum verborum indagatorem præterea dixisse ait, curuaturam aratri appellari, quod in vrbe cōdenda adhiberetur. Oppidum etiam dici Varro testis est, quod munitur opis causa: Sic etiam Mœnia, quòd urbem muniunt, appellata sunt, & Murus à munitione. Quibus ex rebus constat, primam rationem eorum qui ciuilem societatem instituerunt, fuisse, vt tutè degerent, & à vi atque impetu munirentur. Tranquillitas namq; vitæ dux illius extitit, ad innumerabiles commoditates excogitandas. Quis porro urbem primus condiderit, variè à multis proditum est. Alij Cecropen statuunt, vt Plinius, qui eam extruxit, quæ postea *ἄκροπολις*, id est, arx, dicta est Atheniensib., prius erat Cecropia. Strabo, Argos prius à Phoroneo dicit cōditos, quod Homerus Pelasgicon nominat. Ægyptij omnium antiquitatū gloriam eminentis annalibus ad se trahunt, & Diospolim, quæ sunt Thebæ, tempore omnes antecedere asseuerant. Verum Enochia, vt Iosephus vocat, omnium est vetustissima, quam Cain, cū exagigaretur furijs cæsi fratris, nec vllus sibi locus tutus satis videretur, condidit, murisq; cinxit, & terminos agro posuit. Consimiliter et Pallas Arcium inuētrix, multorum scriptorum auctoritate constituitur, quam Bellonam plerique nominarūt, eò quod belli inuentrix et princeps, à Cicerone lib. 3. de Nat. Deorum, constituatur, vel quia hastam vibrare consueuerit, docueritq;, vel denique à furore immittendo bellantibus, et quod minimè sit mitis. Cuius templum in nona regione vrbis, et ante hoc columna erat posita, vnde hasta mittitur, signū belli inferēdi. Quin etiā huic Arcium inuētrici, tria quædā signa peculiariter attribuebātur: noctua, draco, et populus. Quare Demosthenes, Atheniensis, summus ille Imperator

Oppidorum
auctor.

Arcium
inuentrix.

(asserente Francisco Senensi, lib. 9. de Regis et Regni administratione) cum in exilium proficisceretur, Arcem Athenarum suspexit, et altiore voce dixisse fertur: O Pallas, urbium custos, cur tribus truculentissimis belluis delictaris, noctua, dracone, et populo? Cupiens populi leuitate praecipue accusare. Quibus quidem signis, qualis Princeps esse debeat, sagax declarauit vetustas, vt vigil, prudensque sit, & populum fautorem habeat. Noctua quidem, vt cernimus, vigilantissima est, & noctu semper excubat. Draco autem peracri oculorum acie, omnia circumspicit, vigilatque, quod etiam eius nomen indicat, ^{δῆρα} enim est cernere, & acute intueri. Idcirco à doctissima vetustate, aedium sacrarum, aediorum, templorum, thesaurorumque custodia, draconi assignatur. Sed rude & incōcinne, quemadmodum & aedium, oppidorum, urbiumque principium fuit. Neque enim initio muris cinctae, vallo & propugnaculis ex viuo saxo communitae fuerunt, sed, vt Halicarnasseus perhibet, aggeribus tantum, arborumque truncis, caesae aliquot leui materia, vel arundine, vel stramento excitatae, quibus homines habitabant, circumdabantur. Nec Galli olim, & multo minus Germani, vt Hubertus Leodius asserit, qui non oppida, sed vicus inhabitabant, lapide & cemento suas ciuitates cingebant: sed trabes directae perpetuae, in longitudinem paribus interuallis distantes inter se binos pedes, in solo collocabantur, reuinciebantur extrorsus, & multo aggere vestiebantur: ea autem quae diximus interualla, grandibus in fronte saxis effarciebantur. His collocatis & coagmentatis, alius insuper ordo adijciebatur, vt idem illud interuallum seruaretur, neque inter se contingerent trabes, sed paribus intermissae spaciis, singulae singulis saxis interiectis, arcte continerentur, sic deinde omne opus contexebatur, dum iusta altitudo muri expleretur. Qui quidem muri in hunc modum compositi, etsi ea tempestate deformes non erant, & ad vtilitatem, defensionemque urbium summam haberent opportunitatem, quod & ab incendio lapis, & ab ariete materia defenderet, quae perpetuis trabibus pedes quadragenos plerumque introrsus reuincta, neque perrumpi, neque distrahi posset, non tamen perpetuo durabilis erat, pluuia etenim & vetustate corrumpebatur, & temporis tractu, cariola saepe concidebat. Idcirco necessitate hominum industriam excitante, quae in iam constituta ciuili societate, multorum consilij adiuta, vires & incrementa gradatim sumpsit, & quo à ferarum & scelestorum hominum iniurijs commodius se tuerentur, saxa saxis coniungere, lateritios muros ex lapide & materia compositos construere didicerunt. Quos prioribus multo firmiores fuisse, ex eo facile constat, quia ob expugnationis difficultatem, muralis corona ab Imperatore ei dabatur, qui primus murum subiisset, & per vim in hostium oppidum ascendisset. Ex quo facile apparet, quomodo nihil simul inuentum, et perfectum fuerit. Consi-

tuta

tuta iam qualicunque vrbis facie, à casarum necessitate, ad agrestium tuguriorum commoditatem: à comodo verò, ad ædificiorum magnificentiam atque splendorem sensim progressi homines, et certam ædificandi rationem per artificiosas symmetriarum obseruationes, inueuerunt. Eoque modo, vsus, obseruatio, animaduersioque naturæ, artem demùm peperit, quæ primo statim vocabulo, artificem fabri nomine insigniuit. Vnde Faber cuiusque rei opifex, prima institutione dictus est, Græcè tecton, vnde Architecturæ commune omnibus artificijs nomen deductum est. Quæ singulari cultu, magnificentia, atque nitore non modò vrbes, publica priuataque ædificia expolire, & concinnè ornare, sed & magno fastu, stupendis impensarū sumptibus, præclara & magnifica illa ædificia septem construere docuit, quæ humanæ industriæ miracula mundus admiratur. Itaque nobilissima Architectura, in summo collocata fastigio, totius Vniuersi ornamentum, iure nominatur. Quæ etenim vrbs, quod oppidum aut castrum absque Architecturæ præfidijs, vel minima nominis celebritate claret? Illa ædificiorum magnificentia, populi opes, vasta propugnaculorum mole, murorum & turrium dispositione ac ordine, Moderatorum curam & prouidentiam spectantibus non obscure demonstrat. Eam proinde Daniel Barbarus, omnium Artium Principem, ac dominam, ludicem atque Reginam artificiorum, & inuentorum optimo iure vocat. Quam & Vitruuius scientiam dicit, pluribus disciplinis & varijs eruditionibus ornatam, cuius iudicio probantur omnia, quæ à cæteris artificibus perficiuntur opera. Cuius quidem artis dignitas, ex eo maxime elucet, quod eius nomen à principatu, quem inter omnes artes obtinet, sit deriuatum. Quare & Plato Architectum præesse inquit his, qui artibus vtuntur. Sed quisnam ego, qui Architecturæ commendationem suscipio? An ne Gellianum illud exciderat, Turpius esse exigue atque frigide laudare, quàm insectanter & grauius vituperare? Eius itaque commendationem Architecturæ peritis relinquens, ad præsens me opus conuertam. In quo quidnam ornamentum toti vniuerso periti Architecti urbium, oppidorumque structura contulerint, artificiosæ Simonis Nouellani, & Francisci Hogenbergij manus, mirifica quadam industria, tam accurate, et ad viuum, partium singularum proportione, et vicorum ordine ad amussim obseruato, expresserunt, vt non icones et typi urbium, sed vrbes ipsæ, admirabili cælaturæ artificio, spectantium oculis subiectæ appareant. Quas partim ipsi depinxerunt, partim ab ijs, sagaci diligentia conquistis, atque depictas acceperunt, qui singulas quasque vrbes perlustrarunt. Idque ea diligentia, vt non temere, sed audacter atque constanter affirmare audeam, nihil vnquam eiusdem argumenti vel in Italia, vel in Gallia, aut alibi produisse, quod cum istius operis artificio et veritate conferendum veniat. In quo topo-

graphicae urbium oppidorumque descriptiones tam geometrica, quam perspectiua pingendi ratione, cum genuina situs, locorum, moeniorum, publicorum & priuatorum aedificiorum obseruatione, singulari artis industria atque praesidio sunt delineatae. Sed quem in finem, Lector optime, dices? Norunt historiarum periti, quantum ad variarum rerum cognitionem peregrinatio longinqua & diuturna conducat. In qua sensuum adminiculo percipiuntur ea, quae doctore etiam exercitatissimo praecunte, non ita commodè intelligi queunt. Varij siquidem diuersarum Gentium ritus, disciplinae, leges, mores, instituta, & consuetudines peregrinando multò accuratius intelliguntur, quàm si ea quae nunquam vidimus sola historica lectione tractaremus. Nunquid ieiunum & profus anile de multiplici rerum varietate eius iudicium est, qui natiui soli limitibus omni tempore septus, domesticos tantum, apud quos delituit, audiuit, exterorū verò hominum consuetudines nunquā vidit? Itaque non immeritò Diogenes Laertius lib. 2. in vita Archelai Cosmographi scribit, Alexandrum Macedonem gloriari solitum fuisse, se plura oculis lustrasse, quàm alij Reges vnquā animo & cogitatione attingere valuissent. Scribit Diodorus Siculus, Democritū Abderitem Philosophum octoginta iuges annos peregrinatum fuisse, vt varijs in locis, diuersorum hominum consuetudine, nihil eorum negligeret, quae hominis mentem scientiarū nitore exornare potuissent. Ita Nestor (asserente Francisco Senensi lib. 14. de Regis & Regni institutione) gloriatur, quòd cum Lapis conuersatus fuerit. Menelaus autem iactabundus exultat, quòd Cyprium, Phoeniciam, Ægyptumque aduenerit, Thebas quoque viderit, quas centum clauderēt portae, & singula quaeque ducentos haberet custodes equis instructos, & quòd Æthiopiam etiam lustrauerit, Sidoniam, & Lybiam. Sed quia non omnium facultates concedunt, neque etiam omni periculo, hoc praesertim tempore, vacat, per varias mundi partes oberrare, multasque vrbes ac oppida peregrinando lustrare: Idcirco praesenti opere, variarum historiarū amantes, à peregrinandi labore, periculo, atque impensa liberauimus. Dum acerrimo oculorum sensui, qui reliquos omnes, Aristotele teste, praestantia superat, accuratissimas urbium icones proponimus: quae in tabulis artificiosè depictae, multo apertius de se iudicium praebent, quàm si descriptione litteris tantum comprehensa, qualiscunque & obscura earum cognitio quaereretur. Hoc studij genere Carolus Magnus vehementer delectatum fuisse constat, quem tres tabulas argenteas habuisse, Platina in vita Leonis. 3. commemorat: quarum vnā, in qua vrbs Constantinopolitana insculpta erat, Basilicā B. Petri: aliam, vbi imago vrbs Romae cernebatur, Ecclesiae Rauennati dono dedit. Tertiam filijs reliquit, cui inerat orbis terrarum descriptio, quam auream fuisse plerique scribunt

bunt. His porro urbium descriptionibus, historicas earundem enarrationes coniunximus, ut ubi depictorum oppidorum facies cum ijs Lectores contulerint, præter urbium oppidorumque situm, etiam ea quæ ad ciuitatem pertinet, aliqua ex parte intelligant. Quod quidem institutum nostrum, non modò gratiam habere, sed & mirificam delectationem, & utilitatem præbere existimauimus. Cum ex eo, & historiarum augeatur cognitio, & quæ optima ædificandi ratio sit, diuersorum ædificiorum collatione, perspici queat: Tum etiam situm, murorum ambitum, & conditionem earum urbium, quæ à truculentissimis nationibus, Christianis sunt ereptæ, non sine maxima recuperandi spe, spectandas proponat. Ita Alexandrum, quem ex virtute Magnum nuncupauerunt, summa diligentia scrutari solitum aiunt loca, in quibus bellum esset gesturus, semperque eadem picta intueri voluisse, ut picturam illam contemplando, ea dignosceret, quæ cauenda, quæ ue aduenda essent. Neque verò est cur consilium hoc Christianis tandem aliquando noxium & perniciosum fore quis putet, eò quòd primariæ ipsorum vrbes fidei hostibus hac occasione contemplandæ & discutiendæ veniant. Huic siquidem malo, quod quidem haud exiguum fore putabamus, ea ratione occurrimus, dum diuersarum nationum ac gentium diuersum vestiendi cultum & habitum, vtriusque tam præstantioris, quàm deterioris sexus effigies urbium simulachris appingi curauimus. Quam sanè ob causam immanissimi Turchi, qui omnino nullas, vel sculptas, vel depictas imagines ferunt, nunquam hoc opus, etiamsi maxime ipsis emolumento esset futurum, admittent. In his denique urbium enarrationibus eorum scriptis vsi sumus, qui eas ipsi peragrarunt, & oculis accuratissime perspexerunt, ne quis mihi de ignotis, & nunquam à me visis, multa scribere obijciat. Eos autem auctores iam omnes ex ordine recenserem, sed prolixitatis euitandæ gratia, id omitto. Desiderantur quidem adhuc aliquot urbium typi, quos bellicis præpediti tumultibus, non ita commodè obtinere potuimus. Quòd si itaque Urbium Moderatores, aut quicumque tandem alij, Ciuitatum suarum delineatione, splendoris aliquid operi nostro, historiarum etiam, & picturæ amatoribus, in honesta Litterarum studia, animi propensionem significare, eamque nobis communicare voluerint, suo eas loco collocabimus, neque ipsi à nobis præteribuntur indiçti. Ita opus hoc nostrum mirificè multarum urbium genuina descriptione ornauit ac auxit Præstantissimus, Doctissimusque vir, Dominus Abrahamus Ortelius Anuerpianus, hoc nostro tempore insignis Cosmographus, quo optimos quosque honestis Litterarum studijs fauentes, maximo beneficio affecit.

P R A E F A T I O .

Nec minores gratiarum actiones merentur summi illi præstantissimarum artium admiratores, Georgius Hofnagel Anuerpianus Mercator, et Cornelius Chaymox, quorum ille viuos et accuratos Hispanicarum, hic verò aliquot Germanicarum vrbium typos, perhumaniter nobis communicauit. Idem etiam singulari animi propensione fecit, generis virtutumque splendore Clarissimus vir ac D. Dominus Constantinus Liskirchius, Florentissimæ Reipub. Coloniensis primarius hoc tempore Consul: cuius spectabilis omniq̃ officiorum genere à nobis obseruanda dignitas, earum vrbium, oppidorumq̃; descriptionibus opus hoc nostrum adauxit, quæ ex Africa, Asia, & India, pauci vnquam antè depictas viderunt. Nec minus de Cosmographiæ & historiarum studiosis bene mereri voluit Reuerendissimus & Illustrissimus Princeps ac D. D. Gerardus à Grosbeck Leodiensium Antistes, &c. Cuius Illustriss. Cel. procurante Reuerendo D. Georgio Syluio, eiusdem Diocesis D. Saffraganeo dignissimo, vrbis suæ Leodiensis viuam & accuratam effigiem, operi nostro inferendam, pro liberali Illustrissimæ Cel. suæ in studiorum cultores propensione, communicauit. Reliquum nunc est, vt Candidum spectatorem, lectoremque beneuolum peramanter rogem, vt studium nostrum, quobellissimè eum reficere, & recreare conati sumus, boni consule-

re, eique optime fauere dignetur.

Coloniæ Agrippinæ

M. D. LXXII.

LONDINVM.

LONDINVM, vrbs antiquissima, in Midelfexia Comitatu, regione totius Angliæ feracissima & saluberrima, ad flumen Thamesim LX. passuum millia ab Oceano sita, latitudinis habet gradus LII, longitudinis XIX. & XV. minuta. Cuius quidem, primum omnium fundatorem Brutum fuisse, constanti historiarum lectione, perhibetur. Is, ex Italia in Græciam, inde in Africam, tum in Gallias, ac demum in Britanniam deveniens, ad Thamesim fluvium, situ, & opportunitate loci adductus, urbem condidit, Troiamque novam appellavit (verba sunt Pontici Virunnij, qui sex, de rebus Britannicis libros, conscripsit, quos integros, vix verbo mutato, ex Gaufrido Monumetensi desumpsit) quæ tandem per corruptionem, Trinouantum, dicta fuit. At, postquam Lud, frater Casiblauni, qui cum Iulio Cæsare dimicavit, regni gubernacula adeptus est, cinxit eam nobilissimis muris, & turribus, arte mirâ fabricatis, & de nomine suo iussit eam dici, Caer Lud, id est, ciuitas Lud. Deinde per corruptionem nominis, Cærlunda. Et succedente tempore, per commutationem, linguarum Lundene: Et postea demum, applicantibus alienigenis, qui patriam sibi submittebant; Lundres dicta fuit. Mortuus tandem Lud, in hac vrbe sepultus est, iuxta portam illam, quæ hoc etiam tempore, Por Lud, Britannicè, Saxonicè verò Ludes gate, nuncupatur. Ob hanc autem nominis mutationem, inter prædictum Lud, fratremque eius Neunium, maxima est orta seditio, quoniam vellet nomen Troiæ in patria sua delere. Quam contentionem Gildas historicus & Poëta insignis, copiosè profecquitur. Hactenus Ponticus. Hanc porrò Trenouanti deductionem, Ioannes Zelandus, in Syllabo dictionum antiquarum Genethliaco Edoardi Cambriæ Principis subiuncto, hunc in modum confirmat. Trenouantum, Britannicè Trenouante, latinè oppidum nouum, vel, vt quidam non ineptè interpretatur, Troia noua dicitur. Quod autem Tre, oppidum significet Britannica lingua, tam notum est, vt comprobatione prorsus nulla egeat. Trenouantum olim ea vrbs fuit, quam & Londinum Britanni recentiori vocabulo appellabant. Vt autem præclaræ vrbes sua commutent nomina, non est infrequens. Londini meminit Cornelius Tacitus, libro historiarum suæ decimo quarto. Meminit & Ptolomæus, eo paulò recentior, secutus forsitan Fabium Pictorem, in Britanniarum descriptione, aut alium quempiam Latini nominis Cosmographum. Quamquam, nisi ego omnino male iudico, luxatum est Londini vocabulum apud Ptolomæum suo loco. Non enim Cantiorum vrbs fuit: Thamesis ingens æstus Cantios, à Trenouantibus indubie diremebat. Barbaris etiam Britanniam, vi occupantibus, Londinum Mediofaxonum, & Oltrofaxonum, non autem Cantiorum erat &c. Polydorus Virgilius, vir alioqui doctissimus, Trenouantum temerè adscribit vrbi, quam nostra ætas Northampton, ad differentiam Suthampton, corruptè pro Northampton dune appellat, &c. Hæc Ioannes Zelandus, in gratiam Trenouanti sui. Nobilis ille fluvius Thamesis, primò Isis nominatus, paulò supra Vinchelcombiæ vicum oritur, deinde riuus passim auertitur, citra Oxonium cum flumine Thami, iunctis aquis, nomen quoque coniungit. Ad extremum immani maris æstus (quibus, vt ait Gemma Frisius XXV. horarum spacio, amplius LXXX. passuum millibus fluit, ac refluit) excipitur, atque nauigabilis ac vastus, permagno mortalium commodo, ipsam urbem alluens, in Oceanum influit. Hæc vrbs, & per se maxima est, & suburbia habet amplissima, nec non & arcem (Turrim appellatâ) pulcherrimè extructam. Aedificijs verò atque templis, magnificè ornatur, vicinis supra centenas sacris ædibus (quas Parochiales vocant) venerabilis. Meridiem versus, lapideum pontem obtinet, longa & miranda operis arcuati serie constructum, super cuius dorso domicilia vtriusque dispositione & ordine cernuntur, vt perpetui ferè, vici speciem, non pontis, exhibeant. Paulus Iouius, clarissimas Britanniarum vrbes describens: Harum omnium, inquit, famam Londinum penitus obscurat, Trinobantum, vt plures existimant. Ciuitas C. Cæsari nuncupata, totius Britanniarum Regia, multarum gentium commercio nobilitata, exulta domibus, ornata templis, excelsa arcibus. Et denique rerum omnium copia, atque opum affluentia, valde mirabilis. Inuehit in eam totius orbis opes, ipse Thamesis, statis horis Oceani æstibus superbus & tumidus, onerarijs nauibus ab ostio per sexaginta millia passuum, ad urbem, tuto semper & præalto aluico, nauigabilis. Ripas vndique, peramœna villæ, prædijs atque nemoribus distinctæ, passim exornant. Ab inferiore, scilicet parte Regia domus, Grimuicia, ita Anglicè à viridarijs appellata, & in superiore, Prætorium, nomine Ricemûdum, in medio autem nobilis structuræ exurgit, Vestmonasterium, ab occidentua parte vrbs, Foro iudiciali, ac D. Petri templo Regum sepulchris exornato longè clarissimum. Atque item vigesimo lapide à Londino Regium castrum Vindoloriæ secedentis Regis peramœna sede, aliquotque Regum sepulchris, & Garetteriorum sodalium cæremonia, percelebre. Olores autem agminatim, læto occurfu, & sellis canibus subeuntes classes excipiunt, atque vndique, retia siluris atque salmonibus expanduntur. Iungitur ad urbem lapideo ponte structura mirifici operis, nec vllis imbribus augetur, cum vnus tantum æstibus intumescat. Secundum Thamesim & aquarum inole, & longitudine cursus cæteros exuberant, Humbus, recepto Frenta in immensum adauertus, qui olim Habus fuit, & Sabrina, margaritis etiam nobilis, qui è summis Vallæ môtibus, raptis secum multis torrentibus, in Bristolicum sinum effunditur. Hactenus Paulus Iouius, Londinum porrò, teste Polydoro Vergilio, ab Archenuini Regis vsque temporibus, Regia ciuitas est, & Regni caput, ciuibus & alienigenis frequentissima, diuitijs atque opibus altissis, emporio celeberrima. In ea Reges diademate Imperiali insigniuntur, Regnoque cæremonijs splendidissimis, inaugurantur. In ea Concilijs, (Parlamentum dicunt) celebratur. Administratur autem antiquo Britannorum Regum priuilegio à XXIIII. ciuibus, quos Angli Aldermannos, quasi Seniores vocant. Ex quorum numero Prætores urbanum, Maiorem eorum lingua appellatum, Tribunosque duos, Sceruios vocatos, ipsimet annua commutatione eligunt. Qui in iure dicundo legibus municipalibus vtuntur. Mira eruditissimorum virorum, cum in vniuersa Britannia, tum in hac potissimum vrbe semper extitit fertilitas, qui inter scriptores celebratissimi enituerunt: Quorum seriem Georgij Lilij Britanni Elogia, ad Paulum Iouium, accuratè recensent.

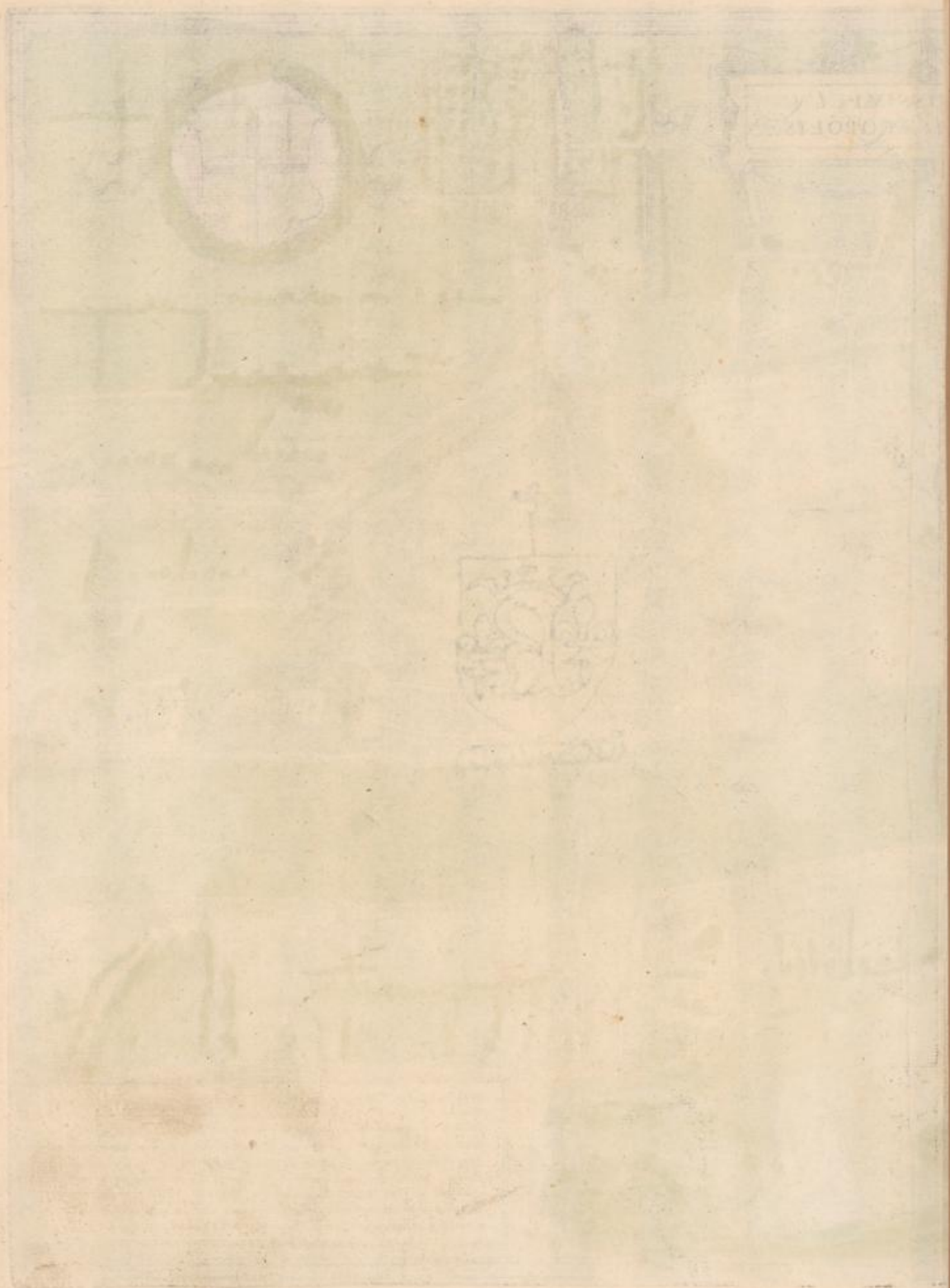

LONDINI FERACISSIMI ANGLIAE REGNI METROPOLIS

Hic est situs et forma urbis LONDINI, ad flumen
 TAMISAE, in insula quae vocatur LONDINIENSIS.
 Hic sunt loci ubi habitant principes, et
 quae sunt aedificia, quae sunt in hac urbe.
 Hic sunt etiam loci, ubi habitant
 principes, et quae sunt aedificia, quae
 sunt in hac urbe.

Hic sunt loci, ubi habitant principes, et
 quae sunt aedificia, quae sunt in hac urbe.
 Hic sunt etiam loci, ubi habitant
 principes, et quae sunt aedificia, quae
 sunt in hac urbe.

OLISIPO, NVNC LISBONA.

LISIPO NEM inter antiquissimas Hispanie vrbes annumerandam esse vetustissimi quique scriptores testantur. Hanc Varro Olistiponem, & Ptolemæus Olistiponem appellant, Plinius Salariam & Iuliam salicem, Strabo vero Vlyssicam & ab Vlysse conditam, ex verbis Myrtiliani videtur asserere. Antiquæ vrbis Olistiponis situs, collem excelsum ad Tagi ripam deductum vsque, antiquitus saluum modo occupabat, nunc vero plures montes ac valles magnitudine complectitur. Ab hac parte, qua meridiem respicit, vetus Regia amplissima, magnificoq; opere, pulcherrima conspicitur, quam ad sanctos vulgo dicunt: Per sus aquilonare, vrbis cornu, nobilissimum restatum D. Clarae canobium ad Tagi crepidinem ferme attingit: Meridionale vrbis latus mari alluitur, reliquæ tres partes aditum habent à terra. In aquæ, collibus quinque, vallibus totidem feracissimis & iucundissimis, vrbs tanto spatio complectitur, vt vniverfus eius ambitus septem millibus passuum designari possit. Interior vero eius amplitudo & magnificentia maxima est. Domorum siquidem amplius, quam viginti milia inesse constat, earumque ingens multitudo tam principum virorum, nobiliumq; quam etiam privatorum hominum eleganter & sumptu prope incredibile constructa est. In litore fontes quam plurimi, ex diversis vrbis partibus per ductus subterraneos oriuntur, & quibus populus aquationem facit. Porro omnis, brevitatis causa, pulcherrimus huius vrbis ornamentis, Olistipo septem ingentibus edificijs magnificentissime extructis hoc tempore illustratur. Horum primum Misericordie templum est, quadrato vndique lapide eleganter edificatum, cuius qui curam gerunt, Misericordie fratres vocantur, qui et ararium, quod ex fortuitis tantummodo hominum piorum largitionibus elemosinæque conflatum est, summa fide administrant, ex quo amplius, viginti quatuor aureorum ducatorum millibus in singulos annos constat egentibus erogari. Secundo loco, sequitur alterum misericordie, ac humanitatis exemplum, valecudinarianum videlicet, commune pauperum, infirmorumque hominum nomine omnium Sanctorum. Tertium est monumentum, à D. Petro, Ioannis Regis, huius nominis primi filio, sumptu publico constructum, vt externarum gentium, Regumque legationis, eo loci hospitium praeberetur, domus reuerè amplissima, mirificoq; opere admodum conspiciua. Quartum est edificium Regis Ioannis, hoc nomine tertij, perpetua memoria dignissimum, quam domum frumentariam Reip. ac quasi Lusitaniae nutricem, merito nominare possit. Post huius tergum, novum Praetorium inhaeret, ipsam maris crepidinem attingens, cui merito ædium magnificentiam, & operis pulchritudinem, quantum in hoc ordine locum tribuendum esse, diximus. Sextum monumentum opere admirabili factum videtur, prædæ, spoliisque multarum gentium Regumque referrißimum, quod ab Indicijs negotijs, quæ ibi pertractantur, domum Indicam vulgus appellat. Septimum monumentum publicum est, et mamentarium, ingenti armorum omnis generis copia refertum. Olistipo, ex ea parte, qua mari alluitur, portus XXXI. distinguitur Pars vero, quæ continentem respicit, XVI. Turribus autem, per murorum gyrum LXXXVI. munitur. Parochie XXV. numerantur. Hec Damianus Goes, Eques Lusitanus, qui peculiari libello accuratissime hanc vrbem descripsit.

CASCALE ET BETHELEEM OPPIDVLA.

AOlistipone Aquilonem versus, oppidum Cascale situm est, quo naues onerariae in anchoris consistentes, accedente maris aestu aut am operiuntur, portu vadoso, aliqui & anfractuoso. Modico inde interuallo, aduerso etiam flumine, sinus in cubiti formam efficitur, in cuius fronte sacellum est, diuini Iuliani, supra quod aliud D. Catharinae sacrum. Tum eodem latere obliqua ripa propius ad vrbem accedenti, Bethelæem oppidulum, & ibi templum ingens diuæ virginis dicatum, vna cum canobio Monachorum, qui diuini Hieronymi vitæ institutum professi sunt, sese offert, incredibili sumptu, ac magnificentia constructum, diuini Emanuele regis monumentum, quod, dum viueret, sibi ipse designauit, erexitque. Magnam tamen ipsi operi accessionem Ioannes III. Emanuelis filius fecit. De qua re, extat ibi in arcu, celebre Refendij, bossalibus hieris iter aslicion.

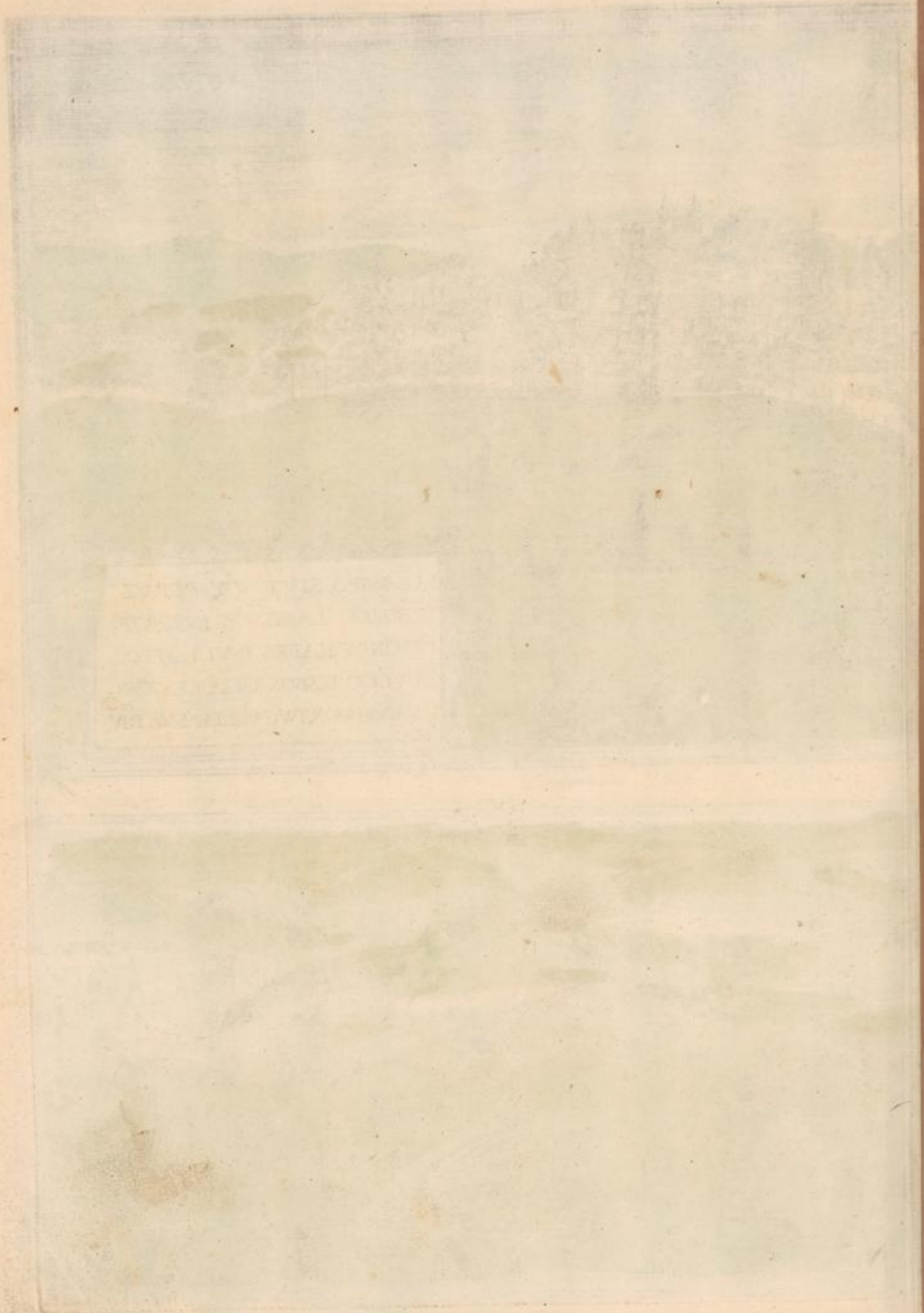
Vasta moles sacrum diuina in litore mari
Rex posuit regum maximus Emanuel.

Auxit opus heres regni & pietatis iter quo
Struitur a certant religione pares.

OLISIPO. SIVE UT PERVE-
TVSTA. LAPIDVM INSCRIP-
TIONES HABENT, VLYSIPPO.
VVLGO LISBONA FLORENTIS-
SIMVM PORTV GALLIE. EMPIRV.

HISPALIS.

HISPALIS, quæ nunc Sibia, vulgò Sevilla dicitur, Hispali Herculis filio, nomen atque primordium, Julio Cæsari restaurationem, Raymiro Regi, ac longo tempore deinde Ferdinando tertio à Mauris liberationem defert. Vrbis est Bæticæ prouinciæ ad mare Gaditanum clarissima, forma rotunda, ædium pulcherrimarum frequentia niditissimè culta, totiusq; Hispaniæ emporium florētissimum, quod ex varijs mundi partibus, maximè verò ex India occidentali, quæstus incredibiles facit. Ad tantum siquidem negotiationis culmen Hispalenses deuenere, vt ipsi soli hoc priuilegio gaudeant, quò nullum in Indiam transmittatur nauium genus, quin hic mercibus oneretur, machinis & tormentis bellicis, comæatu, milite, omnibusq; ad tantam nauigationem requisitis, Serenissimi Hispaniarum Regis nomine instruat. Quæ in Aprili copiosa & ingenti classe, maxima præstantissimorū bonorum copia referta, quorum pretia omnem ferè æstimationem superant, in Indiam tendunt. Quotquot etiam ex eadem India naues, pretiosissimis onusta thesauris Aeolo bene fauente redeunt, huius vrbis littus appellere, mercèsq; exinanire coguntur, quæ frequenti numero quotannis in Augusto vel Septembri, ingentes atq; incredibiles opes conferunt. Est hic ampla, & magnificè structura nobilis domus, Gubernatorem & Consules habens XII, quæ à negotijs Indicijs, quæ ibidem geruntur, La casa de la contraction de las Indias, nomen habet. Situ, omnes Hispaniæ vrbes excellit, agrum habet pinguem ac peramcenum, omnis generis frugum, olei, oliuarumque feracem, fructuosis consecutum arboribus, maximè palmis & citrijs, quas Narangios Hispani vocant, vt verum sit illud adagium, quod vulgò dici solet: Hominibus, quos Deus amat, Hispali domum largitur & victum. Eam nobilissimus fluuius Bætis præterlabitur, nunc Guadalqueitur, dicitur, Prouinciæ Bæticæ, vt Strabo & Plinius asserunt, nomè dedit, præstans, est & multæ utilitatis, vtrinque perpulchris colitur oppidis. Vnde à Statio, Martiali, Sillio, & Seneca maximè celebratur. Ligneo ponte, quem parua nauigia catenis compactum sustinent, admodum delectabilis. In Atlanticum mare, magno cum impetu excurrit. In Hispalensi quodam suburbio meridiem versus, quod ipsorum lingua El tablado, vocant, plurima antiquitatis monumenta eruntur terra, veluti tympi, lapidæ ac vitriæ lampades, vrnae, numismata, & alia id genus, ex quibus gentiliū sepulcrum hic quondam fuisse, intelligi potest. Altera ex parte miliaria ab hac ciuitate, conuulsæ vrbis antiquæ, atq; theatri ruinae, videntur, locus Hispanis Sevilla la vicia, hoc est, Sibia vetus dicitur. Vehementer Hispalensium ciuitatem commendat aquæ ductus insignis, à Mauris incredibilibus impensarum sumptibus opere fornicato constructus, qui excauato riuo, dimidiati miliaris spacio, iucundam incolis aquationem præbet, vnde quàm plurimæ fontes ad ciuitatis necessitates deriuantur. Mirabile dictu, quanto itinere, nimiru sex miliarium, per cæcos terre meatus à Carmora ciuitate, scaturientes fontes in hunc aquæ ductum, deducantur. Vnde Los cannos de Carmora Hispanis dicitur. Excludor loci angustia, vt de magnifico huius vrbis templo, de celebri Episcopatu, deque ornamentis cæteris nihil scribere possim. De quibus Marineum Siculum, Vassæum, & reliquos Hispaniæ Chorographos lege.

CALIZ OLIM GADEZ.

GADES, seu Gadir Insula, paululum à continente remota, cui La puente de Suesse coniungitur, eiusdem nominis Gaditanum oppidum, quod nunc Caliz, continet. Quod Cicero oratione pro L. Cornelio Balbo, quia Hercules fretu vicinum, itinerum ac laborum Herculis terminum vocat, & à L. Marimo Siculo Bæticæ Prouinciæ initium statuitur. Illud autem, quod nunc videtur, primis operum fundamentis non innititur, cum hoc tempore eius positio orientalem plagam respiciat, Strabo autem lib. 3. Geographia scribat, quòd occidentis insula partes occupat. Cuius quidem ciuitas hæud obscura nunc conspicitur vestigia iuxta D. Catharina sacellum: decrescente etenim mari ruderæ collapsæ fundamentorum vrinae, constructi columnarum scapi, ingentium edificiorum fundamenta arena obvoluta apparent. Quin etiam vrinatores fatentur se frequenter ingentes portarum postes, vel arces, atque cancellos vidisse, quibus inter piscandum retia implicata habere piscatores queruntur, vnde præfata ciuitatis amplitudo euidenter apparet. Nunc non ita ampla magnitudinis oppidum, partim nauigationis mercaturæq; commodi, partim salinis fouetur, sal enim hic eadem planè ratione, qua apud Antiquos am oppidum conficitur, vbi vallis est amenissima, omni ex parte clausa montium iugis, qua vallis hyeme pluuiarum aqua impletur, et in formam magni lacus efficitur, cuius aqua calore solis in sale candidum conuertitur, Maximo portæ variarum regionum nauibus scio vrnam stationem Gaditanum hoc oppidum præbet. Idem etiam memoratum efficiunt excelsæ turres, ex quarum summo fastigio, ingens accensus ignis, vicinæ Hispaniæ ciuitatibus barbarorum hostium aduentum denunciat. Piscatu quoque maximi emolumentis ac lucris thymarum pinguium, oppidum cum Insula claret. Quis à Helenis Marj ad XV. Iugij instruitur, quo quidem tempore incredibili piscium copia, qua Italicarum tritentiū, ceterarumq; regionum necessitati deseruiunt, capitur. Re liqua Insula omni frugum, ac præstantissimi vini prouentu folet. Iuxta oppidum collapsi theatri extat in altis, vbi mar morca signa, artificioso opere sculpta inueniuntur. Cupidinis simulacrum mira industria effigiatum, ea opinione, quòd quondam huius insule idolum fuerit, curia fontem exornat. Similiter & Herculis statua, & pleraque alia vetustatis monumenta. De isto oppido & Insula, vide Strabonem lib. 3. Geographia.

MALAGA.

MALAGA, vrbis est Episcopalis Hispaniæ Bæticæ, situ, emporio, rerumq; omnium & necessitati, & voluptati deseruiens, iam a sitientia celeberrima. Quo variarum nationum mercatores, potissimum verò Belgæ, maxima frequentia annuam conuolunt, vti eos, quos delicatissimos vindemia hoc loci suppeditat fructus, exportent. Quod amplissimi lucris occasionem non huic modo vrbis, sed & populo agroq; vicino, in quo hi fructus colliguntur, præbet. Vnde facile quidem incredibili huius soli vberitas intelligi potest, quòd sine dicto mitem, quantam frumenti, vini, olei, pomorum, præstantissimorum denique fructuum abundantiam fundat. In quo etiam amenissimi horti, generosis arboribus culti, herbis odoriferis, to niunisque murmuræ præstantes, magna cum delectatione videntur. Quia etiam contra hostiles insulæ, vique adeò hæc vrbis munia, firmisque est mœnibus septa, vt valli, insiditque propugnaculi vicem contra Africam obtineat. Itaque Serenissimus Hispaniarum Rex, armamentarium hic habet, omni armorum, machinarum bellicarum, comæatusque genere instructissimum, ex quo maximis impensarum sumptibus perpetuum præsidium, in suis Africæ oppidis sustentat atque communit.

MALAGA, urbs Tingitane, quae est
 praesidium in Hispania, dicitur
 praesidium, quod dicitur, mare ad
 usque per mare sita.

SEVILLA

CADIZ

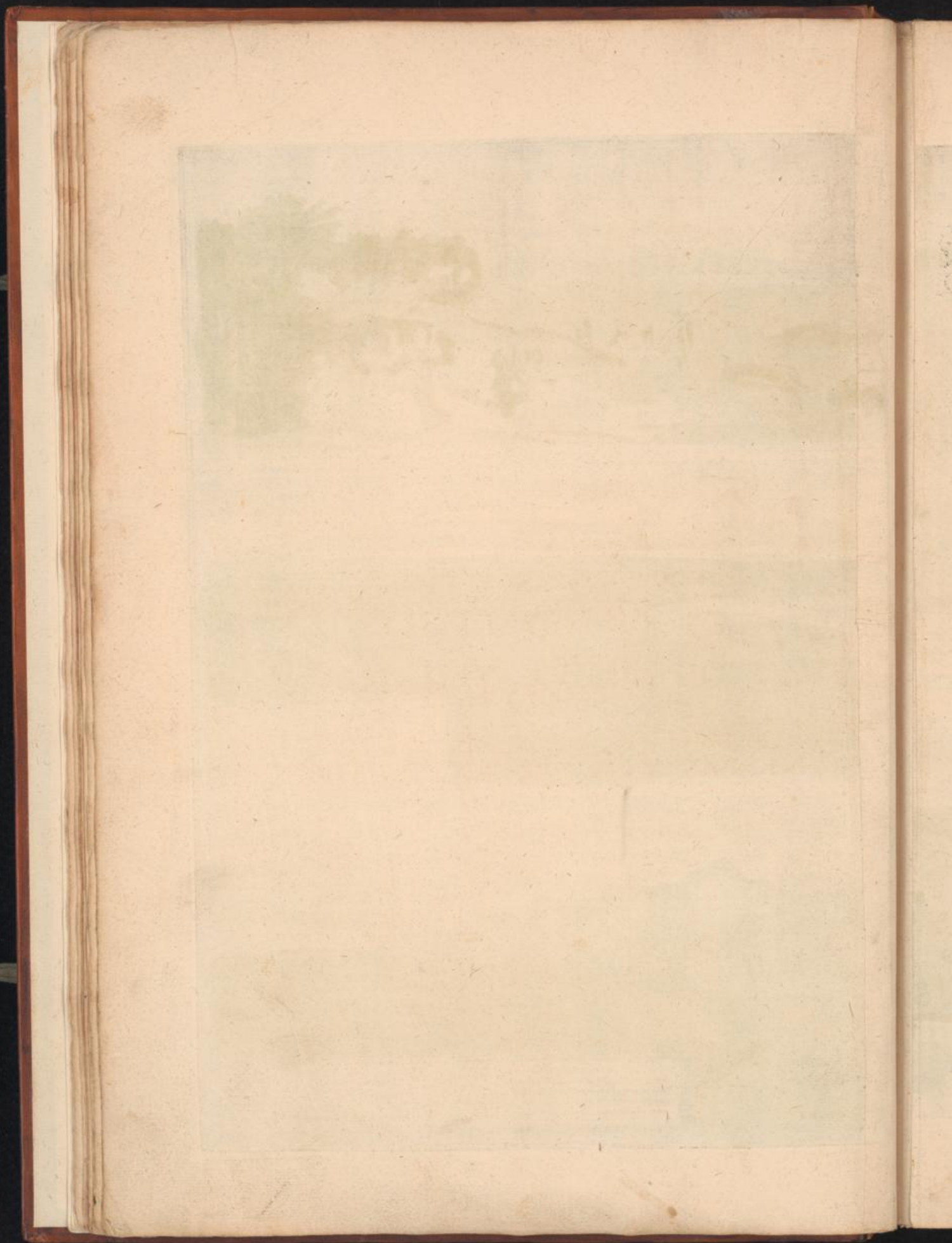

CADIZ, olim Gades, eiusdem
 nominis Insulae oppidum celebre, por-
 tu in mari Herculis foveo, templumque
 memoratum.

MALAGA

MALAGA, insulae Tingitanae oppidum, quae dicitur
 praesidium in Hispania, dicitur praesidium, quod
 dicitur, mare ad usque per mare sita. Praesidium
 in Hispania, dicitur praesidium, quod dicitur,
 mare ad usque per mare sita. Praesidium in
 Hispania, dicitur praesidium, quod dicitur,
 mare ad usque per mare sita.

TOLETVM.

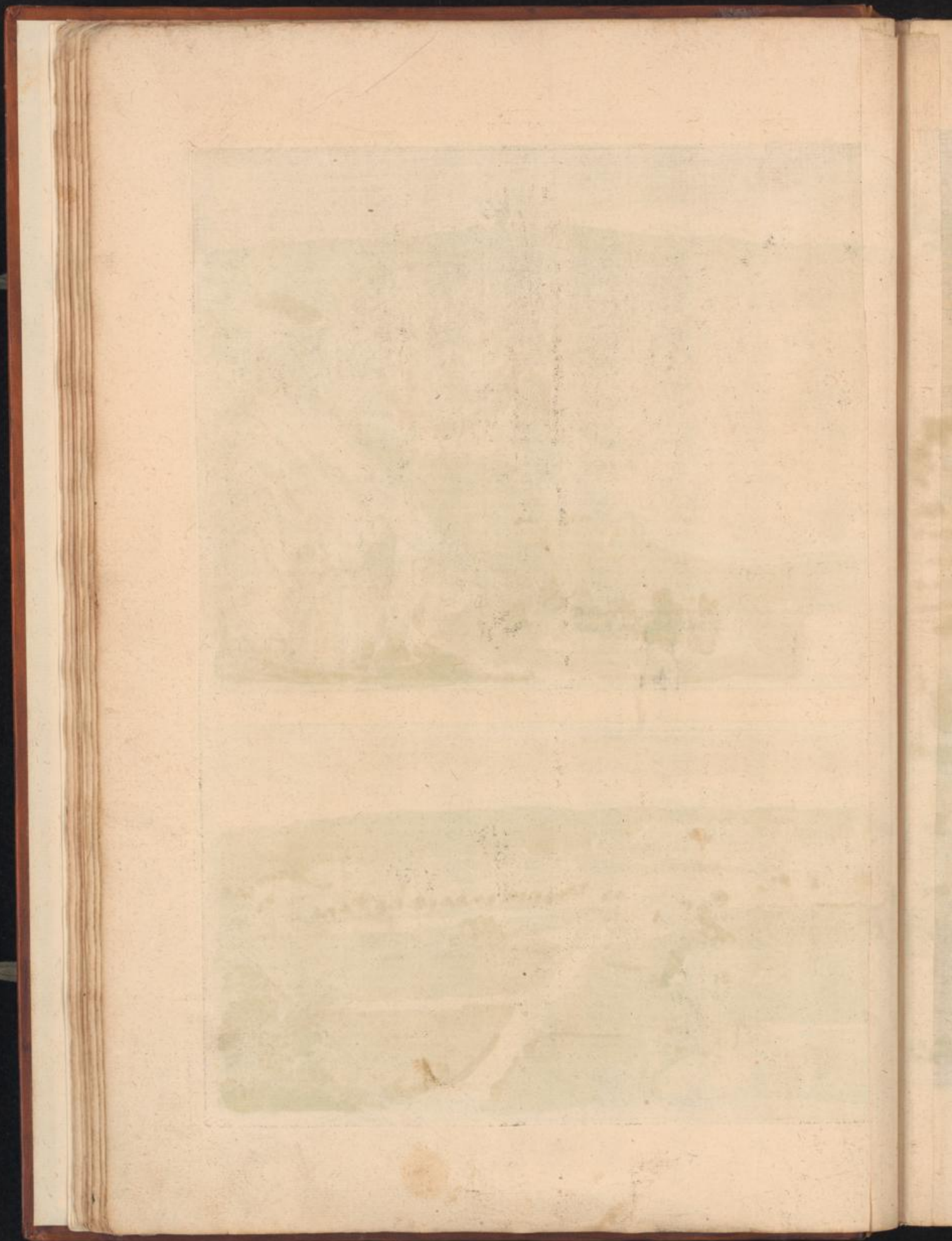

TOLETVM, Plinio & Tarapha Serezola, Hispaniæ vmbelicum obtinere videtur, cuius inæqualis cliuſus, & aſterior ſitus, ſatis difficilem in eam aſcenſum præbet. Maiorem eius partem nobiliſſimus ille fluuius Tagus, aureis celebrat arenis, alluit, & ab hoſtium tuetur conatibus. Reliqua verò pars, quæ ad arcticum polum ſpectat, muris validiſſimis, & centum quinquaginta turribus tuta eſt, valdeque munita. Hanc ab Hercule ædificatam eſſe, fabulantur plerique. L. Marineus Siculus & Tarapha ex Boderico Toletano eam conditam commemorant à Tolemeone & Bruto Conſulibus annis CVIII. antè, quàm Iulius Cæſar regnare cepiſſet. Eſt autem in præſtantiſſima hac vrbe magnus equitum numerus, & illuſtrium virorum ſplendor maximus, cuiumque frequens & maxima multitudo, Sacerdotibus etiam eſt venerabilis, & diſciplinis liberalibus exulta, artibusque mechanicis & officijs adornata, mercatorumque commercijs admodùm diues, præſertim lanificio & ſerico, quibus duobus officijs viuunt in hac vrbe hominum millia ferè decem. Diuiditur Toletum in regiones tres & viginti, eas ampliſſimum & pulcherrimum nobilitat templum, quod omne, ſacras ædes, & forma conſpicua, & magnificis ædificijs, Sacerdotumque miniſterijs, & diſiſſimis ornamentis antecedit. Huius Ecclēſiæ Archiepiſcopum Vrbanus II. totius Hispaniæ primatem inſtituit. Hinc Toletanus Antiquus, ſecundus eſt à Rege, non dignitate ſolum & authoritate, verùm etiam populis, veſtigialibus, atque potentia, ſub cuius imperio, præter alios minores populos, oppida nobiliſſima ac memorabilia XVII. gubernantur. Sunt & hic per multa monachorum & monialium monaſteria, Fora venalia, XVII. in quibus omnium rerum copia ſemper abundat. Sunt & hoſpitalia duo, quorum alterum redditus habet ducatorum millia quinque, quibus infirmi curantur & infantes expoſiti aluntur, quorum quidem ſemper magnus eſt numerus. Alterum verò, cuius redditus propè duo millia ducatorum, in quo curantur homines Gallico morbo laborantes. Eſt & aliud memorabile vbi degunt & aluntur homines ſenſu carentes, in quo præterea duo decem ſenes & vita probi, qui labores ferre, & victum quærere nequeunt, aluntur. Vicos autem propter domorum frequentiam denſitatemque plures habet anguſtos, qui propter aſcenſum & deſcenſum ſunt ambulatu difficileſ. Cæterùm domus magnæ ſunt, & intus pulchriores ac commodiores, quàm foris videntur. Seruiunt Toletanæ ciuitati tanquam dominiæ multis & varijs rebus oppida multa, pagorumque maximus numerus. Qui quidem ciuitatem diuitem faciunt, & rebus omnibus abundantem. Hæc L. Marineus Siculus lib. 2. de Luſitania.

PINCIA VVLGO VALLADOLID.

PINCIA oppidum, omnium, quæ ſunt in Hispania maximum ac nobiliſſimum, quod Vallisoletum, vulgò Valladolid vocant. De quo L. Marineus Siculus lib. 3. de rebus Hispaniæ hunc in modum ſcribit. Huic oppido quas vrbes & ciuitates anteponam non inuenio. Eſt enim in optimo loco ſitum in Piſturgæ fluminis amœniſſima ripa, liberalibus diſciplinis & mechanicis artibus excultum: Aedificijs, ſacris ædibus, cœnobijs & duobus collegijs ornatiſſimum. Mercatorum commercijs & omnium rerum copia diſiſſimum. Vicis, plateis, muris illuſtre, Campis, fluminibus, hortis, fontibus amœniſſimum. In quo præter alias res memorabiles, forum eſt veniale ampliſſimum & pulcherrimum. In cuius ambitu, qui paſſus ſeptingentos amplectitur, tricentas & triginta ianuas, & fenestrarum tria millia numerauimus, & omnia vidimus officia. Huic foro coniunctus eſt vicus conſpicuus, qui ab argentarijs opificibus Argentarius dicitur. Quapropter hoc oppidum cum ciuitas non eſt, multis tamen ciuitatibus etiam primarijs non immeritò præfertur. A regibus Hispaniæ præſertim, qui hoc oppidum quaſi domicilium placidiſſimum frequentant. In quo omnes ferè Hispaniæ magnates ædificant & libentiſſimè morantur. Hinc Orientem verſus Cabeconiana ſublimis arx aſpicitur ſupra fluminis eiufdem ripam. Vnde non longè diſtat oppidum Donia, ſoli fertilitate diues, & Catholicorum Regum coniugio memorata. Item Palentia nobiliſſima ciuitas in amnis Carrionis margine ſita, vbi quondam literarum gymnafium fuiſſe memorant, quod poſtea Salmanticum tranſlatum fuit. Porro, cum multis de cauſis celeberrima ſit Pincia, multo tamen magnificentiorem eam reddidit, optatiſſimus D. Philippi Regis Hispaniarum ortus: Quem quidem maximum, & potentiſſimum Regem, non alibi, quàm in potentiſſima pulcherrimaque vrbe naſci conueniebat.

GVI topographicam Hispaniæ enarrationem literarum monumentis tradiderunt, ij præstantissimum hoc Regnum in Prouincijs quinq; partiti sunt, Tarraconensem, Galatiam, Lusitaniam, Beticam & Carthaginensem. Granata autem Regnum regio quædã est medijs inter Beticam prouinciam & Carthaginensem, vel potius pars vtriusq; Cuius quidem regionis longitudo, est passuum millia circiter ducentorum, & latitudo ferè centum, patetq; circuito ad passuum millia septem perta. Est enim longitudo ab Ronda vsq; ad Oream, latitudo verò ab oppido Cambili vsq; ad mare Mediterraneum, & portu Almugnecaris. Quæ ad meridiem spectat, ab vna parte planities habet amplas, & fertiles campos. Ex altera Bellanos montes altos, & ascensa difficiles. Huius Regionis metropolis est ciuitas Granatenfis, de cuius quidem fundatore ac tẽpore, quo ea ædificata fuit, mihi non benè compertum est, inquit Marineus Siculus. Fuisse autem quondam situ parua, credendum est, & à Mauris propter oportunitatem loci, magnamq; fertilitatẽ indies auctam nouis ædificijs ac densissimis ædibus, hanc ego facio cõiecturam, propterea quòd veteru scriptorum de tam insigni vrbe, tamq; populosa, & memorabili, neminem scripsisse comperio. Sunt autem pleriq; qui nõ Granatam, sed Gar Natã dicendum existimant, eò, quòd punica, siue Arabica lingua, Gar, antru significat, quod in ea vrbe à Nymphã, nomine Natã colebatur. Itaq; nomen vrbs Gar Natã, hoc est, antrum & speluncã Natã Nymphã fuisse volũt. Alij Granatã Eliberã nomen fuisse cõtendunt, à quadã foemina generosa, quæ & vrbs vocatur, quia fuit ingressa, de suo nomine, nomen dederit. Sed hæc denominatio nec Marineo Siculo, nec Vaseo tomo primo chronici Hispaniæ cap. 20. probatur. Alij deniq; Granatam dictam opinantur à Cocco, cuius in ea Prouincia magna copia legebatur, quam rem Granam Hispani vocant. Ego verò vrbem Granatam dictam fuisse arbitror, à mali punici, quod & Granatum vocatur, similitudine. Nam, vt malum punicum granosum est, & acinis, hoc est, granis densissimis refertum, sic & vrbs Granata densissimas domos & dehiscentes granati similitudinem habet. Vniuersa igitur Granatenfis ciuitas communi nomine Granata vocatur, colles binos & altos, ac quasi montes complectitur, quos Darrus amnis per vallem mediam fluens, diuidit: cui quatuor vrbs Regiones primariæ, situ quasi separatæ, appellationes diuersas imponunt. Ea vrbs Regio, quæ loca magis decliua & valles occupat, quæ & maximo decoratur templo, Granata dicitur. Reliquæ verò duæ, binos occupant colles, quarum altera solis spectans exortum, & Regio palatio illustis, Sierra del Sol. Altera autem El Aluefin, nominatur. Quarta verò vrbs Regio, temporis deinde successu, ob maiorem populi, & incolarum frequentiam Granatæ coniuncta, Antiquerula dicitur. Primam vrbs regionem, quam Granatam nuncupari diximus, Ecclesiastici, ac viri nobilitate & opum magnificentia illustres, præpotentes quoq; mercatores tanto numero inhabitant, vt vici, qui plurimi sunt, ob incredibilem ædificiorum frequentiam pleriq; sint angusti, & item plateæ, foraq; venalia. Quæ tamen à Christianis, post Granatæ expugnationem, ampliora facta sunt, & illustriora. Hinc fit, vt hæc vrbs regio præ cæteris magnifico ædificioru plenitudine nitat, & hortis, arboribusq; venuste cultis, gaudeat, in quibus magna lemonum copia inuenitur. Est & in hæc vrbs parte longè maximum templum, quod sumptuosissimo ac mirabili opere cõceptum est ædificari, ea propemodum forma, qua ad S. Mariam Rotundam Romæ conspicitur, habens altare in medio. In æde hæc sacra, sacellum est splendidissimum, in quo Ferdinandus Hispaniæ Rex cum Coniuge sua Isabella, qui Granatensem hanc vrbem Maurorum tyrannidi, Anno à Christo nato M. CCCC. LXXX. eripuit, sepultus iacet: Ab eoque tempore recepta lege & consuetudine maiorum obseruatum fuit, vt Hispaniæ Reges in hoc sacello sepeliuntur. Rari itaq; operis Regum monumenta ingenti impensarum sumptu perfecta, sacellum templumq; hoc Granatense illustant. Iuxta est perantiquu Maurorum Phanum, Mesquita, eorum lingua nominatum. Est in hac quoque vrbs Granatenfis regione summum æquisitorum ludicum tribunal, quo extremæ omnium ludiciorum appellationes diriguntur. Qui huic ludicio præfunt, Oidores appellantur. Et dum in tribunali serico, auro, argenteoq; magnificè ornato, res in controuersiam vocatas discutunt, Regiam Maiestatem ipsam representant, eòq; salutant reuerentia, ac si Maiestas Regia coram esset. Est & hæc platea magna & plana, nuper à Christianis instructa, quam Buarablã Mauri vocant, & arenariam significari dicunt. In qua fons est excelsum & insignis. Campus præterea totius in circuitu dealbatis ædibus, crebrisq; fenestris conspicuus. Huic plateæ, foroq; venali domus coniuncta est, quam Alcaceriã vocant, in qua tabernulae sunt numero ferè ducentæ. In quibus serici panni, cæterarumq; rerum merces quotidiè venduntur. Domus hæc, quæ parua ciuitas dici potest, calliculas habet multas, & decem portas. In quibus transversis catenis, ferreis, propter vicorum angustias, & negotiantium frequentiam, ingressus equitantibus prohibetur. Cuius præfectus noctu foribus clausis, nõ cõtunas habet excubias, & vigiles canes. Et nomine Regis, à singulis tabernis veltigal exigit. Quin etiam Darrus amnis Granatam irrigat. Qui supra hanc vrbem ad passuum millia septendecim ex alto iugo montis orientis, omnibus ferè ciuitatis domibus aquas abundè suffundit, & aurum quærentibus suppeditat, quod ex eo purissimum inuentum esse vidit amplissimum, multoq; rerum vsu, & experientia clarissimus vir D. Georgius Hoinagel negotiator, & ciuis Anuerpianus, qui & hanc Granatæ picturam manu sua artificiosè delineatam, ipsamq; enarrationem historicam, Flandrico idiomate cõceptã, perbenignè nobis cõmunicauit. Cuius quidẽ industriã vehementer demiror atq; exosculor, quod in hac arte nullo vquam sit vsus magistro. Ea propter Bernardus Gentilis Poeta, & Orator insignis, hunc amnem, Daurum, quasi dantem: aurum appellare solebat, vulgo autem balneum pecoribus saluiferum dicitur, eo, quòd hæc aqua, omnia morborum genera, in animalibus curet. Vtraq; Dauri ripa varijs multisq; coniungitur pontibus, quorum vnus hic Granata admirabilis structurã videtur, habens in medio fontem magno cum impetu, copiosam ac lymphidam aquam scaturientem. Quam plurimi etiam fontes in hac vrbe passim, agroq; vicino, salubri natura & conditioe inueniuntur, adeò, vt spacio millium septem & viginti, sex & triginta fontes orientur. Sequitur nunc altera vrbs regio, quæ Alhambre nomen habet, quã Mauri sua lingua rubrã significari dicũt. Et hoc nomine dici, velã conditore, homine rufo, vel à rubra terra, quæ nunc etiã in ædificijs cernitur. In ea est Regum Granatenfium palatium vetus, vermiculato marmoreoq; lapide permagnis sumptibus olim constructum. Cui quidem arci, siue loci amoenitatem, siue gratissimum multorum fontium murmur consideres, nihil ad voluptatem defuit. Est etiam hic nouum Hispaniarum Regis palatium, tantã magnificentia, formã, ac venustate conspicuum, vt & fidem propemodum, eamque in scribendo facultatem excedat. Ad eò, vt totius Vniuersi mirabilibus non annumerari modo, sed & optimo iure, quæ præferri. Domũ hanc Regũ delicias non immeritò dixeris. Situ, tamq; ameno, excellit prospectu, vt incredibili oblectatione oculos sensum afficiat. Quãq; enim versus ex ea, sp̄xeris, habes, quod nature ac Dei bonitate, agniq; Granatensiu felicitate admirari. Versus solis exortum atq; Meridie, altissimi montes, perpetua niue vel æliuo tempore, mensq; Quintili, regnante canicula, candentes sese offerunt. Ideoque niuosi dicuntur. Quo verò vsq; in Septentrionem atq; occasum, oculos acies se extendere potest, per amena planities, læti admodum, floridique pratæ, ac omne frugum genus summa abundantia profertur, videtur. Adeò, vt ex arborum folijs, quibus sericum conficitur, præter multas serici libras veltigal aurorum millium ferè triginta quinq; Reges consequantur. Quin etiam hanc alteram vrbs regionem ad montis radices, domus, Generali ypha, delectationis, voluptatisq; gratia à Maurorum Regibus ædificata, commendat. Vbi arte consitæ syluulae, arbores patentibus ramis, generosis fructibus graues, sepimenta reticulata, ferè bestiarum frequenti numero conspicuantur: nec sua etiã auribus, ex suavissimo fontium vndique discurruntium murmure, hoc loci oblectatio deest. Tertia vrbs regio, El Aluefin duos complectitur colles, admirandã ædium frequentia cultos. Quæ, quia à folijs Mauris quondam habitabat, nõ altera ciuitatis regio, sed diuersa planã natio habitus & idiomate à reliquis Granatæ incolis separata esse videtur. A generalium & serici texturinis vr plurimũ vitium quærebant. Et quantum vxorum luxu serico, auro, argenteo, ac præstantiore vestitu indulgere, tantum sibi vilioris habitus viri solebant admittere, facco semper onusti, enami prædiuites, incedentes, vt qualiacunq; onera mercedis consequende gratia presentibus ferent. Nonq; fidemq; Clarissimo generis panas conficitur. Vrbis passuum millia circiter duodecim circuitus complectitur. Cæteræ verò ad Orientem, subdifficiles. Est aut in vrbe Granata, totaq; eius regione, omniũ rerũ, quæ sunt ad hominũ vitã delectandã, & cultũ necessariã, magna fertilitas, & saluberrima semper aeris, cœliq; temperies. Vbi neq; tellus nimio solis ardore torrens, neq; frigore contrahitur, & incolæ perpetuo temperamento perfuuantur. Hæc, partim ex Marineo Siculo, partim ex Georgio Hoinagel.

BARCINO.

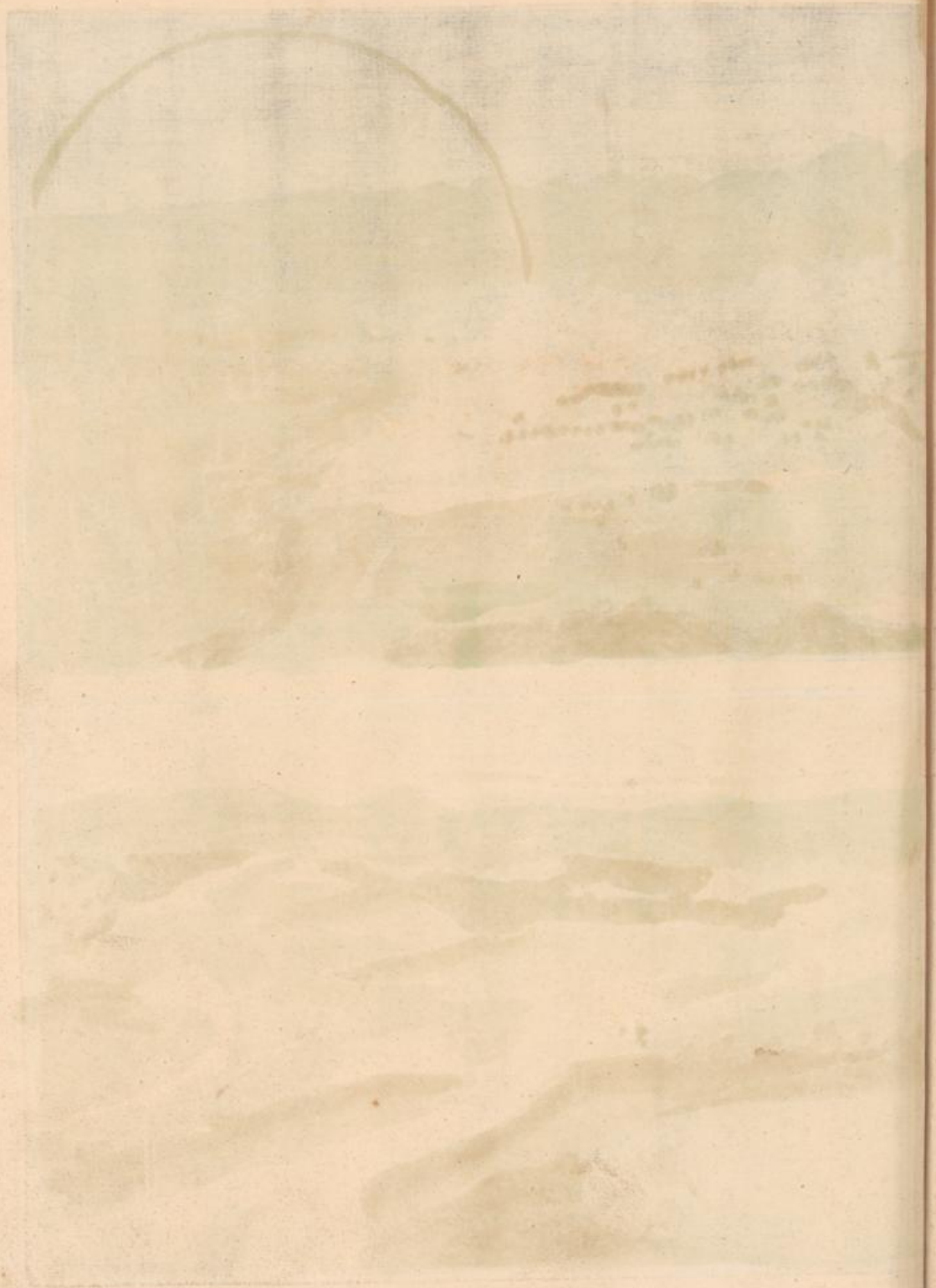

BARCINO, pulcherrima, citerioris Hispanie ciuitas, in Mediterranei maris lictore sita, ab Anicure, cui Barca cognomen, anno ante aduentum Christi fundata, et in Eusebio computatur, CC. XXXIII. quem Carthaginensium cum isto exercitu in Hispaniam miserant, à Vasa, Tarapha, & Floriano de Campo, cap. XIII, lib. III, perhibetur. Anno Domini D. CC. XCII. Iacobus Meiers in chronico rerum Flandricarum, & Platina in vita Leonis III. Barcinonem, à Carolo Mauris ereptam, & Christianis esse traditam, asserunt. Quamuis deinde graues à Mauris calamitates perpassa fuerit, L. Marinus Siculus, principio libri noni, de Barcinone comitibus, refert. Raymondus Berengarius, eo nomine primus, Barcinone Comes, militari virtute preclarus, Ecclesiam Cathedralē Barcinonensem, sedente Guilberto patriarche, sub honore S. Crucis, sancti q̄. Eulalie, Anno ab incarnatione Iesu Christi, M. LVIII, condidit, privilegia plurā concessit, terminos Episcopatus præfixit, eandemque Ecclesiam, pluribus muneribus, redditibusq̄, dotauit, & in eadem Ecclesia, una cum Almode coniuge, sepultus fuit. In cuius sepulchro, quod adhuc cernitur, insit Epigramma reconditum est. Hic est Raymondus Berengarius, Princeps Barcinone, Comes Gerundenfis, & Marebio Ausonensis, qui mortuo patre, Berengario Comite, non tantum partem Barcinone principatus à Mauris occupatam, recuperauit, verum etiam Reges duodecim Maurorum, campestri prælio victos, sibi tributarios fecit: unde cognomen sortitus est: Propugnator, & Mauris Christiani populi. Exstant etiam Barcinone, alterius monumenti vestigia, in vico paradisi, sublimiore eius vrbis parte, nempe Athaulfi, Hispaniarum regis, & non Hercules, vt fama habetur. Sepulchri eius, auctore Hieronymo Paulo Barcinonensi, Auctor est Tarapha. L. Marinus Siculus lib. XIII. de Aragonie Regibus, mirifice hanc vrbem huius vrbis commendat. Barcinone ciuitas illustrissima, principibus, equitibus nobilissima, omnibus rebus, quæ ad viuendi usum pertinent, ditissima, omnium ferè ciuitatum terra, marisq̄ potentissima, multis magnisq̄ rebus domi, forisq̄ gestis, clarissima, adeo, vt eius nomen atque potentia, non immeritò Hispaniæ, Gallie, Africa, cæterarumq̄ nationum principibus timori vel maximo fuerit. Floreat enim nō solum maximis opibus, ac diuitijs, sed etiam plurimorū virorum prudentiā singulari, optimis moribus & institutis. Cines omnes, in administranda Republica, atque ad agenda, quasi veterum Romanorum ordinem, moremque, sequuntur. Qui nihil nunquam nimis, sed omnia tam publica, quam priuata, pro modo, rationeq̄ faciebant. Non igitur illorum diuitias, resq̄ familiares ille discordia, non litet, non iudicia, non iurgia, non seditiones, vt in pleriq̄ sit, minuebant. Quippe, qui ratione potius, naturaq̄, quam legibus viuere malebant. Nobiles, armis & equis, officijsq̄, militaribus studebant, hisq̄ sese exercebant, & aduersus hostes feroces erant. Mercatores honestissimè commercia tractabant, in quibus exercendis, non tam questus auidi, quam verè fideles, ac liberales erant. Sacerdotes, & omnes, qui rerum sacrarum curam gerebant, pie, sanctèq̄, semper viuabant, summamq̄, veneratōne atque timore, diuino cultui, sacrisq̄ rebus incumbabant. Reliqui cines, cuiusq̄, et arte, aut liber alibus, aut mechanicis artibus, quibus erat cultissima ciuitas, operam dabant. In qua nemo circumfer animus, id est, desidiosus & inanis erat, sed honesta alij alia negotia exercebant. Itaq̄ nemo malus, ne mosq̄, pauper, sed optimus quisque erat, atque ditissimus, hac fama ciuitatis, non ex Hispania tota solum, sed ex alijs quoq̄, multis nationibus homines huc vndique quotidie conueniebant, ciuitatemq̄ libenter incolentes, mores maiorē diuorū faciebant. Hinc præterea multa ciuitates, or dinem, moremque viuendi sanctissimum, hinc exempla Reip. pulcherrime, hinc cæteras bonas artes imitabantur. De conditore tamen eius asserere mihi ausim, siquidem omnium, qui de ea scripserunt, de auctore incerta opinio est. Nam quod nonnulli de Barcinona pueriliter fabulantur, ego quidem non minus falsum, quam ridiculum existimo. Cæterum, fuit olim ciuitas sita admodum parua, & à lictore maris, vno ferè stadio remota. Pulchra tamen ædificijs, & aleis tota membris clausa. Fuerunt & ciuitatis porta quatuor, in eodē mundi partes vergentes, æquos ferè inuicem inter se spacio distantes, quæ adhuc extant, & in ipsius pene ciuitatis umbilico vsuantur. Postea vero, crescente hominum multitudine, his vndique magnificis ædibus, & conspiciendis sanctorum templis, his etiam præualidis muris, superbisq̄, turribus, cinctā est. Quæ quidem, etsi magnitudine nonnullis vrbibus cedit, a discolorum tamen elegantia, lictoris amœnitate, vrbium munditie, vicorum rectitudine, æqualitate domorum, amœnissimis hortis, quos varij arboribus, & nonnullis palmis, quæque domus cultissimas habet, forma denique rerum omnium, & excellenti pulchritudine, meo quidem iudicio, cui absit inuidia, cunctis profecto ciuitatibus, est antepōnenda. Plura præterea de hac ciuitate, memoratu digna, narrare possimus, quæ, ne longius ab incæpto discedamus, omittimus.

ASTIR SIVE ASTIGIS, VVLGO, ECIIA.

BCIIA, mediterraneum Hispaniæ Beticæ oppidum, Astir, siue Astigis, ab Astir, auriga Memnoni, qui interfecto apud Troiam hero, in Hispaniam nauigauit, adserēte Tarapha, constructum & denominatum fuit. Eius potissimum diuitia, & negotiatio, in lana mercaturæ consistit, ed. quiddā solum vnde quaque secundum atque compassuum, ouibus abundè pabulum subministrat. Hinc infiniti omnium greges per agros, colles, ac valles, quibus ager vicinus abundat, quotiens tempore oberrare videntur, vnde huius oppidi incolæ, partim ex domesticis ouibus, partim ex lana, quam huc rustici statim comportant temporibus, quæstum ingentem faciunt. Cui quidem occasum riuulus, vulgò, Chenil nuncupatur, per oportune deseruit, qui ex niuis montibus iuxta florentissimam, opulentissimamq̄, Granatensium vrbem oritur. Cuius aqua, lana abluenda ac purganda, & pecorum morbis curandis, multo magis quam vlla alia, idonea est. Vnde balneum, pecoribus salutiferum, L. Martino adserente, accolū dicitur. Amnis iste, aurum quærentibus donans, modicū initiq̄ scaturiens, iacundissimum Granatensem agrum, ingreditur, ipsamq̄, vrbem interfecit, & eam Granatæ regionem, cui Albambre nomen, ab altera, qua Alcatam dicitur, per vallem mediam separans. Ibidem Darrus, vulgò autem El Rio del Oro, nominatur, & adsericam bombycis telam eluendam, parandamq̄, accolū oportuniū est. Inde verò per loca compassa & plana, quæ, La vega de Granada appellatur, delabitur, aliamq̄, denominationem, nimirum, El rio Frio, sortitur. Vnde ad hoc tandem oppidum descendit, cui loci mutatio, rursus aliud suppeditat nomen, nimirum, El Rio Chenil. Hic eximio contingitur ponte, ex lapide viuo fornicato, qui facillimè, ad hoc oppidum, præbet accessum. Iuxta est supplicij locus, El Roillo appellatus, vbi columna, continuo ex saxo, stupendæ magnitudinis, videtur, ex qua fontes atque mæfisci, delictorum ac scelorum causa, semisaltum spectatores præbet. Vasa chronicon, in catalogo Episcopatum Hispaniæ, Astigitanum recenset, qui in Beticâ Hispaniæ suberat, nunc est Archidiaconatus Hispaniæ Ecclesia.

CIVITAS BUR- GENSIS.

BURGOS, celebris atmodum & antiquissima Galleciæ ciuitas, quam Burgensem nunc vocant & Masburgi dictū fuisse quondam legimus. Quæ dicebatur & Auca, quod nomen mihi vero similius esse videtur, propterea quòd etiam montes apud eandem urbem nunc Oceani dicuntur, & Aucani melius dicerentur. Tamen Plinius non Aucam, sed Ceucam nominauit. Est autem Burgensis ciuitas, vt diximus, antiquissima, multisq; rebus insignis, & inter primarias vrbes totius Hispaniæ merito referenda. Cuius incolæ non ociosi, non circumforanei sunt, sed omnes, non modò viri, sed etiam sceminae labore manuum suarum victum querunt, & honestissime viuunt, & alij disciplinas liberales exercent. Mercatores, qui ciuitatem opulentam faciunt, fideles sunt, & liberales. Sacerdotes diuini cultus, & rerum sacrarum studiosi, diuinis officijs & literarum studijs diligenter incumbunt. Magistratus, & Reipublicæ gubernatores, communibus commodis rectissime prudentissimeque prospiciunt. Sic itaque cunctis ciuitatis ordinibus officium suum liberè recteque facientibus, tota ciuitas indies augetur, indies magis illustratur. Equites, qui plures in ea sunt & potentes, immunitates, leges, & priuilegia, quibus ciuitas gaudet, conseruare ac tueri diligentissime student. Est præterea ciuitas magnis & pulchris, nec minus commodis ædificijs adornata, Foris venalibus, plateis, vicis, pontibus, templis, conobijs, amnibus exulta: cuius ecclesia maior, intus & extra, opere est & ædificio mirabilis. In qua res diuina sæpenumero celebratur, cantoribus & organis, in quinque sacellis, inter se distantibus, nec alijs alios perturbantibus. Ex sacellis verò & sacrarijs, quæ multa sunt, illud vnum Castellæ Comestabilis conspicuum atque ditissimum, non Ecclesiæ solum Burgensis, sed etiam cunctis ciuibus magno est ornamento. Sunt & extra urbem domus hospitales, quæ regiæ dicuntur, insignes & memorabiles, & maximi census. Quarum institutiones & ordines viuendi, qui sancti sunt, & maxime laudabiles, causa breuitatis omitto. Dicam tamen breuiter, de monasterio monialium, & sanctissima domo, quoniam res est insignis & memorabilis. Quam domum Huelgas vocant Hispani, cuius maxima sacerdos sub imperio suo diligentique custodia centum quinquaginta monialibus imperat, & sanctissime consulit. Quæ quidem moniales sunt omnes equitum nobiliumque principum filie, & familie generosæ. Præest etiam hæc sacerdos, quam Abadesam vocant, alijs septendecim monasterijs, & oppidis quatuordecim non ignobilibus, atque alijs minoribus quinquaginta. Consert præterea sacerdotia multa sacerdotibus, & census commendatarios viris XII. contribuit, & alia beneficia & officia & suis populis magistratus & gubernatores eligit. Aedificauit autem hanc domum & opus ingens Rex Sancius, qui propter opera, quæ fecit mirabilia, cognomen Amati promeruit. Est itaque hæc vrbs multis magnisque rebus memorabilis, cuius homines sunt humanissimi, & aduenas maxime diligunt. Sunt & fidelissimi suis principibus, & hospites patientissime tolerant, & honorificentissime tractant. Hæc ex Lucio Marineo Siculo excerptimus.

S. SEBASTIANI OPP.

Oppidum *SANCTOSEBASTIANVM*, quod patria lingua incolæ Donostien appellant, vnum est ex precipuis oræ maritimæ oppidis regni Guipazcoæ, situm ad fluminis quoddam ostium, quod à veteribus Menlascum dicebatur, non procul ab ipsius oppidi opposita mari crepidine. Hæc autem Guipazcoa Hispaniæ regio, diuersa est ab ea quæ Biscaya dicitur, quamuis vtriusque incolæ, & vndem sint moribus, & eadem serè pronuntiatione vtantur in eo idiomate, quod à reliquis Hispaniæ populis diuersum habent. hæc Florianus de Campo. Oppidum hoc porrò amplissimo portu nobilitatur in quo naues à sanientibus vndis, & à parum propitijs ventorum statibus securam & tutissimam stationem habent, eo quòd non industria arteq; humana, sed sagacis nature prudentia factus sit. Quamobrem multorum mercatorum Germanorum, potissimum vero Cantabrorum frequentatione celeberrimum est, qui varia genera mercium aduehunt, & in alias mundi partes exportant. Archiepiscopatus Burgensi obtemperat, Agrum habet frumenti, vini, & lanæ seracem. Progreduentibus vltra Sancto Sebastianum ad milliaria Hispanica quatuor, occurrunt iuga montium Pyrenorum, quæ iuga seu fastigia in illis locis hodie vernaculo sermone appellantur, La Sierra Lazquiucz.

Argos celebris et antiqua Hispaniae ci-
uitas, quae Asoa, Brann, Masburgi, Li-
conimiga, nomina habet.

SANCTI SEBASTIANVM vsq[ue]
& Pontiffis ad mare Oceanum usque
vsq[ue] Capricornio apparet.

LUTETIA PARISI- SIORVM.

LUTETIA PARISIORVM fertilissimi regni Francici caput atque Metropolis, magnitudine incredibili, nobilium, mercatorum, ciuium, & studiosorum frequentia, aedificiorum & publicorum & priuatorum splendore, non modò vniuersæ Gallia, sed maximis totius Europæ ciuitatibus præfertur. Hanc à Paride, qui à Iaphet, filio Noe, successiue descendit, & XVIII. Celticæ Gallia rex historiarum monumentis declaratur, primum fundata, à quò & nomen sortita fuit. Posteaquam verò plateæ lapidum pauimento strata non essent, has autem ingens hominum multitudo contereret, ob magnitudinem luti, Lutetia denominata dicitur. Alij tamen ab albedine murorum, quam *λευκός* Græci, Lutetiam vocari existimant. Eam Iulius Cæsar vsque adeo aedificijs adauxit, tamque fortiter moenibus cinxit, vt Iulij ciuitas à Boetio lib. de disciplina scho. vocetur. Celeberrimam hanc ciuitatem, Sequana, duplici amne diuidens, tripartitam constituit, quarum prior Vniuersitas, altera ciuitas, tertia vrbs nominatur. Illam Carolus Magnus Alcuini Præceptoris sui instinctu, Anno à C. N. 796. ex Romana fundauit, & permultis prærogatiuis, priuilegijs, & immunitatibus splendidissime exornauit. Quæ musarum, disciplinarumque liberalium, & humanitatis, quasi domicilium, fons, & origo omnium scientiarum, mater ac seminarium doctissimorum virorum semper fuit. Quatuor verò firmis columnis innititur: Theologiæ, Medicinæ, Iuris, & Artium facultatibus, quarum priores Decanum, & Pedellos binos, siue ostiarios habent. Postrema autem Magnificum D. Rectorem tertio quoque mense eligit, cui facultates omnes reliquæ, tanquam supremo capiti, parent. In hac vniuersitate quatuor hominum nationibus singulares designantur Patroni, Franciæ, Picardiæ, Normandiæ atque Germaniæ, cui natio Anglicana iungitur. Vniuersitas rei sacræ dicatas ædes magnificè cultas continet XVII. Monasteria XIII. Xenodochia III. Sacella III. Collegia publica XX. Priuata (quæ amplissimorum hominum foundationibus, certis quibusdam musarum cultoribus victus & studiorum necessaria elargiuntur) XXX.

Ciuitas inter Vniuersitatem & urbem media, huic quidem tribus, illi verò duobus coniungitur pontibus, qui vtrinque aedium constructione, non pontium, sed platearum formam referunt. In hac Parisiorum parte, Palatium Regium à Philippo Pulchro aedificatum, & in eo Sacellum sanctum, stupendo artificio constructum, Magnificumque; B. Virginis Fanum, continetur, quod quidem ob elegantiam formæ, magnitudinem, & artificiosissimorum signorum præstantiam, totius Gallia miraculum habetur. Crocodilus viuus in Palatij fundamento inuentus fuit, cuius exuium hodierno etiam die in magna Palatij aula exhibetur. Reliqua ciuitatis templa numerantur XX. Xenodochium I. Sacella V.

Tertia, quæ & maxima Parisiorum pars, vrbs nomen obtinet, habitatoribus & pulcherrimis aedificijs adeò frequens, vt ea sola maximis totius Gallia ciuitatibus annumerari queat. Templa habet XXXI. Monasteria X. Xenodochia III. Sacella VI. Quamplurima autem tam ciuitatis, quam vniuersitatis, & vrbs sana Regum ac Ducum ornatissimis sepulturis & epitaphijs, præstantissimisque; sanctorum reliquijs nitent. Quæ tam accuratè Aegidius Corrozet in suo de hac ciuitate libro annotauit, nihil vt studiosus lector amplius desiderare queat. Lutetia Parisiorum portas habet XIV. Pontes V. Fontes XVI. Suburbia X. Vndique in hanc ciuitatem tanta annonæ defertur copia, nihil vt hic infinitæ hominum multitudini ad vitæ necessaria desit. Mirati sunt frequenter Germani, qui studiorum causa huc veniunt, omnium rerum, quæ hominū necessitati deseruiunt, ingentem abundantiam. Maxima & lata Lutetia habet Suburbia, vt pleraque cum magnis Franciæ ciuitatibus certent. S. Dionysius D. Pauli discipulus primus Parisiensis Christiana doctrina imbuit, quam non modò sermone, sed & sanguinis effusione fortissimè confirmauit. Irrigata innocentissimi viri sanguine ciuitas, iucundissimos fidei fructus cepit proferre. Pharamundus Gallia Rex, Christianam fidem professus, inelytis & augustissimis fanis, ingenti sumptu constructis, Parisiensem ciuitatem illustrauit.

Eustathius à Knobeldorf Prutenus Parisiorum magnificentiam carmine conscripsit. Idem singulari libello, Aegidius Corrozet. Pyrrhus verò & Iacobus Capellus, oratione præstiterunt.

MONS PESSVLANVS.

MONS Pessulanus, Gallia Narbonensis oppidum, Agatho quondam, siue Agathopolis, nunc vulgo Montpeslier dicitur. In agro admodum fertili positum, decem milliariibus à mari Mediterraneo distat. Episcopatu, & Vniuersitate celebratur. In qua olim Iurisprudencia, nunc Medicinæ studium floret. Amplissimo Medicorum Collegio nitet, quod ab Vrbanò Pontifice Summo fundatum, & copiosissimis est exornatum redditibus. Aliud etiam, non minus elegans, atque præclarum Collegium Regium, ab Henrico Gallorum Rege erectum, ibidem cernitur. Quin & tertium Collegium est, Duergier, quod optimæ spei adolescentibus, studiorum, victusque necessaria, in decennium præbet. Scribit Rebuffus, tantam esse Reçtoris in hac Vniuersitate auctoritatem, vt Studiosi, quacunq; etiam de causâ egredientem, comitari honoris gratia cogantur. S. Rochus, ex huius oppidi moderatore ac domino natus, à tenera ætate religioni ac pietati deditus, amplissimum patrimonium in pauperum vsus conferens, atque paternum oppidum patruo donans, post multas ærumnas, ex hac ciuitate ad æthereas beatorum sedes auocatur à Domino.

T V R O.

TVRO, vulgari idiomate Tours, Prouincia Turonensis celebris metropolitico honore ciuitas, non modò opibus, ædificiorumque præstantia, verùm etiam Ligeris, nobilissimi fluij vicinitate, nobilitatur. Qui in Auernorum finibus oritur, Heduosq; à Biturigibus diuidit, & ab Oceano sursum nauigabilis, varias merces, & vitæ necessitates in hanc ciuitatem inuehit, ac non procul à Pictonibus in Oceanum Britannicum delabitur. Mercatura & lanificio claret. Cumque multarum rerum opulentissima sit habita, tum vel maxime ob incredibilem regionis amœnitatem, & ob placidissimam aëris constitutionem, totius Gallia hortus atque pomarium ciuitas Turonensis vocatur. Agrum etenim fertilem habet, atque iucundum, varijs herbarum & latissimarum arborum generibus perornatum, qui non tantum ea, quæ hominum brutorumque vsui, sed & ea, quæ delicatulis satisfaciunt, ex se largissime fundit. Huius fundationem Britannorum Chronica Troianis adscribunt. Archiepiscopalis in ea sedes existit, XI. Suffraganeos habens. In qua complures Antistites doctrina ac sanctitate præstantes, vixere. Inter quos, S. Martinus vnicum Ecclesiasticorum decus, lumen, atque exemplar fuit, quemadmodum Seuerus Sulpitius tribus de eo libris testatur. Celebris quoque pietatis fuit alter eiusdem vrbis Antistes Perpetuus.

P I C T A V I S.

Summam antiquitatis laudem meretur Pictauis, siue Pictaui, Ptolemæo Augustoriturum. Sunt, qui Agathirsis atque Gelonis filiorum Herculis successoribus (qui picti à Poëtis vocantur) eius fundationem attribuunt. Hi etenim ob concitatas seditiones domesticas patria pulsî, in Angliam deueniunt, inde numero & multitudine aucti, nouis quærendis sedibus, in Galliam traiecere, vbi à suo nomine Pictones populos hanc quoque ciuitatem condidisse feruntur. Aliter alij scribunt, cum ex Pomponio Mela, & Plinio constet, antè etiam multò, quàm hi ex Anglia venerint, Pictonum extitisse memoriam. Vrbem circundat Clanus fluuius, qui in Viennam delabitur. Reflam fortunæ auram, cum ab alijs, tum ab Anglis maxime (vti annales perhibent) frequenter est perpeffa. Episcopatus eam commendabilem reddit, cui maxima laude præfuit D. Hilarius, doctrina ac pietate singulari Antistes, qui Arrianæ factioni inuictum se antagonistam opposuit, ac præclaros illos & nunquam intermorituros de S. Trinitate libros XII. magno tum ingenio, tum eloquentia conscripsit. Vniuersitatem etiam Pictauis habet, in qua tum mitiores disciplinae, tum Iurisprudentiæ studia vigent. Huic Munsterus alterum locum post Academiam Parisiensem attribuit.

ROTOMAGVS.

ROTOMAGVS, vulgò Rouan, Normandiæ metropolis, ab ea parte qua Orientem respicit, iucundissimis irrigatur riuulis duobus: Meridiem versus, Sequanam, celebre & nauigabile Gallix flumen propinquitate decorat: Iuxta Septentrionem, altos habet montes, qui igni fomenta suppeditare solebant. A fundatore nomen habet Mago. II. Gallix Rege, & Roth idolo, quondam hic religioso numine celebri, cuius vltim & simulachrum Meilo, primus Rotomagensis Episcopus, circa annum Domini CCLX. euertit, eiusque delubrum, sanctissimæ Trinitatis venerationi dicauit, quemadmodum ex hymno ecclesiastico patet: Extirpato Roth idolo, fides est in limine &c. Agrum habet optimum, sæcundum, & herbidum, ita vt Julius Cæsar opportunitate loci adductus, validis hanc urbem muris cinxerit, & Romanorum præsidium, ad totius Prouinciæ defensionem, in ea reliquerit. Splendida Archiepiscopi domus, egregia monachorum cænobia, palatium, curia, pons ex quadrato lapide ingeniosè constructus, Cathedralis Ecclesia tribus decorata turribus, cæteraque ornamenta, quæ ad absolutam & perfectam ciuitatis structuram requiruntur, Rotomagensium urbem celeberrimam reddunt.

NEMAVSVM.

NEMAVSVM, communi idiomate Nismes, ciuitas est Narbonensis Gallix, olim florentissima, vtputa quæ 1111. & XX. vicorum fuerit metropolis, octo milliariibus à Monte Pessulano distat, nomen atque originem à Nemauso Herculis filio, habere perhibetur. Eo est situ, quo ex Italia in Hispaniam itur, miram vndique vetustatem redolet. Aliquot siquidem perantiquæ in ea videntur statux, pulcherrima summorum hominum epitaphia, Amphitheatri spaciosi ruina, Hadriani basilica. Iuxta montis radicem est perennis & lymphidissima aqua, quam specum aut lacum haud ineptè dixeris, cuius fundum nemo mortalium inuenit. Est & templum Cathedrale, D. Virgini sacrum, in quo pavementum vermiculato emblemate tessellatum mira suauitate videndi sensum oblectat. Tribus milliariibus paruis à Nemauso, pons est, Du Gar, à fluuio Gardon, nomen habens, triplici serie, mira industria fornicatus, quarum prima hominibus atque iumentis transitum præbet, altera aquaductum sustinet. Antonini Pij Philosophi & Imperatoris, Domitiani, aliorumque natalibus claret, qui non modò Gallix, sed & vniuerso propemodum mundo, ornamento fuere. Peculiari libro hanc urbem descripsit Ioannes Poldo.

BVRDEGALA.

BVRDEGALA, vniuersæ Aquitanix meritò constituitur caput, tum quia miram vetustatem ostentat, tum quia ædibus sit decorata magnificis, tum denique, quia situ munita, arx & propugnaculum Gallix habeatur. Fatebuntur hoc Angli, qui graui obsidione eam presserunt, hac spe, vt fortissima Gallix arce expugnata, reliquarum vrbium paruo negotio se fore victores. Quorum conatus fortis magnusque indigenarum animus, & benè munita ciuitatis moenia, frequenter euerterunt, eosque in insulam, quò marinis cincti limitibus, sua sorte contenti viuere, remiserunt. Primam eius formam quadrangulam fuisse, ex muris antiquis conspici potest. Amplificata deinde ob hominum frequentiam vrbe, eam, quam nunc habet, consecuta est faciem. Antiquo palatio XIII. innixo columnis, templo S. Andreæ, arce ex viuo saxo munita, & pulcherrimis ciuium ædibus perornata est. Ad portam S. Germani amphitheatri cernuntur reliquæ. Portus multarum nauium capax, negotiationi idoneam opibusque florentem Burdegalem efficit, quæ etiam ortu Ausonij Poëtæ nobilitatur. Qui ita de sua Burdegala loquitur: Clementia hic cœli mitis, & irriguæ larga indulgentia terræ, &c

LUGDVNVNVM.

LIOANNES METELVVS SEQVANVS, Eruditissimo viro Georgio Bruno, S. D. Petiti Brune, vt quæ de Lugduno vrbe adcepiffem, vel ex libri, vel amicorum colloquijs, quæ vera putarem, tibi pauci ego perferberem, quia præfaciam, tu à me, quem multis officijs perperax beneuolentia tibi deuinxisti, sic habeto.

LUGDVNVNVM, vrbs est Gallie Celtice, in Secufanis fira, ho fle, vt olim, & n̄ vario, & multis rebus alijs, celeberrima. Legibus, moribus, & institutis, rectè antiquitas conftitutum fuit, cum alia multa, tum quod hætenus eius Gallie tradunt. Huius vrbs, que parti Gallie à fe nomen dedit, poftquam ab Amadeo primo Sabaudie Duce, per testamentum ex legaro Francie regibus celsis, Gubernator præficitur, qui & vrbe, & eius prouinciam, quæ satis late patet, administrat. Ferrax folum, & amœnum, commodumq; fitum habet. Nam fructiferis duobus collibus, ab vna parte circumgitur: alteram duo præstantes fuam aliuunt. Araris, qui quam leniffimè ex Sequanis defluens, mediam interfecat, & Rhodanus, qui rapidiffimo cursu, ex Alpibus per Allobroges, certis mœnibus ad orientem, adlabitur. Adlum elegantia, tum ftrutura, necnon hortis prætat. Opibus autem sic floret: vt nulli alijs, faltem in Gallia, cedere videatur. Harum opum cauffam, flouis illis præcipuum tribuunt. Quia cum multas vrbes illi obeant, feq; in Ligulticum maris finem exonerent: hæc verò vrbs, Europa prope in media, fira fit, & quafi Francie cor putetur: facultatem quæcunq; qua libeat, exportandi, tum etiam importandi, præbet, etiam ex præcipuis Europæ nationibus, hand procul difitis. Sola enim Sabaudia interfecta, hæc vrbs & Italiam, & Germaniam attingit. Eo accedit, quod quater annue eo, vndique gentium mercatores, commean, publicarum nundinarum, quæ varijs ad negotiationem firmendam priuilegijs insigniuntur, gratia. Quæ res ab exteris incredibilem lucrem, atque decus, non folum huic vrbi, fed etiam toti eius agro, reliquæq; etiam Gallie, conciliat, & eam in fuper hominibus replet, omnis generis artificiorum peritis. Neque facile alia vrbs reperitur, Trapezitis, libariffijs referitur. Proximis annis, dum Gallia bellis à religionis studio ciuilibus, fufum & confufum, ver faretur, arx à Carolo Rege, moribus coercendis, primùm huic vrbi iniecta. Quod ad eius antiquitatem pertinet: L. Munatius Plancus, nobilis Oculula est, fundamenta læciffe. Ea in fufula, trianguli formam exprimit. Duo enim illi, quos difimus flouis, ofculo quafi mutuo fele complectentes, quo nobilib; nomenq; ei, Infula Gallie, fuit. Eam Romani, non folum priuatis egregijs ædificijs, verum etiam deducunt eo coloniam vrbs erat, eiq; ait Seneca, fingula vrbes illorum poftit, ornatur. In ea autem, argenteam, æreamq; monetam, æreamq; operibus, quorum fingulos, vt omnis inuena, ex hac diftinxit. In ea quoque Gallie totius tributa, ac vefigalia, tanquam loco perpetuo cuderunt. Quin & Agrippa, Gallie tantum fuffe proentus ac momenti narratur, vt ab his vnicum Imperij robur penderet. Merito igitur inuicis fuit. Nam Plinius lib. III. cap. nentes Gallos, fe enim ait, ac Viennenes in Narbonenfi, iuris Italici facit. In infula adhuc exfiant, hand obfura, tantæ uerufatis, uetigija. Nempæ forum Veneris, in Foruieram uulgo corruptum. In quo, quod etiam olim celeberrimum fuit, Veneris templum uifitur. Hoc in foro habitaffe temero, in fcriptum habens titulum, earumq; ita uia, alia iuhinde quoque ingens locata est ara. Fuit idem locus, exercendis nundinis conftitutus, mirabilis, ita fuffe collocatum referunt, vt vrbs ipfa Lugdunum, ex longinqujs Sabaudie montibus, clare confpiceretur. Itaque Romani Senatorem, fitum inter Rhodanum & Araris. Eo loci qui huius confluunt, Templum ab vniuerfis Gallijs, communi delignatum impensa, & Augufto Cafari dicatum est. In hac Athenienfis: cum eorum non pauci, propter credem filij Minois Cretenfium regis, bello uafata patria, fedibus incertis vagarentur, ac tandem in eadem vrbe quoque fieri fuffiffe, Suetonius fcribit, quam à fe, Cafaris aram, adpellauit. Eo Oratores vndique, Vrbes in primis Athenienfium, in eum vrbes, ceteri etiam docti viri, conueniebant, quo femel annis fingulis, tam Græcè, quam Latine orationes certatim habent, atque difputant. Conftituta quidem lex hæc erat, vt qui Græcè Latinaq; lingua foret eloquentior, is, præmium laturus, magna auri vi, à deofio, donaretur, atque laudaretur: qui uero, quid, vel præter rem, vel fuffile, orationi inueniffet, pœnæ n̄ mine, aut exceptam à notarijs orationem fuam fpongia, vel lingua ipfe deleter, aut ceteri uirgæ cæderetur, vel ter in Araris mergeretur. Quamobrem, lafe lunenalis, Satyra prima, eorum metum, irriffit. Palliat, inquit, vt nudis præfit qui calcibus anguem, Aut Lugdunenfem Rhetor dicitur ad aram. Sed & extra vrbs pomeria veteres illi Arcus, qui uia in Secufanis, quos uulgo Foretum modo nominat, confpiciuntur: necnon antra, & perforata quinque milliarum longitudine, rupes, quæ in vrbe dudenda, uetera item multa numifmata, infcriptiones que lapidum, præclaram antiquitatem pleniffimè teftantur. Ante uero, quam hæc vrbs à Romanis Colonia deduceretur, quod ante deofitas Gallias fuit: quanta ciuitatis Lugdunenfis amplitudo, potentiaq; fuerit, libro tertio Polybii indicat, nempæ, regni tum fuffe Metropolim, Hannibalem, ait, traxit eo fumine Rhodano: id quod paulo fupra Quiritum Delphinatum oppidum contigit: quoniam P. Africanus Scipio pedem retraxiffet in Italiam, miffio in Hispaniam fratre, ne quid tumultus oriretur, effet, inter duos fratres, ad occupandum Lugdunenfe regnum, pignam adparari: nati maiori petenti, opem tuliffet, & ceteri factus, Quamobrem ab eo rege, propter tantum beneficium Hannibal non folum annona, uerum etiam multis alijs neceffarijs rebus in fuffe uelut nullarium, ad Alpium ufque partem illam, quæ Bernardi nomen obtinet, deduxit. Sed felicitatem huius Vrbs, vt fit, magna est calamitas pothea conlam, & vrbe longe nobiliffimam: quam Strabo totius Gallie, excepta Narbone, populofiffimam, quo etiam tempore fuffe narrat: fola vna nox lubritate: vt fupremo monte renouaretur. Statim enim Romani eam reftituerunt. De eius vrbs Romanis Magiftratibus, in acminiftratione quod & sacæ literæ tradunt, emenfum, late parentes tres illas Gallie partes, in quatuor, Narbonenfe, Aquitaniam, Lugdunenfe, Belgicamq; nempæ totas fub imperium Romanum redactas, confudiffet. Quam quadripartitam diuiffionem, Index Magiftratum ciuilium, & Militarum Occidentis, fequens, ex ea, Gallie reuocata omnes Septendecim, excepta tamen Britannia, vt & Marcellinus, & Rufus, conftituit. Lugdunenfi igitur prouincia, is Index Confularum, fub feptem Prouinciarum uicario, attribuit. Hanc rurfum in Lugdunenfe Primam, Secundam, Tertiam, Honoricam, & Senonariam partitur: earumq; fingulis, præterquam Primam, Præfidem præficat. Videtur autem hic Index, circiter Theodofij tempora collectus. Idem, de Magiftris Militum Præfentialium, quot pedum adpellat præfeciffet, fic ait. In Prouincia Lugdunenfi Prima, Præfeciffet clafis Araricæ, Cabalodano. In Prouincia Lugdunenfi Senonia, Præfeciffet clafis Andrecianorum, Pariffijs. In Prouincia Tarraconenfi, Præfeciffet Lætorum Teutonicianorum: Cornuta, Senonia Lugdunenfi. Præfeciffet Lætorum Batavorum, & Gentilium Sueuorum, Boiaca: & Conftantia Lugdunenfi Secundæ. Præfeciffet Lætorum Gentilium Sueuorum, & Genomannij, Lugdunenfi Tertie. Præfeciffet Lætorum Francorum Rhodanas, Lugdunenfi Tertie. Habuit hæc Vrbs, clariffimos in literis uiros. Nam, ne de cæteris dicam, uous L. Plotius, in ea natus est, is, qui, Suetonio de claris Oratoribus teffe, Romæ primus, Rhetoricam Latinam, docuit, longæuulq; fuit. Ab hoc, fe puerum, cum Quinto fratre, Cicero primum effe in fuffum commemorat. Suicida demum in ea Vrbe, per pios Fideles, Antonino uero Imperatore, Chriftiana religione, edra fuit eorum, quoque, loco Vrbs, qui Athanasius, adpellatur. Vbi Martini templum, Benediftinumq; cœnobium, exftructum est, qua Rhodanus & Araris, conuunt. Quorum, qua fraginta o fto præcipui nominantur. His fuffeciffet Irenæus, Polycarpi martiris auditor, qui fuit Ecclefie iuffeciffet. Sed fecuta perfecutione, martyrio coronatur is, Anno Chrifti CLXXXV. Marco Antonino Imperatore, clariffime dicitur. Omnem ex pte Vrbs popululum, ea perfecutione gladio fuffulfit. Refertur enim, nouendecim millium martyrum numerus fuffe. Itaq; Araris fluitium, horum languine: ex Gorbubiffet aiunt. Et hinc eidem Arari nomen Sagon e, nimirum à fanguine, fuit inditum. Fuere & alij multi Lugduni illufres, & uix fanctimonia, literiffet, celebres Epifcopi, tum alij: Baldomerus, Stephanus, Delidarius, Nicetius, Hyppodius, Alexander, Agobardus, Peregrinus, Iuftus, Elpidius, Lupus, Annemundus, Eucherius, Antiochus, Sacerdos, Eugendius, Romanus Abbas, Aurelianus, Domitianus Abbas, & Paulus, poëta, æqualis Boëthij, Claudiani, Mamerci, & Caftidiori, doctiffet iporum uirorum, qui Theodorico à fecretis fuffe putatur. Fuit & celeberrimus Hanutus Epifcopus. De quibus, Symphorianus Champerius Lugdunenfi Medico, in libello de antiquitate & origine Vrbs Lugdunenfi, & uiris eiusdem illufribus.

Rouen

Le Roy de France
Le Roy de Navarre
Le Roy de Sicile
Le Roy de Sardaigne
Le Roy de Hongrie
Le Roy de Boheme
Le Roy de Castille
Le Roy de Portugal
Le Roy de Naples
Le Roy de Aragon
Le Roy de Valence
Le Roy de Sicile
Le Roy de Sardaigne
Le Roy de Hongrie
Le Roy de Boheme
Le Roy de Castille
Le Roy de Portugal
Le Roy de Naples
Le Roy de Aragon
Le Roy de Valence

Le Roy de France
Le Roy de Navarre
Le Roy de Sicile
Le Roy de Sardaigne
Le Roy de Hongrie
Le Roy de Boheme
Le Roy de Castille
Le Roy de Portugal
Le Roy de Naples
Le Roy de Aragon
Le Roy de Valence

11 Lüttich fest. 12/11 25 R.
12 Aachen fest. 19/3 1400 Kuppung.

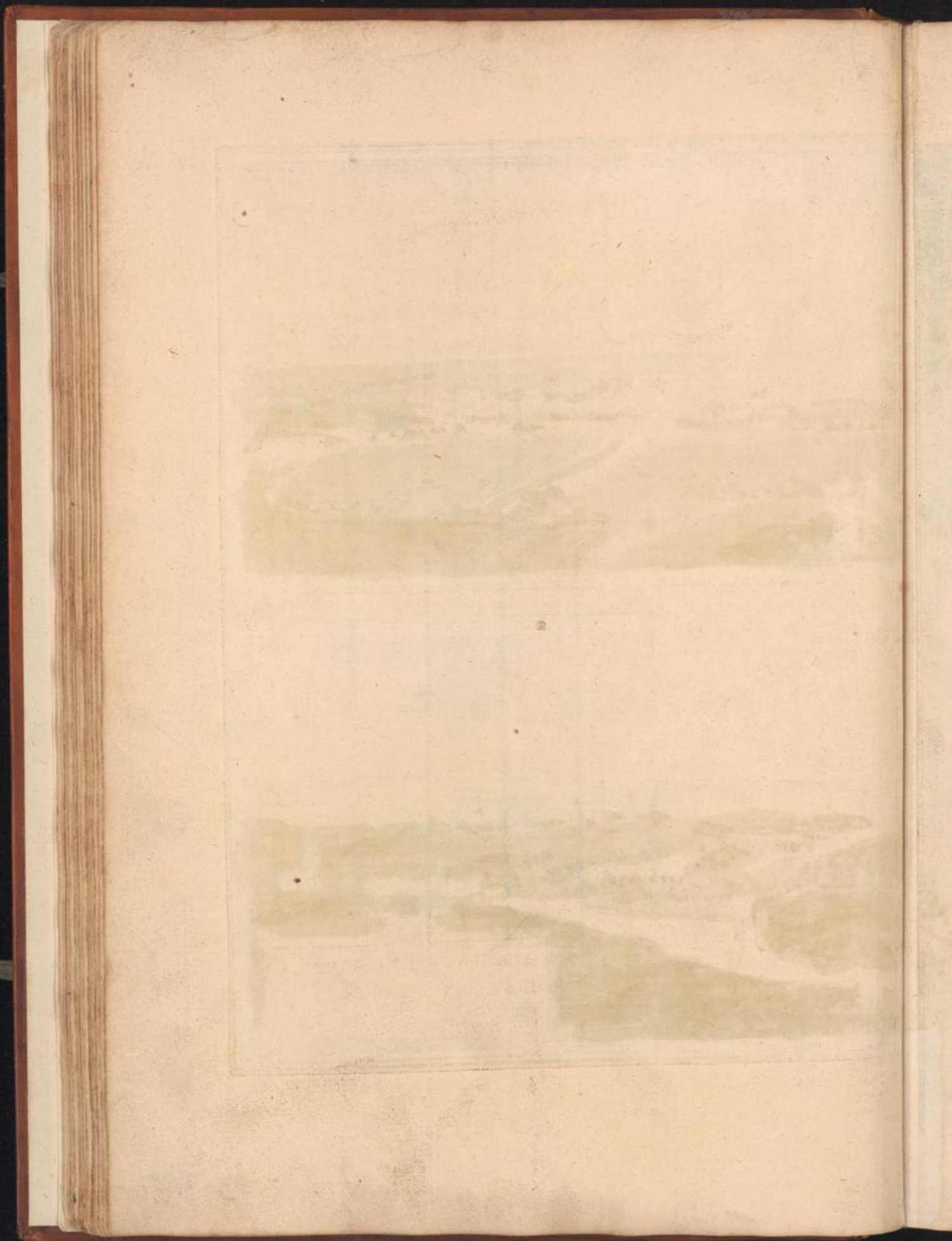
MONTES.

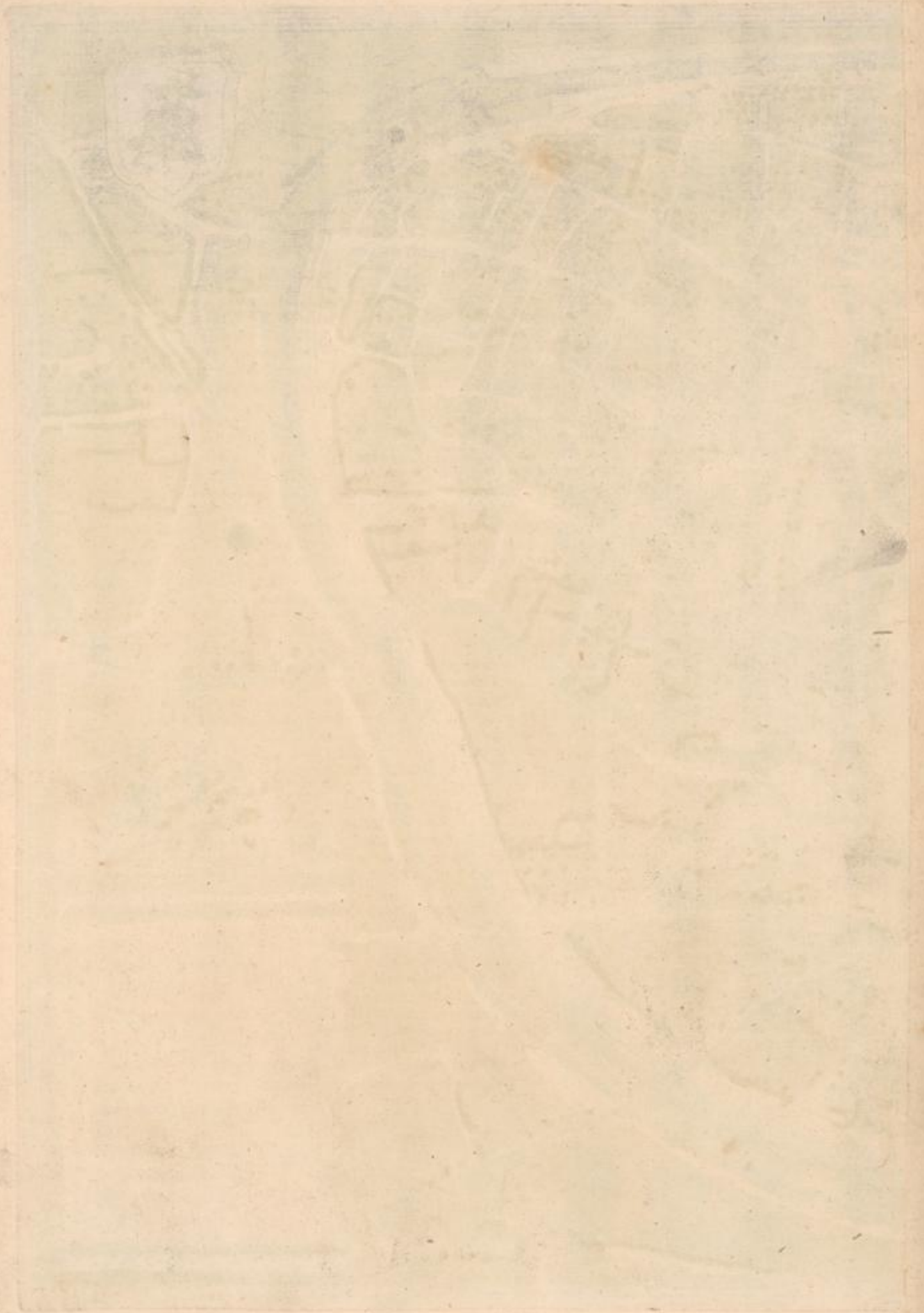
MONTES, Hannoniæ vrbs potens & ampla, de qua hunc in modum Iacobus Lessabæus in Hannoniæ descriptione: Iulium Cæsarem, rebus alioqui felicissimè gestis, tradunt obsidione Belgeni multa clade fatigatum, aliquantisper supersedisse, intereaque eo loci penetravisse, ubi in edito colle Pani fanum erat. Ac mox eum montem vallis & ligneis propugnaculis, vti earum rerum materia suppetebat, velut præsidio futurum, instruxisse. Porrò Hunnis, Pannonijs (quibus à Pane nomen remanserat) Rhetiis, & id genus fortunæ adiuratis viris, qui tum palantes suo quisque more agebant, huc summum erat oraculi gratia confugium, donec nominatissimi terræ marique Ducis Iulij aduentu, ex sano castrum haberi cœpit. Post supremum Brunulphi diem, qui eam arcem obtinuerat, traditæ rerum habenæ Alberico, Sigiberti Austrasiorum regis (Austrasiam intra Oceanum, Mosam, & Scalden tum posuere) ad recuperandas mortuo Dagoberto possessiones adiumento, vnde & filiam eius sibi matrimonio copulavit. Alberico tandem libuit ocium in festinatione oblectare, maximè autem turris, cui ex suo nomine vocabulum indidit, quanquã aliis placet ad Albonem eam referri. Secus Castrum locus erat, quem sanctæ habitationis gratia, Gislennus Antistes Valdetrudi designarat, ubi iam miraculis quoque conspicua erat. In eo Sigibertus ædem Deiparæ construxit, sanctimonialesque ex Valdetrudis ædícula opima sorte asciuit. In arce Montana Prætor ex ordine Torquatorum Principem agens, ius dicit, noxios, & patria interdictos civitate donat. Penes eundem creandi in annos singulos Montani senatus, sub ferias Ioannis præcidanias Mensè Iunio ius est. Tradunt Carolum Magnum donasse Montes Metropolitanæ munere, cæsarisque privilegiis firmasse. Iam ex ipsa vrbs nomenclatura in intellectum oportuit, præcipuam vrbs faciem nunc in colles assurgere, nunc vallibus deprimi. Ad fori crepidinem fons est, magno totius populi cõmodo procul ductus. Nam supra Dionysij, in Broceria, paludes ortum habet, ligneis fistulis gravissima arte compactis, quæ fluvium Haniam, & citeriorem siluulam, transmittunt. Alluitur oppidum Trulla fl. paruo admodum vsui invehendis, euehendisque mercibus, nisi huic rusticana ex superiori parte palus, suas aquas hebdomadatim fœneraret. Primo quàm Montes reliquit lapide, Trullæ immiscetur Hania, hincque toto nomine ei Trulla cedit Condatum vsque. Vrbs paucis supra sæculis, & virorum, & ædium frequentia, ad maximum numerum locupletata, opibus, quantum facies ipsa pollicetur, non inferioribus. Frequens ad Francfordianum & Anuerpianum mercatus profectio, idque sagariæ negotiationis gratia, quare textinarum ingens copia. Oppidum, si quod aliud natura & propugnaculis munitissimum, fossa vndique circumdatum, & vna haud temerè parte obsidionis impatiens. Gens ab huius ætatis vitiis, ne dicam, profus aliena, sed tamen comitatis & benevolentie magistra, in tractandis amicis, & excipiendis hospitibus, summam agnosceres humanitatem. Imò mecum contenderes, quorundam ædes, munificentie ac liberalitatis officinas potius, quàm priuatas domos, optimo iure, censeris posse. Vt autem templorum Anacephalæosin traham in compendium: Curiata sunt, Valdetrudis, Germani, Nicolai, Elizabethæ, ac rursum Nicolai in subvrbanis Bertæ montis appellatione, circumlatis cum eo, quod est Valdetrudis Xenodochio finitimū, Beghinagium dicunt. Cæterum habet S. Franciscus sodalitiū virile, habet item fœmineum. Augustino sacra est, quæ dicitur Vallis scholarium. Eidem Antistiti addictæ sunt etiam virgines, quas à pullis vestibus, vulgus Nigellas appellat, haud tamen nigris moribus: nam vita integra omnem sinistram opinionem sustulit. Magdalenæ Sacellum est, cum publicis ædibus, excipiendis puellis, quæ sicut exhibuerunt membra sua seruire immunditiæ ad iniquitatē, ita decreuere impendere iustitiæ in sanctificationem. Harum laboris ac ærumnarum hic scopus est, ad stare, succurrere, in uigilare peccati lue correptis. Qua in re strenuam nauant operam, ubi malum, volentibus superis, grassari cœperit. Proximus est locus eorum, qui tertium Franciscanorum ordinem indepti, Minimi vocantur. Egressus vrbe, offert se iucundissima deambulatio, & fermè quaquaversum ornatisima suburbia, vt ne dicam de siluis, in quibus nec frondium virorem, nec auium garrum desideres, cum riget æstiuus hirsutus campus arstis.

A T R E B A T V M.

ATREBATVM, Artesia, cuius gens Iulia Cæsari Atrebatæ, vrbs est maxima, & metropolitana dignitate clara, & adeo, cum naturali situ, tum propugnaculorum, murorum, & turrium præsidio munita, vt omnium sententia, non nisi longissima obsidione expugnari facile queat. Ea propter, non immeritò Iacobus Meyerus, Annalium Fland. lib. xv. scutum, vallum, & murum totius occidentalis Flandriæ, Atrebatum nominat. Vrbs ipsa duas in partes, peculiari murorum ambitu, est diuisa: Quarum altera Episcopo, altera Principi adscribitur. Illa pulchra aspectu, sed minor, magnifica Cathedrali Ecclesia, in honorem B. Mariae virginis adificata, conspicua est. In qua permultis libris manuscriptis instructa Theologica bibliotheca dabilem se reddit. Quis etiam Abbatia S. Vasto consecrata, quæ opum magnificentia, reliquas monachorum societates superat, inclarescit. Aedes, ciuium habitationi destinata, præter commoditates alias, vinarias cellas longè maximas & amplissimas habent, quæ obsidionis tempore, incolis latibulo sunt. Si quis plura de hac vrbe desiderabit, in absolutissimam Guicciardini descriptionem consulat, quæ auido lectori abundè satisfacies.

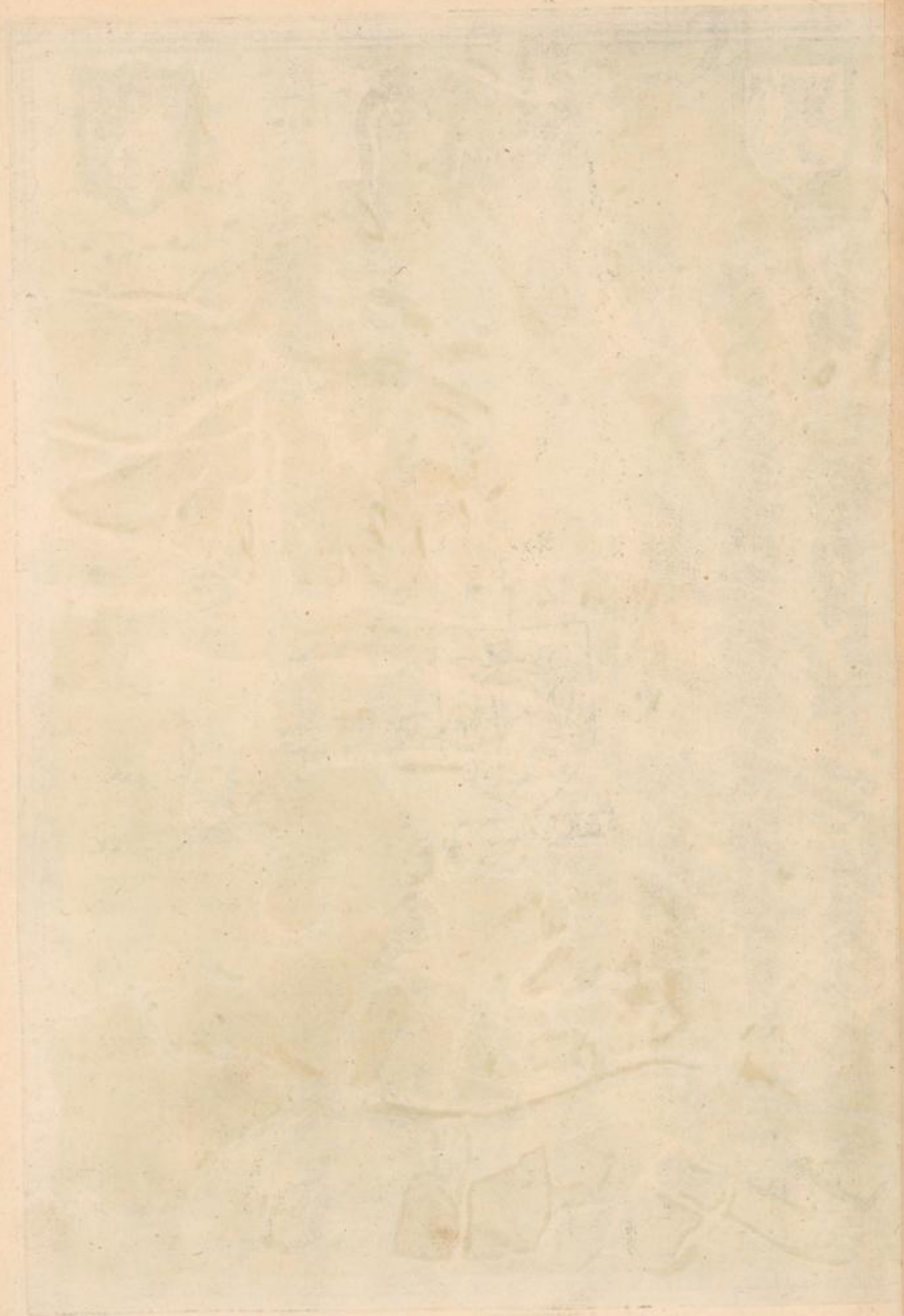
GANDAVVM.

GANDAVVM Flandriae Metropolis, ac totius penè orbis, inter vrbes miraculum, in hanc, quam vides Lector, magnitudinem, suis viribus paulatim excreuit, contraq; aliarum vrbiu fata, inuictam aeternitatem meruit. Coluere eam primùm indigenæ Gorduni, siue Gonduni, veteres Nericiorum clientes, teste Cæsare. Deinde Romani, quos ipse Cæsar Iulius, hic primùm præsidio collocasse, constanti annalium memoria refertur. His postremò accessere Germani, quorum pars maxima Saxones, quos ad sexaginta milia Carolus Magnus, in hanc Belgicæ partem traxit. Vrbs est, non amplitudine solum & dignitate, sed amœnitate quoque loci, quam flumina, riuus, prata, colles, & cælum deniq; non alibi suauius afficit, conspicua. Cumque alijs rebus clarissima sit, multò tamen clariorem reddidit, felicissimus Caroli V.

Imperatoris ortus, quem vt inuictissimum, nisi in inuicta vrbe nasci, non decuit. Hæc D. Antonius Schonhouius. Non arbitror (inquit Erasmius in Epist.) quæcumque patet Christiana ditio, ciuitatem vllam reperiri, quæ cum hac conferri queat, siue spectes amplitudine vrbis, ac potentiam, siue politiam, siue gentis indolem. Hactenus ille. Tria milliaria Germanica in ambitu continet. Insula habitata, quæ fluminibus, & aquæ ductibus eminent, sunt in hac vrbe XX. Pontes, quorum multi tribus sulciuntur fornicibus, plurimi duobus, nauesq; maximas (quas illi pleitas vocant) submitunt, LXXXVIII. Molæ ventis agitatae plures C. quarum maxima pars frumenta frangit, alia ex semine contuso, oleum conficiunt. Vna aquam, ex vliginosis pratis, in flumina educit. Sex item, aquarum impetu rapiuntur, ex quibus quatuor granis frangendis, quinta corticibus, sexta papyro conficiendæ feruit. Tempa Parœciarum hæc vrbs tantum VII. habet, quarum quæ S. Martini in Ackergem, neq; maxima, neq; minima perhibetur, ædium distinctarum V. M. XV. continet, quas plures nonnunquam familiaræ inco-
lunt. Abbatia intra mœnia sunt V. Canonicorum collegiata fodalitia II. Monasteria XXV. Publica peregrinorum Xenodochia VII. Nosocomium vnum amplissimum & ditissimum. Gerontotrophia vtriusq; sexus X. Pædotrophia, vbi etiam expositi infantes aluntur, II. Furiosorum ergastula II. Xenodochium item Leprosorum vnum, annuo prouentu ditissimum, vnde & nomen habet. His maiorum insitutis, liberalitas, & pia benignitas ciuium huius quoq; temporis accessit, qui ære vicatim, & in concionibus collecto quotidie plus quàm IIII. M. familiarium pauperum, in omni re necessaria sustentant.

In loco nouæ Arcis, olim fuit pagus Gandensis, qui & vrbs, & nominis, initium fecit, habuitq; insigne Monasterium S. Bauonis, ordinis S. Benedicti, quod è vetustissima arce, cui nomen Oduca, conditum, nunc rursus Caroli V. auspicijs, Anno M. D. XL. in arcem longè ampliorè redactum est, Cœnobitis (quæ iam paulò ante Canonici seculares euaserat) in Aedem principè S. Ioannis Bap. cum reliquijs & ornamentis omnibus translatis. Erat & hic non incelebre templum, Parœciale S. Christi, quod funditus euersum, vnà cum Monasterio illo (cui proximum erat) arci celsit. Egregia etiam opificum collegia habet, inter quæ Laniorum, & Nautarum, primatum obtinent. Vnica etiam studiorum alumna, multis doctissimis viris prima literarum rudimenta, contulit. Vrbs hanc magnifica templa: Abbatia amplissima, S. Petri vna: altera verò S. Bauonis: Aer salubris: Rerum necessariorum abundantia: & vrbanæ ciuium humanitas commendabilem reddunt. Varia huius politia facies, pro diuersitate temporum, fuit. Politiam Gandensium sæpè, inquit Iacobus Meierus, Annalium Flandr. lib. xvj. contigit mutari. Temporibus Balduini Hagnomenfis, hoc est, sub annum Domini M. CC. à XIII. perpetuis senatoribus Resp. gubernabatur, quorum è numero, cum quis moreretur reliqui XII. alium mox in demortui locum sufficiebant. Anno autem M. CC. XII. Fernandus Comes legem tulit, vt XIII. illi Senatores, qui hactenus fuerant perpetui, fierent annui, anniq; singulis, habitis comitijs, in ferijs D. Laurentij Martyris innouarentur. Hoc institutum annos omnino tenuit X. V. I. Nam anno M. CC. XXVIII. postquam Fernandus Comes ex captiuitate rediisset, instituit ordinem XXXIX. viratus Reip. multò vtilissimum. Anno autem M. CC. LXXV. Margarita Comes, & filius eius Guido, videntes per hunc ordinem ciuitatem nimis esse liberam, eum abrogarunt, statueruntq; Curatores Reipub. tantum XXX. Scabinos puta XIIII. Consiliarios XIII. Et Aerarios IIII. Quos in annos singulos, pridie feriarum decollationis D. Ioannis Bap. innouari volebant, ea ratione, vt XXX. cedentes, alios XXX. in locum suum eligerent, ciues omnes Gandenses, ac socios seu fratres Collegij eius, quod Comanorum appellatur (teutonice Coman guldæ.) Hi tertio gradu necessitudine contingere se non poterant. Verum in hanc nouationem non consentientes XXXIX. viri, appellabant mox Curiam Parisiensem, iudicatumq; est per arrestum XXXIX. viratum debere suum habere locum, abolita noua constitutione. Dehinc anno M. CCC. I. Phil. Rex, cognomine pulcher, seruans in custodia Comitem Guidonem, Gandavum venit, nouam statuit politiam & senatum, qui per annos plus minus C. LXX. conferuatus est. Quanquam XXXIX. viratu longè esset vtilitate inferior. Comitia habebantur per hanc legem pridie Assumptionis Deiparæ virginis: Comes, aut eius legati, quatuor legebant ciues Gandenses. Ciuitas legebat totidem, qui octo creati electores XXVI. honoratos & idoneos eligebant Senatores, quem numerum Comes, aut eius Vicarij, in XIIII. Scabinos ac totidem consiliarios diuidebant. Eoque cursu temporis introductum est, vt ciuitas in ternas partiretur partes, nempe ciues, opifices & textores. Introductus est & ille abusus, vt ex ternis illis tribus ciuitatis XXVI. illi eligantur Senatores. Eo item tempore inuenta est creatio Decanorum, de quibus in eam vsque diem nulla fuerat memoria. Creatus Decanus ciuium: Decanus Quæstus, & Decanus Texturula. Sed interea grandis & perniciosus introductus abusus, vt quoties turbatio aliqua in ciuitate oriretur, Decani illi, perinde, ac componendi motus causa, cum vexillis, omnibusq; collegijs opificum armati prodirent in forum, classicumq; Senatus per campanam (Rolandus nomen) sonarent. Sic, vt primus Senator cum vexillis D. Georgij, Flandriae, atque oppidi Gandensis, supremus verò Decanus cum LIII. collegiorum vexillis, ad XXV. & amplius milia hominum sæpè numero secum aggregarent. Eum abusum Philippus Dux, hoc anno LIII. sustulit, & abrogauit, omniaq; illis vexilla ademit, eò, quòd ritus ille planè barbarus esset, & intollerabilis, seditionesq; ciuiles, cædes bonorum ac innocentium ciuium frequenter ex illo nascerentur. Sed oppidani ad pristinum ingenium, & ad eandem barbariem redierunt, donec à Diuo Carolo, inuictissimo Monarcha, grande, atque vtile illud acciperent priuilegium, nempe, omnium priuilegiorum abolitionem, quæ quidem abolitio, magnam quietem, atque salutem huic ciuitati attulit, &c. Hactenus Meierus.

BRUGAE.

Pontium multitudine, quorum frequens, in hac ciuitate, numerus inuenitur, hanc ciuitatem multitudinis numero, Brugas appellari, existimant: Germanicè enim pons, een Brugk, sonat. Huius autem vrbis, tantam esse celebritatem, tradit Georgius Cassander, vt nulla sit ora, quam non iam olim eius fama, cum maxima laude coniuncta, compleuerit. Ita enim huius vrbis, inter ceteras virtutes, eminet, & excellit morum ciuilitas & humanitas, vt si quis ea insigniter præditus videatur, continuo aut hic natum, aut certè institutum, conijcere, aliarum etiam nationum homines soleant. Verissimè proinde Erasmius, in epistola quadam, ad eruditissimum virum, Leonardum Casimbrotiun, huius vrbis ciuem ornatissimum, scriptum reliquit. Gignunt (inquit Bruga tuæ) ingenia felicissima, & Atticis simillima. Tanta est huius vrbis pulchritudo, vt omnium eorum iudicio, qui eam propius inspexerunt, non facile aliam ei parem, in tota inferiori Germania, inuenias, quæ pulcherrimis mœnibus, à Balduino Caluo, Anno à C. N. octingentesimo nonagesimo munitur & cingitur, quæ latissimis & amœnissimis viis tam perpetuis, quam transversis, venustissimè describitur: quæ forum habet, ædificiis pulcherrimis septum, ad quod sex lata deducunt plateæ, totidem præcipuis portis respondentes. Quæ crepidinibus & pontibus, iisque plurimis ex lapide constructis, pulcherrimè exornatur: quæ magnificentissimis cum publicis, tum priuatis ædibus, præcelsis turribus, diuorumque augustissimis templis, sexaginta numero, insignitur. Quorum præcipuum S. Donatiano sacrum, amplissimè Canonico-rum est dotatum collegium, & Ludouici Viuis Hispani, monumento nobile. Cuius Præpositus Ecclesiasticæ Curia præses, & hereditarius est, vniuersæ Flandriæ, Cancellarius. Adde his, quod maximo ambitu contenta, & in orbem ferè decentissimè circumducta, frequentissimè tamen colitur, & habitatur. Canalem habet ad tria miliaria, ex mari deductum, aliorum riuulorū influxu adauctum, qui se brachijs nauigabilibus, per multas ciuitatis plateas, transfundit. Et, vt paucis, omnia cum Hadriano Barlando dicam, totus hic locus, pascendis oculis, reficiendis animis dicatus est. Pulchra sunt oppida Gandauum, Anuerpia, Bruxella, Louanium, Mechlinia, sed nihil ad Brugas. Aeneam quoque Syluium ferunt, in tribus ciuitatibus, quas ætate sua longè cæteris antecellere putabat, etiam Brugas commemorasse. Eius incolæ suauissima pronunciandi ratione vtuntur. Est enim his vox adeo pressa, & flexilis, vt non alia gens, ad quasuis linguas addiscendas, easque aptissimè, & expeditissimè proferendas, magis sit idonea. In recipiendis, & in admittendis peregrinis faciles, plurima benignitatis & liberalitatis officia in egenos & ægros impendunt. An non hoc (inquit Cassander) insignis cuiusdam & memorabilis humanitatis indicium est, quod hæc ciuitas iam olim pueros egestate pressos, nec otio, situque marcescere, neque ad malas artes se conuertere permittit. Sed instituta in hoc est publica schola, animum bonis artibus excolendum, corpus necessarijs alimentis educandum, curat. Hanc humanitatem propè singularis morum ciuilitas, liberalitas, & in victu, amictuque splendor quidam, & elegantia comitatur. Opibus autem posteri, ac re lapsi sunt, cum ob aquarum & vecturæ incommoditatem, mercatores & maximè quidem, de

Hanseatica societate, hanc urbem deseruerunt.

Non tamen omnis mercatura hic iacet.

Lanificium enim, & lanæ distractionem retinuerunt.

BRVGA FLANDRICARVM
VRBIVM ORNAMETA.

BRVGA, vulgo Brughe, in
Flandria urbs insignis,
pulcherrima, utriusque
saxum, quodammodo
admodum in hac urbe splendor et
magnificencia, omnem rari-
tatem, omnem decorem, facili-
tatem sperat. Optimum urbi
sunt ferunt, hoc est, vitellium
etiam, hinc abiret, hinc pro
be uti fructu, duplici festo
apparet, florentissimum quo-
dam imperium fuit.

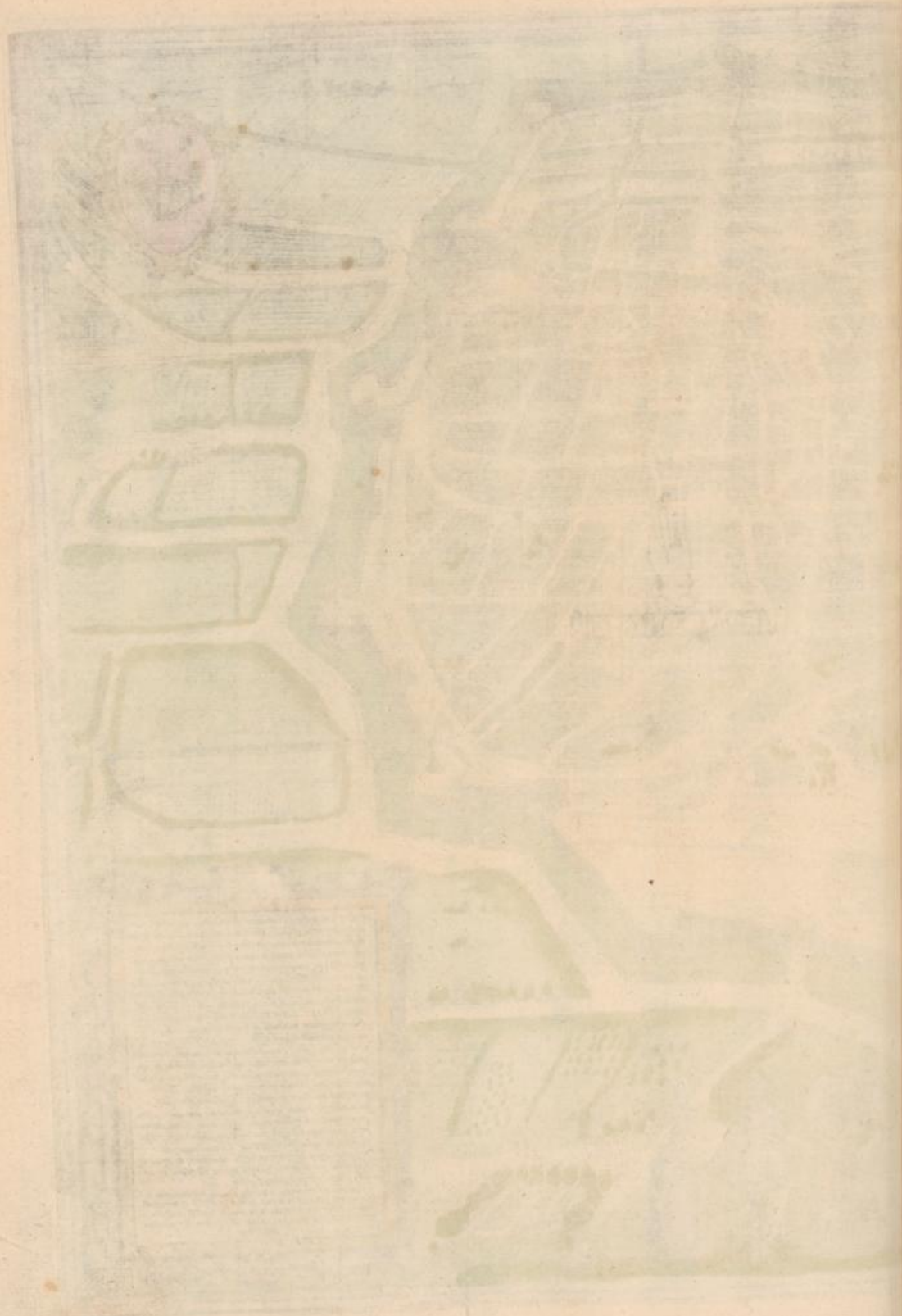

A N V E R P I A .

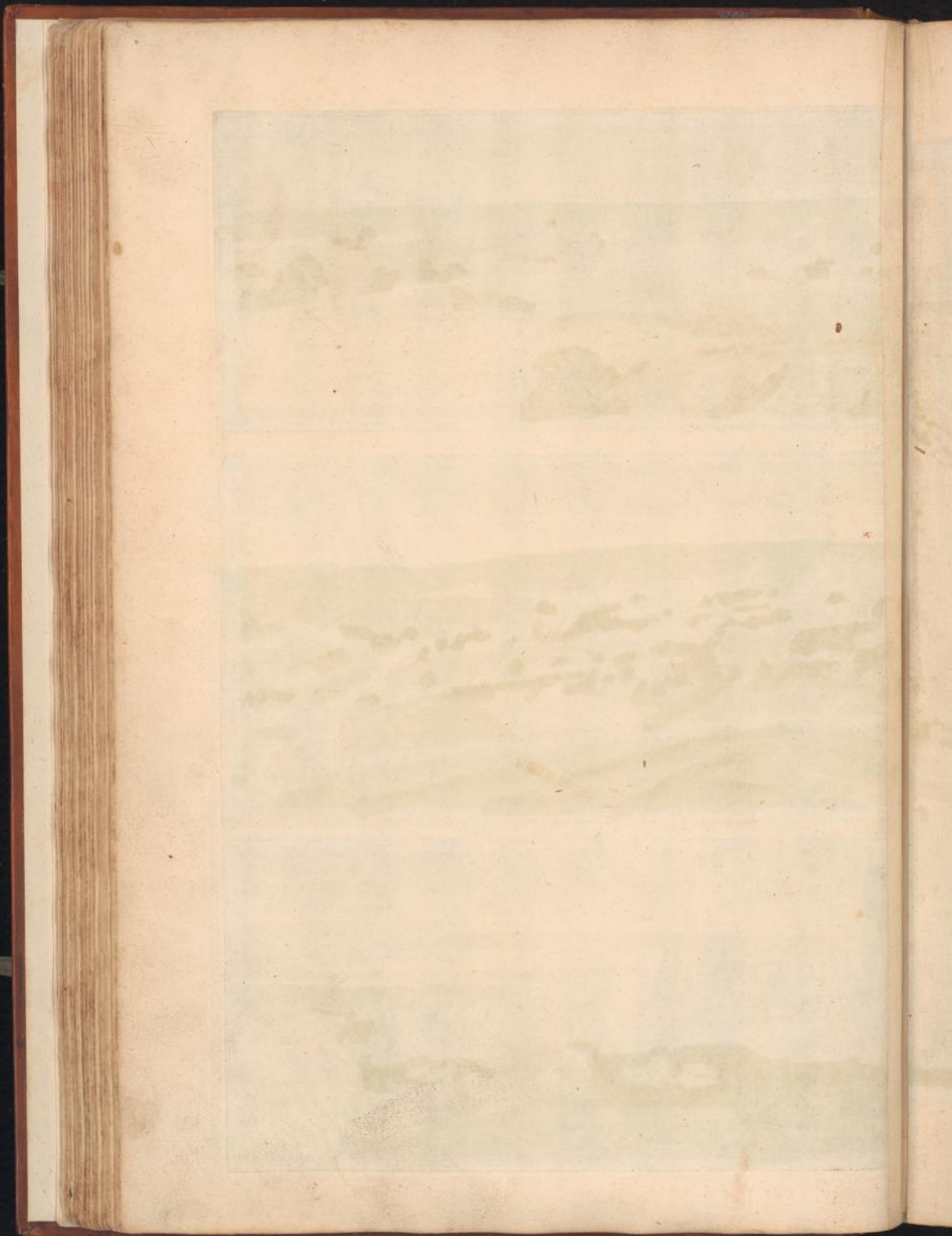

ALXANDER GRAPHEVS, vir summus, Poëta, atq; Orator insignis, omnibus scientiarum splendoribus perpolitus, de suavissima Patrie sua origine & nomine, familiarib; ad me literis, huiusmodi, doctissime scripsit. Neminem prae-terit, quam omnia sint incerta, quae de prima, Anuerpia origine, quae de nomine traduntur, quanta inter plurimos de ea, versetur contentio, & disceptatio: cum alij, Atuacut autumentu, alij, à iactu manu, Hantuerpià dici velint, quibus merita esse fabulam, nemo est tam rationis expertus, qui non indicet, alij alias coniecturas adferant. At ego potius, Patri mei sententiam adspicior, qui ab adiectis, Adiectam vocat maluit, quod nostra lingua, rectissime dici potest, Anuerp. Neg. Adiectam nuncupandam existimo, quod prioribus vetustioribus manibus ter adiecta sint maria, itaq; in eam, qua nunc est, Sed, cum longè, lateq; Scaldus, qui nullis coërebat aggeribus, nullo certo cōtinebatur aluco, per loca paludosa, vltigiosa, atq; arundineta, libere expansaretur, effectum esse, vt & crebro astu, & quotidiano accessu, atq; recessu maris, crebrisq; alluionibus, vltigiosa, atq; arundineta, libere hinc nomē sortitam esse, sit verisimile. Videmus enim quotidie, dum adspicij alicuius fundamēta iaciuntur, q̄ variè sit distinctus fundus: mox arenosus, mox argillosus, mox canosus, mox concharū marinarū, varijs generibus confusus. Sic etiam, vt ex recentiorib; quaedam perpetua memoria digna, hic adferamus, nostrū hū oculis vidimus, cum ad Pratorie Antuerp. fundamēta in ea parte, quae ad Circum vergit, vbi & primus lapis, Henrico Berchemio, & Nicolao Rococio Cons. Equ. Aur. iactus est, ponerentur, q̄ plurimos palos, cum annulis ferreis, de quibus olim lintres, scapha, cymba, aliaq; id genus nauigia, religari solent, immotos adhuc in imo fundo, stetit, sed neq; eiusmodi palos tantum, verū etiā & portus quosdam quos Cotōnās vocant: ex illigicis trabibus, ssticis, imā tum fluminis arena impactis, viminibusq; contextis, ac virgultorū fascibus, satis adhuc recentibus super ingessis manu factas, in maxime canoso fundo & stantes, vidimus. Quin & nō procul inde, p̄ cuius longipeditissima aqua scaturiens, vnicā tantum cupa, plane adhuc integra, constans, asperibus contextis, fundamēto (quod tamen erat altitudinis viginti, & amplius pedum) subiectus, visu mirabile, inuētus est. Proinde, dum anno quadragesimo tertio, fossa apud portū Kipdorpiam duceretur, muroq; vbi, in ea parte, vallaretur, piscium marinarū, quaedam immania ossa, quae plane saxeam speciem, tantamq; referret duritiem, vt percussa, clarissimū sonitum ederet, in fundo reperta fuisse, vidimus. Huc etiam accedit, dum flumen Vartus sunt anni plus minus nonaginta, in ea vrbis parte, quae Merana dicitur, foderetur, viam saxi stratam, quae decluis ad patē aquas duceret, inuentū fuisse, certo proborū vrbis testimonio, qui se hoc vidisse, mihi septennero affirmarunt, nobis probatū est. Vt etiā non praeceam, non procul à ciuitate Anuerpiensi, ad Septentrionē, altos quosdam arenarios tumulos, quales in Bataua, maris limites cōstitutos, videmus, hodierno adhuc die, longo tractū exstantes, conspici. Quae ex re, certissimis, ac firmissimis argumētis, perspicue cōstat, vrbis situm, vndiq; fuisse humilem, paludosum, vltiginosum, cāq; vt ante dictum est, ex quotidianis alluionibus incrementū, ab incremento autē, nomen accepisse. Quis porro ciuitatē hanc, seculorū multorū facile principem, florentissimorū hominū, fortissimorū virorū, optimorū ciuium multitudine redundantem, ceteris omnibus totius orbis terrarum vrbibus, nominis celebritate, ac fama, magnificentia, amplitudine, pompa, adificiorū sumptuosissimorū splendore, excellere nescit? Et, quae tantum alias inter caput exulit vrbes, quantū lenta solent inter vrburna cupressū? Quia de populorū omnium externorū, ac mercatorū, ex omnibus mundi partibus, cum varijs mercium, rerumq; omnigenū generibus, eo cateruatim confluentū, maxima, & quotidiana frequentia, dicam? Quis quasa, maxime, ad stuporem vsque, non est admirator, rerum vniuersarū, quae excogitari, aut desiderari queant, capā vberimam? Vt, quae vndiq; ab omnibus omnia reciperet, eadem illa, non tantum in vicina, sed & in quacunque alia orbis, lices longè, lateq; distita loca, velut & sine, largissime de prompta, refunderet. Hinc non immerito, dum anno quadragesimo nono, Inuictissimus, ac Clemētissimus Rex Philippus, maximis cum totius populi acclamationibus, incomparabilibus impensarū sumptibus, exciperetur Anuerpia, ea ciuitas potissimum inter cetera, elogio longe iustissimo, FONTIS IRRIGANTIS OMNIA, exornata fuit. Vt interim taceam, quanta illius tempore in Principis suos extiterit fides, obsequium, liberalitas, benevolentia: Quam alacri animo, in rebus etiam desperatis, quodammodo fortunat suas, in rem sui Principis exposuerit semper: Quam incredibili promptitudine, vbi vsus posceret, argenti, atque auri vim incōparabilem, bel-lorum scilicet neruos, vel minimo negotio, & quasi momento deprospersit. Hinc Franciscum Galliarum Regem, eius nominis I. quod ad Monarchiae fastigium peruenire minus posset, tria tantum obitare, septennero testari solitam, intelleximus. Perpetuam, nimirum, ac mirificam, in Imp. Carolo vigilantiam: populi sui, erga eum fidem spectatissimam, & quod caput erat, Anuerpiana Ciuitatis Emporium, totius orbis celeberrimum, atque nobilissimum. Haëtenus omni scientiarum gloria praëstantissimum D. Alexander Graphes.

Rebus omnibus, & necessitati, & voluptati, delictijsq; inseruentibus abundat Anuerpia, vt summā in admirationem extraneos mercatores, tanta annonae abundantia, rapiat. Hispanica, Gallica & Rhensia vina, summa hic inueniuntur copia. Piscarium forum, marini, fluuatiiles, & sale conditi pisces, incredibili multitudine complent. A deo, vt si pater opinionem, gratas, & amicus quispiam tibi hospes adueniat, Sybaritica cum mensa, quouis etiam tempore, excipere possis. Amplissimus huius vrbis Senatus, hoc potissimū nomine felix est, atque beatus, quia Philosophi praestantesq; viri, optimarū artium disciplinis egregie culti, publica in eo administrant officia. Splendidissima & plane regia, tam prinatōrū hominū, quam publica sunt in hac vrbe, adificia. Inter pub. autem, pratorie ades, primū se offerunt, quae ex marmoreo viuo, scētoq; lapide, ex regionibus longissimè distitis, comportato tantis sumptibus, tantoq; artificio. IIII. annorum tempore, constructa videntur, vt materia operis formam, & forma materia ipsam superet. In ipso fere ciuitatis vmbelico, arca ampla, quadrata (Borsam vltigō nuncupant) panditur, vndiq; septa columnis, quibus ambulacrum, tecto conclusum sustinetur, tam accurate fornicatum, vt non testudo, sed tabulatum, videatur, in quo paleherrima quaque videndi sensum oblectantia, venum exponuntur. Subter, negotiatores, negotiorū tractandorū causa, quotidie, certis horis conueniunt. Tum etiam amplissima in hac vrbe sunt ades, perpetuis à magnificis viris, admodum liberaliter, dotatae redditibus, in quibus pueri, qui otiosi alioqui, victum in plateis queriantes, ad omnem nequitiam enutrientur, hīs exercentur artibus, quae ad necessarios hominum vsus, conducunt. Idem in puellarum institutione, magna quoque diligentia, obseruatur. Habetur deinā angustissimū sanum, D. Virgini sacrum, turri, ex candido marmore, admiranda altitudinis, celeberrimum. In ea ciuitatis parte, quae Anuerpia, postremum est amplificata, maximis Hansaticarū ciuitatum, & huius Reipub. sumptibus, amplissima est domus constructa, in quam Hanse Teutonice confederati mercatores, ex quatuor, quae in Europa habent, Emporijs, id, quod quondam Brugis fuit, transfulerunt. Domus ista, seu verius palatium, decus & ornamentū, ciuitatis aduicta, ingenue satentur, quotquot eam conspexerūt, mira siquidem eius pulchritudo, omnium oculis in se nō immerito conuertit. Situ excellit, vtrinq; enim euripis, ad maximas recipiendās naues, opportunis, clauditur, quae huic domū pyramisio iuncte, merces per commode exinanire, & in eam traicere, possunt. Splendidissima etiam st ructura nitet. Meniana siue ambulacra bina, quadratis innixa columnis, spatiosam intus arcam cingunt. Aestiuas conuersiones, & hypocausta amplissima, venustissimū picturis, & tapetibus scite admodum vestita, continet. Chartophylacia & cubicula sua priuata, mercatores exornando, decertant. Turrim quoque ex viuo, quadratoq; saxo, admirabili venustate erectam, Hansatica hac domus ostentat, cum alata, & versatili, summo in apice aquila, ventorum indicē, quae quauis circumagitur aura.

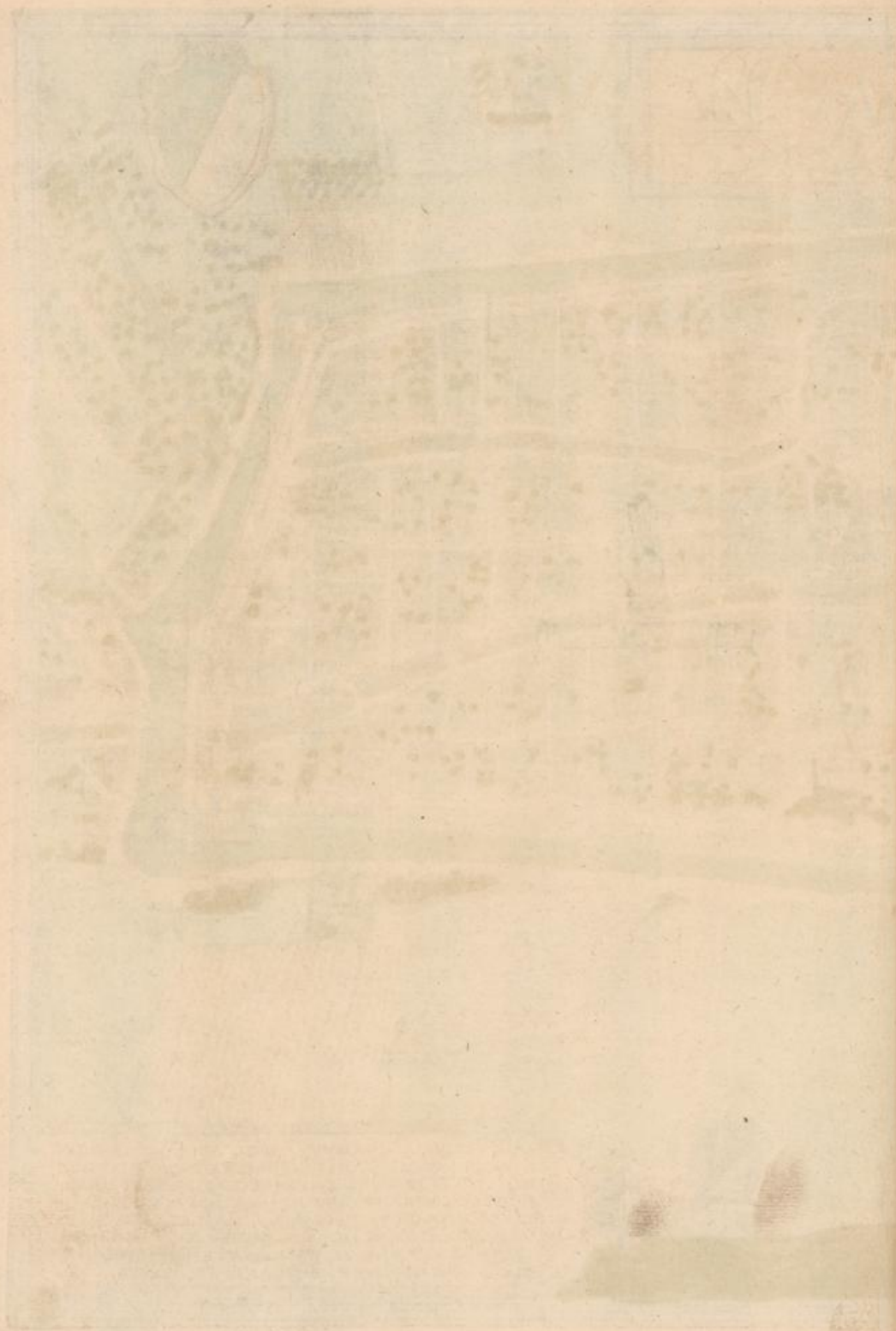

TRAIECTVM.

TRAIECTVM INFERIVS, firmissimo murorum ambitu, propugnaculis, multisque ad hostium furorem arcendum peridoneis turribus vrbis inclita & memorabilis, Hollandiæ, quorundam sententiâ, adscribitur, quod tamen AENEÆ SYLVIÏ displicet, qui eam FRISIÆ vrbem nominat, habetq; sententiæ suæ rivalem OCTONEM FRISINGENSËM lib. 1. cap. 5. vernaculo idiomate Vtericht: Agrum multarum rerum vbertate præstantem, & Hollandico solo paulò altiore, situ obtinet. Quo accedit, quòd exiguo spacio, permulta oppida, benè & eleganter culta, muro cinctâ & haud contemnenda magnitudine vicina habeat, ad quæ omnia, breuissimò tempore, Traiecto perueniri potest: Quæ cùm eorum moderator, Serenissimus Hispaniarum Rex Philippus, ex alta quadam specula conspexisset, ingenti perfusus gaudio dicitur, quia tantam vrbium oppidorumque frequentiam, vnicum territorij sui benè culti indicium, singulare quoq; decus & ornamentum esse putabat. Afferunt ij quos studium Geographicum delectat, Traiectensẽm hanc vrbem quondam Antoninam appellatam fuisse, vel ab Antonio Senatore Romano, qui immanem Neronis tyrannidem Romæ fugiens, hanc vrbem ædificasse putatur: vel à M. Antonio Iulij Cæsaris legato, belli Gallici tempore, initium ac nomen accepisse perhibetur, vel denique à M. Antonino Pio Augusto. Quicumque tandem horum præcipuus Traiecti fundator extiterit, antiquissimæ originis vrbem esse constat, quippe cuius Antoninus in Itinerario mentionem faciat, & plurima Romanorũ numismata, aliæque antiquitatis monumenta, certa vetustatis indicia, frequenter hoc loci inueniantur. Nunc Traiecti nomen à trajiciendo vulgò obtinet, ob frequentem nimirum (vt plerique existimant) mercatorum per hanc vrbem transitum, vel quia hic veteris Rheni traiectus fuit. Is enim hanc vrbem solebat alluere, quæ nunc per fossas & canales artificiosè ex Rheno deductos, aquam consequitur, ad eòdẽ vt à plerisque minùs accuratè hoc considerantibus, Rheno adiacere putetur. Est autem diues & populosa ciuitas, & priuatarum ædium nitore, & magnificis Canoniorum Collegijs præstans, quorum præcipuum est S. Martino sacrum, Fanum ornatum & sumptuosum. Quia porrò secunda fortuna eos plerunque, quibus clemētius fauet, paululum erigere, & cæteris anteferre soleat, vnde aliorum deinde inuidencia oritur, simultas quædam inter hanc ciuitatem, vicinamque populam orta est, ad eòdẽ quidem vt ad arma progressum, & Traiectum expugnatum, ac dirutum ab eis fuerit, qui præsidario milite, & constructa ilico arce VVilltenbergh nomine, hanc Traiectensẽm Rempub. aliquantò tempore suis habenis moderati fuere. Ab horum autem incondito & tumultuante dominio, Clodouei Lotharij filij opẽra, & auxilio, tandem hoc oppidum liberatur. Regium est Traiecti concilium, in quo vicinarum vrbium lites dirimuntur. Arx etiam pulchra, & valde munita iussu Caroli V. constructa, cui Vredenburch nomen inditum. Præpotenti insuper Episcopatu commendatur, cuius Antistes in sacris latissimè imperat, qui & Archiepiscopi consecutus dignitatem, plurimum ab ea amisit, ob innocentissimi Bonifacij cædem, quæ in hac ciuitate fuit patrata, cui deinde Pipini & Caroli Magni, Episcopatum & Monasteriorum liberalissimorum benefactorum auctoritate, restitutus fuit. Prodiit ex hac vrbe Hadrianus eius nominis
Papa Sextus Anno Domini
M. D. XXII.

AMSTELRE- DAMVM

Hollandia, feracissima Inferioris Germaniæ Regio, piscosis interluitur amnibus, & pascuis abundat vberimis, neque regio creditur esse alia in orbe, quæ simili spacio, tot habeat oppida, mediocriter quidem magna, sed apprimè polita & concinna. Inter quæ quidè summâ obtinet dignitatem AMSTELREDAMVM in longitudinem gradibus XXVII. ac XXXIII. minutis, in latitudinem verò, gradibus LII. & XXXX. m. patens, ciuitas ad sinum Thyum posita est, vnde fossæ plures intra mœnia deductæ, quarum omnium maxima est, quæ mediâ fecat, Ambracæq; dicitur, qua parte sol oritur, nauibus peruiæ sunt, quas ab Oceano, ingès ille sinus Australis excipit, quæq; vndeuis gètiû copiose huc appellant. Nam bis anno ex cûctis ferè Europæ partibus, maxime ex populari Belgica, ex Frâcia, Anglia, Hispania, Lituania, Germania, Polonia, Lusitania, Noruegia, ex Osterlingorum ore Suecia, & Septentrionali cælo, nunc ducentarû, nunc trecentarû corbitarum onerariarum classem eò confluere videas, quarû maior pars Dantisci, Rigæ, Reuelæ, & Neruæ, omnium mercium generibus oneratur. Stupidos plerunq; aduenas ista detinet nauium tam ampla statio, ex qua diuerso ex orbe huc profectas quingentis plures interdum cõspicere liceat. Sed longe maxima omnium pars domestica & vrbana, quarum adspectu nihil iucundius. Cui consecrarium est, luculenter, & in remotissimis terris ciues negotiari, ad eosq; in horas peregrinos mercatores cõmeare. Portus summa commoditas hoc præstat, ideoque post Anuerpiam, secundum est Amstelredamum, Belgicæ Emporium, quod ditissimos homines incolere, pro multis vnicum hoc satis manifestum fuerit argumentum: siquidem ducentarum, trecentarumque nauium classe, (de qua modò diximus, quæq; iustis temporibus, quotannis eò bis confluit) importatas merces suis facultatibus redimunt incolæ, sic, vt quinque, aut summum sex dierum interuallo, exoneratæ tot corbitæ, vnde soluerint, aut quoquo nauicularijs visum est, referantur. Sunt etiam hic fabricandarum nauium probatissimi architecti. Nihilo segnius interim, lanificium inibi tractatur, quippe, duodena millia, & amplius, pannorum textrinæ vrbanae conficiunt. Fistucis fundata ciuitas vniuersa, perpetuis tignis insidet. Idcirco non sine sale & lepore amicus quidam noster, modo fistucatum illud pauimentum liceret contemplari, non esse, cur videndi amœnioris nemoris desiderio quis teneatur, ac propterea ferunt, infanas substructiones, infraq; aquam latentes moles, propter materiæ copiam, laborum, operisq; difficultatem, multo pluris consistare, quàm ipsa ædificia, & vniuersas fabricas, quæ à solo eminent. Ciuitas omnium generatim operum & ædificiorum cum publicorum, tum priuatorum descriptione nobilis, præpotens, numeroque ciuium, & fortunarum amplitudine, valens, per se firma, naturaque & situ loci, inuicta, vix expugnari humanis viribus queat, eoq; magis, quod vrgente necessitate occultis quibusdam rationibus, & eò comparatis machinamentis, continentem diffusis aquis instar vasti lacus complere ciues latissimè possint. Itaque si aerè, si circumfusum aquarum æquor, si deniq; loci situm, si chomata, incilia, (quæ omnia penè compita sectant) & his similia spectes, Venetijs haud ad eò dissimilis ciuitas, cæteroqui fortunata, scelix, & quam orbis immensi circulator hospes summè admiretur adspiciens. Qua de re gratus ciuis Nicolaus Cannius, lepidum imprimis hexastichon carmen condidit. Id, quod nos in studioforum gratiam, huc intertexere voluimus.

*Hæc illa Batave non vltima gloria gentis,
Amnis cui nomen, cui catbar all'a dedit.
(Dista prius Damum) raris habitata colonis,
Cum contenta castis, rustica vita fuit.
Hinc Amsterdamum iam facta celebrior, atque
Fortune, creuit tempore nomen item.
Vtibi bene nota prope, atque procul distantibus oris,
Docibus innumeris suspicienda bonis.
Dives agri, diues pretiosi vestis, & auri,
Vt pleno cornu copia larga beet.
Quod Tagus atque Hermus rebat, & Pallolus in ymnus
Vere huc congestum, dixeris esse locum.*

[ans Bl. 29]

L V B E C A.

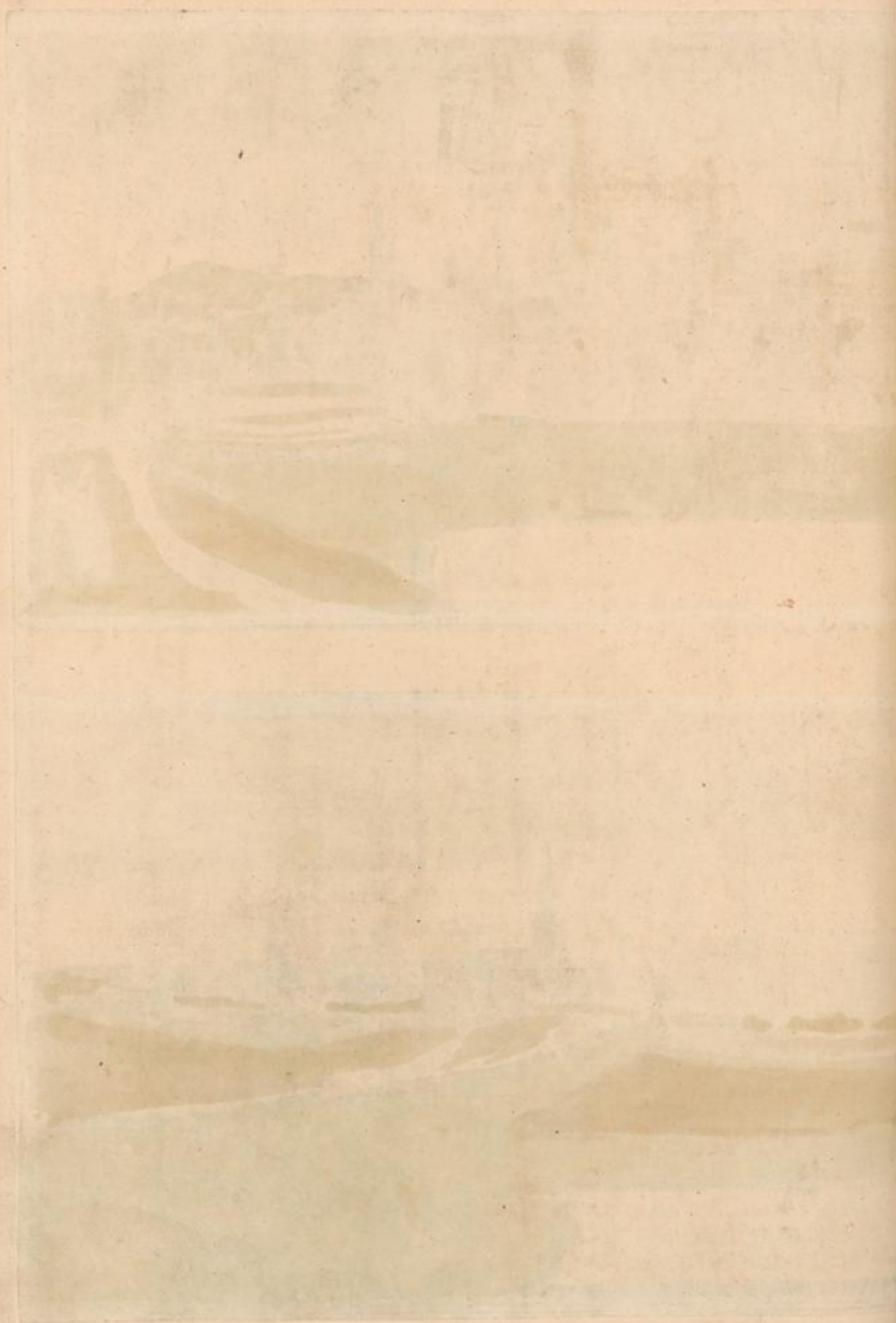

LVBECA emporium celebre, & Vandalicarum ciuitatum præcipua, antè iniquis irati Martis atque Vulcani casibus est labefactata, quàm hunc inter Trauenam & Vacenissam flumina situm consequeretur, donec tandè ope atque auxilio Adolphi à Schauvenburgo, Holsati Comitum, hostium suppressa tyrannide, pacificè exædificari cœpta est, Anno à Christo nato M. C. XL. Ac deinde quidem, vindice Frederico Imperatore Augusto, libera Imperij vrbs efficitur, & Insignia, bicipitem, partim auream, partim nigram aquilam consequitur. Idem etiam Cæsar, primus augustam illam & inclytam Hanseaticam societatem, multis exemptionibus & priuilegijs in varijs mundi partibus ornatam, confirmauit, eiusque caput, dominam, atq; reginam, florentissimam Lubecensium Rempub. constituit, circa annum salutis M. C. LXXXII. (quemadmodum Chronica Argentoratensia cõmemorant.) Quare etiam Hanseatici conuentus vt plurimum ibidem celebrantur, in quibus de communibus ciuitatum negotijs agitur, eoq; in controuersijs quatuor Residentiarum (quorum nomina in cælata Londini descriptione inuenies) appellationes deducuntur. Hanseatici fœderis Syndicus nunc est Clarissimus vir D. Henricus Sudermannus, I. V. Doctor, ex nobili & Patritia Colonensium familia oriundus, qui frequenti rerum vsu, multisque legationibus ad Reges & Principes exercitatus, non modò Emporio Anuerpiano, sed & vniuersæ Hanseaticæ societati, per celebri dignitatis commendatione in XVIII. annum præest. Nunc situ & opere fortissima est Lubeca, propugnaculis validis admodum munita, quæ palis ac tignis fistucationibus in aquam immisissis, peringentem sustinent molem. Binæ sunt ciuitatis plateæ, longis extensæ spatijs, quas reliquæ cruciatim intersecant, & cliuoso descensu, ad Trauenam & Vacenissam flumina exiliter deprimuntur, vnde grata vicorum mundicies, qui fordes in flumina transmittunt. Mirifico nitore conspicua sunt templa, præcelsis ornata turribus, quæ cupro & plumbo tectâ, apicibus aureis nitent. Summa artificum industria, ex flumine, aqua vi molæ in altam transfunditur turrim, quæ per occultos terræ meatus, latentesque siphones, ad ciuium aedes, eo modo delabitur, vt huius rei ignarus, naturalibus fontibus Lubecam abundare existimet. De reliquo huius vrbs splendore, de bellorum seuitia, quibus sæpius ab Hollandis, Holsatis, Danis & Sueco attrita fuit, quomodo item tertio igni conflagrata, breuitatis studio nihil adijcio: Illud interim silentio inuoluere nequeo, incredibilem huius Reipub. potentiam arguere, quòd vnâ cum Daniæ Rege, non alieno, sed sui ærarij præsidio, contra potentem Sueciæ Regem, priuilegiorum causâ, in octennium terra, marique sociale bellum sustinuerit, & pacificationis tandem mediâ, inrecedente Imperatore, alijsque Imperij proceribus, admiserit.

H A M B V R G A.

HA M B V R G A, maxima inferioris Saxonie vrbs, nomen habet ab Hamone, qui eam instaurauit, vnde Latine Hammonis Burgum Francisco Irenico dicitur. At Albertus Krantzius, Hamburgum ab Hama, insigni pugile, nomen accepisse existimat, qui à Starcatero Dano, monstrosæ magnitudinis & roboris homine, hoc loci ante vrbs ædificationem occisus perhibetur. Lubeca decem miliarium interuallo distat, aquis est instructissima, & ad mercaturam situ admodum opportuno: Quare Angli, quos iam Brabantia non tolerat, merces suas hic distrahunt. Mœnibus, fossis, vallo, diuitijs & incolis, nihil Hamburga cultius, nihil munitius vidi. Aedes habet eximie venustatis, quæ ductis per vrbem euripis alluuntur. Ex quibus, ob vini inopiam, potum cereuisiam coquunt, quæ non ab Hamburgensibus tantum, sed & in alijs Saxonie partibus, auidissimè bibitur, ad eò vt dictu mirum sit, quanta cereuisia hæc gens sese ingurgitet, laudem meretur, & gloriam, qui fortius potitarit. Carolus Pipini pater hic vicarium habuit, quem Dani, expugnantes vrbs, igneque vastantes, eiecerunt. Inter septem Vandalicas Hanseatici fœderis vrbes non infimum dignitatis gradum Hamburga obtinet.

VVEIMARIA.

VVEIMARIA pulchrum est in Thuringia oppidum, quondam peculiari comitatu nomen, iam verò in clutam Saxonie Ducibus sedem & domicilium præbet, qui magnificentum in eo palatium habent ex quadratis & formatis ad lineam faxis nitidè ædificatum, & pomarium omni arborum genere summa industria confitum, quod Ilma fluuio irrigatur, qui in Salam tandem se recipit.

ERDFORDIA.

ERDFORDIA, memorabilis & maxima Germaniæ vrbs, Thuringiæ Metropolis, à prisca Erphesfurt appellata, à molitore quodam, Erpf, & transitu, quem Furd, Germani vocant, denominatur. Eam Gera fluuius illabitur, & mediam fermè præterfluit, cuius commoditate tota purgatur. Montem habet excelsum, qui nunc S. Petri vocatur, vbi olim fuit arx constructa, qua postea rursus est desolata, regnanteque apud Francos Dagoberto monasterium D. Petro factum ibidem ædificatum est. Cui Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus D. Virginis templum coniunxit. Huius Vrbs ager optimus est, & herbæ fullonum, quæ lãdix ac saponaria dicitur, pro tingendis vestibus ac pannis feracissimus, & pecorum pascuis abundat. Est hic vniuersitas à Dagoberto Francorum Rege Anno Domini 1391. fundata, & à Bonifacio IX. & Pio II. varijs priuilegijs honorata. Vide Munsterum, Annales Argent. & Georgium Rithaimerû in orbis descriptione, & Pij II. Europam.

IENA.

IENAE Thuringiæ vrbs nomen, vt quidam à Iano deducant, non video quam ratione fieri queat, cum hic deus in Teutonico solo cultus non legatur. Probabilius itaque Sigelius scribit:

*Hinc placet Hebræo nobis hanc nomine dici,
Vt vetus à Iajn nomen IENA tenet.
Cur ita crediderim, nisi mentem vocula fallit,
Certa huius ratio nominis esse potest.*

*Quippe vocat Iajn Solyma pius incolæ terra,
Hoc quod nos Latio dicimus ore merum.
Quæ caput in medijs vrbs fertilis erigit vni,
Hanc quisque à vino nomen habere neget?*

Hæc ille. Ima iacet valle, muris & turribus firma, ponte lapideo vtramque Salæ ripam coniungens, gitor. Schola etiam triuiali insignis.

GOTHA.

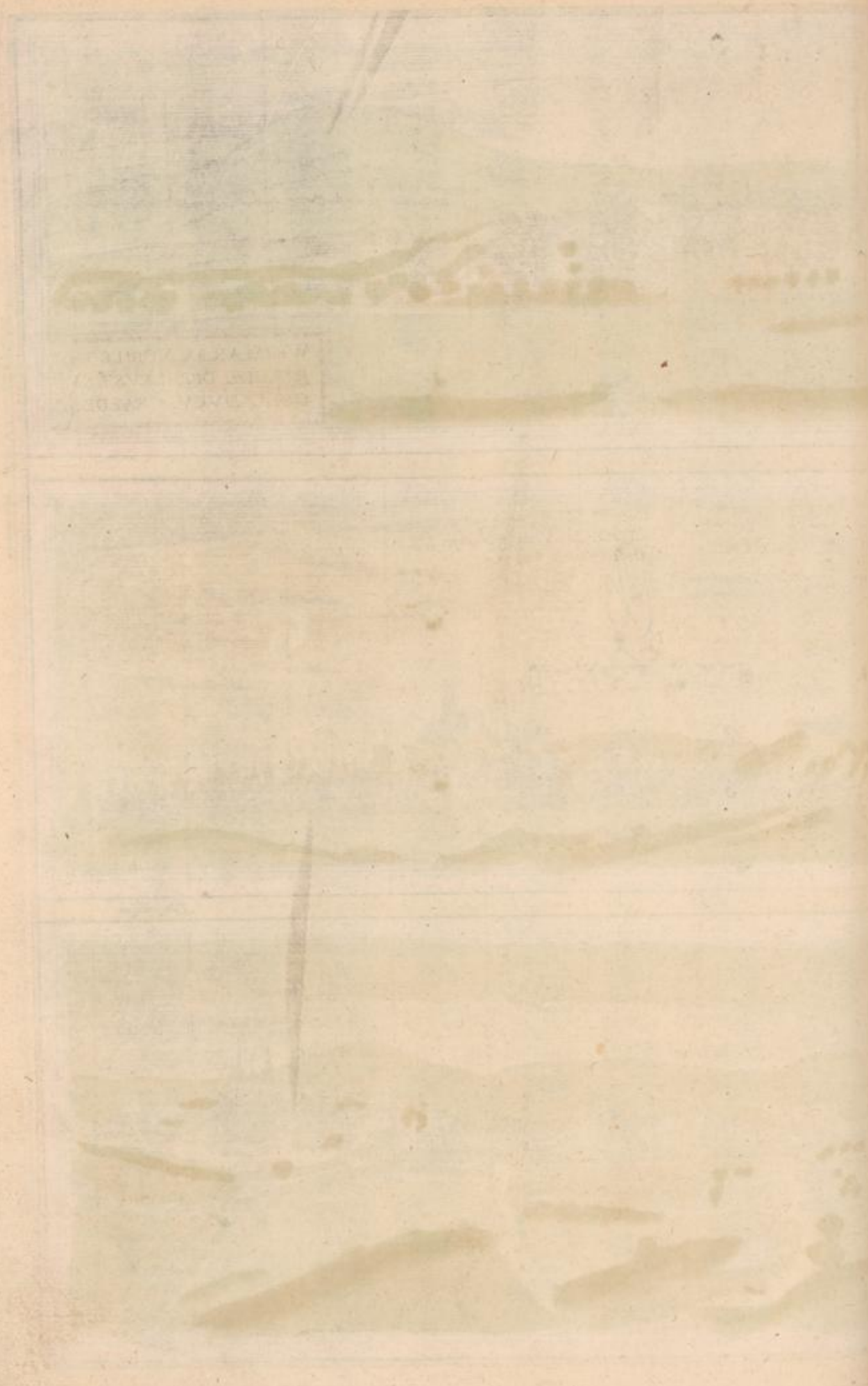
THVRINGOS à Gothis Rithaimerus in sua orbis descriptione originem traxisse scribit, Teo, quod Gothi in hac regione gentis suæ vacabulo GOTHAM urbem condiderunt circa annum Christi, vt Iobsteinio placet, 913. Admirandæ fortitudinis castrum habuit Grimmenstein, quod nunc solo æquatu iacet. Eius rei causâ hæc fuit. Guihelmus Grumbachius stirpe magis, quam virtute nobilis, ob varia & enormia flagitia, quibus Principes in ordinè redigere, Cæsarem ex imperij fastigio deturbare, nouamque imperij formam moliebatur, à Ferdinando Imp. Aug. tum à Maximiliano Imp. eius filio, reus declaratus & cognitus, cum omnibus verè Catiliniæ coniurationis socijs, condemnatur atque proscribitur, atque Illustrissimo Principi Electori Saxonie Augusto, sententiæ promulgatæ executio, ab Imperatore, ac ceteris Imperij ordinibus vno consensu demandatur. Quæ ipsi proscriptionem, fiducia sui receptus, & protectoris Ioannis Friderici secundi Saxonie Ducis, contemnit. Qui cum post multas Principum admonitiones, à pertinaci seditiosorum defensione non abstineret, Illustrissimus Saxonie Dux Princeps Elector Augustus, extrema necessitate coactus, ne mandata Imperij detrectare videretur, urbem pridie natalis Domini obsidione aggreditur, eamque XIII. Aprilis, Anno Domini 1567. deditioe capit. Tum Grumbachius, & cum eo quatuor ex coniuratis, ob violatæ Cæsariæ Maiestatis crimen commissum, XVIII. Aprilis iusto supplicio afficiuntur, castrum diruitur, Dux Ioannes Fridericus, captiuus Viennam abducitur.

FVLDA.

FVLDA Metropolis est eius in Germania regionis, quam olim Bucconiã, alij Buchoniæ sylvam seu solitudinem appellabant, quæ inter Thuingiam, Franciam, Vvederaugiam, & Helsingiam sita est. Inter ripas alias habet Fuldam, quæ præterlabens ciuitati nomen dedit. Cuius præcipuum decus atque ornatum est peræctusta illa & planè augusta basilica S. Saluatoris, quam longè lateque celeberrimâ memoria D. Bonifacij reddidit, & cuius auspicio diuino Fuldana ciuitas primum & cõdita, & aucta, vasta ante sclicitudo. Basilica enim hæc antiquissimi monasterij prior oppido cõstructa fuit, anno nimirum salutis 755. Imperatore Pipino Caroli magni patre. Quo fermè tempore VVonfridus, post Agathopœus sine Bonifacius dictus, è Britannia in Germaniam venit Apostolus Christi, qua de re magnus est consensus annalium, &c.

Ampliorem huius regionis & vrbs chorographiam Georgij VVicelij vide in Munstero Cosmographo.

MARTPVRGV M.

TERRA quæ à Mœno versus septentrionem extenditur, à prædiscessoribus nostris adscribitur Teutoniæ inferiori, complectiturque in primis Hassoniam, Thuringiam, & Misiam. Hassonia ab occasu contingit Rhenum, & ab ortu Thuringiam atque Saxoniam, versus aquilonem verò confinis est terræ Brunsvicensium, & pro parte VVestphaliæ. Huius autem regionis duo præcipua oppida sunt MARTPVRGV M ET CASSVLA. Quorum illud prouinciæ Metropolitim statuunt, putantque quidam sic dictum, à Deo Marte: alij autem à Marcomiro Marcomiri vicefimifexti Regis Francorum filio, nominatum & erectum fuisse colligunt. Ptolemæo, authore Francisco Irenico, Amisia dicitur. Ciuitatem hanc olim villam fuisse historiæ produnt. Eam Lona præterfluit, insignis in comitatu VVitgenstein fluuius (*An dem Horberg* oritur) olim VVedekindi Anglorum Principis castrum præterfluens. Lasphe eiusdem Comitatus oppidum alluit, inde Beidenkap, Martpurgensem hanc urbem, Steiffenberg, Gieffen Cattorum, nunc Hessorum oppida allabens, VVetzphalar, Limpurg præterfluens, multis receptis annibus infra Lonstein oppidum in Rhenum euoluitur. In præcelso montis culmine Principis sedes est cum Sacello, opus Lodouici Episcopi Monasteriensis, Henrici tertij Lantgrauij Thuringiæ filij. Liberalium artium studium vniuersale in hac ciuitate Martpurgensi habetur, institutum anno Christi 1526.
& Anno 1535. à Philippo Principe instauratum.

CASSVLA.

CASSVLA præcipuarum Hassiæ ciuitatum altera, dicta quasi Castellum, olim enim tantum illic arcem extitisse perhibent. Illic lilium aureum è Roma per Lantgrauium delatum videtur. Nuncupatur autem à Ptolemæo Stereontium. Hæc Franciscus Irenicus. Fulda, Ana, & Trusula fluminibus irrigua. Aquis igitur instructa ciuitas, agrum fecundum atque compascuum habet, & arua pecoribus nutriendis idonea. Vnde in vellerum lanæque venditione, horum potissimum negotiatio consistit. Has siquidem merces, lanam præcipuè, partim ex Buuonia, regione Thuringiæ vicina allatam, partim patrio in solo natam, in maximum Brabantæ Emporium Anuerpianam urbem exportant, & inde Londinum transmittitur, quò Anglis (qui licet ouibus abundant, tantam tamen lanæ copiam, quantam ipsi consumunt, textrinis suis suppeditare nequeunt) à nostris Germanis medium offeratur atque materia maxima lucri, & ex mercibus nostris in Germania natis, pecuniam colligendi, dum confectum ex nostra lana pannum, ante aliquot annos Anuerpiæ, nunc Hamburgi, & Francofordiæ ad Mœnum, parata pecunia comparamus.

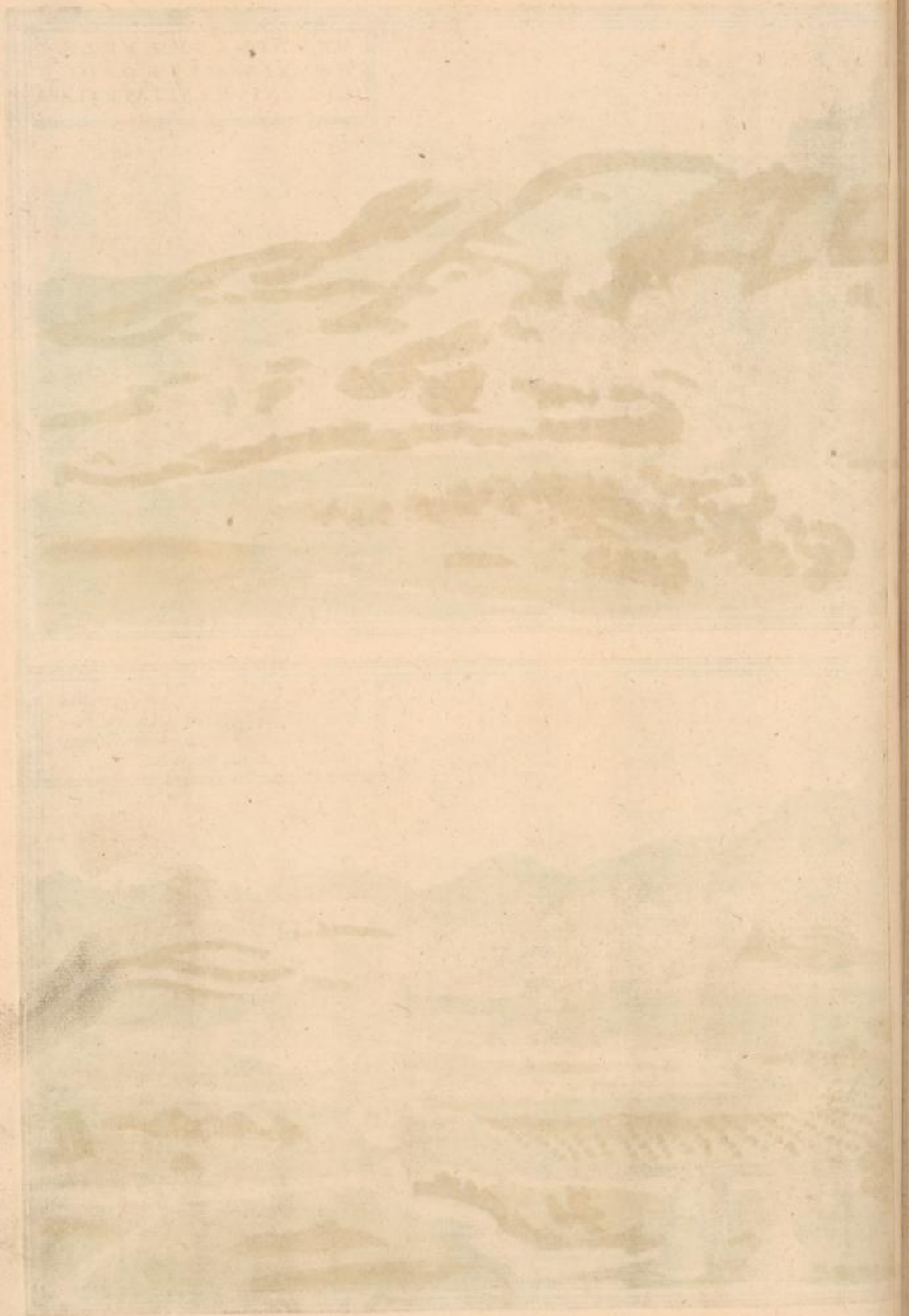
M A R B U R G.

MARTVRGV M VRBS
HASSIAE METROPO
LIS VNIVERSITATE CLARA

C A S S E L.

CASSVLA, immunitate Celsis, honorabilis
longior Vallis appellatur, quia, ante de-
propagationem forester, in illa, dum, Præcipue
Nomenclatur dicitur, quædam...

V V I T T E N B E R G A .

VITTENBERGA Oppidum, temporibus nostris domicilium Ducum Saxoniae superioris, à VVitikindo I. Saxonum Christiano Principe, vt quidam putat, VVittenberga nuncupatū. In quo Dux Fredricus Elector, Ernesti Electoris filius, instituit anno Domini 1502. vniuersale studiū ex Liplensi & Tubingensi vniuersitate. Quam academiam alter Fridericus ita ornauit, vt ex frigida, teste Erasmo celebris euaderet: Petrus Mosellanus, Fridericus, inquit, VVittenbergam suam, omnigenarum artium, maximè trium linguarū Professoribus sic instituit, sic adornauit, vt optimè constituti Gymnasi; exemplar hinc petere possis. In quo Henningus, Oldendorpius Iurisconsulti, scriptis apud Germanos celebres, floruerunt. Memorabile est, quod de purgatione per ferrum candens in hac ciuitate accidisse, Albertus Krantzius in sua VVandalia commemorat, lib. VIII. cap. XXX. Incendium aedium furtim procuratum, imponebatur in hoc oppido innocenti: ille sanctè iurans eius se culpæ non esse affinem, purgationem asserebat vulgarem de ignito ferro, quam iuribus interdictam, aut ignorauere, aut contempserè, qui iudicio præerant laici. Ferrum ergo ignitum ille deportat itinere nõ paruotum manibus excutiens nihil læsionis præferebat. Euanuit ferrū ex oculis mirantiū omniū. Annus penè totus intercesserat, cū alius iam silicibus viā straturus in oppido publicā, in arena loci manū vertit, & inuento ferro adhuc ignescente, dexterā adurit. Mirati qui astiterūt, rem perferunt loci præfecto. Illi mox incidit suspicio illum esse hominē criminis reum, quod innoxio imponebatur: mox iubet ad quæstionē abripi, confitetur crimen, & vltimo supplicio, fractis rota cruribus, interimitur: ita diuino iudicio est proditus noxius.

FRANCFORDIA AD ODERAM.

FRANCFORDIA In Marchia Brandeburgensi, situ excellit. Ab ortu etenim interlabitur Viadrus fluuius, hodie Odera dictus, piscium copia abundans: ab occasu verò, meridie & borea, sunt vinea innumera, collectaque vina per Viadrum in Pomeraniam, Daniam, Borussia, & vicinas partes distrahuntur. Diceret hinc Bacchum, Cererem, Naiades & Dryadas habitare. Defunt tantum metalla & aromata, alioqui multarum rerum est Cornucopia. Habet satis fœni & lignorum. Tradunt annales eorum, ciuitatem primū fundatam & extructam Anno Christi 1253. per Gedinum ab Hertzberch, commissione Ioannis I. Marchionis Brandeburgensis, atque ordinatam pro mercibus deponendis, quæ terra & fluuio illuc deferuntur. Plerique ciues de sua negotiatione, præsertim piscium, vini, & annonæ, quorum maxima ibi est copia, solliciti sunt. Publicum in hac ciuitate Gymnasium institutum fuit ab Illustrissimo Principe Electore Ioachimo ex Lipsensi anno Domini 1506. Ab Alexandro VI. & Iulio II. & Maximiliano I. Imperatore varijs priuilegijs ornatum. In quo iam inde ab initio, in omni artium & disciplinarum atque linguarum genere præstantissimi doctores fuerunt, quorum aliqui à Sebast. Munstero recensentur.

VVISMARIA.

WISMARIA In Ducatu Megapolensi clari nominis ciuitas, circa annum Christi CCC.XL. ædificata perhibetur, quemadmodum his verbis Albertus Krantzius in Wandalia sua testatur. Guncelinus, patri cognominus, Zverlensensem comitatum tenet post patrem, quem ille ab Henrico Leone promeruit, hic ergo filius, cū Mekelnborg pro sui magnitudine oppidum cerneret immunitū, quod distensum in longum, nullis vallibus ac muris potuit firmari, vicino loco ad mare contiguum, urbem cœpit moliri, quam Wismariam, incertum vnde ducto nomine, appellauit. Si Latini rem gessissent, suspicaret Cismariam vocitatum. Nunc, cū Saxones fundamenta iecerint, in obscuro manet, vnde sit nomen deductum. Wismariam tamen nomen esse Wandali cum, ex alijs meminimus. Potuit ergo vir in gente nobilis ibi habitans, loco relinquere nomen, vt ex Wismaro Wismaria, quomodo ex Romulo Roma diceretur. &c. Anno salutis 1262. tota incendio periit, ac tum multò, quàm antè, magnificentius extructa, lapideis aedibus condecoratur. Deplorandus in hac vrbe casus, Medææ tabellas superans, accidit. Faber erat lignarius, qui per interualla miserabili phrenesi vexaretur: correptus aliquando furore, vbi stabat in solito labore securiam prehendit, domum repetit, liberos duos per medium secuit: tertium cū simili furia esset consumpturus, mater iam prægnans cum eiulatu misero, virum à tergo, comprehendit. Ille vlnis fœminæ excussus in eam vertit ictum, sternens vno impetu duos. Ita cruentus prodit in publicum, laboris socios, quo reliquit loco adit: Rogatus ab illis, quid ita cruentus videretur, horrore verbi cœpit respicere, & in se reuersus, recordatur, quid fecerit: domum ilico repetit, sparfos vidit paruos, & in medio matrem, crudeliter confectos. Territus suo factò, cultrum proprio suo delixit in pectore. Quid hoc parricidio horrendius? Quid miserabilius potest excogitari?

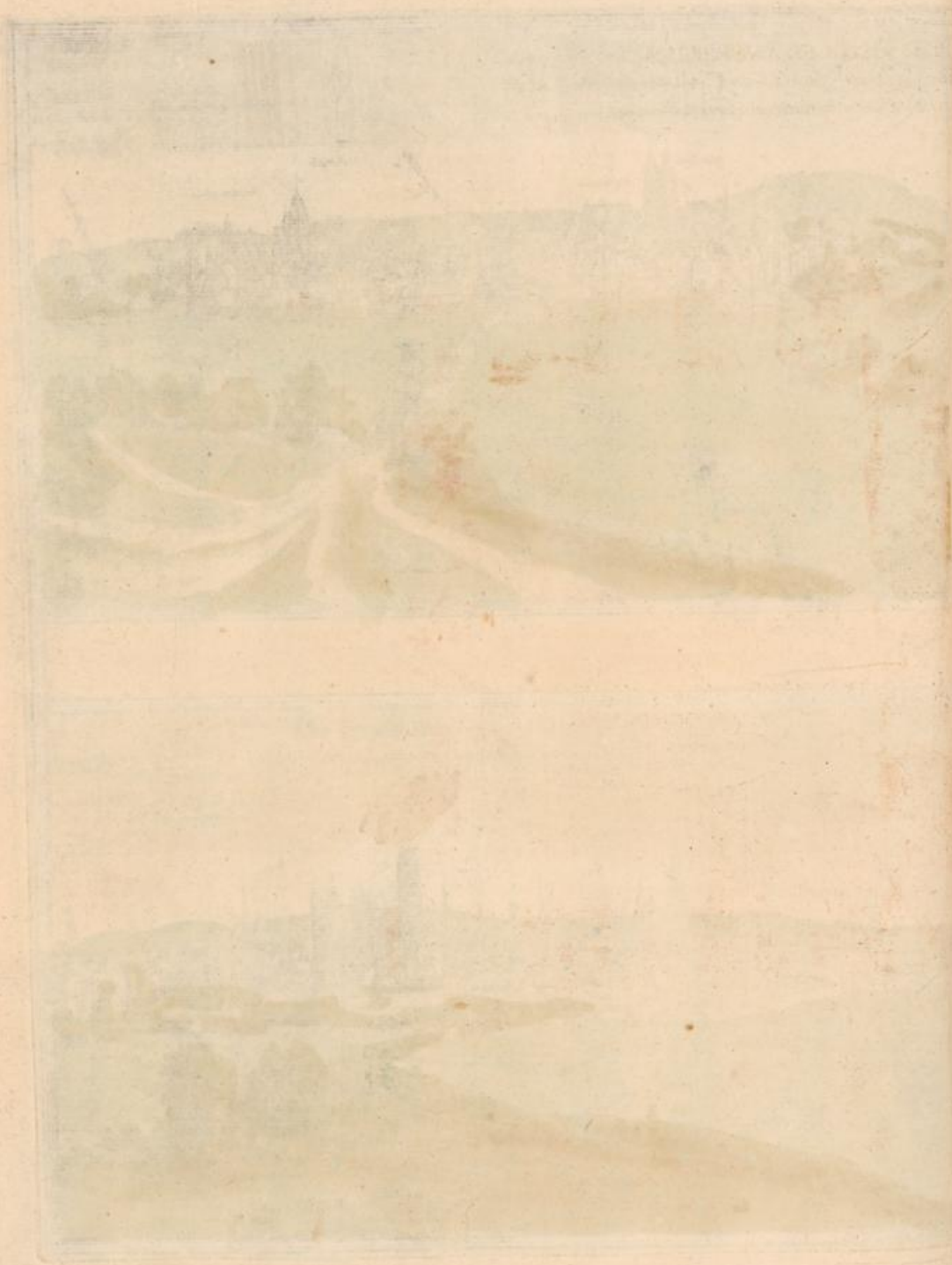
ROSTOCHIVM.

ROOSTOCHIVM vrbs maritima Saxoniam attingens, *Ῥαχιστόχιον* à Ptolemæo, Duci Melburgensi subditur, populis ac diuitijs opulentissima, primum arx fuit rusticorum caellis septa, tum circa annum salutis M.C.LXX. communiri cœpit, & vallo cingi atque in oppidi formam consergere. Frequentibus seditionum motibus, incendio, alijsq; calamitatibus adeò deuastratum frequenter fuit, vt fuit sub eò sydere fundatum Krantzius dicit, quod vix vnam Saturni reuolutionem, sine manifesta purgatione transeat. Vniuersitatem habet, Anno Domini 1419. Illustrium Principum Megapolitanorum Ioannis & Alberti, & Senatus (qui stipendia Professoribus tribuit) & vicini populi liberalitate institutam.

See Plate

D R E S A.

MISNIA regio Superiori Saxoniae insita, inter Salam & Albim posita est, & a Media lacu, ad quem olim fortasse eius incolae habitauerunt, aut a Misna vrbe, nomen accepit, cui opinioni Georgius Rithaimerus in sua orbis descriptione libentius accedit. Inter alias vrbes DRESAM habet, aspectu, situque amoenissimam, quae firmissimo murorum circuitu, foueis, propugnaculis ad hostium propellendos insultus probe munita, tum etiam publicorum aedificiorum, aliarumque priuatarum aediu singulari nitore, cum praecipuis Misniae urbibus decernat. Eam Albis inelytus Saxoniae fluuius, Rheno conferendus, allabitur, cuius margines pons, stupenda, ob longitudinem, serie, ex saxo durissimo fornicatus, coniungit, habens in ceteriore latere Dresam antiquam, frequentiori habitatione celebrem. Quod ad loci aerisque salubritatem attinet, eam quidem exuberans soli fertilitas, grataque caeli clementia, tantam suppeditat, vt Illustrissimi Saxoniae Duces Principes Electores ad hanc polissimum urbem commigrarint, multisque alijs florentissimis ditionis suae ciuitatibus relictis, in hac perpetuam vitae sedem, & domicilium fixerint. Qua occasione, arx, omnium sane iudicio, qui eam viderunt, magnifica, Dresam exornat, quadrato & lecto ad regulam saxo, ingenti sumptu constructa, & opportunis ad defensionem muris machinisque mire exculta, atque conspicua. Est & hic Armamentarium Illust. Saxoniae Ducis, omni armorum ac machinarum genere, globorum item, ac pulueris maxima copia, instructissimum. In quo thoraces ferrei, & permulta cataphractorum corpora, ceteraque bello necessaria, singulari diligentia ac cura asseruantur. quibus bene plenus amplissimusque exercitus, contra quoscumque motus, subito armari, ac instrui potest. Quod si hoc loci, Scorpiones, Falcones, Mortarios, Ruptores, aliaque stupendae magnitudinis, ac ponderis tormenta muralia, eorumque nitorem ac formas, enodatè recensere vluero, vereor, ne veritatis me limites egressum ij existiment qui tantum, tamque magnificum rerum bellicarum apparatus nunquam viderunt. Illud interim constanter affirmo, non vllum, in vniuersa Germania, armamentarium reperiri, quod huic Dresensi non deferat palmam. Territorium huic vrbi vicinum, ob latam agrorum fertilitatem, quocumque oculos verteris, amoenissimi horti, arboribus herbisque generosis culti, exornant, in quibus parietes reticulati, variorum fructuum vbertate, magna cum voluptate spectantium, latissimas confitasque areas cingunt.

L I P S I A.

LIPSENSIS ciuitas, afluente Atunstero, in Ostia, vulgo Ostland, aut, vt alij volunt, in Misnia posita (est enim hoc posterius vocabulum laxius priori, & vtraque terra vni paret domino) non est vrbs admodum ampla, sed tamen talis, qua sua angustia etiam amplas Germania, maxime Principum exuperat ciuitates. Abundant ibi mercatores, qui varia & continua exercent commercia, idque ter per annum in ipsa ciuitate, sicut quidem de nudinis eius loci, hunc in modum scripsit: Mercibus augetur ter Lipsia magna quotannis. Est ornata magnificis aedibus, quae in vniuersum lapideae sunt, intus tabulatae, & foris miro artificio ac maiestate depicta, atque ob aequalitatem struendarum & pulchrum ordinem, miram inter se habentes concordia rationem. Habet Senatium, qui non ex opificum indocta turba, sed ex doctis collectus est viris, e quorum auctoritate & iudicio, Misnensium, Deringorum, & Inferioris Saxoniae ius pendet: Nam mittunt hi ad eos dubias quasque extricandas causas. Passum est hoc oppidum anno Christi M. D. XLVII. grauen iacturam, quando sexta die Ianuarij captum fuit oppugnari per Ioannem Ducem Saxoniae, Principem Electorem. Tunc enim excussa fuerunt suburbia, bombardarum ictibus deciccta mania, in res conuulsa, domorum telia disoluta, castrum ciuitatis multum deformatum, obsidio in magno frigore continuata ad viginti dies, & tunc hostis re infecta coactus fuit discedere. Vniuersitate, quae ex Pragensi anno Salutis M. CCCC. VIII. initium sumpsit, Lipsia claret. Quae enim Germani, nouam Hussitarum doctrinam, quae Praga in Bohemia oriebatur, repudiabant, vno die supra duo milia discipulorum magistros secuti, apud Lipsiam Misniae urbem, trium dierum itinere a Praga distantem, vniuersale studium exere, cuius initium atque progressum Aeneas Syluius, post Pius eius nominis Secundus, prolixius tractat cap. 35. lib. historia Bohemica. Hanc vniuersitatem Erasmus in Epistola ad Georgium Saxoniae Ducem, inquit eius auspicijs, ac munificentia solennibus studijs & poetarum litteratura ac linguarum acceptione florere. Eam Petrus Mosellanus Graecarum litterarum professione illustrant.

Scribit Aeneas Syluius: Cum Leonardus quidam eques & nobilis, cognatum suum, qui Lipsia bonis litteris operam dabat, salutaturus aduenisset, quassissetque, vti valeret, & quem in bonis litteris progressum fecisset, vnus e commilitonibus respondit: Optime quidem se amicus tuus gerit, quia inter mille & quingentos, hic vnus bibendi palmam obtinet.

D R E S D E N.

DRESA FLORENTIS
SIMVM MISNIAE OPP.
ILLVST: SAXONIAE
DVCVM SEDES.

Alte Dresden.

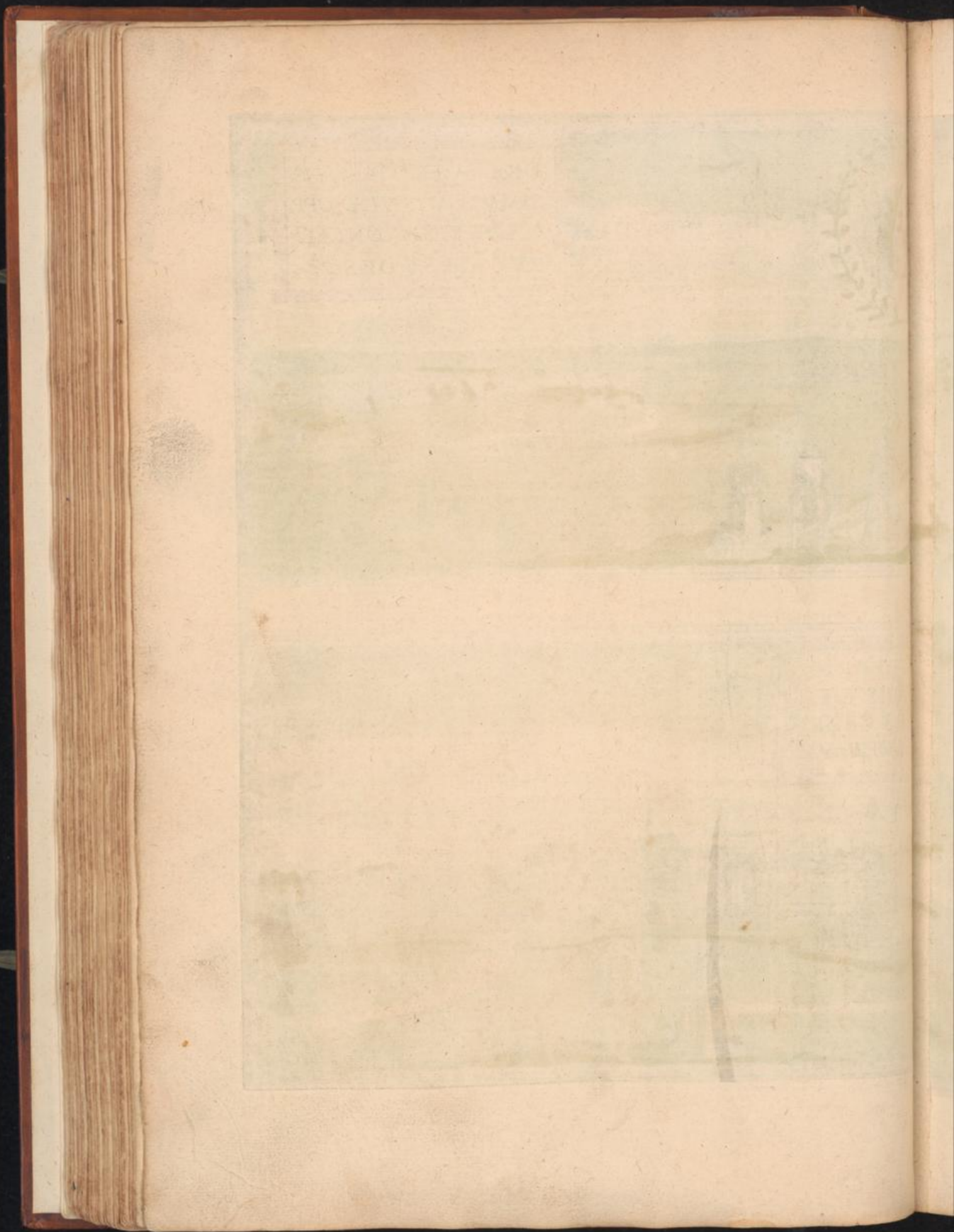

Gen. Privileg.

L E I P S I G K

LIPSIJTTERA-
RVM SVDIS ET
MERCATVRA CELE-
BRE META OPPIDVM.

P R A G A.

PRAGA Regni Bohemæ metropolis, vrbs amplissima, Præsulum, Principum, & Regum inclita sedes, Imperatoris Caroli Quarti patria, ad ripam Muldauæ fluminis, in amœnissima & patentissima valle, inter colles & vineta, cælo si luberrimo sita, in tres diuisa est partes, seu ciuitates, nempe, Pragam veterem, Nouam, & Paruam, quæ singulæ suam peculiarem habent iurisdictionem, suamque proprium Senatum. Praga vetus dextrum latus Muldauæ occupat: in ipsa vallis planicie, vniuersa magnificis adornata operibus, inter quæ celebriora habentur, Prætorium, seu Senatoria domus, cum turri: Læta curia, cum templo Deiparæ virginis: Academia Imperatoris Caroli Quarti, cum alijs nonnullis Collegijs: Emporium Pannidarum & pellionum: Curia vetus, vulgò, Rychta: Dux domus, quondam regie, in quarum vna iam cuditur moneta: Xenodochium apud pontem. Taceo multa templa, suos habentia parochos: Scholas, quæ in huius libri typo, suis insignita nominibus, se se lectori diligenti, ob oculos statuunt. In turri Prætoriana, est insigne horologium, cui par vix in toto orbe terrarum reperiri, multi, & quidem præstantes artifices putant, quantum ad artis excellentiam attinet: nam, si externa spectetur forma, elegantiora multa alia inueniri non negant. Continet autem hoc horologium reuolutionem totius anni, cum recto cursu Solis & Lunæ, numeroque certo mensium atque dierum, & assignatione calendarij, seu festorum integri anni, habens item ortum & occasum, meridiemque, altitudinem solis, & Lunæ, solstitia, æquationes, quæritates dierum ac noctium, incensiones, oppositiones, & quadras lunæ, cum cælesti cursu congruentes, iuxta motum non solum naturalem, sed violentum quoque, similiter ortum, atque occasum 12. signorum Zodiaci, numerum item horarum triplicium, videlicet, integri, & dimidij horologij, atque horarum inæqualium, seu planetariarum omni tempore concordantium, quas horas offendit, vna & eadem manus, seu index, qui mobilis existens, cum ipso sole, idē vno signo Zodiaci in aliud, per vnum gradum singulis totius anni diebus, transit. Infra sphaeram horologij, forinsecus est alia grandis sphaera, cui inscriptum est diarium, seu calendarium, vbi angelus à latere collocatus, quotidie præsentem diem, virgula longa demonstrat. Parte ea, quæ magis vergit ad flumen inflexum, versus Septentrionem, Iudæi suas fixerunt sedes, quæ magnitudine iustum oppidum æquare possunt, Nouam Pragam à veteri, distinguit fossa quadam, olim quidem profunda, & vtrinque munita muro, sed, quæ iam labefactis mœnibus, magna ex parte complanata, in areas, & hortos cecidit. Hæc quoque, ciuitas, ampla est, & vltra aliquot nobiles colles protenditur, quorum vnū S. Caroli, Alterum S. Catharinæ, illum Monachorum, hunc monialium fœdem, tertium S. Appollinaris, quartum Monasterium Slauiarum: quintum Vilshegradum appellant, in quo ruinae veteris Arcis hodie conspicuntur. Habet quoque, insignem Curiam, & sacras aedes multas, vt in hac vrbs effigie, huic libro inserta, conspici potest. Parua Praga, sinistrum Muldauæ latus, tenet. Est autem à veteri Praga, in minorem, pons amplissimis, supra Muldauam quadrato saxo constructus, in sedecim magnos arcus, seu fornices porrectus, habens in aditu, & in exitu duas insignes turres peruias, quo ponte, in tota Europa vix est celebrior alter, si robur spectes. Longitudo huius est 872. cubitorum Pragensium, latitudo, quantum quatuor currus, iuxta se collocati, occupare possunt. Minori Pragæ ab vna parte coniungitur oppidulum Augeszd: ab altera parte collis, in quo, præter oppidum Hradezan, sita est arx, S. Venceslai, hodie Regum domicilium, pallatio magnificètissimo, & templo B. Viti augustissimo, maxime conspicua. Pallatium est amplissimum, in longitudine 212. in latitudine 30. pedes continens: Supernè miro artificio est cameratum, nulla interim columnari basi, seu fulcro sustentatum. Infernè pauimentum tam firum habet, vt aliquot centuriæ equitum in eo consistere, & hastis concurrere possint, quale certamen, seu torneamen, eo in loco exercebatur anno 1549. præfente Mauritio, Saxonie Electore. E. sublimi, pendente quatuor candelabra, ex Aurichalco fabrefacta, magnitudine & opere illustria, Senatus Nurembergensis ad Cæsarem Ferdinandum honorarium munus. In templi adyto, hæc habetur inscriptio. Anno Iesu Christi. salu. 923. Sanctus Venceslaus martyr, & Dux patriæ, post martyrium auiæ suæ, Ludmillæ, primum hic Beato Vito Martyri templum ædificauit: quod S. VVolfgangus, Episcopus Ratibonensis, consecrauit, & anno 968. Boleslaus Pius, Episcopi sedem fecit, cuius secundus Episcopus S. Adelbertus Anno 996. apud Prutenos martyrio coronatus, & ex Gnesna ciuitate huc translatus peculiare sacellum adeptus est. Atqui Spitigneus II. Dux, Anno 1060. post S. Procopij obitum, annis septem, è templo S. Viti, ac item S. Adelberti vnum, idque augustum, construxit, sed cum hæc omnia, Anno 1142. hostili arcis direptione contrisissent, Rex Ioannes primus, anno 1244. chori huius fundamenta iecit, atque in Metropolitanam Ecclesiam erexit. Filius autem Carolus 4. Rom. Imperator, etiam S. Sigismundi Regis & martyris, multorumque sanctorum reliquijs, anno 1366. ditauit, & muneribus auxit. Quibus Rex Venceslaus, eiusdem Caroli filius, Anno 1392. posteriorem templi huius partem adiecit, deinde casu publico, Anno 1541. exusta, Ferdinandus I. Romanorum, Hungariæ, & Bohemæ Rex, Anno 1555. eadem hæc & instaurauit, & ornauit: Hactenus inscriptio. In hoc templo videre est busta regia, in quibus iacent, Imperator Carolus 4. eiusque coniuges, Blanca, Anna vna, & altera, Elisabet, & filius Venceslaus, Romanorum, ac Bohemæ Rex, nec non Ladislaus, & Georgius, Bohemæ Reges: denique, Regina Anna, inuictissimi Cæsaris Ferdinandi coniunx. Et hæc conditoria sunt contigua. In alijs autem sacellis, & diuersis locis, eiusdem templi, extant varia monumenta Episcoporum, Principum, & Regum, & in his quoque, Ottagari Regis, qui cum Imperatore Rodolpho prælio decertans, victus, & trucidatus est. Animosus sane Rex, qui maluit cadere, quam cedere illi, quem antea habuit ministrum aulae suæ præfectum. Adde tumulum Barbaræ, coniugis Sigismundi Cæsaris, iuxta quem visitor sacellum, memoratu dignum, ab Imperatore Carolo, 4. munitissimè extructum, lapidibus viridibus, & puniceis, instar gemmarum, relucens, & auro intertexto, ornatissimè variegatum, in quo sacello corpus S. Venceslai, Bohemæ Ducis, & martyris tumulatum, quiescit. Et tanta præcorum regum in hunc Diuum tutelarem fuit obseruantia, & religio, vt corona Regni, non alio loco, quam in sepulchro, & super capite huius sancti Martyris reposita feruaretur. Atque hæc consuetudo, ab aliquot seculorū serie, perstitit immota, vsque ad turbulentissima Zisicæ tempora, vbi cum propter ciuiles factiones, tumultus tumultu cumularetur, corona in arcè Karlstein, vtpote in tutiore custodiam, translata est.

E G R A.

EGRA, inter alias Bohemæ vrbes, neutiquam infima, ad iusitium syluæ in veteri Naristorum patria maxime fertili, & longè amœnissimo agro sita est, quondam Imperij ciuitatibus annuerabatur, deinde Imperij deseruit ordinem, & Bohemæ Regi obtemperat, non aliam ob causam, quam quod hypotheca est regio Bohemica facta. Sita est in amœnissima valle, ad collem, cuius decliui maior ciuitas pass superædificata incumbit. Est à duplici muro fortissimo circumquaque, aliquibus etiam locis, præsertim à flumine non ambitis, triplicè amplissima item, ac muro conclusa fossa, turribus vero plurimis, magnificè cincta & communita. Fluium eiusdem nominis, ex monte Pinifero ortum, habet a plissimum, ac nigrabilem ad meridiem fere, versus quem plagam arx etiam vrbs condita est, quæ suas quoque singulares munitiones, muros, fossas, ac turres habet. Est in vrbe magnificum templum S. Nicolai, cum duabus altis, ac orienti soli obuersis turribus, sunt & alia pari elegantia templa & monasteria. In integrum & magnum Senatum constituant veteri Rom. more vixi centum, ex quibus XIX. de antiquissimis sunt vrbs familiarij, patrio sanguine nati: Ex quibus solent eligi IIII. Consul. XIII. alij vocantur iudices & Scabini: & hi ius dicunt, non ex scriptis legibus, sed ex receptis ac longo vsu cõprobatis Reipub. Egranæ consuetudinibus. Reliquos LXVIII. Senatores, plebeios vocant. Ab huius Senatus constitutionibus, nemini liberum est, ad superiorem magistratum prouocare. Habet quoque, frumentarias aedes, omni frumentorū genere refectissimas: Armamentarium item, bellicorum instrumentorum apparatus, instructissimum, molendinas, Xenodochia, balnea publica, portus maiores tres & totidem paruos, quæ consulis tantum publicorum negotiorum causa, nocturno tempore patent: habet suburbia lata, iuxta portam acilij saporis fontem, Arca XII. pagos insignes plurimos, ac aliud oppidum Revvitzium, tribus lapidibus ab vrbe ad Cossenium montem ac fluiolum situm, & propriam denique monetam, quæ in Egrana tantum ditioe valet. Hæc Gasparus Bruchius.

P R A

PRAGA BOHEMIAE
METROPOLIS ACCV
RATISSIM EXPRESSA.

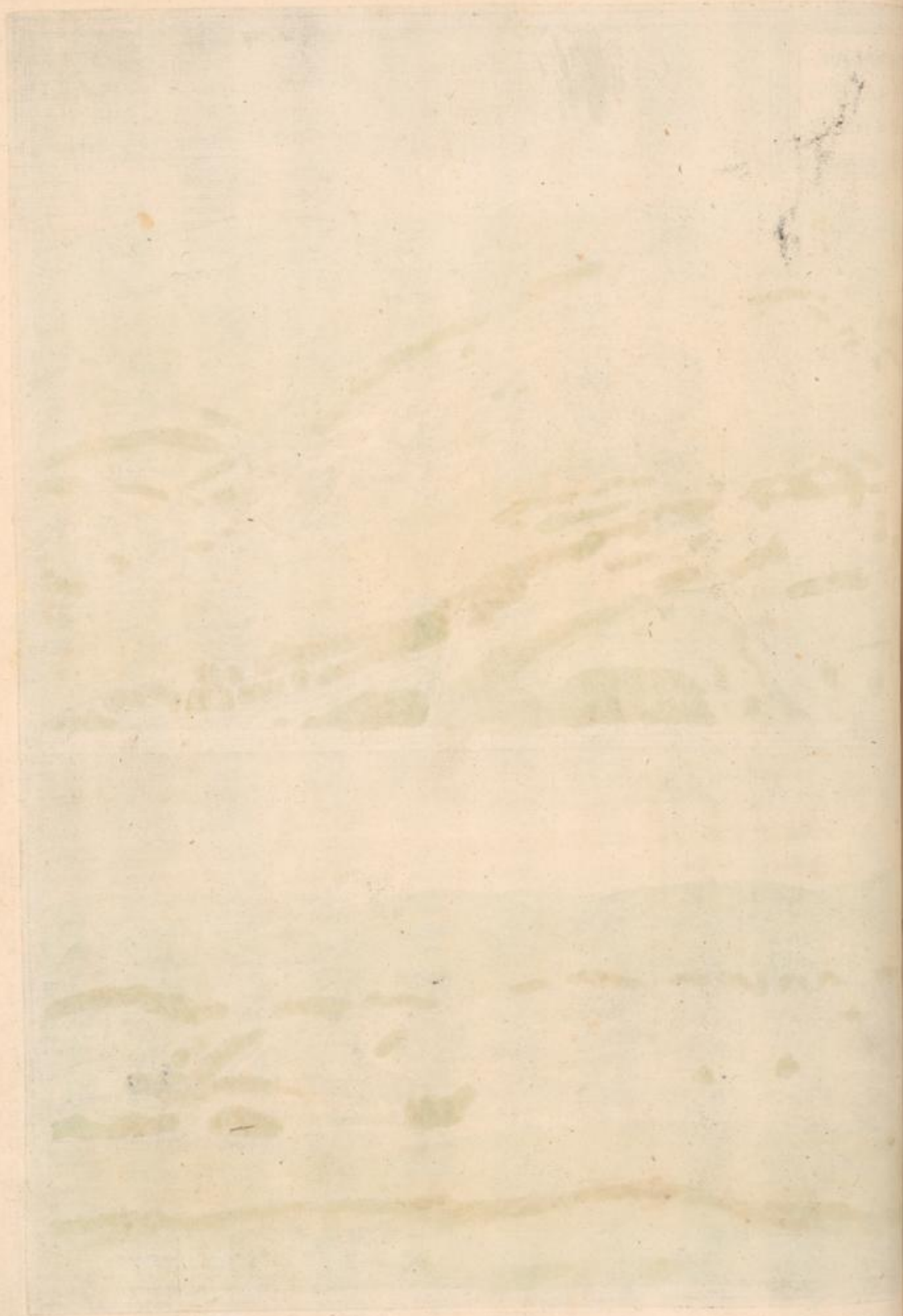
G A.

E G R A.

EGRA urbs à flumine ca
 sabaici dicta, cum imperio de
 matro, hodie vero Bohemiae
 regni subiecta. Ptolemaeo et
 antiquis vocatur Agria.

N V R N B E R G A.

NVRNBERGA, vrbs tota Germania & Europa celeberrima, Emporium Germaniæ amplissimum, magnificisque operibus publicis & priuatis ornata. Arcem habet Regiam in colle vrbi imminente sitam vetustissimam, ex qua in urbem & extra patet prospectus, à qua ciuitati nomen inditum putatur. Vetus codices eam arcem Castrum Noricum appellant, quod vrbs hucusque pro custodia habuit. Pius. II. in Europæ descriptione, dubium esse inquit, Norimberga Franconiæ an Baioriæ cedit. Interluit urbem amnis Pegnicus, cum multis pontibus lapideis duas vrbs partes coniungentibus. Est autem in agro sterili & arenoso condita, atq; ob eam rem industriofo gaudet populo. Omnes enim plebei homines sunt opifices ingeniosissimi, aut plerunque negotiatores prudentissimi, repertores & magistri subtilium operum, quæ hominibus non parum conducunt. Et licet hæc ciuitas non sit peruetusta, cum nulla in ea antiquitatis inueniantur vestigia, nec à veteribus mentio de ea fiat, tamen castrum eius est antiquum. Hæc Munsterus. Vide etiam Chronica Argentoratensia, Celtem Poëtam, qui Nurnbergam eleganter descripsit, & Aenæ Syluij Europam.

V L M A.

VLM A insignis Sueuiæ ciuitas, ad vltiorem Danubij ripam sita, vbi Hylerus & Blauus amnes Danubio miscetur, redditurque inde idem Danubius nauigabilis. Putatur autem ab vlmis seu vlmētis hoc nomen adepta, quod scilicet constructa sit in terra vligine plena, & apta vlmētis. Olim Abbati Augiæ maioris parebat, ad quem Caroli Magni donatione peruenerat Anno salutis D. C. C. C. X I I I. Sed ab ista iurisdictione circa tempora Friderici tertij, libertatis amore, Vlmenses sese exemerunt. Magnificum est in hac vrbe templum, tanto sumptu ædificatum, vt eius impensæ nonies centena millia aureorum superasse dicantur. Incolæ partim ex mercatura, partim ex opificijs viuunt. Panni genus faciunt, cuius tela linea est, intextum bombycinum, seu gossapinum, Barchat illud vocantes: faciunt & totum lineum, quod Golich appellant. Compertum est apud Vlmenses, vtriusque generis pannos parari quotannis centum millia, qui ad remotissimas nationes transuehuntur, & maximè bis in anno ad Emporium Francfordensè. Hæc ex Munstero delibauimus.

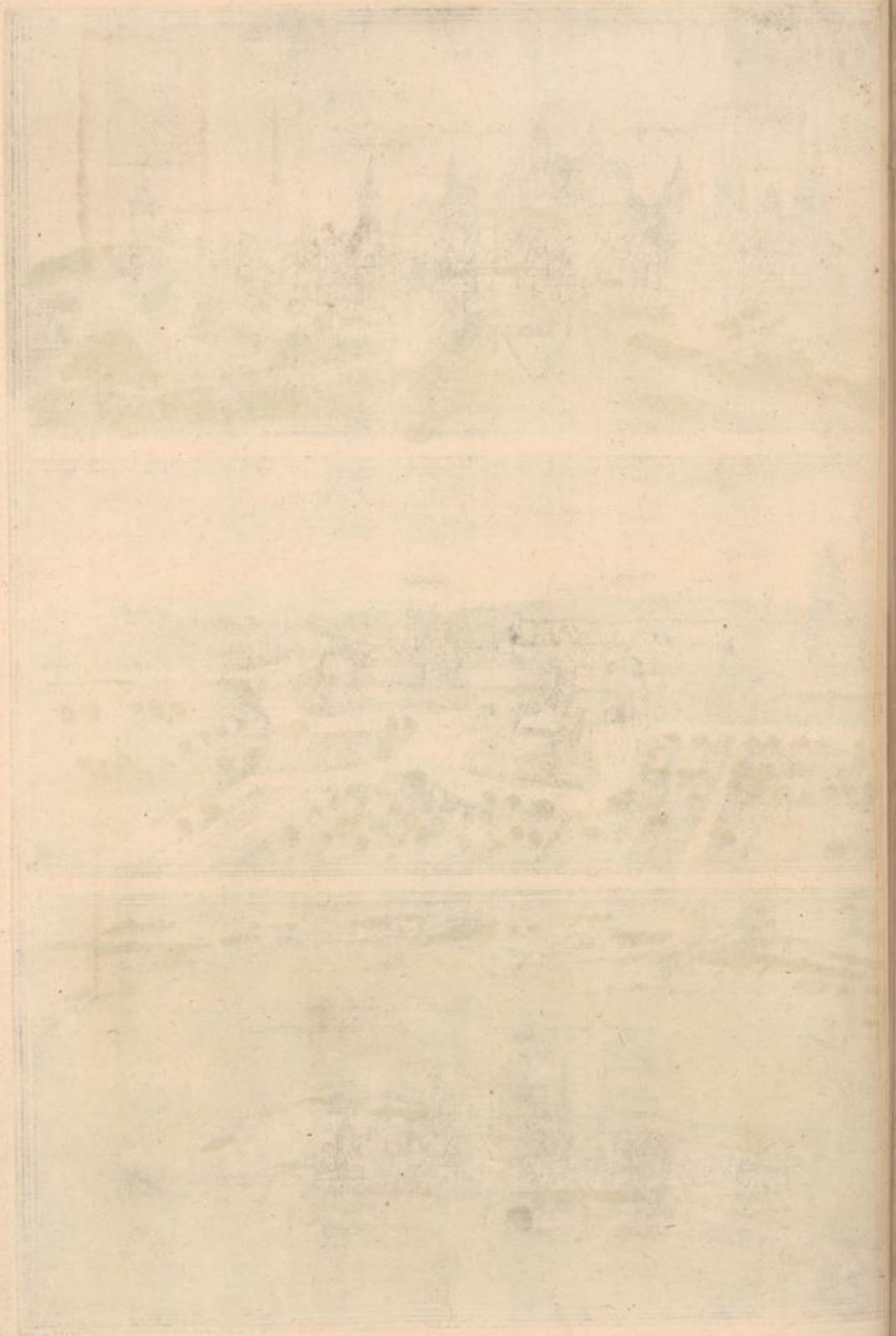
S A L T Z B U R G V M.

IVVAVIA Saltzburch dicitur à iuuando. Nam Germanos Iulius Cæsar aggressurus, in faucibus montium arcem munitissimam extrui curauit, vt milites ex ea refugium, & satellites iuuamen haberent: & inde Castrum iuuauense, Germanicè Helffenberch, appellatum est. Fluuius quoque cui adiacet, Iuuarius dictus, arci nomen dedisse à quibusdam putatur, à quo & ciuitas Iuuauia dicta est. Ptolemæo ex sententia Auentini Poedicum appellatur. Habet paludes, planiciem, colles, & montes. Paludes præbent pascua, montes aucupia, & venationes. Eam Attila Hunnorû Rex destruxit, & à Roberto Saltzburgensi Episcopo restaurata est, Anno Domini D. L. X. X. Franciscus Irenicus ex quinque Episcopatibus Bauariæ, Saltzburgensem primum vocat, eiusq; urbem Cathedralè: quam Aenæ Syluius Metropolitanam urbem opibus & auctoritate memorabilem dicit. Vide Munsterum, Irenicum, & Annales Argentoratensium.

L I N D O I A.

LINDAVIUM, seu Lindoia, oppidum Imperiale, situm in insula Aromi lacus, aquis vndique & fluctibus circumdatum, nulla sui parte continentem tangit, nisi vbi lapideo ponte, qui ducentos nonaginta passus in longitudine habet, terra annectitur. Locus est admodum amœnus & salubris, ventis omnibus peruius, aquam fontanam & viuam, agrum circumcirca fertilem, necnon omnia quæ ad victum pertinent facile comparatu habes, adhuc adificijs satis splendidis ornatus, nulli non negotiatorum generi opportunus existens, natura firmus, aduersus inopinatas hostium incursiones tutus: in cuius Occidentali lateri hand minor ambitus, adhuc magna vinearum copia colitur: & spatium illud manijs & fossa, duabusq; tum portis tum publicjs pontibus à præfato oppido discretum, Insule nomen ex antiquo, etiam apud vulgus, obtinet, in quo hodie piscatores solum, nauimq; architectones cum paucis aliquot rectoribus habitant. &c.
Achilles Cassarus Medicus fuit hæc oppidum apud Munsterum describit.

TYGVRVM.

TYGVRVM proximis aliquot seculis Thuregum dictum, vulgò Zurich, Heluetiæ vetustissima est vrbs, sita in ameno loco ad exitum lacus magni, qui hic desinit, excluditque annem Lindmagum vulgo Linmat dictum, quem haud procul à Glarona recipit, & diuidit urbem in duas ciuitates, maiorem & minorem, quæ tamen tribus coniunguntur amoenis pontibus, in quibus frequentes ciuium sunt deambulationes. Solum per circuitum ciuitatis est valde fecundum feraxque vini, & frumeti plurimi. Frumentarium habet forum amplissimum, in quo ingens frumeti copia hebdomadatim diuenditur. Incredibilem piscium copiam Lacus Tygurinus huic vrbi suppeditat.

VRSINA.

VRSINA ciuitas, vulgò Berna Heluetiæ, si annos numeres non admodum vetus est, si situm & cultum, si mores & ciuilitatem, si leges & instituta, si potentiam ac virtutem cognoscas, nulli vrbiam cedit. Eam Bartholdus dux Zeringensis construxit, & ab vrso in venatione capto denominauit. Huius ciuitatis situs est in peninsula, quæ facit Arola amnis nauigabilis, solum habet omnium rerum, præterquam vini, ferax. Tres item plateas ab Oriente in Occidentem decenti ordine perpetuas, & quia hæc vrbs ab vrso non men accepit, solet perpetuo aliquot vrso nutrire.

LVCERNA.

LVCERNA ratione monasterij in formam oppidi paulatim excreuit, nomenque quorundam opinione obtinuit à magna turri in exitu lacus, ex qua olim nocturni ignes nauigantibus præluxerunt. Ciuitas est satis amœna & elegans, cõmune emporium Suetensium Vranorum & Transiluanorum. In ipsa Lucerna Vrfula fluius manat ex lacu, haud secus, quàm Constantiæ Rhenus ex lacu Podamico.

VRSELLA.

VRSELLA quartum in syluanorum federe obtinet locum, situ & natura loci oppidum munitissimũ. Habet enim à meridie Gothardi montem, ab ortu Crispaltum, ab occasu frigidissimũ illum, & ascensũ difficilem, Furcam, hoc est, montem bicornum, à septentrione lacum Lucerinum respicit. Celebris Heluetiæ fluuius Vrfa, vulgò Rufs, alluitur.

SVICIA.

SVICIA oppidum vniuersæ Heluetiæ nomen communicat, nam ab ijs primum ædificatum est, qui nouis quærendis sedibus ex Suecia regno, huc profugerant. Ex tribus pagis est vnus, qui contra nobilium insolentiam federe coniuncti fuerunt, robustos belloque potentes homines edit, qui frequenter hostibus incausserunt terrorem. Ex ijs rebus quæ terra compascua ex se fundit, fere omnes vitam sustentant.

SYLVANIA.

SYLVANIA liberæ conditionis pagus, mutuo societatis federe Suiciæ & Vranie iunctus, Anno salutis M. CCC. XV. Naturali Alpium vallo circumseptus, paucua habet amœna, pecoribus alendis perquam idonea, vnde magnas opes Syluanis incolæ percipiunt. F. Nicolaus summæ pietatis cremi cultor hic vixit, cuius vitæ Ioannes Stumpfius, Henricus V Vælsæ, & alij descriperũt.

TYGIVM.

TYGIVM vulgò ZVG ciuitas eiusdemque nominis regio versus septentrionẽ, Suietiam vicinitate attingens. Lacui adiacet cui à ciuitate nomen Lacus Tuginus, qui ad Meridiem versus Arteniense oppidum extenditur, vnde Miconio lacus Arteni dicitur, bellicosos producit, quos Glareanus ob singularem animi constantiam Camillos nominat. Agrum compascuum, vini, frumentique feracem habet. Eius cultores Tugini, Straboni vero lib. 7. Toygeni dicuntur, qui cum Tygarinis & Cimbrijs inuito federe Romanis se oppoſuere. Plutarchus in vita Marij, & Eutropius lib. 5.

GLARONA.

GLARONA ista atque regio Latine **GLARONA** vulgò Glaris dicitur. Eius regionis caput Glarona altissimis cingitur montibus, Vranorum montana, ab occasu autem Suicerorum montes attingit. A Septentrione olim clausa fuit muro extenso per transfuersum vallis à monte ad montem. Confœderauit se reliquis Heluetijs anno Christi M. CC. LII. Vinunt incolæ lacte, caseo, butyro & carnibus, pisces lacus, aues & carnes ferinas, syluosi montes subministrant. Natus hic est Henricus Glareanus Laureatus Poëta & Mathematicus insignis.

BASILEA.

BASILEA vrbs inclyta, ex Augustæ cineribus instar Phoenixis orta, vtramque Rheni complectens ripam, maiore Basilea in litore Gallico, minore vero in Germanico sita. Maior vallis occupat à Meridie versus Septentrionẽ inter duos colles ad Rhenum desinentes extensam, fluuioloque Byrfeca irrigatam, minor vero fundam habet planam, liberissimo recreatur Basilea aere, solum fecundum, scaturigines multorum fontium, concursus multorum annium Rheni, Byrfæ & VViesæ. Pio II. inlittatore celebrem habet vniuersitatem. Accuratè hanc urbem descripsit Ioannes Stumpfius.

FRIBURGV M.

FRIBURGENSIS ciuitas apud Nuitones sita, vulgò Nuchland, qui terræ tractus hodie Vchtland appellatur, à Bertholdo principe Seringense ædificata mirabilem situm obtinet, partim enim inposita est monti præcipitibus petris suffalto, partim iacet in valle acclius montibus clausa, circumfluitque montem in imo per descendentem ciuitatem amnis quidam mediocri magnitudinis. Prætorium situm est in præcipite rupe, vbi olim arx fuit à qua temporum successu creuit ciuitas ipsa supra & infra. Oppositi montes sustentant moenia, tamen in orientali monte nullæ fere domus præter munitiones existant. Quocunque pergis in ciuitate, est tibi vel ascendendum vel descendendum. Profert terra omnia necessaria præter vinum.

SOLVTVRVM.

SOLVTURENSIS vna ex præclaris & vetustissimis Heluetiæ ciuitatibus ad Arolam fluuium auriferum sita, quæ paulò post Treuerim constructam existimant. Antonino in Itinerario Soluthurum vocatur, qui vero eam scribunt Soluturum, putant eam sic dictam ab antiqua turri, quæ adhuc in medio ciuitatis videtur, vt sit idem quod solis turris, sita est in agro plano & satis culto, nisi quod ægrè fert vites. Reliqua omnia abunde fert tellus.

SCHAPHVSIA.

SCHAPHVSIA, vulgò Schaphufen, Miconio Probatopolis, Platina Schaphusa, Glareano & alijs, Arietis vrbs dicitur. Quod Stumpfius omnino improbens Schaphusam à Schafa denominari asserit, hic enim nauium statio erat, quod nullæ omnino vitæ Schaphusam, ob atrocem spumantemque cataractam septuaginta quinque pedes altam descendere poterant. Oppidum est ad dextrũ Rheni latus elegantissimũ, tertio Rheni ponte Heluetiorũ terræ coniungitur, rebus omnibus necessarijs, & limpidissimis abundat fontibus. Amplissimũ Benedictinorum cœnobium, Anno Domini M. LI. fundatum, huius oppidi magnificentiæ occasionem dedisse dicitur.

APPENZELLA.

APPENZELLA, quasi Abbatum cella, habuerunt enim hic Benedictinæ societatis Abbates arcem, Clane nominatam, tutissimum quouis tempore refugium, quorum auctoritas paulatim adaucta, non huic tantum pago, sed vniuerso territorio appellationem dedit, quod Marti atque Bellonæ consecratos homines producit, eamque ob causam ad Helueticum fedus, Anno salutis M. D. XIII. admissi, Decimumtertium in ordine locum obtineat.

DECEM ET TRIA LOCA CONFEDERATORVM HELVETIAE.

ARGENTINA.

ARGENTINA, ciuitas vetustissima, ac permagnifica, Argentuaria dicta, apud Heluetios prope Rhenum sita. Cùm Treueris Metropolis Belgæ pouinciæ, temporibus Abrahæ construi cœpta sit, inde potentatu auctâ, hæc vrbs primò sub dominio Treurentium fuit, quam postmodum Iulius Cæsar, cùm vniuersam Prouinciâ Heluetiorum, & Heduorum, traiecto Rheno fluuio subiecit. Cui Consullem, & Quæstorem dedit, qui in ea vrbe Cameram Romanorum pro tributis soluendis persecerunt, inde nomen Argentinæ assumpsit, qui vsque ad Imperij inclinationem ibidem perstiterunt. (Quod tamen plerisq; minùs verum videtur, vt Munsterus asserit) Attila postea egressus de Sicambria, primò Iliricos inuasisse dicitur, deinde omni penè Germania peruagata, ac cunctis ciuitatibus & castris, quæ occurrebant, subuersis: intrauit tandem in regnum Constantiæ, cui Sigismundus Rex, eiusdem terræ Princeps, circa Basileam, cum exercitu magno occurrit, quem Attila, cum omni expeditione contrito & fugato suo dominio, subiugauit. A loco illo egressus Attila, iuxta Rhenum Argentinam ciuitatem munitissimam, quam nullus Romanorum Cæsar penitus expugnare potuit, obsedit, expugnauitque, diruendo eius murum diuersis in locis, vt cunctis aduenientibus sine difficultate via libera, & patens introitus præberetur, edicens firmissimè, ne ipsius murus Rege ipso viuente repararetur, vt eadem ciuitas, non Argentina, sed propter viarum multitudinem, quas in muro eius fecerat, Strasburgh vocaretur. Hactenus Argentinensium Chronica. Incorporata est hæc vrbs, inquit Munsterus, Imperio, numeraturque hodie prima inter liberâs ciuitates. Abundat autem omnibus bonis, excellitque in opibus cunctas Rheni ciuitates. Habet miram vini & frumenti copiam, vrpote quæ situm habet in optimo fundo. Inueniuntur in ea vrbe aliquot centeni hortulani, qui annuatim magnum faciunt quæstum ex rapis, cepis, raphanis, napis, caulibus, papauere, alijsque hortalijs, quæ locicissimè ibi proueniunt, atque in tanta crescunt vterate, vt nullus ei in Germania comparandus sit locus. Habet vrbs ipsa præter Rhenum, & alios multos accurrentes amnes. Ab oriente enim venit ex Martiana sylua Kintzguis fluuius, qui secum magnam adfert vim trabium adificijs aptarum. Ex Sunggoia atque ab austro, affluit Ila, amnis: Et ab occidente Bruschus, qui ciuitatem in duas impares tamen diuidit partes. Est quoque in hac vrbe, nobile & ingens quoddam opus, cuius simile nec in Germania, neque in Italia aut Gallia inuenitur, nempe sumptuosissima illa turris, quæ anno Christi M. CC. LXXVII. inchoata est, atque XXVIII. annis ferè vsque ad fastigium consummata. Hæc ab ipsis fundamentis vsque ad supremum culmen, quadris, & pulchrè figuratis lapidibus est erecta, vbique aëri, & vento peruia, patetque ascensus eius quatuor cochleis. Vbi verò crassities eius in fastigium incipit acuminari, ibi octo consurgunt cochleæ: Supremus nodus, qui inferius vix modij magnitudinem habere videtur, tantus est, vt capacitas eius recipiat V. aut VI. personatos homines. Longitudo eius habet pedes geometricos D. LXXIII. Hæc Munsterus. Potentissima hæc vrbs, à S. Materno B. Petri discipulo, eiusque socijs Valerio & Euchario ad Christi fidem conuersa est, deinde, circa annum Domini CCC. XXX. Arrianismo, quemadmodum alia Rhenanæ vrbes, infecta, ab Episcopis tandem Metensis Ecclesiæ in pristinam veritatis viam reducitur. Anno Christi D. VIII. primum templum in hac vrbe conditum est, à Clodouæo Galliarum Rege. Tum temporis Argentina Metensi Episcopatu, quoad Ecclesiasticam iurisdictionem, suberat: ac demùm Moguntino Archiepiscopo à Carolo Magno subditur. Institutus autem est atque fundatus à potentissimo Galliarum Rege Dagoberto, &c.

TREVERIS.

TREVERIS, magnitudine rerum gestarum, & vetustate præclara ciuitas, Gallie Belgicæ caput, ante Christi aduentum 1947. temporibus Abrahæ, à Trebeta, Nini filio condita, qui à Semiramide matre, ex Assyria profligatus, Vel, uti annales Treuitorum perhibent, effrenem & iniquam matris libidinem fugiens, ex regno, cum magno Assyriorum agmine, secessit; & post varios errores itinerum, ad amœnam quandam vallem, naturâ loci munitam, iuxta Mosellam deuenit, vbi à suo nomine, ciuitatem hanc, condere cœpit. Cuius antiquitatem, trecentis & mille annis, ante urbem Romanam, perferutus est Aeneas Syluius. Hæc, quantum olim potentia, opibus, alijsque ornamentis floruerit, superbissimorum ædificiorum ruinæ, manifestè ostendunt. Videtur enim ibi stupendi operis palatiû, quod instar Babylonici muri, ex cocto latere factum, tantæ firmitatis hodiè manet, vt nulla arte frangi queat. Proprium semper Ducem habuit, A Iulio expugnata, vt in commentarijs habemus, A Materno lege Christiana imbuta est, inde ab Attila diruta, concidit. Vltimus eorum dux luxuriosissimus, à Lucio occisus est, & Clodoueo Francorum regi, vrbs tradebatur. Inde, tempore Iouiniani, iterum destruebatur, & per Ottones, & Henricos, ad imperium redacta est. Ante Iulium, semper in amicitia Romanorum degit, vt Cæsar lib. 2. scribit, inde Neruijs auxilium miserunt, contra Cæsarem, iratus Iulius, T. Labienum cum equitatu, contra ipsos deputauit, & dum Cæsar è Gallia egres- sus est, Treueri sollicitabant Cisrhenanos, & tunc duos duces habuerunt, Cingentoricem Cæsaris amicum, & Induciamorum, vt libro V. Comment. testatus est ipse Cæsar. Vltimò autem, Labienus ipsos cepit duabus ad- iunctis legionibus, & 15. auxiliarijs copijs Germanorum, vt lib. 6. Cæsar asserit. Franci etiam Treuerim incen- derunt, tempore Theodomiri Francorum Regis, Hunibaldo teste. Plura vide apud Franciscum Irenicum. Antiquissima totius Germaniæ Vniuersitate, Treuerensium ciuitas insignitur. Archiepiscopum, in Electorum ordine, agnoscit dominum.

CONFLVENTIA.

CONFLVENTIA, oppidum Gallie, inter Moguntiam & Coloniam, Episcopo Tre- uerensi paret. Hic Mosella, quæ Ptolomæo Obrinca, ex Vogeso monte oriens, multis ad- missis amnibus, Rheno magno cum impetu commiscetur, vt longissimo tractu, diuersa vtriusque fluminis aqua, ob diuersitatem coloris, conspici, & discerni queat, leuam Mosel- la, dexteram Rheno obtinente. Oppidum hoc cœmendat antiquitas, sicut & reliquas omnes cœfluentes vrbes, quarû non pauca iuxta Rhenum inueniuntur. Studuerunt enim veteres in huiusmodi confluentijs condere ciuitates & arces, quòd ea loca tutiora sint, ac munitiora, & deinde multas commoditates ab amnibus habeant. A confluento datum oppido nomen. Iuxta Mosellam habitatoribus frequens, pulcherrimarum ædium serie, ad pontem vsque, summo ornatu dedu- cta, egregie nitet. Bina Canonicorum Collegia habet, ædes sacras augustas, Teutonicam domum, alijsque cœ- nobia, Palatium item Principis amplum, & homines (asserente Doctore Richuui) emunctæ naris, ingenijsque bene dotatos & excultos, qui nescio quid Atticum omnes spirant. Vtraque Mosellæ ripa eximij operis ponte con- iungitur, qui ex quadratis lapidibus pilis longo ordine arcuatim constructis, innititur, & ex Inferiore Germa- nia in Superiorem tendentibus transitum, per hoc oppidum, præbet. Ex opposito, ad dexterum Rheni latus, in summo montis culmine Reue rendiss. Treuerensium Castrum est, Erenbretstein, validis munitum saxis ac turribus, omnisq; generis machinis bellicis, puluere item, ac globis instructissimû, ex quo Confluentini in officio retineri, ex Rheno etiam, atq; Mosella, ingrati hospites percommode arceri possunt. In montis radice, Molhemia pagus est, in quo Monachorum cœnobium, & acidi saporis fons vberissimus, qui solus huic oppido potum largitur. Complures historicos, qui huius oppidi meminerunt, Franciscus Irenicus lib. 11. Exegeleos Germaniæ recenset: vide etiam eius descriptiunculam Doctõris Richuuii in Munsteri Cosmographia.

ROTENBURGV M.

INA huius nominis oppida Germania habet, Alterum in Sueuia ad Neccarum flumen, ob occisum ibidem Episcopum Argentinensem, euersum, ac dirutum: Alterum, in Franconia Imperiale, ad Tuba- rum amnem, cuius hoc libro topographica pictura proponitur.

T R E V E R I

TYPVS AC SITVS ANTIQVISSIMVS
ET PRACIPVA MEDIOMATRI
CVM CIVITATIS TREVIKENSIS.

C O B O L N T Z

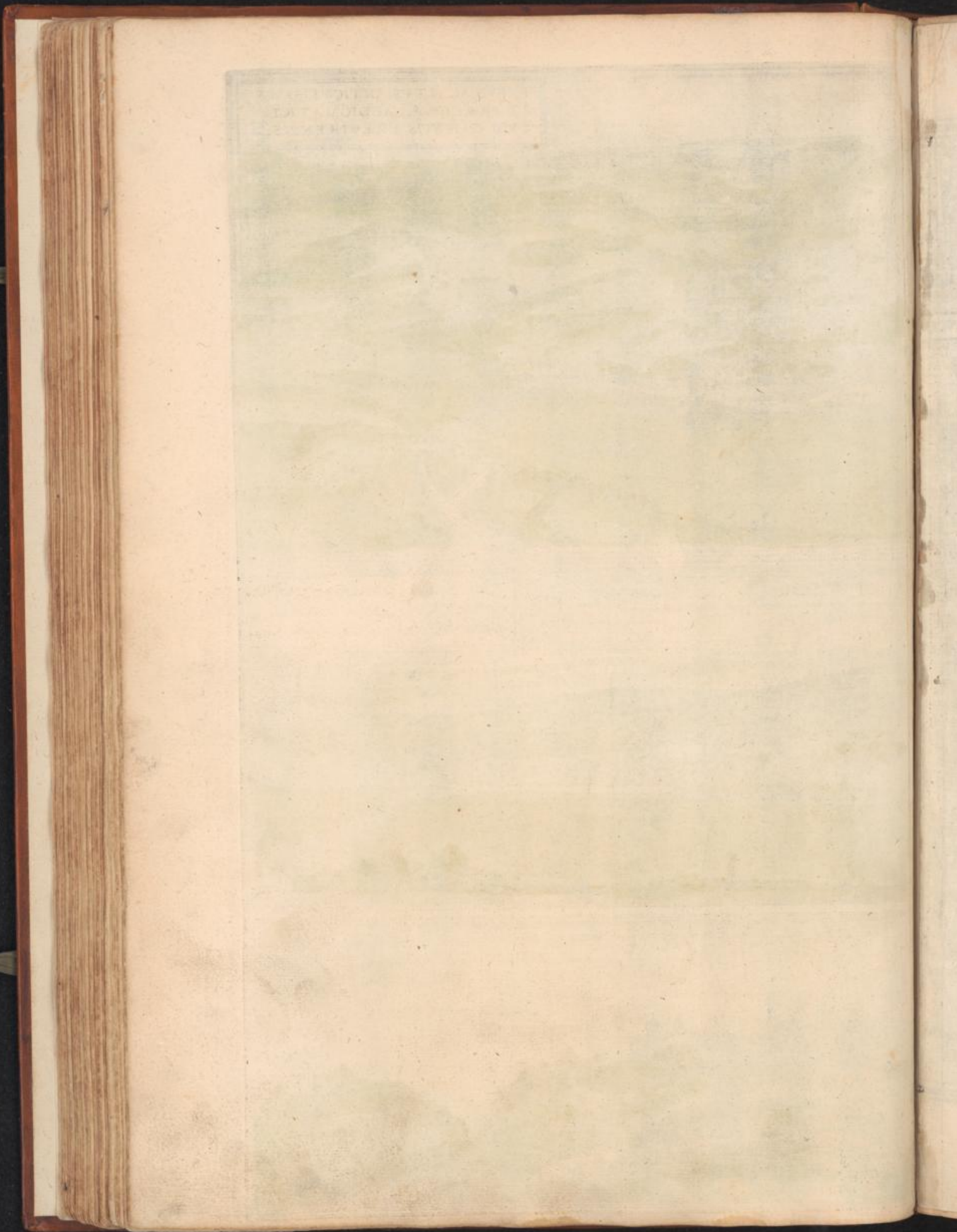
Sive ciuitas CONFLVENTINA.
Germani Koblenz. ubi Mosella
fluens Rheno muerit. Italic.

ROTENBURGVM ad Vrbem, sive Franconie
apud Rotemburgiam ubi Mosella fluit, a
tunc et postea, sedem suam habens, cum proprijs
parois suis, sicuti post Triburum primum accepit.

R O T E N B U R G

COLONIA AGRIPPINA

COLONIA AGRIPPINA, potentissima, amplissimaque nominis Germaniae civitas, ad ceteriores Rhēni ripas sita, Vbiorum sedes fuit, qui grauitē à pugnaci Sueuorum gente bellis & obfidione lacessiti, Romanorum implorantes auxilium, à Iulio Cæsare in amicitiam S. P. Q. R. recepti fuerunt. Cæsi. 4. Augusti verò tempore, ne multarum nationum, ac potissimum Sueuorum illac in Galliam incurtiones facientium, iniurijs perpetuo forent obnoxij, in vltiorem ripam, Treuitorumque partes, Vbiorum gens transgressi, nouum ibidem oppidam condiderunt, atque in eo, circūque illud habitare cepit: Illas in fidem suam recipiente M. Agrippa, Augusti genero ac auo Agrippinæ Germanicæ filix, quam C. Cæsar in coniugem adsumpsit. aucto cognomento Augustæ: quæ, quò vim suam locijs quoque nationibus ostentaret, in oppidum Vbiorum veteranos, coloniamque deduci, à Claudio

Cæsar impetrat, cui nomen inditum ex vocabulo ipsius, atque eo tempore Colonia Agrippina, ciues verò Agrippinenses dici ceperunt. Tacit. & Suetonius. Siquidem verò, Cremonensis, ab Agrippina Claudij vxore, hanc urbem diètam existimat: Marlianus illam, primo ab Agrippa edificatam asserit, & tempore Iulij Cæsaris Marchionatum Cleuensē fortitos fuisse Agrippinenses, quos Ptolemæus lib. 1. cap. 8. tabula 3. Agrippinenses appellat. Conuincit hanc ciuitatem Agrippinæ nomen allumpisse Peutinger auctoritate Cornelij lib. 12. historiarum; ab Agrippa Claudij vxore. Plinius lib. 4. cap. 17. Agrippinam Coloniam hanc facit, similiter Rhegino. Ammianus Marcellinus lib. 15. hanc in secunda Germania, ampli nominis urbem esse putat. Sextus quoque Aurelius, Agrippam esse asserit, nobilem Galliæ urbem. Strabo lib. 4. hos Vbios & Vbios dixit. Vbios Cornelius. Peutinger, Cæsar, & Ptolemæus. Plinius verò lib. 4. nat. histo. illos Incubos vocat. Hermolaus Barbarus ad hodiernum diem, ait vicum ibi Vbium dictum, à quo forsitan dicti sunt Vbii. videri dicitur Colonia ex sententia Sicardi Cremonensis, à quodam Traiano colono. Alj Coloniam Romanorum dixerunt, vt Peutinger & Chrono. Argentinensia tradunt, ab Hilderico Rege, qui huc Romanos deduxerat, vt & Otto scribit lib. 4. cap. 32. Hi Rhenum ingressi, vt eos accerent, non vt custodirent. Est autem ad ripam Rhēni sita vrbis illa lunæ similis imperfæ. Otto lib. 7. Chron. c. 12. Coloniam magnitudine, ædificijs, omnibus G. lliæ & Germaniæ ciuitatibus prætulit, ex quo Treueris deficit. Cæsar lib. 4. florentem & amplam ciuitatem testatur, & caput Germanorum Paulus Patatianus L. vit. ff. de cen. Agrippinenses in Germania inferiori, iuris Italici esse scribit. Germaniæ inferioris metropolim eam nominat. Auctor est Sextus Aurelius Victor, Traianum imperiū apud Agrippinam nobilem Galliæ Coloniam, suscepisse. Franciscus Petrarca Florētinus: Agrippina, inquit, situ & flumine clata, mirum verò quanta populi ciuitatis, quæ vrbis species, quæ virorum grauitas, quæ mundities matronarum. Peruetulum gentis Coloniam ritam esse vulgò perlosum, præsertim femineo. Pons à insigne spectaculum in vigilia Ioannis Baptistæ, Petrarca se vidisse scribit. Cū sol ad occidentem vergit, omnis tupa præclaro & ingenti mulierum agmine tegitur, & incredibilis sine offensione concursus eret, vicissimq; alacres pars herbis odoriferis intinctis, reductiq; post cubitum manicis, candidas in gurgite manus, & brachia lauant, & tradunt omnem totius anni calamitatem imminentem, fluminali istius diei ablutione, purgati, & deinceps letiora succedere. Itaque lustrationem esse annuam, inexhausto semper studio cultum colendumque. O nimium itales Rhēni Accolæ, quorum ille miseria purgat Germaniæ superiouis. nec Hister, nec Albis: Italico nec Padus vnquam valuit purgare nec Tiberis, pigriora sunt hæc flumina: Hæc ille. Vrbis Colonienis, scribit Franciscus Irenicus, nomen beate sibi ascriuit, quia reliquias nulla profectò sanctior ciuitas est. Hic enim S. Gereon sub Maximo & Diocletiano martyre euadens, coruscet. Hic D. Ursula, cū virginibus pro Christi fide occisa, quiescit. Huc & tria Magorum corpora translata sunt. Huius vrbis etiam Antoninus Pius meminit. Et Vlp. ff. de celsibus l. vi. vbi & Glossæ; Volaterranus, & multi Panegyricorum: Hæc ille. Manuanus etiam florentissimæ Colonie laudes iterarum monumentis commisit. Quemadmodum & ex recentioribus Hermannus Buchius Flora sua doctò, & eleganti carmine, eandem descripsit, præstitit hoc idē simili dicendi genere, Rodolphus Langius: Ioannes Murnelius Ruremundanus: Antonius Liberius: & Petrus Rauennas, iuris quondam, in vniuersitate Colonienis Professor. Solata verò oratione clarissima, passim extant grauissimorum virorum, huius vrbis encomia, Aeneæ Syluij: Antonij Robergi in Chronicis Norinbergensibus: Erasmi Roterodami: Hadriani Barlandi: Guilhelmi Insulanij: Francisci Irenici: D. Iacobi Middendorp. S. Theologiz & Iuris L. doctissimi, qui hanc urbem, ipsamque vniuersitatem, in libris suis de Academij totius vniuersi omnium accuratissime descripsit. Romanorū viribus sensim contentis ac de bilitatis, Galli, ductore Chulderico Rege, anno Domini 462. ijs omnibus prostratis & pulis, Coloniam vi occuparunt, eamque ad Oronis I tempora, suis habens moderati fuisse. At verò anno à C. N. 949. Otto Imp. Aug. Coloniam armorum strepitu Francis ereptam, Romano imperio reddidit. A quo tempore in hodiernum vsq; diem, libera Imperialis ciuitas existit. Prima eius forma, quemadmodum & vrbis Romanæ, quadrata fuit, cuius iam adhuc muri, turres, ac fossæ, plerisque in locis videntur. Ac deinde, Anno Christi 1180. amplificata, multa cœnobis, templa atque suburbia, quæ extra mœnia posita erant, ambitu suo comprehendit, vt à primordio penitus mutata, temulariæ eius nunc facies appareat. Splendore & elegantia summa est, validissimis, & arcuatis cingitur muris, qui opportunas ad defensionem turres LXXXIII. in circuitu colligunt. Duplici fossa, vtrinque muro vestita, lata, atque præcipite, multarum arborum vmbra, & præteritate aeterna cingitur, quæ iucundam obambulationem, meditationibus & studijs commoditatem, æstiuo tempore præbet. Intra mœnia passim amœna conspiciuntur loca, quæ pomi, vineæ, alizque fructiferae arbores, venustè conuoluunt. Præclarissimæ etiā magnificæque ædificijs, campietati, quam puerorum hominum necessitati paratis, pulcherrimè nitet. Ac primum quidem, vt à religione exordiat: Est maximum sanum, re ac nomine summum, ex lapide viuo: admirabili arte elaboratum, D. Petro dicatum, cui si extremè artificum esset addita manus, nullum omnino vniuersæ Germaniæ templum, elegantia & magnitudine non superaret, meritoq; inter stupenda Europæ annuerandum veniret. Inius, multorum Principum, Episcoporum & Ducum ex cupro & alabastro tymbis, atque ad octiduum magorum, Item Felicitis, Naboris, & Gregorij corporibus, illustratur. Quid de perpolitò ac nitido Machabeorum templo; de XL. millium virginum basilica referam: Quorum sacratissimo sanguine irrigata, imò verò sanctificata, historiarū documentis perhibetur Colonia, vt venerari eam magis, quam commendare libeat. Reliquarum sacrarum ædium & Monasteriorum per magnus est numerus. Plebanica censetur templa X. Collegiata X. Virorum cœnobis XV. Virginum, quorum VIII. velatas habet, XXII. Monialium & veterularum cœnueus LIX. Sacella XXX. Loca item alta misericordiæ & pietati consecrata plurima Colonia habet. Xenodochia II. Nosocomia, in quibus rerū necessariatum abundantia, summa pietatis officia egenis præstantur, II. Gerontrophia, VIII. Brephotrophium I. Mente priuatorum ergastulum I. Prætoriz ædes hanc urbem mirificè ornant, quæ magna cū delectatione spectantium, præcellam & tari operis turtem ostentant, ex quadratis & formatis ad regulam faxis, venustè etiam, quæ artificiosissimis statuarum signis, circumquaque decoratur, quorum suprema, summo tamen in loco posita infimorum proportioni tam aptè respondent, vt omnes eiusdem magnitudinis esse videantur. Speculares in apice habet fenestras, per quas visus in omnes ciuitatis partes panditur. Hoc anno hilarula & concinna mœniana, singulari artificum industria fornicata, extimio mitificoque opere constructa, quæ XVI. columnis politè sectis, ambulacrum tecto clauum sustentat, magnis Reip. sumptibus, non parum ornatus prætoriz domui accessit. Ex opposito facellum est, vbi quondam Iudæorum Synagoga fuit: Quod anno salcis 1426. D. Virgini nuncupatum, Hierosolyma dicitur: In quo tabula tanto artificio facta conspicitur, vt eam excellentes pictores, summa cum voluptate contueantur. Ab ea parte, qua solis exortum Curia spectat, Antiqui fori latus ambulacrum apertum ex candido lapide, cum artificio horarum indice, exornat. Forū hoc præstantissimæ ædificijs vndique cinctum, frequentissimo populi conuentu hebdomadarum terminandis frequentatur. Iuxta est forū scenarium multò magnificèctius, & ipsum pulcherrimarum ædium ordine decenter circumdatū. vrbis plateæ late, amplis ditætz spatijs, magnis sunt stratz lapidibus, & pulcherrimis ædificijs nitent. Præ cæteris autem egregie culta est domus Nobilissimi vici D. Constantini Liskirchij, Amplissimæ quondam huius Reipub. D. Confalis, cuius magnificentissimæ, & sumtuosa structura ædificatæ ædes, præcellis

præcella turri conspicua, totum forum nouum uenuste condecorant. Pari elegantia est domus Strenui ac clarissimi viri, D. Arnoldi à Siegen, armate militiæ Senioris ad Rheni flumen, Equitis aurati, atque Cæsareæ Matellatis D. Consiliarij, cuius siue amplitudinem siue magnificentiam spectes, uel Imperatore, uel Regibus, Principibusque uiris liberaliter excipiendi peropportuna est, quibus & testatæque uenerit suppeditat.

Huius porò urbis politia florentem Reipub. Romanæ gubernationem apprimè refert. Etenim si Consulatum, Proconsulatum, Censorum, Tribunorum, vigiliam, Quæstorum, Annonæ Præfectorum dignitatem consideres, si rectum, & inflexibile iustitiæ baculum fascium loco, uel uulgò existimatur, receptum; si tribuum ordines, si civilem Senatorum auctoritatem, si denique Capitulum instar Romani ædificatum obserues quasi effigiem, & uisum quoddam simulachrum Romanæ urbis, hanc Agrippinensem uidebis Remp. ut non immeritò, natino quodam iure, Romanorum dicatur. Præstantissima etiã antiquitatis monumenta, cum ipsa passim urbe, tum apud doctissimum Virum D. Ioannem Helmannum LL. summum uetusstatu admiratorem, inueniuntur. Est & hic optimatum quarumque disciplinarum Vniuersitas, anno à C. N. 1388. ab Amplissimo Senatu instituta, primatum facultatum, Artium, alijque insuper Collegijs, ad studiorum subleuandam inopiam, ab optimis uiris fundatis, ornatissima. Ex qua Louaniensis patri dignitate filia anno post C. N. 1426. prodijt. S. Maternus D. Petri discipulus primus Colonienfium fuit Apostolus, Anno post CH. N. M. D. LV. in florentissima hac Colonienfi urbe, Societate Iesu nouum, trium coronatum collegium, ab amplissimo Senatu concessum est, primo eius instituti, in hanc urbem introductore, Patre Leonardo Hesselio Louaniensi primoque Gymnasij Regente, R. D. Ioanne Rhetio, patrio Agrippinensi, Theologo, omnis humanitatis, pietatis & mansuetudinis nitore, ornatissimo, cuius quidem præstantissimi uiri, miseranda cædes, quia à multis tam integre, quam aduulterinè Religionis hominibus, non uno modo narratur, placuit uerissimè eius rei historiam hic paucis subiungere.

Accidit Colonia hoc anno 1574. 26. Octobris, tristis & acerbus casus, cæde trium Sacerdotum, ex Societate Iesu, quorum duo, nõ solum in illa ciuitate, sed & per Germaniam, atque ad eò per exteras Europæ gentes, præsertim inter Societatis homines, celebres habebantur. Primus enim Leonardus Hessel Louanij natus, in urbem Colonienfem, Societatem, non solum inuexit, sed & inter multa aduersa sine ulla dotatione, diuino potius, quam humano consilio, in summa paupertate administrauit, & sustentauit. Quanto autem cum fructu spiritali, ut nihil dicatur priuatum de singulorum profectu qui sub eius magisterio didicere declinare à malo, & facere bonum, nihil etiam de studijs literarum, quæ in antiquissima & celebratissima Colonienfi Academia, hac occasione, refluere uiderunt, uel ex eo perspicere intelligere licet, quod pleraque per Germaniam, Poloniam, nonnulla etiam in Galliam Societatis collegia, de Colonienfi potissimum seminario, aut nata sunt, aut amplificata. Secundus, Ioannes Rhetius Doctus Theologus, ex clarissima & consulari familia, Colonie ortus, tum in patria, tum apud externos principes de pietatis & literarij studijs, deq; Catholica Religione, egregiè metitus, ubique se, & semper fortissimè, aduersariorum conatibus obiecit, eorumque occultas, & perniciosissimas consilia inuestigauit, patefecit, & ut dissiparentur, perfecit, multisque annis disertissimis concionibus, & prudentissimis consilijs, populum Colonienfem instituit. Tertius, Nicolaus Faber, Leodiensis natione, Ministri & Procuratoris munere, diu cum diligentia & industria laude functus, per uilem Collegio, & conuictorium familiam, quæ sub optima & sanctissima disciplina, in literis, & pietate informatur, operam nauauit. Hi tres breuissimi temporis spatio, ac ueluti momento, indigna morte quam longinquis peregrinationibus, pro Christi gloria susceptis, sæpè effugerunt, domestica sunt securitate perempti. Nam quidam Gerardus Petchius Kempenfis, quod oppidum est Diocesis Colonienfis, ante annos plus minus 14. ad probationem Societatis Iesu est admissus, ubi cum in studijs Rhetoricæ, Philosophiæ, Theologiæ, neque modo Latine linguæ, sed & Græcæ, & Hebraicæ enitisset, tandem ante quatuor annos, oculo & iusto Dei iudicio, in mentis errore lapsus, cumq; se hominis phrenesius, & illi, & alij periculosa, iudicaretur, consilio Consulis & Medici, in domesticam custodiam est inclusus. Sed insania, quo magis coactoretur, eò magis cepit exagitari, uel laceratione uentris, diurnis nocturnisque clamoribus, non modo Collegium, sed & viciniam perturbaret. Quamobrem cum per interualla se furor remitteret, & ea interdum diceret, ac faceret, quæ disciplinam uiderentur nonnullam admittere, maxime, quod esset animaduulterum, uirgam comminatione, posse eum commoueri, & ad officium, aliquo modo cogi, laxata est custodia, & paulatim eò est adductus, ut rectorij cura suscepta, etiam ad mensam legeret, & nonnihil operis aliquando faceret. Atque hoc modo sine cuiusquam iniuria, ac sine omni maleficio, ad triennium, inter fratres liberrimè uersatus, ac arcularios, qui tum forte in eo hypocausto, in quo ipse, ante quadriennium inclusus fuerat, ad hiberna studia, & ad rectorij usum accommodando occupati erant, die supra memorato, nempe 26. Octob., circa horâ 4. pomeridianam accessit, & ab ijs, propter nugas & ineptias, ut solet, repullus, molestè id tulit, præsertim cum alter arculariorum, se ad Ministrum Collegij eum delaturum, minaretur: Ministrum enim & omnes superiores, ob id uidebatur odisse, quod ijs obtemperare cogere, & cum se summum Pontificem & Imperatorem esse persuasum haberet, præter se superiorem neminem agnosci uolebat. Itaque commotus, propter hanc comminationem & ministri factam mentionem, adeo, ut responderet arculario, si ita loqui pergeret, breui futurum, ut humi iaceret (ijs enim uerbis, Germanicè usus fertur) atque ita reuerendæ memoriæ, D. Leonardum, cum D. Ioanne Rhetio, Gymnasij Regente, in orto proximo inambulantem, & literas legentem, accessit, eique minas arcularij renuncians, & respectum, non quale uolebat, reterens, solet enim præcipere, & Ministro se præbetet obedientem, siue, ut ipse, magistratui interroganti, postea respondit, quod eo die, quo feriatum esset à studijs, non fuisset cum magistris, & discipulis extra Collegium egressus, quod tamè à toto quadriennio non fecerat: siue denique, nam certo constare non potest, quod uideret laborari in eo hypocausto, in quo se ante annos 4. circa illud tempus, inclusum esse meminerat, & paulò antè, apud arcularios narrauerat. Sed quocumq; fuerit, uel ab eo dictum, uel à D. Leonardo responsum, illud facis constat, escarium cultum, ex ijs, quorum usus fuerat in rectorio, in latum sinistrum sub costis circa cor, ab eo ad actum, tanta uia, ut intestina paulò post se querentur, & tam oculo uulnere, ut eum uulneratum, nemo ante animaduulteret, quam ille paululum progressus, de fluentibus à manibus literis, in terram corrueret. Interea fortè interueniens Minister, hominem furiosum in se conuertit, & dum clauibus paulisper se defendit, crebris ictibus, cultro in costas, circa cor fracto, deinde fronte cruenta, paulò post concidit etiam ipse. Tertius, Doctus Rhetius, eum eodem serè loco adhuc esset, in quo cum P. Leonardo legerat, literas, & cernebat Ministrum sanguinolentum, accedit ad hominem insanum, blandè illum, ut sæpe conuulterat, cohibiturus. In quo officio ipse quoque uulnus simile accepit in pectus lethale: Et tamen, dum conuersus, uidit clarissimum suum P. Leonardum concidisse, ad illum festinat, in quo conatu, animi & corporis uiribus deficiens, & paulò post ex aceto recreatus, in propinquum hypocaustum defertur, ibique confessionis, quam propter quotidianam, salutaris uictimæ, dispensationem, non multò ante fecerat, desiderium testatus, antequam ea fieri, & chirurgus accessit posset, inter pias suas, fratrumque uoces & manus, spiritum ad Deum, cum reliquis patribus festinantem reddidit, caduicamque & momentaneam hanc uitam, cum immortalis commutauit. Hic exitus fuit optimi

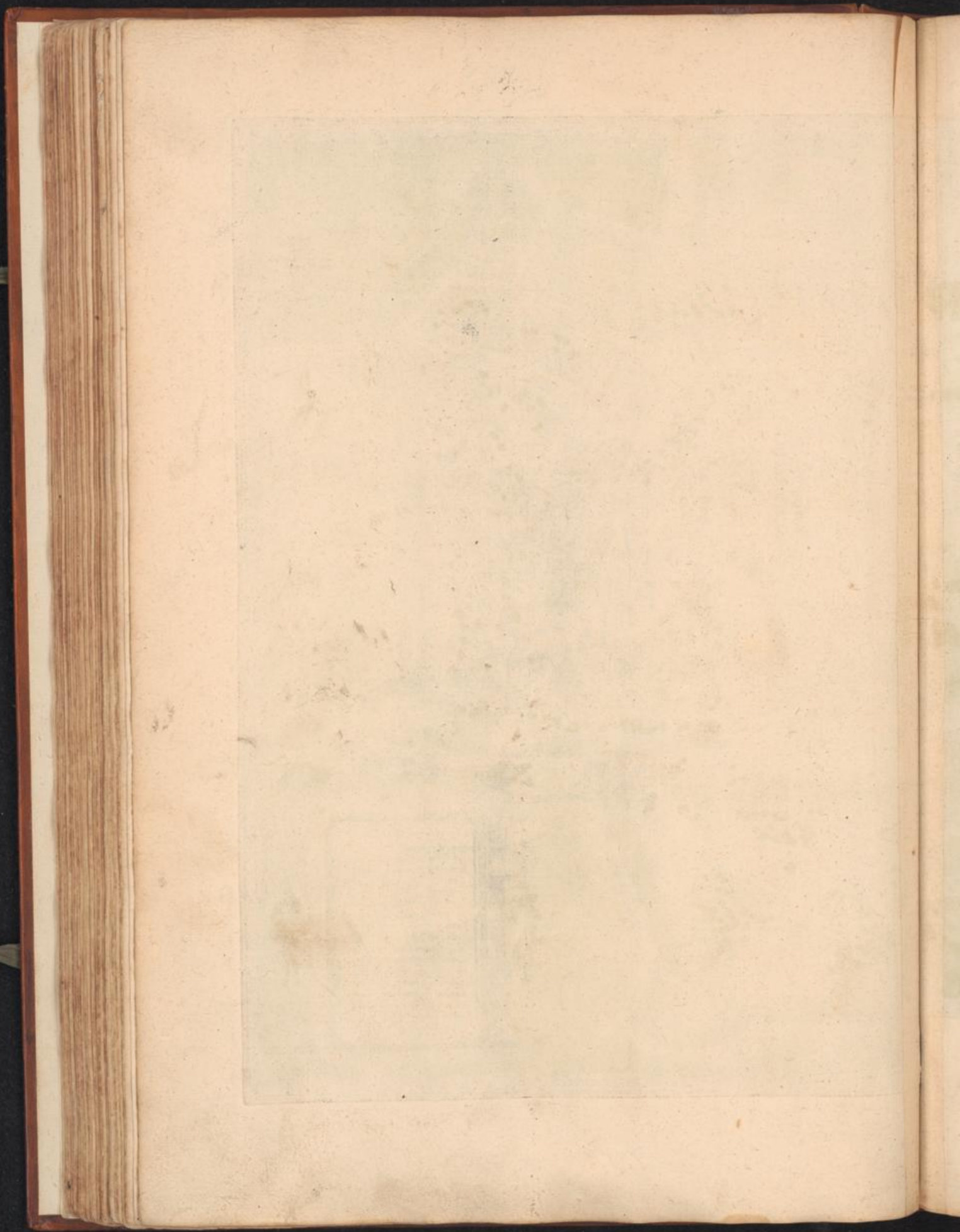
& sanctissimi uiri, Patris Leonardi, uix corporalis ab eo, quem ipse in Societatem, ad uitam spiritualem receperat: talis finis reliquorum patrum, inter quorum uulnere, uix tantum temporis intercessit, quo palmas

Miserere pronuntiari potuisset.

AUGUSTA.

Vperior Sueuia, olim etiam Rhetia dicta, amplissimas ciuitates habet. Earum nobilissimæ sunt, Augusta Vindelica, & Constantia, quarum vna Noricum, altera autem Gallos, seu Heluetios adspectat. Illa verò Imperij Romani, vt hodie cultu & diuitijs clarissimum, ita origine quoque vetustissimum municipium existit. Quæ inter pisculentissimorum fluminum Vindæ & Lechi confluentiam sita, ex vetustissima Sueuorum gente, quæ à Iaphet descendisse, & hanc primùm inhabitasse prouinciam fertur, originem sumpsisse, constanti annalium testimonio perhibetur. Politiam quàm optimè constitutam habet, de qua Achilles Gasparus Medicus, hunc in modum: Ciuitas nostra, celeberrima habet omnis generis Panoplia, præcipuè æneorum tormentorum, quæ bombardas vocamus, aliquot domos elegantissima copia refertissimas, simul & publicas aliorum artificum, tum tabernas, tum officinas operosissimas, quibus non tam toti orbi vitatissima, quàm mercatorum suorum nummosissimis monopolijs notissima, paucis retro annis euasit. Adhæc, pauperum curam vnice gerit: Extant etiam præter Xenodochia, ægorum ac orphanorum hospitalia, speciales adhuc ædes, quibus gratis vel peste infecti, suo fouentur tempore, vel Gallica hic laborante, curantur, vel denique leprosi seorsim adseruantur. Denique, ingenti eleemosyna, tum reliquos inopes passim liberalissimè leuat, tum studiosos pueros, non parum multos, ex his domi humanioribus literis emancipat, forisque stipendijs non penitendis alit. Quin vel soli Fuggari penuria laborantibus, sed frugi municipibus, Anno 1519. supra centum habitaciones, tamquam iustam ciuitatulam, de suo, apud Iacobinum suburbium fundarunt. Iam qua æquitate, clementia & prouidentia Magistratus, quàm politicè hic polleat, quæue prosperitate, industria, humanitate, & virtute reliqui ciues inter sese, aut cum alijs, tum in negotijs, vel apud Antipodes, ac vtrumque mundi polum gerendis, tum in educandorum liberorum honestissima liberalitate, tum denique in domesticæ suppellectilis nitore, ad in solentiam vsque certent, nemo facile dixerit. Sunt enim plerunque homines (imprimis blandæ foemellæ) forma pulchri, vestitu splendidi, victu voluptuarij, congressu & verbis ceremoniosi, actionibus astuti, moribus exotici, & opulencia φιλαίτοι. Ex quibus plebs hodie sedula opere, & quæstu officio sissima, sorte sua contenta existit. Mercatores verò aliquot & Patricij, magno numero natalibus sunt restituti, multi Baronum nobilitate eminent, nonnulli etiam Comitum prerogatiuis gaudent, sed & integrum regnum, quidam apud Indos possident, adeò, vt in vniuersum S. P. Q. Auspurgensis instar Alabandæ fortunatissimi (vt Prouerbio habetur) censeri planè debeant, possintque. Quibus redditibus verò auriq̄ue & argenti diuitijs, ærarium ciuitatis locupletatum sit, vel inde conijciat argutus Lector, quòd Senatus, exceptis annuis fabricarum (vt sic loquar) publicarum conducti famulicij, certorum officiorum, adeoque belli maximi, infinitis impensis, pro sola obtinenda pace, supra trecenta millia aureorum Rhenensium, citra priuatas ciuium contributiones, proximis exposuerit, prompta pecunia. Comitijs. Vt autem, tanquam condito lustro, etiam ciuium capita, curiosius aliquis, ceu per transennam obiter queat æstimare & colligere, sciendum pro certo, quod anno 1549. mille septingenti, & quinque infantes, Baptismo adhibiti, ac communibus Cœmiterijs, mille ducenta viginti septem humana cadauera, nulla Epidemia grassante, sepulta Auspurgj fuerint.

MONACVM.

annis Auentini.

MONACVM, Germanicè München, Ptolemeo Abadiacum: vbi est præclarissima Ba-
naria, ab Aterno condita, ab Henrico quarto ampliata est, iuxta Isarum flumem (qui non
procul à Pletlingio Istro associatur) sita, rediit inde per Ernestum. Sunt tamen, qui primi-
tus saluti anno M. C. LXXV. muro hanc urbem inuestitam fuisse, ab Ozone Duce
Bauariae scribant. Habet scum amœnum, & arcem in plano ornatisimam, vbi Principes Ba-
nariae nostro aeo residere solent, vbi etiam continuo nutriuntur leones, solentque leonæ ibi pa-
rere catulos. Hæc partim ex Brenico, partim ex Munstero. Vide Baioariae historiam lo-

OENIPONS: INSPRVCK.

OENIPONS, oppidum & castrum, vbi camera & parlamentum est Comitatus Tirolensi, &
superiorum regionum Austriacarum, magnas ex Oeno flumine commoditates percipit, qui nomen
huic vbi de disse videtur, vnde Oenipons, dicitur Teutonice Inspruck. Hall ciuitas, & Mulbach non
procul ab Inspruck, vbi optima armamenta, & ferrea indumenta parantur.

FRISINGA, OLIM FRVXINVM.

FRISINGA, ciuitas episcopalis Bauariae, vt Aeneas ait, condita putatur eo tempore, quando
Romani per præfectos, & prouinciarum præfides tenebant & administrabant eam Bauariae regione m,
que à Danubij ripa transcurrit ad alpes. Siquidem habet locus iste elegantem & amœnum in colle si-
tum, etiam si vicinis ager, iuxta terre illius ingenium, asper sit. Præterfluit Nofacus amnis, qui
haud procul hinc Isere fluuiio miscetur. Scribit Beatus Rbenanus in bibliotheca D. Corbiniensi se re-
perisse librum insignem Euangeliorum Francicè, hoc est, Germanicè scriptum, ex eoque collegit, veteres Fran-
cos, qui transiit Rbeno, nobilitate in Germania regnum constituerunt, Germanica vsos fuisse lingua.

NORDLINGA.

NORDLINGA antiqua Imperialis ciuitas, in medio serè Rhetia interioris sita putatur, nomen
sortita à Claudio Tiberio Nerone, cum incolæ eâ trito sermone Nereling appellent, & annales Nerober-
gensis historiae idem confirmant. A Ptolemeo, Aræ Flauianæ vocatur. Eius mœnia primum in monte
ad S. Emeranum locata fuerunt, at temporum successu ob aquarum penuriam & Vulcani seuitiam, à
coloniis ad ripam Egra amnis transfata sunt, qui ciuitatem serè mediam interfecat. Habet maior do-
morum pars in hoc situ, suos proprios, & salubres fontes, cellas varias, atque alias multas commoditates, quas in mon-
te habere non potuit, &c. Vrbem hanc copiose describit Wolsfgangus Vogelmannus apud Munsterum.

STRAVBINGA.

STRAVBINGA Bauariae oppidum, conditum est à Lodouico Duce Bauariae, Lodouici
Imperatoris nepote, aut patre, anno Christi M. CC. VII. vbi Bauariae testantur annales: Danu-
bij vicinitate illustratur, Augusta Aetilia Auentino. Quanquam idem alio in loco dicat, esse extra
Stravbingam eam, quæ nunc Aralburg vocatur.

RATISPONA.

RATISPONA insignis & vetusta Bauariae vrbis, ad ripas Danubij sita, iacet in commo-
dissimo loco, vbi quatuor concurrunt flumina. Supra enim urbem Labar & Nab, ingrediuntur Danu-
bium, & infra, amnis Regen. Augustam Tiberiam à primo conditore hanc Auentinus nominat.
Quondam metropolis Romanorum militum excubantium in Imperij limitibus, vnde & Colonia Quar-
tanorum dicebatur, quod quarta legio Italica hic stationem firmam haberet. Quam Theodo. Dux
Nortgoie vna cum Christianis, expugnata Ratispona, anno salutis 508. dissipauit & perdidit. Deinde verò Ar-
nolphus Imp. restauratam adauxit. Firmissimo ponte lapideo plurimorum arcuum, ciuitas hæc cum suburbio iungi-
tur. Vide Munsterum & Argentinenfium chronica, quæ septem appellationes diuersas huius vrbis recensent.

V I E N N A .

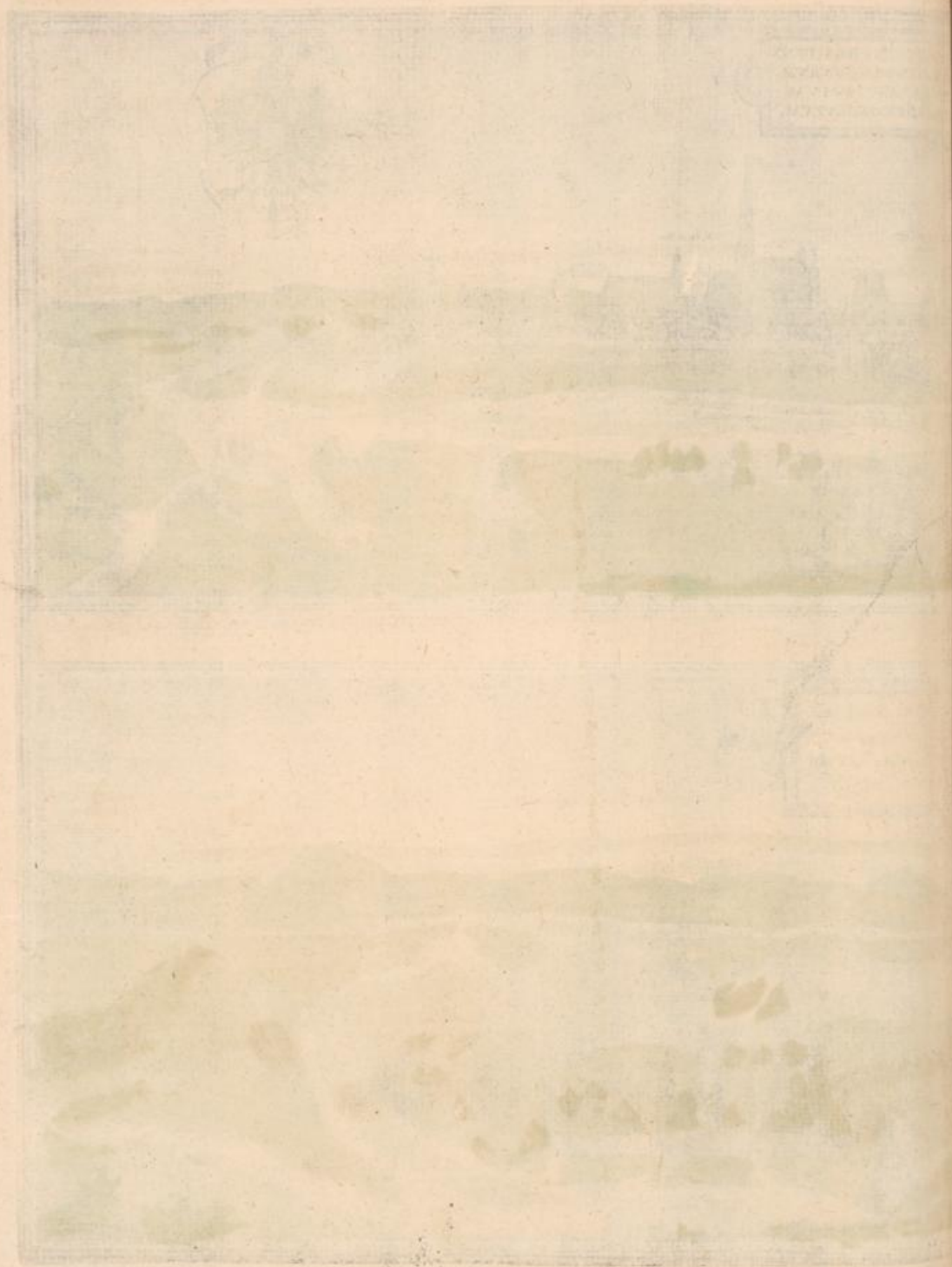
VIENNA, Australium ciuitatum, regionisque Metropolis, ad flumen Danubium sita, qui medius Austriam secans, sexaginta annibus ferè nauigabilibus auctus, in pontum vastis sex fluminibus euoluitur, memorabiles & maximi nominis vrbes alluit, quarum omnium opulentissima, ac vetustissima Vienna, cuius appellationem alij ab antiquo eius nomine Flauiana, alij à paruo flumine, quod inter ciuitatis suburbia labitur, deducunt: Olim etiam Iulio bona & Vindobona vocata. Vrbs hoc tempore clarissima, inexpugnabili murorum ambitu, præaltis fossis, aggere, & vallo cingitur: Mœnia deinde spissa & sublimia, frequentes turres, & propugnacula ad bellum opportuna habent, vt sola Vienna, vnicum sit Christianorum contra Turcarum furorem propugnaculum & munimentum. Suburbia maxima sunt, & ambitiosa, ædes ciuium amplæ, area, & picturis ornata, structura solida & firma, altæ domorum facies, magnificæque visuntur. Tempia Deo, sanctisque dicata, & ampla & splendida secto lapide constructa, perlucida sunt, & columnarum ordinibus admiranda, quorum principem obtinet locum nobile S Stephani sanum. Cellæ vinarie adeo profundæ sunt & spatiosæ, vt sub terra non minùs, quàm supra terram ædificiorum apud Viennam esse fertur. Platearum solum, stratum lapide duro, vt neque plaustrorum rotis facile conteratur. Annonæ, & potissimum vini, incredibilis copia, adeo quidem vt ducentos & mille equos quadraginta dierum vindemia exerceat. Omnium facultatum Vniuersitate, in qua honorum & Poëleos conferuntur insignia, nobilitatur: quàm Fredericus II. Imp. Aug. Anno salutis M. CC. XXXVII. ex Romana & Parisiensi instituit. Anno Domini M. D. XXIX. Solymanus, ferox Christianorum hostis, confertissimo exercitu hanc urbem adortus, immani sæuitia eam obsedit, & muralibus labefactatam tormentis, quater cum maxima suorum strage oppugnavit. At tandem XXIII. obsidionis die, spe potiundæ urbis reiecta, exercitum suum abduxit.

B V D A .

BANVBIVS omnium, quos Europa habet fluuiorum maximus, mediam Hungariam interfuit, eamque in partes, nempe in Citeriorem, & Vltiorem scindit. Citerioris Hungariæ caput est BVDA, Regni auita sedes, sic denominata, vt plerique existimant, à Buda conditore fratre Attilæ regis, vel, vt alij scribunt, à Budinis Scythiæ populis. In hac vrbe, Sigismundus Rex superbissima statuit ædificia, ex ædificauit quoque in arce Palatium, multum Romanæ referens antiquitatis: muro arcem obduxit, ambulacrisque amœnissimis exornauit, in media ferè arce, turræ amplissimam fundauit ex quadrato lapide, sed morte præuentus, initum opus non absoluit. Ex altera Danubij ripa, in Pestana ciuitate, quæ è conspectu est, molem posuit, in arcis obiectione speciem, vt hinc supra Danubium perpetuo ponte arcem vtramque coniungeret. Verùm mors inuida tam superbi operis initium interceptit. Quod si facere potuisset, Traiani pontem, quem in superioris Mysiæ ripa quondam ille fecerat, proculdubio superasset. Porro, Pestum 30. millibus passuum à Vacia, in eadem ripa, atque in Budæ nouæ conspectu situm, à Pestanis fortasse militibus, vigente quondam Imperio Romano, ædificatum est. Hæc Munsterus. Si vrbs situm in spicias, ex parte montosa, & validis est propugnaculis firma, vt nec quicquam munitius, nec amœnius, in tota ferè Hungaria inueniri possit. Publicis, priuatisque ædificijs ornatisissimis, præ cæteris in ea regione vrbbibus, clarissima. Agrum habet variorum fructuum vbera: e luxuriantem. Nunc verò, non sine maximo Christianorum detrimento, à Turcis Buda tenetur, qui eam Anno Domini M. D. XXIX. inuaserunt.

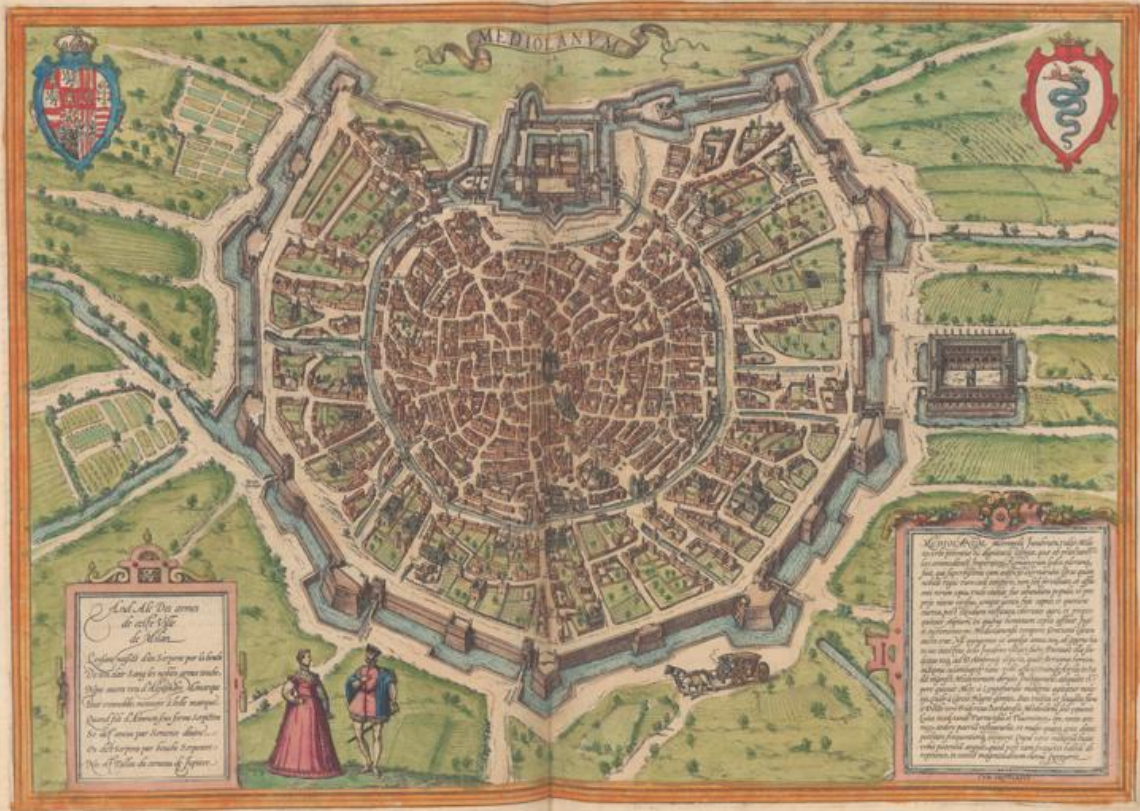

MEDIOLANVM.

MEDIOLANVM, potentissima ciuitas, vniuersæ Galliæ Cisalpinæ metropolis, à quo condita, & vnde sit eius appellatio ducta, variè ab historiographis proditum est. Originem eius Gallis Læuius tribuit: nonnulli, & quidem veriùs, ante Gallorum in Italiam aduentum, Bellouacum ex vico eximie dignitatis, finitimam Alpibus ciuitatem, Mediolanum ædificasse, eumque Regis sibi nomen sumpsisse, tradunt. Quidam Mediolanum dictum putauere, quòd inter duos amnes, ipsi Lames vocant, vrbs posita sit, Arduam, scilicet, & Ticinum: Alij, ab animali media parte lanato, in ipsis fundamentis inuento. Cato, priùs Olanam, ait dictam, à Thufcorum duce: dein ab Insubrium Principe, Medo, adactam, nomen accepisse, Mediolani. Aliter Alciatus in Emblematis, aliter alij scribunt. Vrbs est Mediolanam opportuno admodum situ, quo præter agri ipsius vberrimas fruges, è Gallia Cisalpina, necessaria quæuis comportari possunt. Hinc quàm plurimos Imperatores, contra Gallos atq; Germanos bellandi oportunitate ductos, hic confedisisse, legimus. Sepius etenim Mediolani Cæsar constitit, frequenter Nerua. Nam valde Traiano placuit locus vt Regiam hic ædificàret, quod nunc palatium dicitur. Habitauit hic etiam Adrianus. Item Maximianus Hercules, qui mœnibus hanc urbem ornauit, murum secundum adiecit, eamque amplificauit, & ædem Herculi in ea posuit, quæ nunc D. Laurentio Martyri, est dicata. Iuxta quam columnis XVI. marmoris domum sumptuosissimam Imperatorum vsui ædificauit, quam incendio perijsse scribit Meruea, vt solæ columnæ sint relicte. Philippus etiam Imperator Christianus, hac in vrbe resedit, & post eum Constantinus, Constantiusque. Item Iouinianus, Valens, Valentinianus, & Theodosius. Mediolanum amplissimum complectitur spatium, adeò quidem, vt maximis totius Europæ ciuitatibus annumeretur. Eius suburbia, latæ aquarum fossæ, cingunt, per quas vndique nauigijs, maxima annonæ copia defertur. Tam multa sunt hic, tamque diuersa artificum genera, vt inde vulgi sit natum prouerbium: Qui Italiam reficere totam velit, eum destruere Mediolanum debere, nimirum, quòd ex his sedibus, artificum examina, per omnes Italiæ partes, spargantur. Quin etiam liberales disciplinæ hic cultæ fuerunt. Vergilius siquidem, Mediolani litteris operam dedit. Summam huius Reipub. potentiam arguit, quòd post frequentissimas hostium direptiones, quibus vniuersa diruta, soloque æquata fuit, in tam vastam magnitudinem rursus excreuerit. Varia, & funesta eius excidia. Gibellinorum etiam, & Guelphorum exitiabiles vniuersæ Italiæ factiones, Mediolani Anno Domini M. CCC. X. natas, Munsterus in Cosmographia sua, recenset. Habet vrbs ædificia mirè splendida, atque magnifica, præcipue verò, ædem peraugustam, quàm Domum vocant, immenso sumptu, ac tam admirabili arte factam, vt paucis omnino orbis terrarum templis conferri possit, siue magnitudinem & artificium, siue præcia marmorum ac ornamentorum spectes. Etenim, non solum vndique foris intusque crustis nui marmoris interta nitet, verùm etiam mirabilibus ex marmore statuis, arte summa claboratis, est exornata. Sunt & nobilia fana permulta, inter quæ Gratiarum ædes. Cœnobium huic fano insigne cohaeret Prædicatorum, cum præclara Bibliotheca, celeberrimis Italiæ totius addenda: Priuatorum etiam in vrbe domus, amplissimæ permultæ conspiciuntur. Est & arx Portæ Iouis munitissima, inexpugnabile ac præcipuum totius Europæ propugnaculum, quod vlla profecto vi capi nunquam potuit, quanquam per annonæ, rerumque necessarium inopiam, id aliquando contigerit, vt in Ephe meridibus Latinis, Leander demonstrat. Insuper, est curia vetus, vbi modicum D. Gothardi fanum, nobilibus aliquot Vicecomitum sepulchris decoratum. Italiæ Reges, tum etiam Imperatores Augusti, Imperij solennia, coronam ferream, ab huius vrbs præsulibus sumere solent, idque ex consuetudine Theodorici Ostrogothorum Regis. Alexander Quintus eius nominis Pontifex summus, Barnabam D. Pauli discipulum, primum fuisse Mediolanensis Ecclesiæ Antistitem scribit. Cui interpositis alijs pijs, doctissimisque viris, D. Ambrosius successerit clarissimum Ecclesiæ lumen, qui D. Augustinum celeberrimum illum Doctorem Theologum Mediolani ad fidem Christi conuertit, & deinde anno post. N. C. Trecentesimo Nonagesimo tertio, ex eadem hac ciuitate, ad æternam beatorum patriam, emigravit.

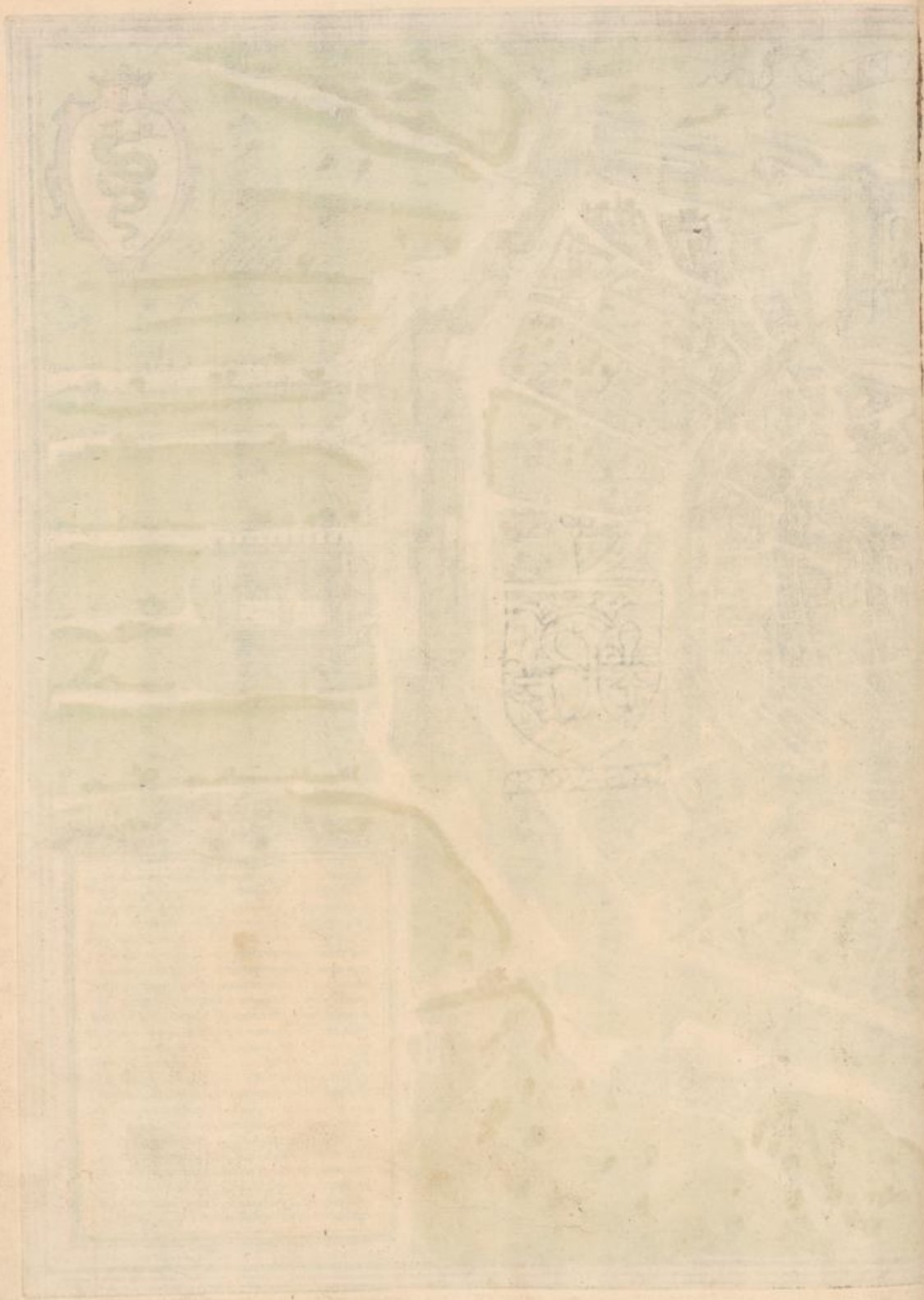
*And. de' Dca. anno
di 1578
et 1580*

*Quod si quis dicitur per la terra
di Milano lungo la quale sono molti
di castelli et di fortezze. Et questo
che si mostra in questa carta
che si è fatto di Milano per la terra
di cui sono per la terra di
di cui sono per la terra di
di cui sono per la terra di*

Mediolanum

*Mediolanum est civitas in Italia
in provincia Cisalpina. Hic
fuit imperium Romanorum
et hodie est una de
maximis civitatibus
Europae. In hac
civitate sunt
multae ecclesiae
et palatia
et hodie est
una de
maximis
civitatibus
Europae.*

VENETIAE.

DE primis Venetiarum initijs, diuersa historiographi tradunt, Sabellico Leander subscribit, prima huius inclyte vrbs initia, in annum à C.N. CCCC. XXI. incidere, quo tempore fama iam erat sparsa, transgressuros Danubium Hunnos, Italiae inuadendae causa. Itaque Aquileienses, & Patauii, ferocissimi hostis terrore, & ob vrbiū suarum interitum, Adriatici maris insulas fuga occuparunt, & initio in Riuum altum se recipientes, prima Venetiarum vrbs fundamenta iecere. Sitae sunt in intimo sinus Adriatici recessu, Insulas ferè LX. (adiectis tandem alijs duodenis) paruo inter se spatio disiunctas, intercurrentibus euripis, continent. Quas à vehementiori maris impetu, agger tenuis, littus vocant, artificio prouidæ naturæ, prætentus, tuetur: Is curuus, instar arcus, & ostijs quinis interruptus, quæ singula modicum portum efficiunt, nauigijs & aquis marinis aditum in æstuaria præbent. Opportuna habet flumina, quibus res omnes, cum ad hominum usum, necessitatemque, tum ad delicias ac voluptates viles, inuehuntur. Vt (quod dictu mirabile) in qua vrbe nihil ferè gignitur, in ea omnium maxima & incredibilis exuberet copia. Quare non immeritò à Iafone, L. Si insulam. ff. de verb. oblig. paradisi deliciarum appellatur. Quid de piscium abundantia, de ædificiorum splendore, de sacratissimarum ædium ornamentis, de venerandorum Patrum prudentia, referam? non immeritò ingenuè fatentur omnes, tam potentem, tam nobilem, tam illustrem, tam opulentam Rempub. Deorum immortalium nutu fundatam, eorumque prouidentia in hodiernum vsque diem moderatam esse. Quæ quidem ad tantum maritimæ fortunæ culmen euecta fuit, vt Domina ac Regina maris, ab omnibus semper habita, & ab Illustrissimo Ioanne Austriaco Cæsaris Caroli V. summi omnium Imperatoris filio, ac Philippi Catholici, ac Maximi Regis fratre, sit salutata eo tempore, quo anno superiore M.D.LXXII. die VII. Octob. Augustini Barbarij Patritij Veneti prudentissimis instructus consilijs, innumerabilem Turcarū exercitum fudit, vniuersam ferè classem cepit, ac tandem de immanissimo ac foedifrago hoste, in Epiro, ad Echinadas triumphauit. Innumera hæc mortalium, varijs ex orbis partibus, corporum vario cultu, multitudo negotiatur. Ciuitas tota triplici ordine populi cõstat, Patritij sunt, Ciuēs, & plebs artificum. Imperij ac Reipub. auctoritas apud Patritios consistit, qui cum ipsam urbem, tum ciuitates oppidaque ditionis Venetæ, moderantur. Vrbs in regiones est diuisa senas, proinde Sextaria vocant. Plebanicas congregationes habet LXXII. Cœnobia XXI. quorum decem & septem conuentus monachorum sunt, quatuor & XX. virginum. Fora habet coniuncta tria. In capite, quod littus spectat, columnarum peringentes binæ cernuntur, quarum vna D. Marci, leoninum altum signum: altera, D. Theodori statuam sustinet. In ipso intercolumnio, supplicia de condemnatis sumuntur. Exornatur forum sumptuosissimo ac mirabili templo D. Marci, è nobilissimo preciosissimoque marmore, non minore artificio quam sumptu constructum, cuius magnificentia, maximi & stupendi precij thesaurus, hoc loci propter angustiam explicari non potest. Integro D. Marci corpore exornatur. Vicos riuū diuidunt, ac transitus vbique pontibus coniungitur, vel ligneis, vel lapideis, quorum in vniuersum, tam publici, quam priuati, CCCC. censentur. Nauicularum numerus, quibus ciuitas peragratur, VIII. millium amplius esse putatur. Est etiam intra vrbs ambitum nauale, locus mœnibus vndique validis munitus, & cum opportunis ad custodiam turribus, quem Arsenalē nominant. In quo perpetuò CCCC. occupantur homines, triremibus, ijsque rebus, quæ ad nauigationem requiruntur, conficiendis intenti, quorum stipendia M. CC. in hebdomadam aureorum nummum sunt. In ipso nauali, nauium longarum, quæ in pontibus, ad omnem occasionem paratæ, perpetuò sunt, numerus, ad CC. est, præter alia nauigia minora. vnde vires, opesque, & amplitudo rei Venetæ, quæ profectò nunc Italici nominis gloria, decusque sola est, facile possunt intelligi. Præpotentem hanc urbem, eiusque ditiones ac regna, Centuriones, atque Tribuni, ad annum Christi Septingentesimum gubernarunt, deinde Ducis auctoritate administrari cœpit. Qui tam subtili fortitione eligitur, nullus vt ambitiosus, vanæque gloriæ cupidus, in tantam se dignitatem intrudere queat.

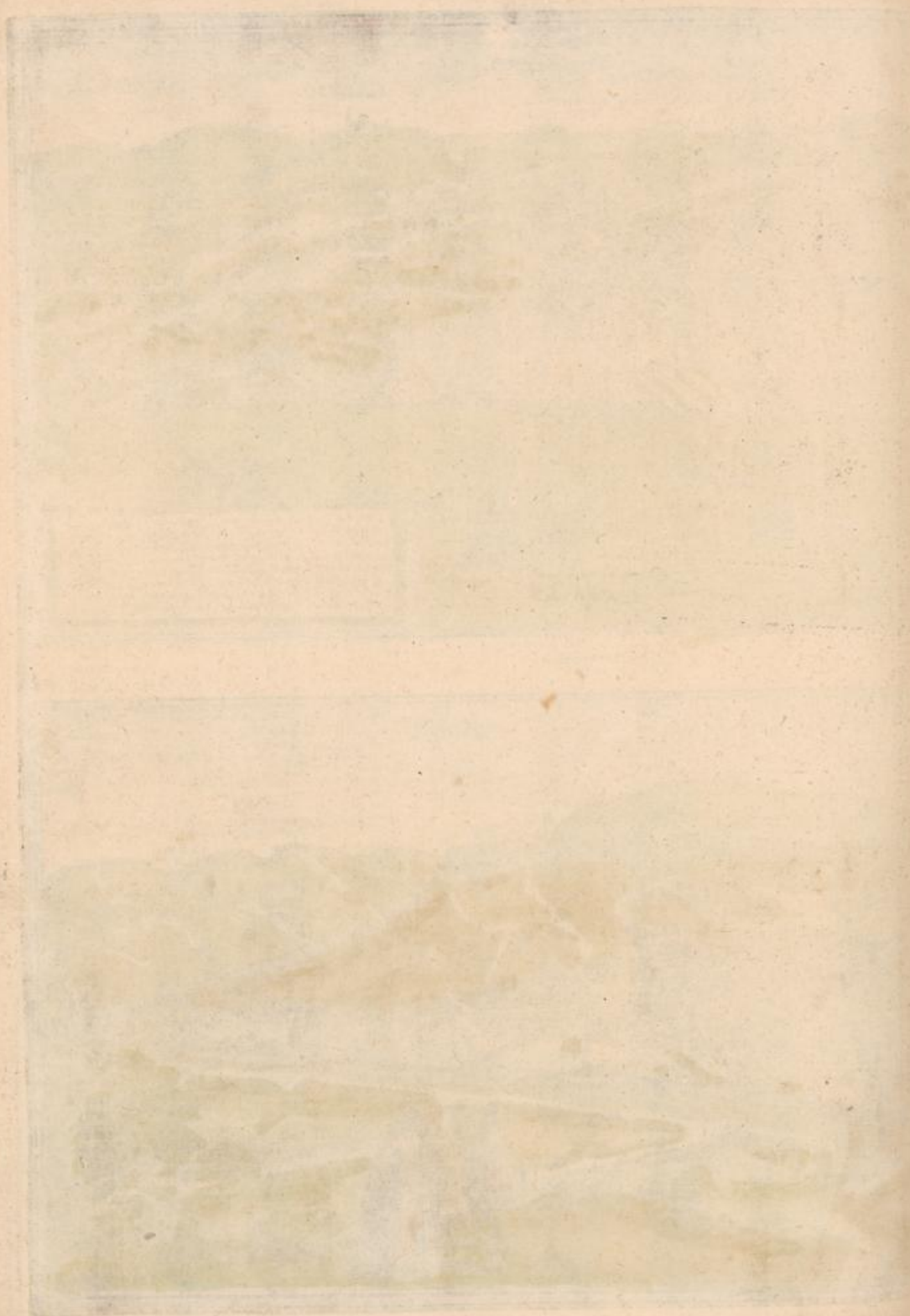
GENOA.

Enoa Ligurum in Italia caput, Ligustico adiacet mari, potens, superba, atque antiquissimæ originis ciuitas, vel à Iano Italiæ Rege, ac deinde à Iano Troiano- rum Rege aucta, vel à Iano Genio Prisco, vel à Genuino Aegypcio, vel à Genuo Saturni filio, primùm ædificata, vel denique à situ, curuaturæ genu respōdente, denominata perhibetur. Situ tali est: Fronte meridiem spectat, amplissimè cir- ca littus confurgens, dorso Septentrioni obuerso, leniter in planitiem, veluti ad quiescendum descendens, montium innixa radicibus, quorum à tergo contra sæuorum Septentrionum afflatum vallo munitur, non tota montosa, nec vicissim tota plana. Infig- ni portu fortissima mole, securæ stationis causâ præmunito, mercatuq; amplissimo, nobilis est. Sem- per autem & in negotiando industrios, & ad res summas, tam terra, quàm mari gerendos, summos homines genuit. Qui sæpius infideles Christianorum hostes armis suppresserunt, sæpè debellarunt Pisanos, sæpè item à Venetis alijsque potentissimis populis, & Regibus spectabiles retulerunt victo- rias, vt plurimas ciuitates & insulas ditionis suæ fecerint. Vnde tantis incrementis, cum populi ac ædi- ficiorum, tum opum creuit hæc ciuitas, vt nomen adepta sit Genuæ superba. Variam Reipub. formam diuersis temporibus habuit, nunc Hispaniarum Regem agnoscit dominum, & à Duce, annali electione designato, gubernatur ac regitur.

FLORENTIA.

Florentia Hetruriæ Metropolis vrbs omnium florentissima, iacet ad Arnun, quo medio seca- tur, & quatuor eximjis coniungitur pontibus, ab Oriente ac Septentrione collibus amœnissi- mis, & vndique fructiferis arboribus vestitis cincta medijs theatri instar, Occidentali latere pulchram in planitiem incedens, Appennini aliquot brachijs contra vim externam & incurfiones est munita, videturque ferè umbelicum Italiæ tenere. Nobili gente frequens perpetuò fuit, & si cui familias ho- nestas, hinc tanquam è feminario in alias vrbes Italiæ profectas cognoscere libebit, commentationes in Dantem Christophori Landini adeat, is enim operis eius initio multis hac de re tractauit. Floren- tiam duplices habuisse muros, eosdemq; à Phesulanis & Barbaris esse deiectos, ac ciues deserta vrbe in vicina oppida concessisse, auctor est idem Landinus. Desolatam ita urbem ad annum post C. N. D. CCCII. iacuisse, quo Carolus Magnus Roma, vbi tum Imperator Cæsar Augustus appellatus erat in Galliam tendens, hic dies aliquot constitit, captusque loci conditione, mœnium nouorum fundamenta, longè prioribus ampliora iussit inchoari, proposito etiam edicto, vt passim dispersi ciues, ad instaurandam urbem redirent. Hoc itaque tempore nouis muris cincta fuit. Adeo splendi- dis, magnificisque ædificijs, sumptuosissima structura ornatis, tam diuino cultui, quàm ciuium vsui summa cum voluptate spectantium ornatis Florentia nitet, vt quemadmodum Venetiæ diues, Me- diolanum magnum, Genoa superba, Bononia fertilis, Rauenna antiqua, Neapolis nobilis, ac Roma sancta, Ita Florentia tanquam flos ac pulchritudo Italiæ, Florentia bella sit nominata. Nobilissima vrbs fana, in primis admirabile illud D. Mariæ Floridæ, totum ex marmore crustatum, cum hemis- phærio stupendi operis, iuxta turris stat eximia tintinabulorū, tota item marmorea, modicoque pōst interuallo veterrimum Martis templum, forma rotunda, magno ingenio constructum, & nunc D. Ioanni Baptistæ sacrum. Valuas habet ex ære, fusili opere, tam raro artificio factas, eas præsertim quæ contra fanum D. Mariæ Floridæ sunt, vt omnes omnino, quibus ingenij vis est vlla, reliqua in Eu- ropa tota similes esse nusquam arbitrentur. Reliquas misericordiæ aedes, vt Xenodochia, Expositorum brephotrophium, cæteraque loca pietatis ergò constituta prætereo, qualia tricena septena esse dicuntur. Aedes censentur Plebanicæ XLIII. Prioratus XII. Conuentus virorum mulierumque sacri LXXVI. Collegia puerorum IX. quas Fraternita- tes vocant, virorum sodalitates maxi- mo numero.

R O M A,

ROMA Domina & Regina urbium, totiusque mundi caput, quem ferè vniuersum fortissimorum virorū rebus præstantissimè gestis, suo imperio subegerat. De primis eius conditoribus tam multæ & variæ sententiæ, quàm diuersi scriptores inueniuntur. Sunt, qui existimant Euandrum ex Arcadia fugientem ea occupasse loca, vbi nunc Roma conspicitur, ibidemque oppidulum inuenisse aliquod, Valentiniana dictum, quod ab ipso amplificatum, Romæ nomen deinde sit consecutum. Alij tradunt, Remum & Romulum Aenæ filios urbis huius conditores fuisse, quos tamen alij Aenæ nepotes ex filia dicunt. Verùm Dionysius Halicarnassæus ante Troianorum & Aenæ in Italiam aduentum Romam extitisse, ex antiquo scriptore Antiocho Syracusano docens, hæc eius verba recenset. Postea quàm Italus consenuisset, Morges pro illo regnavit, ad quem vir quidam nomine Syculus Roma profugus venit. Hac oratione satis indicauit, Romam aliam excidio Troiano superiorem extitisse. Communior ferè omnium sententia est, Romam à Romulo dici. Quippe cùm is Romam viribus & robore iuuenem affatim à se munitam cerneret, haud minoris momenti fore ratus, si eandem consilij ope fulcisset, ex venerandæ senectutis ciuibus, qui tunc aderant, centum elegerit, quos ob honorem, Patres, ob ætatem Senatores appellauit, portas designauerit, tribus diuiserit, præsidarios conuocauerit, tribunos celerum creauit, & nouam denique Reipub. formam instituerit. Ita vt Romulus inclytæ huius urbis augustissimum fœlicissimumque principium collocasse videatur. Quæ temporum deinde successu, tot Senatores eximios, tot clarissimos fortissimosque Duces, tot egregios Imperatores vniuersi propemodum orbis domitores tulit, vt iure, Mundi caput, & à Cicerone oratione pro Sylla, Arx regum & nationum exterarum, lumen gentium, & Imperij domicilium sit appellata. Eius ambitum Plinius ex traditione Augusti scribit milia passuum viginti. Flauius Vopiscus Aurelium Imperatorem ambitum urbis ad triginta milia passuum auxisse refert. Tota deinde eius area, ad tantam amplitudinem deuenit, vt in circuitu collegisse dicatur viginti milia passuum, quæ quinque ferè miliaria Germanica efficiunt. Regionibus XIII. quondam diuidebatur. Portas suburbiorum & urbis in vniuersum numero XXVIII. fuisse, refert Plinius. Liuius autem ponit XXXVII. Turres Imperio florente circum urbem erant DCCXXXIII. In quibus cùm ita res ferret, præsidia collocabantur. Nunc turres solummodo CCCLXV. Portæ XX. supersunt. Nec quæ nunc extant turres, itemque muri, veterum operum fundamentis insistant, neque materia eadem constant. Sed quia frequentissimis Barbarorū incursionibus urbs planè vastata atque subuersa fuit, omnia mutata sunt, ac conuersa, reparatorum pro tempore arbitrio. Septem Roma continet montes, rupes, siue colles, de quorum diuersa appellatio- ne varias scriptorum referre sententias, nimis tædiosum ac longum foret. Magnificentissimæ etiam tam Deorum, nunc Christi & Sanctorum, summorumque hominum ædes quæ his montibus continentur, absque tædiosa verbositate recenseri nequeunt, quemadmodum nec reliqua urbis templa, præstantissimæ Sanctorum reliquiæ, pontes, arcus triumphales, thermæ, theatra, antiquitatis monumenta. De quibus peculiare variorum conscripti libelli extant. Fertur de Constantio Imperatore, quòd is Campum Martium, cum admiratione inspiciens, sepulchrum Augusti Cæsaris, tot æreis, atque marmoreis simulachris ornatum, forum Romanum, Iouis Tarpei delubra, thermas, porticus in prouinciæ modum auctas, amphitheatrum, Pantheon mira altitudine spaciosis molibus formatum, templum pacis, Pompei theatrum, circum maximum, tot arcus triumphales, tot aquæ ductus, tot statuas per urbem ad ornatum positas, obstupuisse, ac tandem dixisse: Naturâ omnes vires in vnam urbem effudisse. Etenim insignes superbissimorum ædificiorum ruina, præf- cam urbis magnificentiam, non obscure demonstrant. Tyberis fluius, à Septentrione urbem ingreditur, & ex latere meridionali, Hostiam versus, effluit. Sed quid plura de tanta, tamque magnifica vrbe commemorem? In qua legitimus & ordinarius D. Petri successor, Maximus Ecclesiæ Catho- licæ Pontifex, residet, venerandæ S. Apostolorum, & Martyrum cernuntur reliquiæ, vbi ius Chris- tiano orbi præscribitur. In qua denique suauissimæ Musæ, vniuersam Græciam deserentes, sedem ac domicilium inuenerunt. Vt verissimè Cicero lib. 3. de natura Deorum tradat: Quemadmo- dum nihil in vniuersa rerum natura mundo, sic in terris nihil Romæ melius, nihil præ- stantius inueniri. Amplissima etiam viuertate inter quàm plurima orna- menta, vrbs Romana nitet, de qua D. Iacobus Middendorpius, in suo de vniuersitatibus libro, copiosè disserit.

R O M A.

INDEX

1. Basilica Constantiana	2. Basilica Traiana	3. Basilica Ulpia	4. Basilica Julia	5. Basilica Aemilia	6. Basilica Marciana	7. Basilica Apostolica	8. Basilica Vaticana	9. Basilica Lateranensis	10. Basilica Sancti Petri	11. Basilica Sancti Pauli	12. Basilica Sancti Andreae	13. Basilica Sancti Martini	14. Basilica Sancti Laurentii	15. Basilica Sancti Agnelli	16. Basilica Sancti Sabini	17. Basilica Sancti Pancratii	18. Basilica Sancti Eusebii	19. Basilica Sancti Hippolyti	20. Basilica Sancti Callisti	21. Basilica Sancti Marcellini	22. Basilica Sancti Petri in Vinis	23. Basilica Sancti Petri in Carcere	24. Basilica Sancti Petri in Montorio	25. Basilica Sancti Petri in Vaticano	26. Basilica Sancti Petri in Subura	27. Basilica Sancti Petri in Trastevere	28. Basilica Sancti Petri in Urbe	29. Basilica Sancti Petri in Campidoglio	30. Basilica Sancti Petri in Palatio	31. Basilica Sancti Petri in Curia	32. Basilica Sancti Petri in Comitibus	33. Basilica Sancti Petri in Senatu	34. Basilica Sancti Petri in Capitolio	35. Basilica Sancti Petri in Palatio	36. Basilica Sancti Petri in Curia	37. Basilica Sancti Petri in Comitibus	38. Basilica Sancti Petri in Senatu	39. Basilica Sancti Petri in Capitolio	40. Basilica Sancti Petri in Palatio	41. Basilica Sancti Petri in Curia	42. Basilica Sancti Petri in Comitibus	43. Basilica Sancti Petri in Senatu	44. Basilica Sancti Petri in Capitolio	45. Basilica Sancti Petri in Palatio	46. Basilica Sancti Petri in Curia	47. Basilica Sancti Petri in Comitibus	48. Basilica Sancti Petri in Senatu	49. Basilica Sancti Petri in Capitolio	50. Basilica Sancti Petri in Palatio	51. Basilica Sancti Petri in Curia	52. Basilica Sancti Petri in Comitibus	53. Basilica Sancti Petri in Senatu	54. Basilica Sancti Petri in Capitolio	55. Basilica Sancti Petri in Palatio	56. Basilica Sancti Petri in Curia	57. Basilica Sancti Petri in Comitibus	58. Basilica Sancti Petri in Senatu	59. Basilica Sancti Petri in Capitolio	60. Basilica Sancti Petri in Palatio	61. Basilica Sancti Petri in Curia	62. Basilica Sancti Petri in Comitibus	63. Basilica Sancti Petri in Senatu	64. Basilica Sancti Petri in Capitolio	65. Basilica Sancti Petri in Palatio	66. Basilica Sancti Petri in Curia	67. Basilica Sancti Petri in Comitibus	68. Basilica Sancti Petri in Senatu	69. Basilica Sancti Petri in Capitolio	70. Basilica Sancti Petri in Palatio	71. Basilica Sancti Petri in Curia	72. Basilica Sancti Petri in Comitibus	73. Basilica Sancti Petri in Senatu	74. Basilica Sancti Petri in Capitolio	75. Basilica Sancti Petri in Palatio	76. Basilica Sancti Petri in Curia	77. Basilica Sancti Petri in Comitibus	78. Basilica Sancti Petri in Senatu	79. Basilica Sancti Petri in Capitolio	80. Basilica Sancti Petri in Palatio	81. Basilica Sancti Petri in Curia	82. Basilica Sancti Petri in Comitibus	83. Basilica Sancti Petri in Senatu	84. Basilica Sancti Petri in Capitolio	85. Basilica Sancti Petri in Palatio	86. Basilica Sancti Petri in Curia	87. Basilica Sancti Petri in Comitibus	88. Basilica Sancti Petri in Senatu	89. Basilica Sancti Petri in Capitolio	90. Basilica Sancti Petri in Palatio	91. Basilica Sancti Petri in Curia	92. Basilica Sancti Petri in Comitibus	93. Basilica Sancti Petri in Senatu	94. Basilica Sancti Petri in Capitolio	95. Basilica Sancti Petri in Palatio	96. Basilica Sancti Petri in Curia	97. Basilica Sancti Petri in Comitibus	98. Basilica Sancti Petri in Senatu	99. Basilica Sancti Petri in Capitolio	100. Basilica Sancti Petri in Palatio
--------------------------	---------------------	-------------------	-------------------	---------------------	----------------------	------------------------	----------------------	--------------------------	---------------------------	---------------------------	-----------------------------	-----------------------------	-------------------------------	-----------------------------	----------------------------	-------------------------------	-----------------------------	-------------------------------	------------------------------	--------------------------------	------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	-------------------------------------	---	-----------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------	--	-------------------------------------	--	---------------------------------------

ANCONA.

ANCONAM, prius Picenam, vocabulo Hetrusco, simul & Aborigenum dictam, perhibet Cato. At Strabo, Græcam urbem, & à Syracusanis, qui ob Dionysij tyrannidem, Sicilia profugerant, conditam, Plinio, Solinoque probante, scribit. Iuuenalis, eam originis esse Doricæ, velle videtur, cum ait: Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon. Putat Leander, hanc Auكتورum varietatem conciliari posse, vt Dorios Græcos, urbem, à fundamentis primùm incepisse, posteaque Syracusanos, aut Siculos, eam auxisse: Vel, Anconitanum portum, Doriorum esse opus, dicere liceat, vt innuere Iuuenalis videtur, oppidum verò ipsum, Siculorum. Quidam, vt Papias, Catinusque historici, scripserunt, Anconem Dolopes Thessaliæ populos, Alij, Ancum Martium, Regem Romanorum, ædificasse prodiderunt. Ancona igitur, in ea Italiae parte ciuitas, quæ quondam Picenum, iam verò, Marchio Anconitana, vocatur, sub promontorio, qua se ad Adriaticum torquet mare, iacet. Ab oræ huius flexu, cubiti formam, vt Plinius Melaque testantur, efficiente, denominata, nam is ἀγκών Græcis dicitur. Oppidum hoc, priscum Italorum & Gallorum discrimen, est habitum. Etenim, vt Mela tradit, Italia hic finiebatur, incipiebantque Galli Senones, cum Gallia togata. Tam præstanti, opportuno, atque capaci est portu ornata, ut in vniuersa Italia, nullus conspiciatur amplior, tam loci naturæ, quam arte, & industria hominum, ab omni insultu hostium, tutissimus, vt non immeritò tritum vetustate habeatur prouerbium: Vnicus Petrus Romæ, vnica turris Cremonæ, vnicus portus Anconæ. Hunc Traianus Imperat. Aug. marmore, cum gradibus, per quos commodissimè naues onerantur, & exinaniuntur, inflaurauit, adiecto etiam arcu, magni, ac præclari operis, cum inscriptionibus huiusmodi. Imperat. Cæsar. Diui Neruæ F. Neruo Troiano optumo Auguſt. Germanic. Datico. Pont. Max. Tr. Pot. XIX. Imp. XI. Col. VII. P. P. Prouidentissimo Principi. S. P. Q. R. Quod ad accessum Italiae, hoc etiam addito ex pecunia sua, portum tutiorem nauigantibus reddiderit. Et in dextro ipsius arcus latere: PLO TINAE Aug. Coniugi Aug. In læuo: DIV AE Marcianæ Aug. Sorori Aug. Anconam, vt pote antiquissimam urbem, scriptores multi, præter hæc citatos, memorauere, nimirum Sempronius Procopius, Cæsar, Tacitus, Antoninus, Lucanus, cum inquit: Illinc Dalmaticis obnoxia fluctibus Ancon. Silius ita: Stat fucare colus, nec Sidone vilior Ancon. Itemque, liber Coloniarum, his verbis: Ager Anconitanus, in limitibus Græcanicis, in centurijs est assignatus. Maxime, quantum ex historijs colligere possumus, sub Imperio Romano floruit, vsque ad Gothorum in Italiam aduentum, à quibus obfessa fuit, multique oppugnata prelijs, tam fortiter tamen oppidanis, & Conone, præsidiorum Iustiniani Imperat. Aug. præfecto, eam defendente, vt quanquam deiectis ab hoste suburbijs, nunquam capi potuerit. Quemadmodum Procopio Blondoque traditur. Qui etiam alibi referunt, apud Anconem Legatos Narsetis classis Gothicæ vicisse nauium XL VII. è quibus, X. tantum euasere cladem, cæteris omnibus, aut captis, aut submersis, cum Romana classis, nauium XXX. solum fuisset. Post tempora Gothorum, Anconem Longobardus tenuit, sædemque ac domicilium fecit Marchionatus, ea propter Anconitani appellati. Longobardis deletis, profligatisque, cum cæteris Italiae ciuitatibus, hæc etiam, ad Imperatorum Cæs. ex Germania ditonem, peruenit. A Sarracenis deinde, regnante Lothario, circa Sergium Pontif. Roma. directam, incensamque, Blondus auctor est. Post hæc, à ciuibus, qui ex ea clade superfuerant, paulatim instaurata, refecta, simulque mox opibus, ac populo auſta, consensione ciuium mirifica, suo iure uti, ac in sua potestate esse cepit, vsque ad annum à C. N. M. D. XXXII. Ea autem libertate tum Bernardini Barbae Casalenſis Episcopi, ac Lodouici Gonzagæ, Clementis VII. Pontif. legionum Præfecti artibus, est exuta. Castellum illi ædificarunt, tanquam vrbs, aduersus Turcarum, itemque piratarum, incursionem, propugnaculo ac præsidio futurum, hoc opere iam ita perfecto, vt habitationi aptum videretur, fraude, ac si præsidia militum, tormentariaque machinas introducitur essent, urbem ipsam occupant. Quod cum ciuium Magistratus intelligerent, quia resisti iam nulla ratione poterat, in suas quisque priuatas aedes confugit, deserta curia, quam mox Barba, valido præsidio militum, & tormentorum occupat, relegatis in varia loca vrbs primoribus, & quibusdam euelligio Romam missis, prætereaque callidissimo consilio, tota iuuentute, quæ tractare arma posset, à ciuitate abducta. Ita planè, in Summi Pontificis imperium, potestatemque Ancona deuenit. In qua Silij temporibus, purpuram tingi solitam. Ex his eius verbis, lib. VIII. intelligimus. Stat fucare colus, nec Sidone vilior Ancon, Murice nec Lybico. Ad quem locum Marſus annotat, purpuram maxime tinxisse ternos populos, Phœnices, Lybicos, & Lacones, quodque idem Anconitani facerent, vt à Silio proditur, id alios non tradidisse. Genuit etiam Ancon ingenia nobilissima magno numero, Imprimis autem Augustinum, ordinis Eremitarum, eximium Theologum, quod scriptis in lucem editis probauit. Item Franciscum & Nicolaum Stalamentios, iuris apprimè consultos, latinisque literis eruditos. Præterea Cyriacum totius antiquitatis, & rerum memorabilem, per totam Europam, Afriamque & Africae partem indagatorem. Qui mirifico studio, quæ literarum monumentis celebrata legerat, veluti Theatra, Amphitheatra, circos, templa, statuas, tymbos, obeliscos, pyramides, tabulas cum Epitaphijs, arcus, & id genus, curiosè inuestigationis alia, non solum ipse oculis conspexit, verum etiam diligenti & exacta pictura, reddidit, expressitque. Rogatus autem, cur his in rebus tam studiose versaretur, Vt mortuos excitem: respondebat. Dicto herclè, tanto viro, conuenienti atque digno.

ANCONA castra veteris celeberrima, ad mare Adriaticum posita, omnium portus est ornatus quo non erit in tota Italia commodior neque capaxior. Nomen habet a suo quoque securam referunt. Mercatura est in portu frumento abundans et cetera reliqua, ad necessarium usum necessaria, vetus fuitem condita civitas.

- 1. Basilica
- 2. La chiesa
- 3. La chiesa
- 4. La chiesa
- 5. La chiesa
- 6. La chiesa
- 7. La chiesa
- 8. La chiesa
- 9. La chiesa
- 10. La chiesa
- 11. La chiesa
- 12. La chiesa
- 13. La chiesa
- 14. La chiesa
- 15. La chiesa
- 16. La chiesa
- 17. La chiesa
- 18. La chiesa
- 19. La chiesa
- 20. La chiesa
- 21. La chiesa
- 22. La chiesa
- 23. La chiesa
- 24. La chiesa
- 25. La chiesa
- 26. La chiesa
- 27. La chiesa
- 28. La chiesa
- 29. La chiesa
- 30. La chiesa
- 31. La chiesa
- 32. La chiesa
- 33. La chiesa
- 34. La chiesa
- 35. La chiesa
- 36. La chiesa
- 37. La chiesa
- 38. La chiesa
- 39. La chiesa
- 40. La chiesa
- 41. La chiesa
- 42. La chiesa
- 43. La chiesa
- 44. La chiesa
- 45. La chiesa
- 46. La chiesa
- 47. La chiesa
- 48. La chiesa
- 49. La chiesa
- 50. La chiesa

- 51. La chiesa
- 52. La chiesa
- 53. La chiesa
- 54. La chiesa
- 55. La chiesa
- 56. La chiesa
- 57. La chiesa
- 58. La chiesa
- 59. La chiesa
- 60. La chiesa
- 61. La chiesa
- 62. La chiesa
- 63. La chiesa
- 64. La chiesa
- 65. La chiesa
- 66. La chiesa
- 67. La chiesa
- 68. La chiesa
- 69. La chiesa
- 70. La chiesa
- 71. La chiesa
- 72. La chiesa
- 73. La chiesa
- 74. La chiesa
- 75. La chiesa
- 76. La chiesa
- 77. La chiesa
- 78. La chiesa
- 79. La chiesa
- 80. La chiesa
- 81. La chiesa
- 82. La chiesa
- 83. La chiesa
- 84. La chiesa
- 85. La chiesa
- 86. La chiesa
- 87. La chiesa
- 88. La chiesa
- 89. La chiesa
- 90. La chiesa
- 91. La chiesa
- 92. La chiesa
- 93. La chiesa
- 94. La chiesa
- 95. La chiesa
- 96. La chiesa
- 97. La chiesa
- 98. La chiesa
- 99. La chiesa
- 100. La chiesa

Geo. Praxip.

NEAPOLIS.

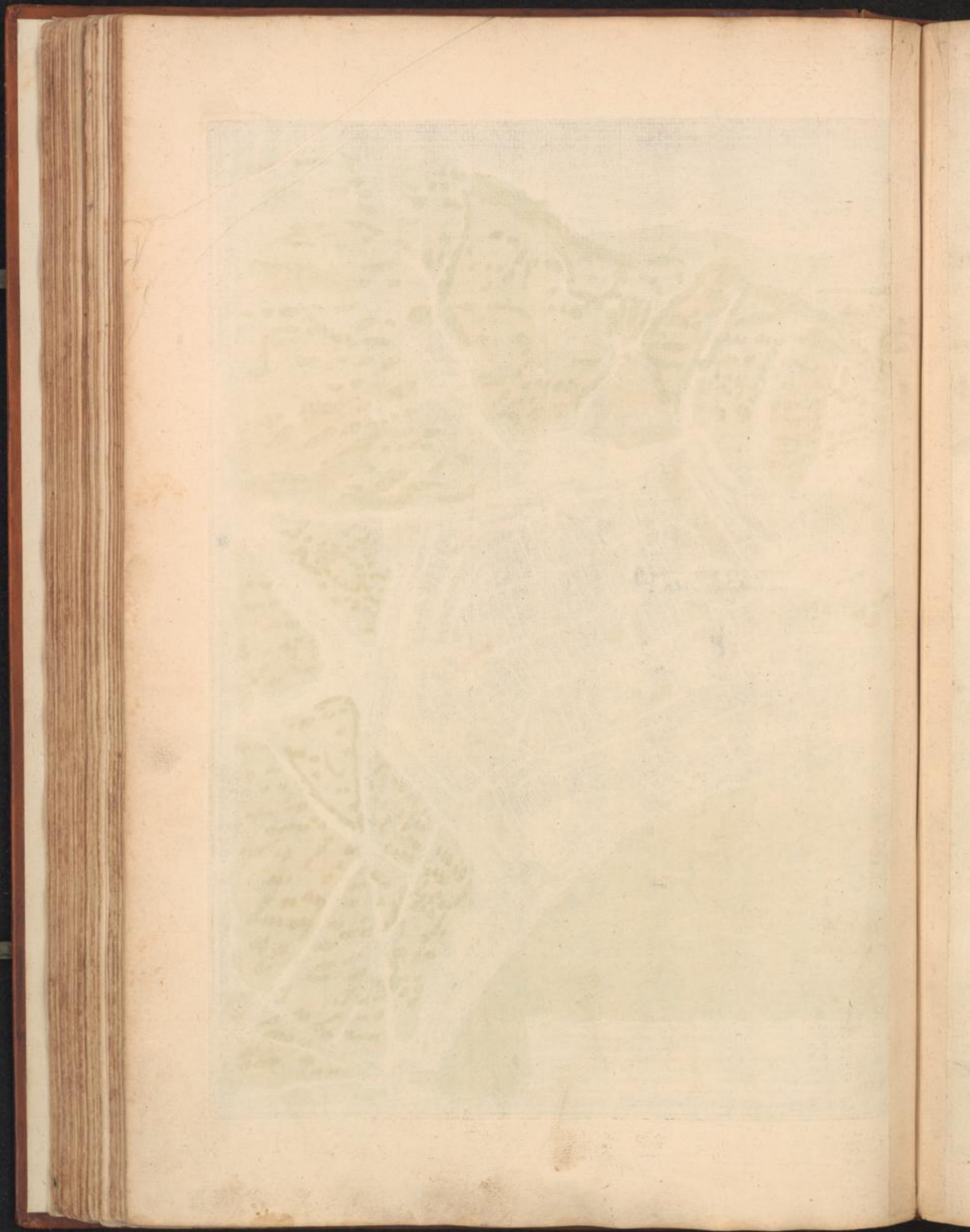

NEAPOLIS, in Italia, Campaniæ ciuitas, à Cumanis condita, & Parthenope quondam dicta fuit. Quæ, cum ob singularem loci amœnitatem, plurimum frequentaretur, Cumani veriti, ne Cumæ omnino deserentur, Parthenopen, habito concilio, subuerterunt, quo factò, mox immani pestilentia vexati, oraculoque moniti, vt urbem restituerent, instauratam protinus, tanquam urbem nouam, dixere Neapolim. Spatium complectitur magnum, inter mare, amœnissimosque colles ædificata, mœnibus firmissimis iussu Caroli V. Imperat. munita, placidissimum aërem, iucundissimum agrum, delicatissimos fructus, saluberrimas aquas, Baijs & Puteolis erumpentes, habet. Extra ciuitatem autem, omne frumenti genus, summamque vini abundantiam, agri ex se fundunt & gignunt. Plinius vitium huius loci vbertatem pro miraculo celebrauit. Tanta hoc loci est collium feracitas, venationis, aucupijque; commoditas, hortorum elegantia, dulcissimorum riuiulorum præstantia, sepimentorum, reticulorumque parietum, omni horum fructuumque genere vestitorum pulchritudo, vt huius paginæ angustia, ea omnia recensere prohibeat. Et hæc quidem commoditates, Romanos olim in hanc urbem pellexere, qui studiorum & ætate confecta quietis, otijque causa, deliciarum etiam voluptatisque gratia, Neapolim petiere. Itaque hic vitam degisse reperimus P. Virgilium Poëtarum omnium principem, quem Seruius Georgica hic conscripsisse asserit. T. Liuium Patauinum, Horatium, Claudianum, Franciscum Petrarcham, Antonium Beccadellum cognomento Panormitanum, oratorem eximium, Laurentium Vallam Romanum, linguæ Latinæ reparatorem, Porcellium Romanum Poëtam elegantissimum, Blondum Foroliuensem, totius antiquitatis studiosum indagatorem, & alios quoque eximios Theologos. Quinetiam Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, Equitum, Baronum, ac nobilium hominum, adeo plena hæc ciuitas est, vt nobilitatis nomen quasi iure sibi vendicet. Quorum frequentia factum, vt quàm plurimis Regum, ac Principum palatijs, fortissimis arcibus, amplissimisque ædificijs, splendidissimis templis & sepulturis, hæc præ cæteris Italiæ ciuitatibus, sit exornata. Inter hæc præcipua sunt, templum D. Claræ, cum virginio, mirabile opus, ab Agnete Regina Hispana Roberti Regis coniuge, factum. Sepulchra in eo multa conspiciuntur eximia, Regum Reginarumque, & Regiorum liberorum, ex illustri Dyrachiana domo, Carolique, qui D. Lodouici Regis Franciæ frater fuit, progenie. Deinde insigne D. Dominici sanum, in quo multorum Regum ac Principum, & Illustrium virorum monumenta videntur. In delubro fratrum montis Oliueti, Ferrandi primi, & alterius Alfonsi Regum effigies conspiciuntur, opere singulari, vt viuere videantur, perfectæ. Sepultus ibidem est Alexander ab Alexandris, Iureconsultus, qui multiplicis eruditionis volumen, Genialium dierum, conscripsit. Multa etiã alia non minùs celebria sunt templa, in quibus perelegantia Principum & magnorum virorum, ex candido marmore, continentur sepulchra. Sanctorum etiam hominum reliquiæ, quæ in diuersis passim templis asseruantur, hanc ciuitatem commendant. Gymnasium etiam omnium disciplinarum habet, à Frederico II. Imp. fundatū. Aedes præ cæteris amplissimæ, sunt Ducis Grauiensis, quanquã nondum perfectæ, alioqui nullis totius Italiæ celsuræ, item Salernitani Principis. Viæ ciuitatis perelegantes, directæque. Curiaë quaternæ, quas Sedes appellant, Capuana, Nidensis, Montana, Diuique Gregorij, quod Principes, Duces, Marchiones, omnesque cæteri ordines, ad consultandum communiter, ac de rebus publicis conueniunt. Arces fortissimæ sunt hæc, Castellum nouum, firmissimis Europæ totius propugnaculis meritò annumerandum, Capuanum, Castellum oui, modico extra urbem spatio, in scopulo, cinctum mari, Santeremense in rupe mœnibus urbis imminente, superioribus annis à Carolo V. Imp. mirifice communitum. Extra muros australi parte, moles in mari conspicitur, ad portus tutelam, nauibus ex omnibus orbis partibus perpetuò pleni. Post Ferrandi Regis Neapolitani obitum, Sicilia, Neapolis, Arragoniæ, cæteraque Hispaniæ regna, ad Carolum Philippi filium, Imp. Maximiliani Aug. nepotem, deuoluta sunt, per Isabellam, matrem Ferrandi, quæ Isabella Hispaniæ Regiæ filia fuit, Anno post C. N. M. D. XVI.

Hic est tabula & figura illius NEAPOLIS (scilicet
 huius civitatis, antea Parthenope appellata ab eorum
 nomine Parthenope que cum omnia, est in insula prope de-
 lio, quod Cyprien eius socium canis, deperit hanc portum
 in mare se precipitavit, hoc in loco sepulta est. Nunc illustri
 famularum et alio tempore, hominum quatuor, mora dicitur decesserit
 stans, amantibus, temporum, privatam salutem, & ar-
 tum magnificencia, dicitur Regem, Legationum summe
 ramque hominum, sepulchrum, monumentum illi dicitur
 epitaphia clarissima.

1. S. Maria	2. S. Maria	3. S. Maria	4. S. Maria	5. S. Maria	6. S. Maria	7. S. Maria	8. S. Maria	9. S. Maria	10. S. Maria	11. S. Maria	12. S. Maria	13. S. Maria	14. S. Maria	15. S. Maria	16. S. Maria	17. S. Maria	18. S. Maria	19. S. Maria	20. S. Maria	21. S. Maria	22. S. Maria	23. S. Maria	24. S. Maria	25. S. Maria	26. S. Maria	27. S. Maria	28. S. Maria	29. S. Maria	30. S. Maria	31. S. Maria	32. S. Maria	33. S. Maria	34. S. Maria	35. S. Maria	36. S. Maria	37. S. Maria	38. S. Maria	39. S. Maria	40. S. Maria	41. S. Maria	42. S. Maria	43. S. Maria	44. S. Maria	45. S. Maria	46. S. Maria	47. S. Maria	48. S. Maria	49. S. Maria	50. S. Maria	51. S. Maria	52. S. Maria	53. S. Maria	54. S. Maria	55. S. Maria	56. S. Maria	57. S. Maria	58. S. Maria	59. S. Maria	60. S. Maria	61. S. Maria	62. S. Maria	63. S. Maria	64. S. Maria	65. S. Maria	66. S. Maria	67. S. Maria	68. S. Maria	69. S. Maria	70. S. Maria	71. S. Maria	72. S. Maria	73. S. Maria	74. S. Maria	75. S. Maria	76. S. Maria	77. S. Maria	78. S. Maria	79. S. Maria	80. S. Maria	81. S. Maria	82. S. Maria	83. S. Maria	84. S. Maria	85. S. Maria	86. S. Maria	87. S. Maria	88. S. Maria	89. S. Maria	90. S. Maria	91. S. Maria	92. S. Maria	93. S. Maria	94. S. Maria	95. S. Maria	96. S. Maria	97. S. Maria	98. S. Maria	99. S. Maria	100. S. Maria
-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	---------------

P A R M A.

PErnesta ciuitas Parma, à Thuscis, qui Lombardiā diu possederunt, condita, & à principatu coloniarum, sicuti censet Annius denominata, in Lombardia Aemilia via situ est plano, quin ab Appennino P. M. suburbis, qua ad occasum conuersa sunt, ab ipsa ciuitate flumine Parma diuisis, cuius transitus ponte lateritio iungitur. Aedificijs splendida cum primis est, incolae uenusti, nobiles, animosi, ingeniosq. non solum ad Reipub. moderationē, sed etiā ad literas, & rem militarem aptissimi. Rebus ad usum mortalium in primis abundat. Agrum habet optimū, amantissimūq. ac secundum, tritici, fabae, ceterarūq. frugum: itemq. nobilium fructuum & uini omnigeni, dulcis, acuti, albi, uermiculi fertilem. Nec caret medicatis aquis ad multa salabribus: vndique campi circa longe lateq. sternuntur pascuis latissimis faelices, summa opportunitate pecuariae rei, vnde in tantum mirabili abundantia lac, caseo figurando percipiunt, ut copia fidem excedat, ni uideris, obtinetq. summum tota Italia commendationis gradum caseus Parmensis cum Placentino ac Laudense. Praeterea quoque greges ouilli amplissimi hic aluntur, nobilitate uellerum in primis laudati, de quibus Martialis: Tondet & innumeros Gallica Parma greges.

S E N A.

Sena nobilis Hetruriae ciuitas, Polybio teste, à Gallis Senonenfibus aedificata, & veteranis militibus, quod vitam ibidem quiete finirent, adscripta fuit. Iacet in colle praecellis cineta crepidinibus tophinis, frequentia nobilium aedificiorum nitens. E quibus Aedes maxima D. Virgini Matri sacra, splendidis ac sumptuosis quae tota Europa sunt fanis annumeranda, siue pretium marmoris, ex quo tota conitatur, siue excellentiam operis ac artificij, qua facta, spectes. Praeterea sunt aedes ampliff. quadrato lapide structae Pij II. Pont. opus, aliaque multa pernobilia aedificia. Est item amplissima domus hospitalis, miserorum insigne & pericundum refugium. Spatiosum ornatumque forum. Fons insignis Branda semper nitentibus aquis copiosus.

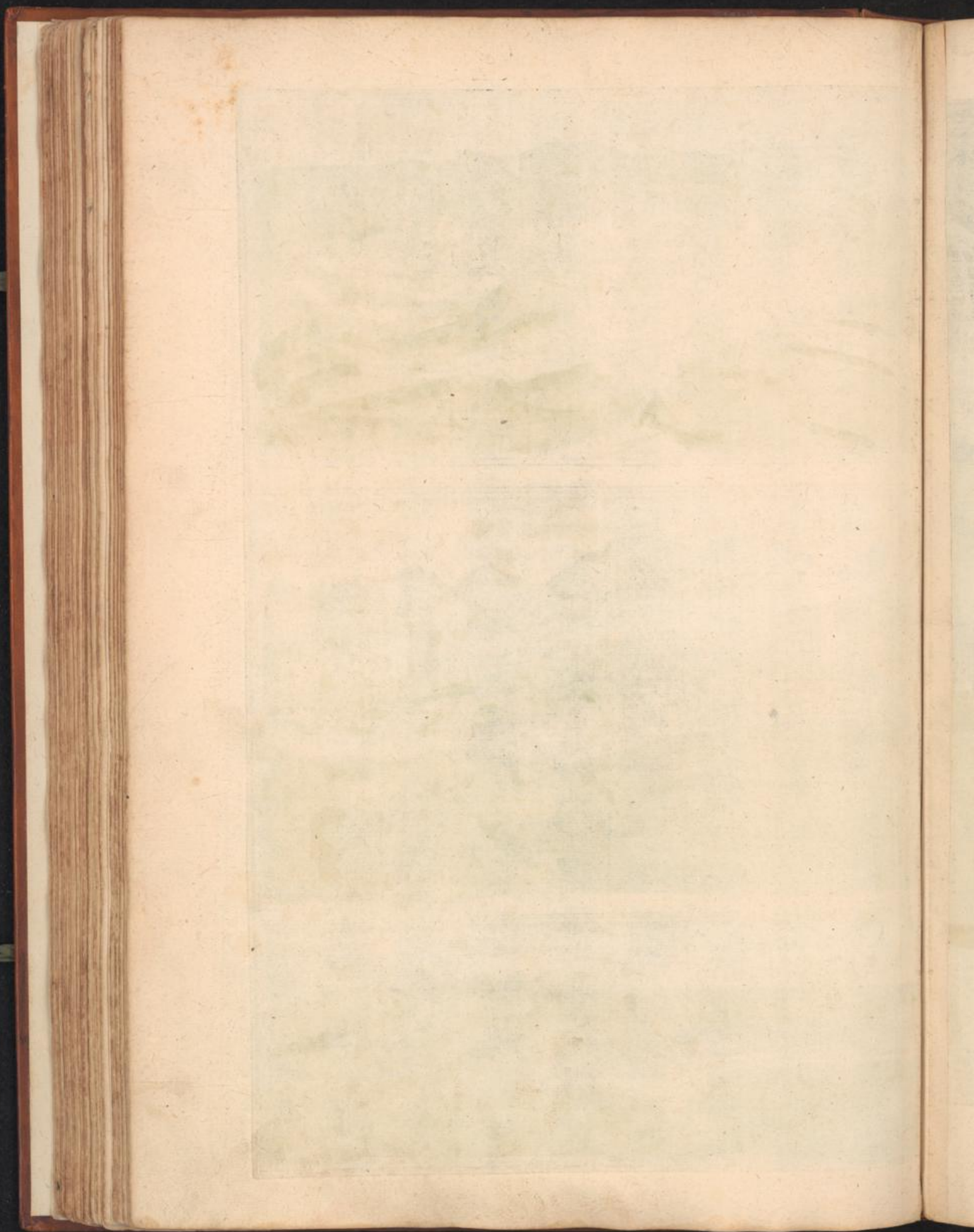
Est hic denique omnium disciplinarum Vniuersitas, quamobrem excellentes viri hic plurimi existerent, qui non modò patriam, sed vniuersam Italiam illustrarunt.

P A N H O R M V S.

Panhormus, vulgo Palermo, Siciliae Metropolis, ut celebris, ita etiam vetustissima vrbs, dicta à nauium applicatione, quae vndique illuc conueniunt: ἄρμος etenim portum, seu nauium stationem sonat. Foelix in praesens vrbs, omniumque maxima Siciliensium in amœna ac iucunda valle sita, ad Septentrionem spectat, pelagoque abluitur Tyrrheno, muris septa perquam altis, quod opus est Frederici Regis. Tres antiquae ciuitatis portae, & veteres muri, multis cum turribus lapide quadrato constructi, & nunc manent, vbi lapides literis inscripti inueniuntur, quibus Noe tempore fuisse Panhormum planè constat. In palatio Sacellum est marmoreum aedificium totum, D. Petro dicatum, pulcherrimum & religiosum, miroque opere crustatum. Templum quoque est ingens, cuius exteriores parietes pulcherrimi, à Gualthero Archiepiscopo, Vilielmi Regis adfines, dedicatum, opus sanè cunctis spectabile, vbi Siciliae Reges sepulti iacent. Prope est ad orientem fermè celebre Hospitale. Altera ex parte locus est, vbi vetere consuetudine aureas coronas Reges accipere conueuerunt. Insignis erat Panhormi Regia, nunc in mercium horreum mutata, vbi portitores ad Regis vectigalia exigenda disponuntur. Curia item est praetoria pulchra, & prope fanum vetus, vbi virginis plures Deo perpetuò dicatae. Haec Cl. Marius Aretius in Siciliae Chorographia, apud quem plura.

D R E P A N V M.

Drepanum, vrbs est Siciliae trans Lilybaeum promontorium non procul ab Erice monte. De qua hunc in modum Cl. Marius in Siciliae Chorographia scribit: Sub Erice monte Drepanum existit, quam ab Lilybaeo promontorio, decem circiter & octo milliaria seposito, Acinthus amnis diuidit, qui ex duobus in loco Marcanza nomine, vbi pons est, vnus fit. Nomen non à Saturni falce deductum, quod fabulosum est, sed à curuo littore, veluti Rhium promontorium in Pelonneso, quia curuum, Drepanum vocatur. Medio loco inter vtrunque Caput S. Theodori, antiquitus Egitharsus promontorium in Sardo pelago protensum: Prolemaeus nomen quoque ciuitatis fuisse ait. Igitur in falcato posita littore, quo portus efficitur vastus, pulchra vrbs ac diues, etiam spectat ad occidentem. Infula in prospectu, quae veluti munitiones ad portus augmentum serio factae maximè surgunt, quatuor sunt, parua vna atque propinquior, Columbaria vocata, vbi inexcugnabilis arx. Reliquae Probatia, Egula, & Sacra, hodie Fauignana, Meretimum, & Leuasum vocatae: Ea & portu, & salis stagnis, quae Solis ardoribus desiccata, incredibilem salis emittunt copiam, prope consepata, expugnata est valde difficilis.

MESSANA

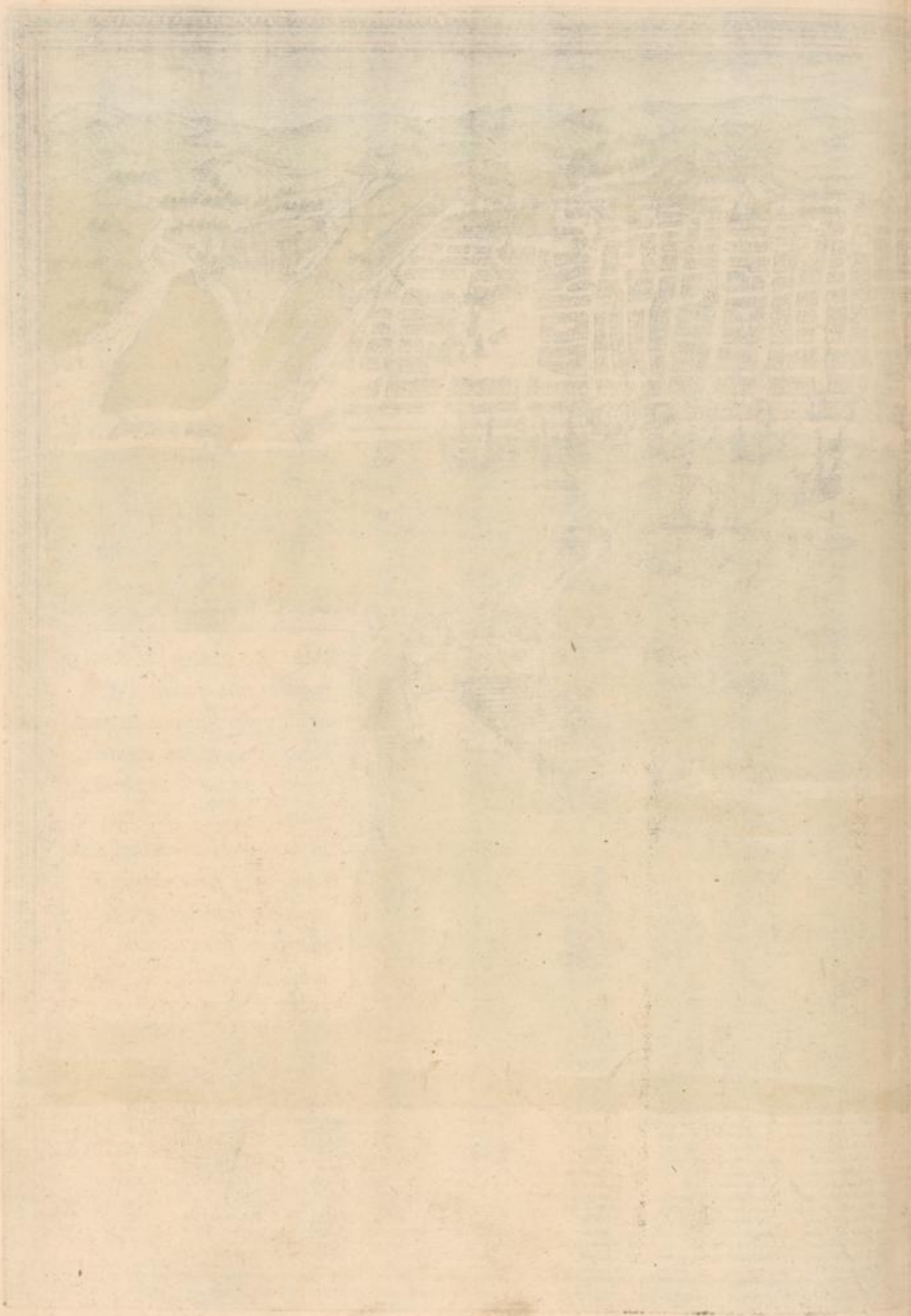

Messana, præclara ac vetusta Siciliæ, doctissimis, multorum scriptis, illustratæ ciuitas, Thucydidi, Straboni, & alijs, ob incuruatam loci flexionem, que falsis representat figuram, prius Zancle vocata fuit. Siculi etenim, vt Polybius, Thucydidesque scripserunt, falcem, atque res curuas, Zanclem vocabant. Diodorus Siculus, Zancletum Regem, ibidem regnantem, Messanâ de suo nomine, Zancle appellasse, narrat. Qua de re Thucydides lib. 6. Existimant, & fabulantur alij, ab occulta Saturni falce, vel denique à Zanclo gigante, hanc Zancle denominationem fluxisse. Pari quoque ratione Messanæ primordium, in diuersa historici trahunt. Strabo, prima eius initia, Messenijs Achaïæ populis tribuit, vnde ciuitatis incolæ primùm Messanenſes dicti. At verò cum Mamertini, natio Campana, eò transmiffissent colonos, ipsi quoque Mamertini potius, quàm Messanenſes, sunt vocati. Hinc Martialis: Amphora Nestorea, tibi Mamertina senecta, Si detur, &c. Macrobius, primam Messanæ fundationem Anaxilæ, siue Anaxilao, Cretenci filio, Rheginorum tyranno, adſcribit. CL. autem Marius Aretius, in Siciliæ Chorographia, Anaxilas, inquit, urbem diripuit, nouamque erexit, deque suæ patriæ nomine, Messanam appellauit (Messana vrbs Achaïæ) promiscua lingua, inter Doricam & Ionicam, frequentem reddens. Messana igitur, ciuitas hodie satis prospera, satisque pollens, ab Italiæ finibus Charybdis freto, portuque, nõ humana industriâ, sed natura ipsa factò, discernitur. Ad maris littus, librata planitie, venustè extenditur versus orientem, ab occasu autem, collibus munitur. Iuxta littus, quod arcus obtinet formam, Charybdis est, fretum nauibus exitiosum, inter Messanam & Rhegium, quo breui spacio Sicilia à continenti separatur. Tritici messem non habet, quia montibus ac pelago clauditur, nemoribus abudat, sed tota propè eius messis, in mororum folijs consistit, probatissima enim à Messaneis lana serica, in multas Europæ partes, mittitur. Quando autem hoc artificium in Siciliam, & primùm in Panormitanam urbem, sit allatum, Munsterus ex Aretio Syracusano refert. Præstantissimis, antiquitatis monumentis, illustratur Messana. In ipsa etenim ciuitate, pars antiquissimi aqueductus, ante ædem D. Francisci apparet. Fons etiam perennis, atque saluberrimæ aquæ iuxta portam, quem Leonis puteum ipsi vocant. Ac etiam insignis pila, nec ante patrum nostrorum memoriam facta, quo potum equos agunt, omnibus, quæ in toto ferè orbe, pulchrior. Effigies lapideæ duæ, Scipionis, & Annibalis, antiquitate ferè corrosæ, in maioris templi porta visuntur. Sanctæ Prophonix templû, Castoris & Pollucis, vt ferunt, antiquitùs fuit. Extra verò urbem, Veneris ædiculam, quæ prope portam, gentilium incenium nominatam, in radicibus montium, Sanctæ Veneræ, religio dicauit Christiana. Ac etiam fama est, Neptuni id fuisse templum, quod Diui Nicolai, in lingua Phari ruinis propemodum affectum hodie vocant. Domusque erat regia, tribus millibus passuum, ab Messana ad meridiem, cuius adhuc extât vestigia, locum regis Castagnitum vocant, vbi fons. Latus vrbs, quod vergit ad meridiem, amœnis, ac locupletissimis pagis stipatur, per Valeriam viam, author est Strabo, Messana Lilybæum pergebatur. Fuit Messaneus quidam eius homo nobilis, maximè locuples, minimeque auarus, cuius domus erat optima Messanæ, quam modò vetustate affectam, contra propemodum Antistitis palatium, est videre, & in ea sacrarium perantiquum, in quo signa pulcherrima quatuor, vnû Cupidinis marmoreum, Praxitelis opus: Parte ex altera, Hercules, egregiè factus ex ære, quem Myronis fuisse fama vulgabat. Erant præterea duo signa ænea, non maxima, verum eximia venustate virginali habitu, quæ manibus sublatis, sacra quædam reposita in capitibus sustinebant, Canephoræ ipsæ vocabantur. Sacrarium, hodie vetus est ædicula, Diuo Michaeli dedicata. Aedes in ea vrbe, vt supra memorauim⁹, Sanctæ Mariæ, quæ proximis annis pulcherrima columnis, celebrique pauimento extructa, insignis Archiepiscopi sedis. Florentissima etiam Vniuersitas, multo illustriorem Messanam reddit, quam Raphael Volaterranus, magnam Siciliæ Scholam, vocat. Ex qua, velut ex equo Troiano, complures doctissimi viri prodierunt.

Messina urbs est Siciliae
 maxima, seu opulentia, & tu-
 ta nauium statione in qua
 mirabili numero vas apparet.
 celeberrima ab Italia sua.
 Carribus diuena ab usque in
 eis forma publica prouaria, color
 coram cultu, forte petrae, au-
 tuquissima statuae, fons. Qe
 nauium vestrum reuerentia
 nobilissima.

1. Messina	2. Messina	3. Messina	4. Messina	5. Messina	6. Messina	7. Messina	8. Messina	9. Messina	10. Messina	11. Messina	12. Messina	13. Messina	14. Messina	15. Messina	16. Messina	17. Messina	18. Messina	19. Messina	20. Messina	21. Messina	22. Messina	23. Messina	24. Messina	25. Messina	26. Messina	27. Messina	28. Messina	29. Messina	30. Messina	31. Messina	32. Messina	33. Messina	34. Messina	35. Messina	36. Messina	37. Messina	38. Messina	39. Messina	40. Messina	41. Messina	42. Messina	43. Messina	44. Messina	45. Messina	46. Messina	47. Messina	48. Messina	49. Messina	50. Messina	51. Messina	52. Messina	53. Messina	54. Messina	55. Messina	56. Messina	57. Messina	58. Messina	59. Messina	60. Messina	61. Messina	62. Messina	63. Messina	64. Messina	65. Messina	66. Messina	67. Messina	68. Messina	69. Messina	70. Messina	71. Messina	72. Messina	73. Messina	74. Messina	75. Messina	76. Messina	77. Messina	78. Messina	79. Messina	80. Messina	81. Messina	82. Messina	83. Messina	84. Messina	85. Messina	86. Messina	87. Messina	88. Messina	89. Messina	90. Messina	91. Messina	92. Messina	93. Messina	94. Messina	95. Messina	96. Messina	97. Messina	98. Messina	99. Messina	100. Messina
------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--------------

CALARIS.

Sardinia maris Mediterranei Insula, frumenti ferax, vtcunque populosa, ciuitates non paucas habet, quarum præcipua CALARIS, vulgo Cagler, sita in monte iuxta mare, Africam respiciens, magnum & pulcherrimum habens portum, in quo semper varia nauium genera inueniuntur vltro citroque in orientem & occidentem volitantia, mercesque portantia. Diuiditur in quatuor partes: media, quæ fortissimo septa est muro, propriè vocatur Calaris: ea verò quæ orientem spectat, nouum oppidum: quæ verò meridiem, la Gliapola, seu la Marina: & quæ ad occidentem vergit Stampax nominatur. Residet ferè semper in ea Prorex, vnà cum Baronibus, comitibus, & multis diuitibus. Habet autem ciuitas ipsa suam Reipub. administrationem, in quam nec Rex Aragoniæ, neq; Prorex eius se intromittit, sed ex ipsis ciuibus, quotannis sorte quinque eliguntur consules, qui soli Rempub. administrant, eiusque redditus, qui multi sunt, dispensant pro sua prudentia, vtentes ciuium consilio. Habent in quibusdam casibus legum condendarum potestatem, possuntque penam mortis, & mutilationis membrorum statuere. Hæc ex descriptione Sardinia Sigifmundi Arqueri, apud Munsterum.

MALTA.

MALTA, olim Melita, medio ferè pelago inter Lilybeum Sicilia promontorium & Cercinam Africae insulam tanquam clauis ponitur, qua in Siciliam & Africam patet introitus. Eiusdem nominis oppidum, & valde munita habet arces, nimirum S. Elmi propugnaculum, iuxta quod oppidum nouum post Turcicum bellum ædificatum est: Burgum S. Angeli, & S. Michaelis munitiorem. Quem admodum autem D. Paulo, factò naufragio, ita & Hierosolymitaris equitibus, capta à Turcis Rhodo, hospitium præbuit. Qui summis viribus potentem Turcarum classem, Anno partæ salutis M. D. LXV. ab hac Insula fugarunt. Coroni, rosarum, cumini, omniumque Italicorum fructuum ferax, nunquam glaciem aut niues vidit: Serpentes nõ habet, nec Scorpio in ea lædit veneno. Nihil ædificiorum indulget splendori, humilioribus contenta casis ob lignorum inopiam, vnde caruis ære factis, ignem in ea struunt, & boum edito stercore arefacto, Plura apud Quintinum Heduũ, qui accuratissimè Melitensem insulam descripsit, inuenies.

RHODVS.

RHODVS Vrbs diues, munita, & populosa, triplici septa muro, insulae nomen dedit, à Phoro-neo Argiuorum rege condita, & à rosæ capulo illic inuento, appellata perhibetur. Eximio portu, multisque ornamentis tantopere ceteras superauit, vt ei nulla ex sententia Strabonis putaretur æqualis. Legum præstantia, & naualis rei pericia adeo valuit, vt annis multis maris imperio potiretur, & piratarum latrocinia sustulerit. Gymnasium etiam, & potissimum oratoria facultate multo tempore claruit, in quo Possidonius Philosophus Stoicus, & Trifallus Mathematicus, alijque doctissimi viri floruerunt: quos Pompeius Magnus Rhodi audiuit, vt ex 2. Tululanarum quæst. patet, & Tiberius Imperator, quò etiam multi Athenienses studiorum gratia confluxerunt. Et M. T. Cicero, filium suum in hanc scholam transmisit. Percelebrem hanc urbem cum vniuersa insula anno Christi M. D. XXI. Turca inuasit & occupauit.

FAMA VGUSTA.

VRBES Cypri, quæ Insula latè Mediterraneo mari protensa inter Ciliciam & Syriam sita est, & nunc Regni titulo, nec non opibus claret, duz, vt præcipue: Nicosia nimirum & Famaugusta, nominantur. Veruntamen eo Famaugusta præcellit, quod & Regiæ potior sedes sit, & Cathedralis Ecclesiæ nomen, ac ius obtinet. Eo adcedit, portum, id quod caput est, ipsam cõficere, à quo nobilissimum Insulae totius emporium redditur. Porro, ita terra ac mari natura loci, & à Venetis arte, munita est, vt insultantem hostem, eumque præpotentem sustinere possit. Vtramque Selimus expugnauit, Venetisque eripuit, vnà cum reliqua Insula, fracto, ob solam dominandi libidinem, federe, quod idem mortuo Solimano patre iurarat solenni more. Capta enim Nicosia anno Christi M. D. LXX. die verò septimo Kalendas Sextiles, Mustapha belli legatus, tertio decimo Kal. Octobres proximè sequentes Famaugustam obsedit. Selimus interim, ne laboranti vrbi Veneti succurrerent, trecentarum nauium Classem, prædandis Adriatici sinus littoribus, instruxit. Veneti fortissimos tres viros ei tutandæ præfecerāt, M. Antonium Bragadinum, Alforem Palionium, & Ludouicum Martinengum. Postquam igitur isti eam menses vndecim, & aliquot dies defendissent, tandem rerum omnium ad ducendum bellum inopia coacti, & spe frustra expectati auxilij penitus deieci: quare Nonas Sextiles subsequentis anni, ea conditione Mustaphæ Legato eam dederunt: vt vrbe sibi ac militi, saluos ac liberos, ceterisque discedere liceret, vnà cum bonis, & armis. Barbarus tamen, victos concidi tres illos præfectos milites, cum quinquaginta veteranis, qui ipsos comitati fuerant, dum clauis in illius caltra ac tentorium, vrbs tradendæ ipsi tulissent, præcepit. Bragadino, nares & aures, tantum truncavit. Nam viuum ad infamiam referuabat. Urbem ingressus, viuo pellem detrahi, & eam hastæ adligari, & militaris signi vice gestari, iussit. Laurentium Tepolum, quem Alexandriae consulem norat, è furca laqueo iugulauit, &c. Communicauit hæc nobis generis, doctrinæque splendoribus Clarissimus vir, D. Ioannes Matal, Metellus, Sequanus Iuris Doctor Consultissimus.

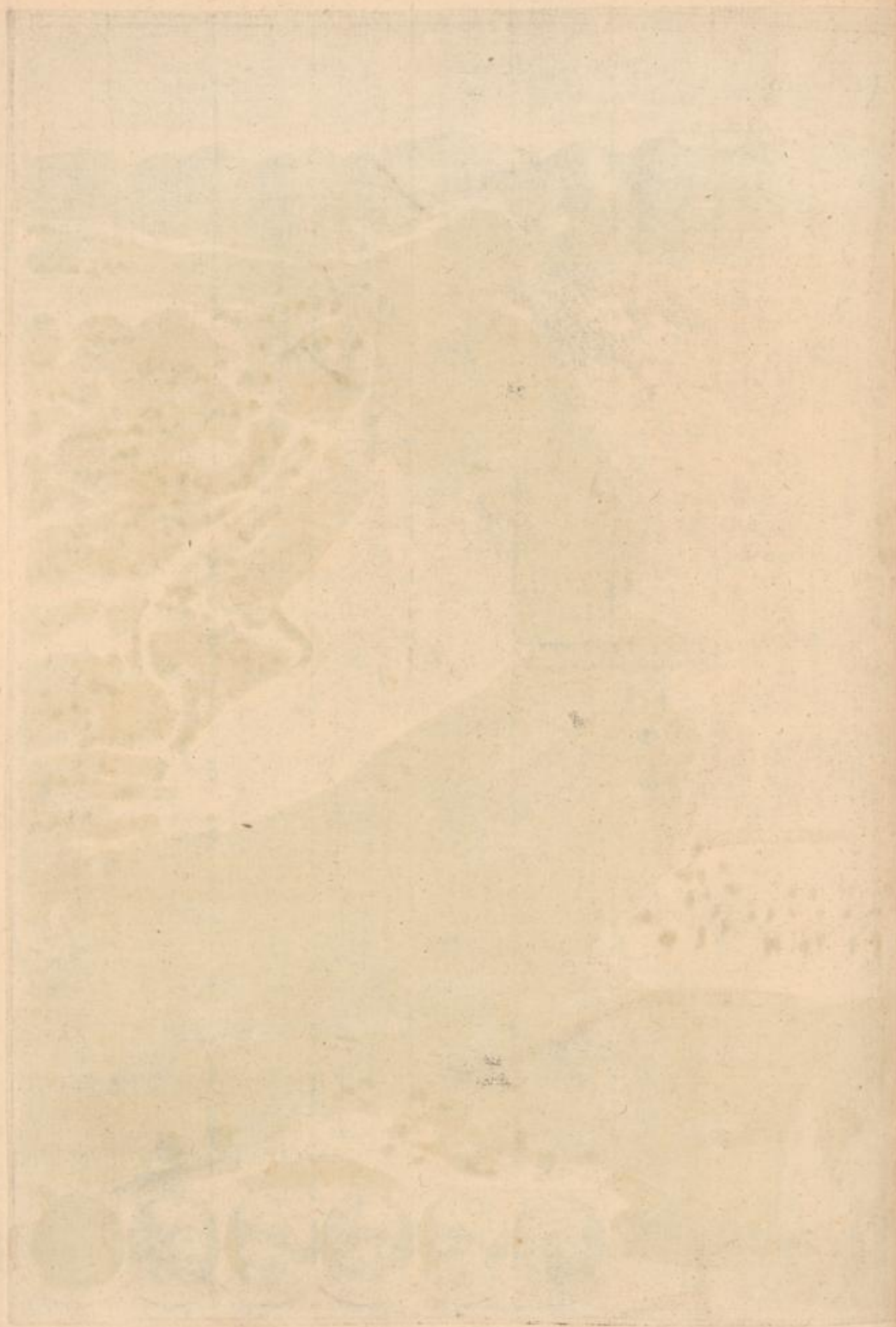
CONSTANTINO POLIS.

Vanquam incredibilis huius vr̄bis magnificentia, multo sit amplior, quàm vt vel calamo comprehendi, vel tenui facultate mea dicendi, explicari queat, ne tamen à nobis tantæ ciuitatis celebritas, silentio videatur suppressa, id, quod ex veterũ monumentis de ea eruere potui, breuitate Laconica referam. Constantinopolim, quæ quondam Byzantium, nunc Græcis Stimboli, Turcis Stambol, hoc est, ampla & regia ciuitas, dicitur, vrbem maximam omnium Thraciæ fuisse, Herodianus testatur. Conditam aũt, Stephanus, atque Eustatius, memoriæ prodiderunt, à Byzante Ceroesse, & Neptuni filio, vel ab eo, qui classis Megarensium Coloniam deducendum dux fuit, nomine *Βυζης*. Quod autem apud Iustinum scriptum est, à Pausania Spartano, Byzantium conditum, ita intelligendum existimo, vt qui Sycam, quam hodie Galatam vocant, à Genuensibus fundatam esse affirmant, & Constantinopolim à Constantino, qui aut reedificauit, aut amplificauit, non autem primi ædificauit. Feitur primis eius fundatoribus, Pythiũ Apollinem consulentibus, vbi conderent vrbem, reddidit oraculum esse, quærerent terram, cæcorũ terris, aduersam. Ea ambage, Chalcedones monstrabantur, quod priores aduecti illuc, præuisa locorũ utilitate, peiora legissent. Est enim tam commodo loco, vt nemo vltro, citroque traiectiones Asiæ, Europæque facere possit, inuito Byzantio, cum sit velut pons, ac porta, vtriusque orbis. Tribus ex partibus alluitur mari, ex Aquilone, sinu, Cornu nuncupato, quem in Europam insinuat Bosphorus: Ab oriente, cingitur Bosphori extremis faucibus: à Meridie, Propontide: Ab occidente, terra Thraciæ. Forma eius ab omnibus ferè, triangula dicitur: quanquam tamen ob laterum curuaturas, quarum duo extrema cornua arcũ efficiunt, verius tricornis habeatur. Peninsulam occupat, septem colles complectentem. Hinc Scholarius, Patriarcha Constantiæ politanus, in enarratione vaticinij, de Turcici regni interitu, *ἡ πτωλόπορις* eam nominat. Laonicus, Chalcondilus, in historia quam scripsit de Othomanis, tradit Constantinopolim, circuitu complecti, centum & vndecim stadia. Muri, adeo tenui iunctura erant, vt Herodianus testetur, nemini compositũ opus, sed ex vno, perpetuoque lapide, visum fuisse. Ruinas ipsorum, reliquiasque, Herodiani temporibus, qui videbant, mirabantur eos, vel qui construxissent, vel qui deleuissent. Ex parte continentis, valde excelli, maritimi, humiliores erant, sed benè crassi, atque turriti. Omnium rerum, ad hominum vsus necessariarum, carniũ, lignorum, & maximè piscium, tanta est hinc abundantia, vt sine reti, sæpè manibus, ex cõtinenti eos capias. atque adeo, cum verno tempore, in pontum ascendunt densi greges, iactu lapidis, velut aues, ferias: Ex fenestris quoque vr̄bis, calathis, ex corda appensis, mulieres piscantur, hamis que piscatores, sine esca, pelamydes capiant tot, & tantas, vt sufficiant toti Græciæ, & magnæ parti Asiæ, Europæque. Optimarum ostrearũ, tantam multitudinem capiunt, vt sufficiant, tot dierum ieiunijs, quibus Græci, piscibus sanguinis participibus, non vescuntur. Hanc vrbem Constantinus, anno ab imperio Augusti trecentesimo, sexagesimo secundo, restituit, nuncupari que nouam Romam Constantinopolitanam, lege sanciuir, quemadmodum literæ, sub equestri eius statua scriptæ, indicabant. *Quæ* tamen appellatio vr̄bi non manit: subditi namque, ob singularem erga dominum, ac Principem suũ obleruantiam, Imperatoris tamen accedente consensu, Constantinopolim, hæc est, Constantini ciuitatem, eam vocarunt. Porro, cum Constantinus indigenas ciues, nõ existimaret sufficere magnitudini vr̄bis, iuxta fora sparsim ædificauit domos, quas Senatorib. habitandas dedit, atque Illustribus viris, quos secum duxerat ex vr̄be Roma, atque ex alijs gentibus. Fora constituit, alia ad vr̄bis ornatum, alia ad vsũ ciuium, Hippodromon sacris ædibus, fontibus, porticibus instruxit, & Senatu, quem habere voluit eundem honorem, quem Senatores Romæ habere solebant. Regias ædes condidit, non multo inferiores Romæ regijs ædibus. Denique, in omni ornatu, similem, æqualem que Romæ efficere studens, in eam magnitudinem perduxit, vt Sozomenus tradat, hominum multitudine, & diuitiis, maiorem Constantinopolim esse, quàm Romam: vt que non immeritò Rhodoginus lib. xvij. cap. xxv. sicut Romam totius orbis epitomen, ita Constantinopolim *ἡ πόλις ἡ πόλις* vocet. Fuit & hæc Academia, præstantissimis omnium artium professoribus exornata. In qua, summo in honore fuit, XII. virorum Collegium, qui publicis Imperatorum impensis, ad studiorum conseruationem, honorificè alebantur. Autor est Zonaras, lib. 3. Annalium. Plura, de augustissimis templis, & interiore vr̄bis ornatu, desideranti, Petrus Gillius, libris qui tuor ab undè satisfaciẽt.

Quanto autem amplior Byzantij magnificentia, eo maiore dolore, Christianis, ab immanissimis Mahometi cultoribus, tantam vrbem, esse ereptam, recordamur, non sine eximia, Reipub. Christianæ calamitate, atque aded cum summa Christi Iesu, rerumque sacrarum ignominia, Anno A. C. N. M. C. C. C. L. III. Die XXI. Maij, Duce Mahomete II. Turcarum Imperatore VIII. Damas hic quoque studiose lectori, veram Ottomanorum designationem, ex clarissimi viri, Adolphi Vernerij Epitome, de rebus Turcicis, quam non ex alijs scriptorum riulis, sed ex ipsis Turcarum annalibus, studiose collegit: vnà etiam eorundem vultus, quemadmodum Venetjs accuratè incisi habentur.

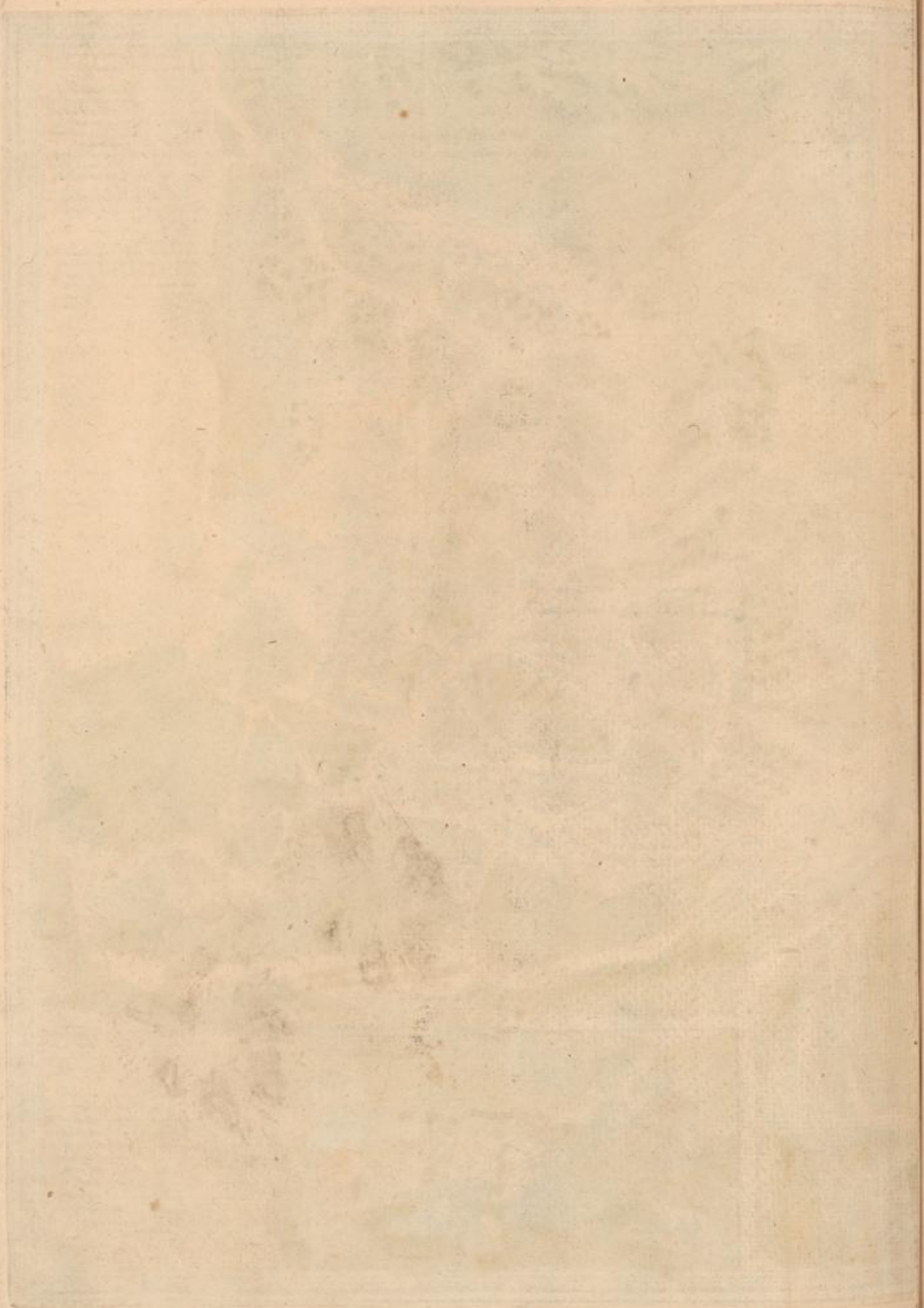

IEROSOLYMA.

MELCHISEDECVM Chanaanæ Regē, & summi Dei Sacerdotē, eo tem-
 pore, quo Abrahamus in Chanaanæ peregrinabatur, prima huius urbis funda-
 menta iecisse, in eaque sui regni sceptrū collocasse, & fanum quoddam ibidem
 construxisse, à Iosepho & Aegestippo, historicis antiquis, memoriæ proditū est:
 qui & tum eam Solymam & Ierololymā nuncupatam asserunt. Post Melchi-
 sedici tempora, cum scilicet Iudæi promissionis terram fuissent ingressi, Iebu-
 sei, posterii Iebusi filij Chanaanis, Ierololymam tenuere, Iudicū 1. eamque Ie-
 bum appellauere, Iosue 18. Iudicū 19. Hi tantum urbis fidebant potentia, vt claudis ac cæcis, muros
 & turres committerent, atque Dauidi, per contemptum nuntiarent: Non ingredieris huc, nisi abstu-
 leris cæcos & claudos, 2. Sam. 5. Cum autem Dauid in regem Iuda & Israel eligeretur, opera & au-
 xilio Ornan, Iebusei; primūm inferiorem ciuitatis partem obtinuit, tum, Iebuseos occidenti, præ-
 mium proponens, Ioab, arcem Sion inuadit. Dehinc Iebuseis, præter Ornan, profligatis ac pulsis, ci-
 uitatem hanc, totius Iudææ prouinciæ Metropolim fecit, eamque deinceps Iuda, Luc. 1. & Ierusalem
 nominauit, 2. Reg. 5. Quam in Iudææ, totiusque; vniuersi medio, velut centrum, in altissimis monti-
 bus, constitutam fuisse, non modò Cosmographi, verūm etiam antiqui historici, acque; adeò, euiden-
 tissima, Sacrarum literarum monumenta declarant. Hæc dicit Dominus Deus, ista est Ierusalem,
 in medio gentium posui eam, & in circuitu eius terras, Ezech. 5. Et: Operatus est Deus noster salu-
 tem, in medio terræ, Psal. 73. De montium situ, idem constat. Quemadmodum enim, qui in hanc ci-
 uitatem tendebant (Mar. 10. Matt. 20. Luc. 2.) ascendere, ita, qui ex ea se quopiā conferebant, descen-
 dere dicuntur, Luc. 10. Pluribus distincta vallibus, agros fertiles, ac cisternas multis in locis limpidas,
 habebat, trino muro circumdata erat, nisi, qua vallibus inuijs cingebatur, ex ea namque parte, vnus
 muri habebat ambitū. Et ipsa quidem initio super duos colles, Sionem & Acram erat condita, con-
 trarijs frontibus semet inspicientes, interueniente valle Tyropæia, discretos. Contra Acram tertius
 collis erat (Moriach dictus) valle Cedrone, ab Acra diuisus, in quo Templum, & Antonia fuere
 constructa. Foris autem ciuitatis, hi colles, profundis vallibus cingebantur, & à tribus lateribus, ob-
 stantibus vsquequaque rupibus, adiri non poterant: Quin & quartus collis incolebatur, cui nomen
 est Bezetha, situs quidem ex aduerso Templi, atque Antonia, in Septentrionali plaga, fossis autem
 altissimis separatus. Hæc Iosephus lib. 6. de bello, cap. 6. Aedificiorum splendore, populi frequentia,
 religionis cultu, cæteras non modò Iudææ, sed & totius vniuersi, ciuitates, superauit, adeò, vt ob
 summā felicitatem ciuitas sancta, Esa. 52. Iustitiæ, Esa. 1. Veritatis, Zachariae 8. vocetur. Stupendæ ma-
 gnificentiæ templo celebratur, à Salomone Rege, quinquaginta millium hominum opere, septem
 annorum tempore ædificato. Quod quidem continebat Sancta Sanctorum, cherubos, arcam, men-
 sam & candelabra aurea, exedras, mare fusile, lauacra decem, columnas areas, omnem ritum, om-
 nemque formam legis veteris, Sacrificia, holocausta, hymnos, & omnes denique ceremonias. Erant
 illic Sacerdotes & Leuitæ, adyta & vestibula, & altare, & festa, celebresque conuentus, preces, & au-
 ditiones. Tota denique Reipub. Iudaicæ forma illic consistebat. Illud verò maximè illustrauit hanc
 urbem, quòd Dominus noster Iesus in carne, & Euangelicæ doctrinæ splendore, in ea apparuerit. At
 verò, cum Iudæi, & Reges, & Principes, & Sacerdotes (Iere. 32.) turpissimis sceleribus, ad iracundiam
 prouocarent Dominū, ideo frequenter in eam grauissimè animaduertit; ac in truculentissimorum
 hostium manus, eandem deuenire concessit. Iosephus de Bello lib. 7. cap. 18. Vbi verò, eò immanita-
 tis venerunt, vt visitationis suæ diem non agnoscerent, sed Dominum Iesum Christum, testes, mi-
 nistrosque; suos, quemadmodū antè Prophetas, nefariè occiderent, Mat. 9. 24. Luc. 21. Ideo, iustissimo
 iudicio Deus, ciuitatem hanc Tito, Rom. Imperatori, diripiendam, exurendam, soloque; æquandam,
 tradidit. Contigit hæc deuastatio, post natum Christum, Anno LXXII. Ac deinde, Anno CXX. Iu-
 dæi numero aucti, Betharæ, in oppido Ierololymæ vicino, seditionem, contra Romanos concitant.
 Eam ob causam, Aelij Hadriani Imperatoris iussu, omnes penè, sedibus suis arcebantur, ac deinde
 ciuitas ista, ex Imperatoris cognomine, Aelia, dicebatur. Quam ipse murorū ambitu reparauit, non
 tamen in monte Sion, vt antè, sed in monte Caluarie, præcepitque, ne cui Iudæo introeundi esset
 licentia, Christianis tantūm ciuitate permisa. Vnde magnitudo iræ diuinæ in peccatores
 conspici potest. Si enim peculiari suo populo, & naturalibus ramis non pe-
 percit, multo sanè acerbius in alienos scelerū causā animaduertet.

A D E N.

ARABIAM triplicem historiographi statuunt, Petream, Desertam atque Fœlicem. Huius Metropolis, caput, & celeberrimum Emporium est A D E N. De quo Ludouicus Romanus patritius lib. 2. nauigationis suæ Arabicæ, hunc in modum scribit: Hac vrbe non memini me uidisse munitiorem, in continenti præsertim haud inæqualis soli, geminum latus sepiunt mœnia, quod superest montibus occluditur, inque eis quinæ sunt arces, in solo æquali est vrbs, ambitu sex mille ædium contenta: commercia in nudinis noctu hora secunda ob nimios, qui sæuunt interdiu, ætus exercent. Prope urbem ad lapidis iactum mons est, inque eo arx sita est. Ad radices autem montis confidunt naues: vrbs profectò elegans est, & totius Fœlicis Arabiæ urbium pulcherrima. Illò, ceu ad famigeratum emporium, ex vtraque India, Aethiopia, ac Perside exercentes mercimonia, nauali itinere confluunt. Idem agunt, qui ad Mecham frequentes contendunt: verùm simul ac liburniæ portum appulerint, adsunt præfecti vectigalium, percontantes vnde soluerint, quiditè conuehant mercium, quantumque temporis sulcando maria abumperint, & item quot homines singule celoces tulerint. His exploratis conditò malum, vela, & id genus armamenta asportant aliò, vt illinc abeundi haud persolutis vectigalibus exempta sit occasio appulsis. Hactenus ille. Dominus huius vrbs Sultanus, non nisi in Iunio, Julio, & Augusto hinc residere solet, ijs enim mensibus mercatorum adueniunt naues, quarum omnino nullæ, quin ex montium summitatibus conspiciantur, transcurrere possunt. Est rara huic vrbi pluuia, & dulci destituitur aqua, quam ex continenti allatam, cisternis ad quotidianos vsus conseruant. Quantum ex situ ciuitatis conijcere possum, inquit Munsterus, hæc ipsa est, quam in Arabia Fœlice Ptolemæus appellat Arabiam, aut Ocelim.

M O M B A Z A.

MO M B A Z A insulare oppidum, elegans ac nitidum in finibus Africa. Quod Christiani Anno reparatæ salutis 1505. vi occuparunt: cùm enim Franciscus Dalmaida nauigaturus in Indiam, tributum ab oppidanis, Regis Lusitanæ nomine exigeret, Afri verò armata manu tributum persolutionem recusarent, idcirco Christiani oppidum deuastantes, eorum exusserunt. Rex triginta stipatus viris, fuga sibi consuluit, reliquis omnibus interemptis. Oppidum nunc ab Afrijs restauratum, & acerrimos Christianorum hoïles habere dicitur.

Q V I L O A.

QV I L O A pulchra est, in Africa ciuitas, in insula posita continenti vicina, Mahumeticæ sectæ regulum semper habuit, summum Christianorum inimicum. Ad hanc urbem cùm Franciscus Dalmaida An. Domini 1505. cum Lusitanica classe peruenisset, Regem ad se adcersiri iussit, qui morbum simulans ad defensionem sese parauit. Itaque septingenti Lusitani, ad ciuitatis oppugnationem armantur, qui ciuitate deuicta, regeque in fugam conuerso, aliaque gubernationis administratione instituta, ciuitatem hanc Portugalliæ regi tributariam fecerunt.

C E F A L A.

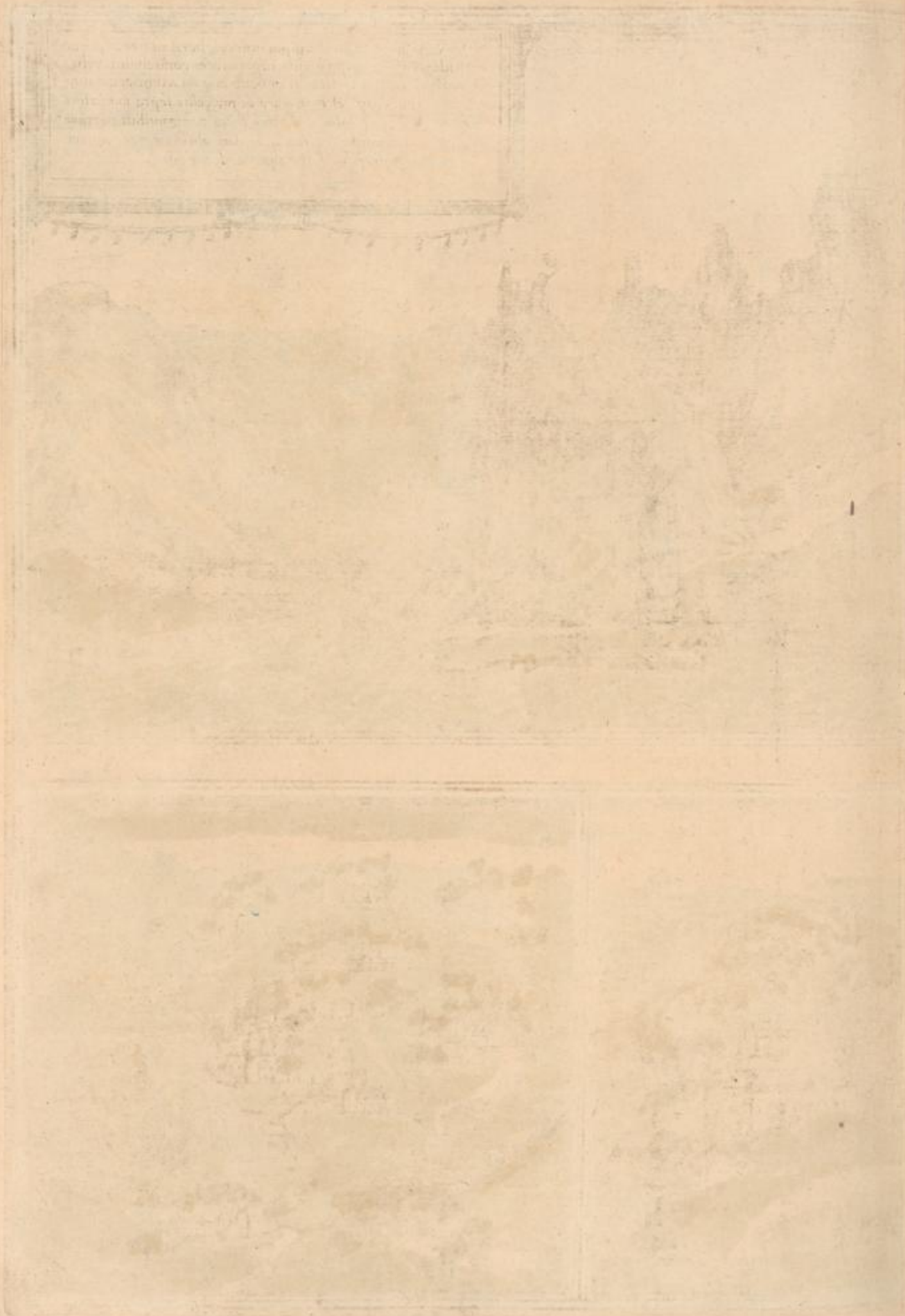
CE F A L A Africa insula, anno partæ salutis 1500. primùm est inuenta, cuius longitudo trium est miliarium, latitudo verò vnius. Pagos habet duos, in quibus domus non pauca, & arx: Regi ciuitatis Quiloa quondam parebat, ceterùm ab eo deficiens, peculiari Regis appellatione gaudebat. Anno Domini 1505. arcem, quam Lusitani tenebant, vehementi obsidione incolæ oppugnarunt, adeo quidem, vt pertenuis euadendi spes Lusitanis appareret: qui noctu, præter Afrorum opinionem erumpentes, Regem, multosque proceres in cœnaculo suo opprimunt, eiusque caput hastæ infixum per arcis fenestram exponunt, eaque ratione ingens euadunt periculum, & tandem alium Regis Portugalliæ nomine præfectum constituunt.

ADEN. Arabie feliciae superius indicentis nomen, qui
ex India, Arabia, et Persia negotiorum circumitus, et
est magnifica, hic et dicitur bene munita, et fortissima, non
est super superius indicentis, non est parvula, sed magna,
et quoniam circumitus orbem, hinc hincque per
omnes, et inde hinc quibus dicitur, non est
hinc hinc, sed hinc hinc, et hinc hinc.

Civitas Aden

C A L E C V T.

CALECVT, Indicarum ciuitatum præcipua, in continenti sita, Olisipone maior, pelago alluitur, vasta est admodum absque mœnibus, intus pluribus in locis vacat, domus haud sunt contiguae, inuicem distantes plurimum, lapidibus & calce extractæ sunt, interiores ædium partes sculptæ: pro imbrice palmis vtuntur, illis tegunt suas aedes. Fores prægrandes habent, miroq; ne artificio fabrefactas, has muro incingunt instar pomerij. Ibi visuntur arbores innumeræ, stagna & fontes complusculi, nam stagnis libenter immerguntur, iocionibus enixè gaudentes. Fonte plurimum lætantur. In vrbe verò lacus visuntur complures, quibus immerfi gregarij ac proletarij, omnisq; ignobilior vulgus, ter vel quater interdium lauantur. Rex idolorum lauræ est addictus, cui incredibilis seruitus exhibetur à subditis. Cùm egreditur, carpento vehitur, id est currus, quem bini viri ferunt, omni lapidum genere condecoratum. Carpentum stipant choraulæ, præcones, buccinatores, & id genus complusculi. Patricij verò & eminentiores suæ ditionis omnes sequuntur, enses denudatos & clypeos teretes gerentes, sagittarij etiam ac velites præcedunt, itinera explorantes: conopeo, id est tentorio tegitur, cùm incedit. Ad regem propius quis non accedit, quàm ad tres vel quatuor passus, cùm verò aliquid porrigunt, ac si stipem darent elephanto, ab ipsis tremebundis, id ramo porrigitur, quoniam regem tangere apud eos nefas ducitur &c. Ditisissimi & innumeri sunt in hac vrbe mercatores, quorum commercia sunt aromata omnis generis vndequaue importata. Ibi sunt panni ex serico omnium generum, & auro intertexti plurifariam, æra autem fabrefacta & stannea vasa plurima comperies. Et vt tandem finiam, nihil ibi desiderant, quod ad humanum cultum pertineat. Hæc ex Aloysij Cadamusti nauigatione, apud quem multo plura, vide etiam nauigationes Lodouici Romani patricij.

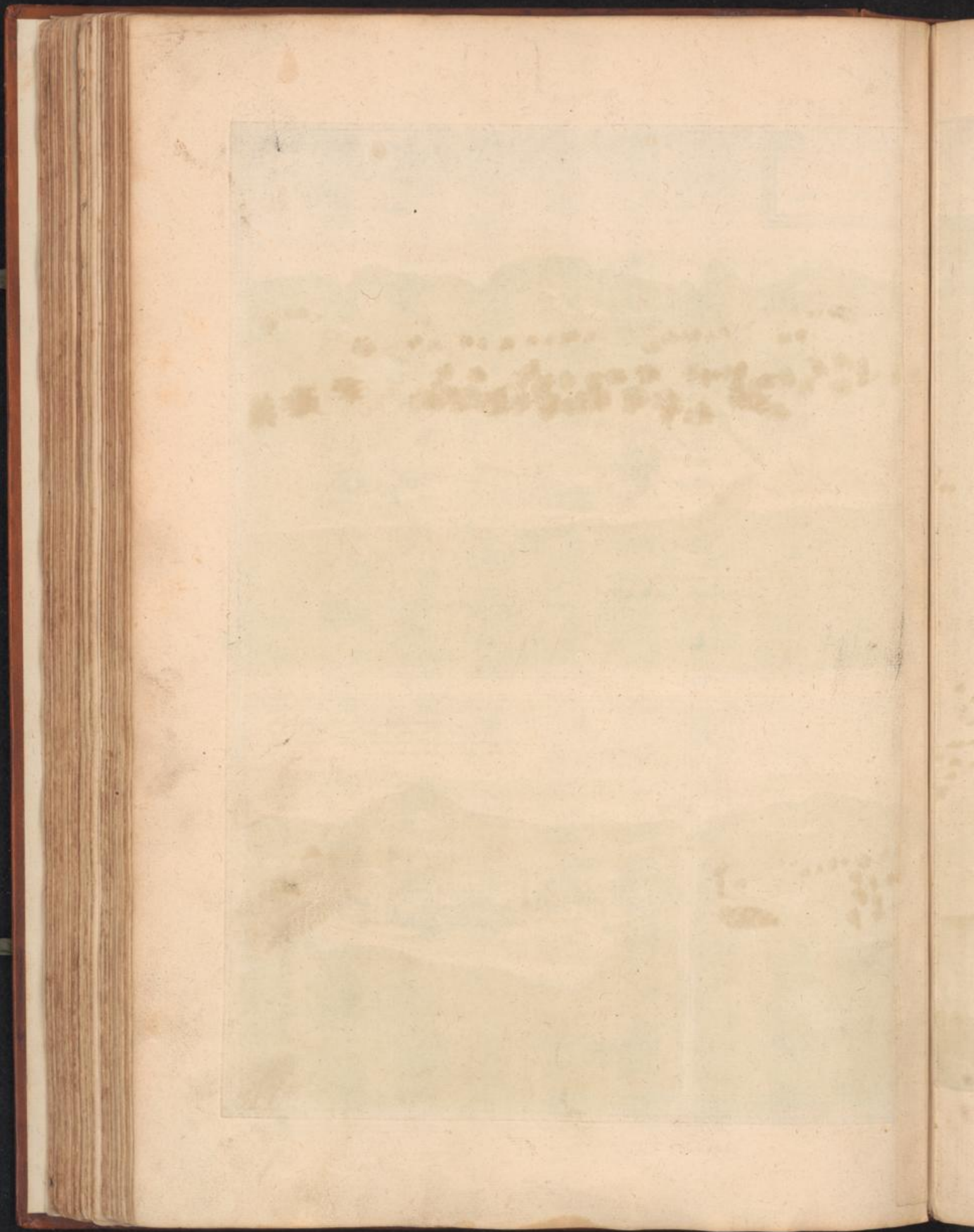
O R M V S.

ORMVS, Persiæ inclyta ciuitas, sicu elegantiore, ac vnionum copia, nulli vrbium est secunda, sita est in insula, & maritimis vrbibus præferenda omnibus, abest à continenti spatio duodecim mille passuum, aquarum potu suauium, annonæq; mira caritas, inuehuntur sermè omnia quæ victum cultoribus suppeditant. Illinc itinere trium dierum leguntur conchæ, quæ pariunt margaritas venustiores, grandioresq; cæteris baccis. Expugnauit hanc vrbem Franciscus Dalboquerie, Anno salutis M. D. VI. eamq; Lusitanix Regi ingens pendere tributum annuatim coëgit.

C A N O N O R.

CANONOR, vrbs Indiæ, pulcherrimarum rerum præstantia celeberrima. Ibi Portugaliæ Rex munitissimam habet arcem. Vrbis Rex idola colit cum subditis, hi solem, lunam, vaccasq; adorant. Portum vrbs habet, illo conuehuntur equi Persiæ, sed immania sunt horum vectigalium, nam penduntur pro equo singulo aureorum vicena & quina milia. Agrum habent aromaticum, maximè verò gingeris, feracissimum.

Omnes has Indiæ, Asiæ, Africæ & Persiæ ciuitates antè nunquam celatas, vnà cum enarrationibus manu scriptis, communicauit nobis Magnificus ac nobilis vir D. Constantinus Liskirchius. Amplissimæ Reipub. Coloniensis D. Consul dignissimus, vnicus studiorum, & studioforum hominum patronus, singularisq; Meccenas.

CAIRVS.

CAIRVS & Alcairo à nostris: Mazar aut Mizir Arabicè: Massar Armenicè: Alchabyr Caldaicè: Mesraim Hebraicè: Latinis Babylon, Aegypti maxima ciuitas, Ex libello anonymo, qui Postelli esse putatur, opportuno loco sita, vbi nimirum Nilus primùm secatur, & *diata* formam facit, vt vrbs, tanquam in Nili claustro posita, aditum præbeat, prohibeatque ad superiora loca nauigantibus. Maxima sunt circa Alchirtim suburbia, quorum alia tria, alia duodecim domorum millia habent. Alcairam autem, quam hodie vulgus Alchirim vocat, ad XXX. millia domorum habere tradunt, cum burgis. Sunt in ea amplæ priuatorum hominum structurae, sunt & principum arces, & templa, quæ vocantur Gioma, seu Gema, id est ecclesiæ seu congregationes, sunt hospitalia, Scholæ, & Balnea, quibus ob præscriptû legis, assidue ad oblationes vtuntur. Cæterum domus iudiciariæ æruscationisque publicæ sunt in immenso numero: Sunt & Turbæ, siue Turbix, amplæ ædificia, magnatum sepulchris consecrata. Solent enim in Alchairo tyranni, sic antea cæ vitæ maculas diluere, cum circa sepulchra, insignes prouentus, & ædificia assignant pauperibus, peregrinis, studentibus, Morabitibus seu Heremitis, & varijs sectis, quibus ea religio abundat: Ita, vt ad 60. millia aureorum annui prouentus, non pauca loca habeant ex testamento, sic vitam æternam instituunt Tyranni. Et si Nili aqua, ad singulas vrbs necessitates, semper decurrat, potissimùm ad piscinas renouandas, ad ablutiones, & Dioryges nilos, & Euripos: exrescente tamen Nilo, tanto cum impetu admittitur, vt tota vrbs sic solis lembis perua, & suas vias tunc habeat instar canalium Veneticorum, ita vt sic veluti mare. Scribitur de hac ciuitate, quòd Anno Christi M. CCCC. LXXVI. grassante peste in ea ad tres menses, aliquoties mortui fuerint vno die, viginti hominum millia, vade magnitudo vrbs, populi que multitudo æstimari potest. Sunt circiter octo millia hominum in ea, qui cum Camelis aquam ex Nilo in urbem deferunt, vt illam in vsum hominum vendant, & ad spargendum in plateis, & ad sopiendum puluerem pauimenti. Itinerarium quoddam Aegypti, sic habet: Alchaira pulchra est ciuitas, quæ Lutetiam Parisiorum magnitudine quinquies superat. In ea aliquot, & ea quidem pulchra, Christianorum templa inueniuntur. In plateis tanta est hominum, mulorum & equorum multitudo (omnes enim tam viri, quam feminae communiter equitant) vt sine impedimento, nemo plateas transire queat, in quibus etiam artifices, ante ædes opificia sua exercent. Pauci necessaria sibi domi parant, sed ea à cocis qui per vicos omnia circumferunt, emunt. Horum autem plures in hac vrbs inueniuntur, quàm XXX. millia. Quamplurima sunt infidelium fana, valde magna, palatiorum instar, à quorum ingressu, sub pœna capitis, Christiani arcentur, nisi fidem Christi abnegent. Habentur hinc quoque fornaces, in quibus ova artificioso fouentur calore, vt pullos ex se producant. Formoralia, quemadmodum & viri, ex holoserico, gemmis, & lapidibus pretiosis confecta, hinc induunt feminae. Earum etiam pluralitas viris conceditur. Hactenus itinerarium. Ab Alchairo insulam separat Nilus, Cærbicum dictam, quam & Mechias, id est mensuram, vocant, vt vult Ioannes Leo Afer, eò quòd hodie mensura aquæ ibi obseruetur. Hanc autem rationem adfert: cum enim in multis Aegypti locis, olim essent columnæ, ad obseruationem incrementorum posita, potissimùm circa Memphim, vt res in religionem, & æruscationem verteretur, curarunt Mussulmanni, seu religioni Ismaelis addicti, vt adacta in terram fossa quadrata, eximie magnitudinis templum, in Insula constructum, ad 18. pedes in profundum veniat, & per aquæ ductum subterraneum, aquas admittat, in fossæ medio columna est totidem pedes alta, in qua dum crescit Nilus, notantur incrementa, & quotidie, quàm diu crescit, mittuntur in urbem pueri, peplis croceis capite redimiti, qui quantitatem denunciant, vt siue deficient, siue exundent aquæ, à modo fertilitatis, hortentur ad poenitentiam, si bene habeant, ad læticiam, acceptis à populo munusculis, pro lato nuncio. Inde à columna mensoria, nomen est vrbi, Michias, & Menchas. Zelimus, Turcarum Imperator, longè maximam hanc ciuitatem expugnauit, arcemque ingressus est XXV. Ianuarij, Anno salutis M. D. XVII. Cepit autem Tomumbeium, tunc temporis Sultanum, in palude inter cannas & iuncos latitantem, XI. Aprilis, iussitque, vt mulo per totam urbem vectus, affixum collo laqueum gereret, ac tandem in ciuitatis porta suspenderetur.

PROS. OVAE OLIM BABYLON: ALIQUA MAXIMA VRS

Quoniam in Regibus etiam dicitur quodammodo quodammodo
sua regna et imperia. Quodammodo enim reges non possunt habere
imperium nisi a Deo. Sicut etiam dicitur in scripturis. Deus est qui
reges constituit et eos deponit. Sicut etiam dicitur. Deus est qui
reges constituit et eos deponit. Sicut etiam dicitur. Deus est qui
reges constituit et eos deponit.

Quoniam in Regibus etiam dicitur quodammodo quodammodo
sua regna et imperia. Quodammodo enim reges non possunt habere
imperium nisi a Deo. Sicut etiam dicitur in scripturis. Deus est qui
reges constituit et eos deponit. Sicut etiam dicitur. Deus est qui
reges constituit et eos deponit. Sicut etiam dicitur. Deus est qui
reges constituit et eos deponit.

TINGIS.

TINGIS, quæ Lusitanis Tangiara, ampla & antiqua ciuitas, non procul à facto Herculeo, Septæ cœpit parere domino ab eo tempore, quo Gothi Granatensibus imperabant, donec in Mahumetorum potestatem Arzilla peruenit, vrbana semper, nobilis, beneq; exulta fuit, structurisq; sumptuosissimis varij generis admiranda. Ager nō admodum felix: nec frugibus serendis valde accommodus: cæterum valles habet proximas, quæ fontibus assiduis irrigatæ, omnium generum fructibus fecundissimâ reddunt. Reperias quoque extra urbem vites aliquot, verum in solo arenoso. Incolis frequentissima permansit ad ea usq; tempora, quibus à Lusitanis expugnata fuit Arzilla: tum enim ciues rumore bellico perterriti, collectis rebus omnibus, Fessam profugerunt.

SEPTA.

SEPTA quæ Latinis ciuitas, Lusitanis autem Scupta appellata, secundum classici auctores à Rhomanis in faucibus freti Herculei ædificata, olim totius Mauritanie metropolis fuit, quare Romani eam nobilitarunt, fuitque in ea summa vrbinitas, & ciuium frequentia. Deinde à Gothis occupata, principem in ea constituerunt, remansitque apud eos principatus donec Mahumetani Mauritanie fines ingressi, hanc quoque vsurpauerunt. Frequentia habuit templa, & studiosorum collegia, ciues literatissimos, & qui æneis operibus, singulari artificio fabricatis, cæteros excelleret, cuiusmodi sunt candelabra, pelues, calamaria, aliæque id genus ex ære confectæ, quæ perinde elegantia habebant, ac si argentea vel aurea fuissent. Habent Itali & in huiusmodi rebus conficiendis non parum gratiæ, verum nihil omnino, si hæc respicias. Extra ciuitatis mœnia, amplissima sunt rura, eo præsertim loco, qui vicium frequentia conlitus, vinetum dicitur: verum ager sterilis & asper est, quare magna semper illis frugum caritas.

TZAFFIN.

TZAFFIN, elegans Africæ oppidum, muro ex montibus septum, arcem turribus firmam, ædificia frequenti numero nitide culta, & miræ altitudinis turrim ostentat. Anno salutis redemptæ 1508. septima die Iulij Regis Emanuels præfectus, Drego Dasambusa, oppidum hoc Mauris eripuit.

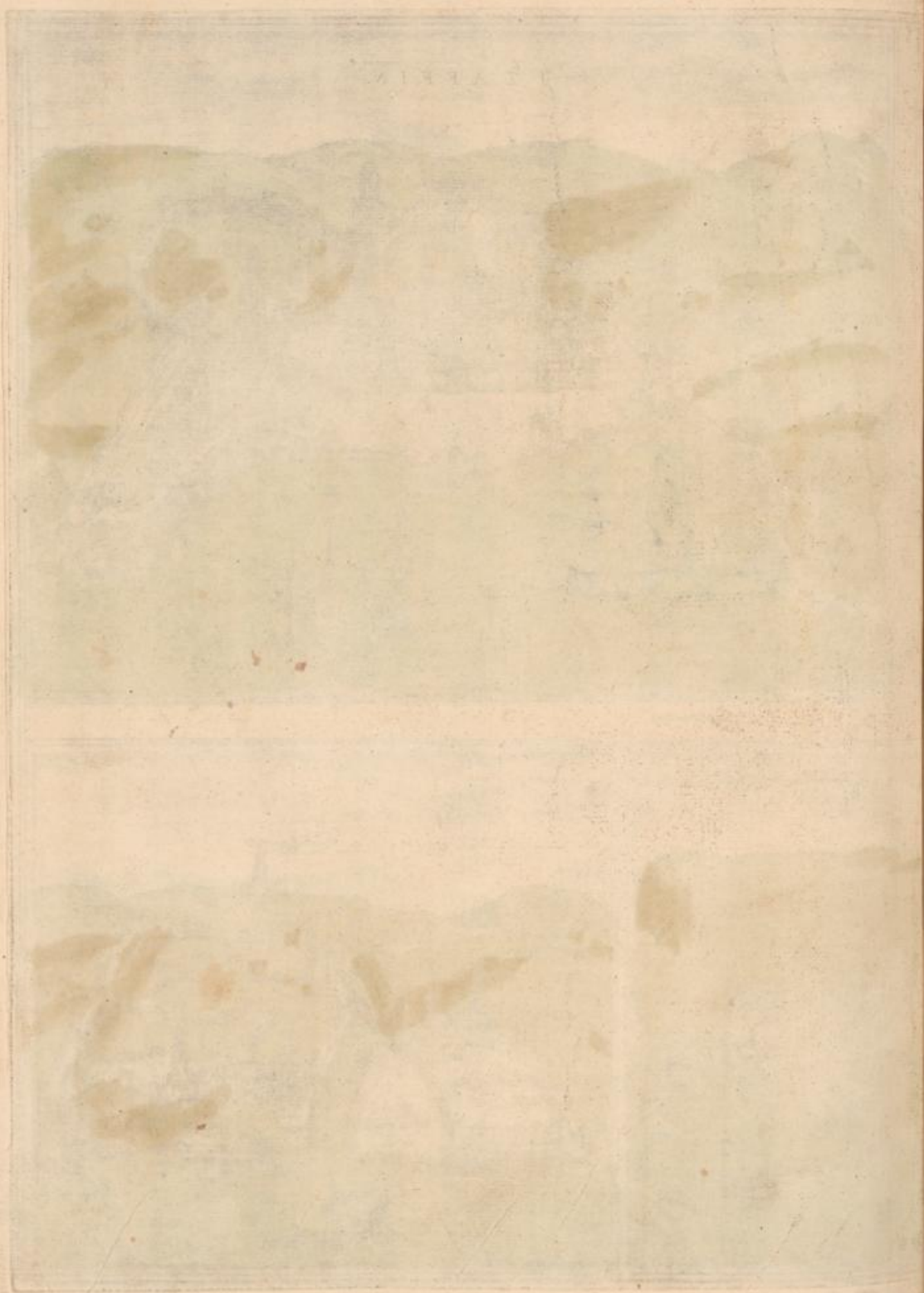
ARZILLA.

ARZILLA Africanis Azella, spatiosa ciuitas ad Oceani littus, à Romanis ædificata, à freto Herculeo distat septuaginta plus minus passuum millibus, à Fessa verò circiter centum & quadraginta. Paruit quondam Septæ principi Romanis tributario, tum à Gothis capta fuit, qui per ducentos viginti annos eam seruarunt, donec ab Anglis felici Marte expugnatur, qui captam urbem, ferro & igne ita deleuerunt, vt vnus vix saluus effugerit, ac triginta ferè annis incolis vacua remanserit. Postea verò temporibus pontificis Cardouæ (qui Mauritanie imperabat) rursus reparari, modisque omnibus augei, ditari, ac munitior reddi cœpit. Incole fuerunt locupletes, docti, armisque exercitatissimi. Ager & frugibus serendis, & omnis generis leguminibus producendis est percommodus, sed cum à montibus decem ferè distet miliaribus, magnam ferunt lignorum penuriam, verum carbonibus Haraide aduectis, vtuntur. Anno D. 1471. 27. Augusti, ex improviso à Lusitanis, & oppugnata & capta est, incolis omnibus in Lusitaniam abductis, inter quos & Mahumetes fuit Fessanorum rex, qui tum 7. annorum puer, vnâ cum sororcula eiusdem ætatis, pariter captus est. Hæc Ioannes Leo Africanus.

SALA.

DVplex eius nominis oppidum amnis interfecat, vetus, & nouum, quod non ita procul ab Herculeo freto remotum, Septam respicit. Vetus, anno post Christi aduentum 1514. multatum ædium structura, & mercaturæ commodis, admodum auctum, arcem habet amplam, & eminentiori in loco turrim, Summatassem dictam, quam eo potissimum nomine ædificauit Saraceni, vt inde in Granatæ oram pateret prospectus. Castrum huic ciuitati vicinum conspicitur, in quo magnifica est Regum Fessæ sepultura.
Hæc manu scriptum exemplar suppeditauit.

A N F A.

ANFA, ab aijs Anaffa, ampliffimum oppidum, à Romanis in oceani littore ex-
 tractum, cum omnibus Africæ ciuitatibus fitu locique amœnitate certare po-
 test. Planities illi (præterquam in Septentrione, nam ea parte mare respicit) patet
 in longum octuaginta ferè passuum milibus. Tempa quondam habuit mirificè
 extructa, officinas complures, palatia insignia: cuius rei facile fidem facient, quæ
 in hunc vsque diem relicta sunt monumenta. Spatioli illis fuere horti, è quibus
 & magna fructuum copia decerpitur, melonum præsertim, ac citrioli: quæ omnia maturitatem
 medio Aprili attingunt, quare incolæ suos fructus Felsam deferre solent, quòd multò citius matu-
 ra colligantur, quam Felsæ. Vestitus illis cultus est atque ornatus, fuitque summa eis semper cum
 Lusitanis, ac cum Anglis consuetudo. Eruditorum hic copiosus est numerus. Verùm duas ob
 causas huius loci ruinam euenisse volunt. Primò, quòd supra modum libertatem ambiebant: se-
 cundò, quòd myoparones in portu habebant, quibus Gades, atque Lusitanos miris indies vexa-
 bant in còmodis. Quare tandem Portugalliæ rex classem expeditissimam quinquaginta nauium
 ad eos misit, quæ incolis tantum terroris intulit, vt illi arreptis secum quæ poterant bonis, Raba-
 tum nonnulli, alij Selam confugisse dicantur, hostibus eam urbem depopulandam relinquen-
 tes. Qui autem à rege totius clasis dux missus erat, fugæ omnino ignarus, suas copias accuratè
 instruit. Postea verò quæ gesta erant, à quibusdam intellectis, milites in urbem introduxit, quam
 vnus diei spatio sic vastarunt, domos incendio deleuerunt, atque muros multis locis solo
 æquarunt, vt in hunc vsque diem habitatoribus vacua remanserit.
 Expugnatum est hoc oppidum Anno salutis 1468.

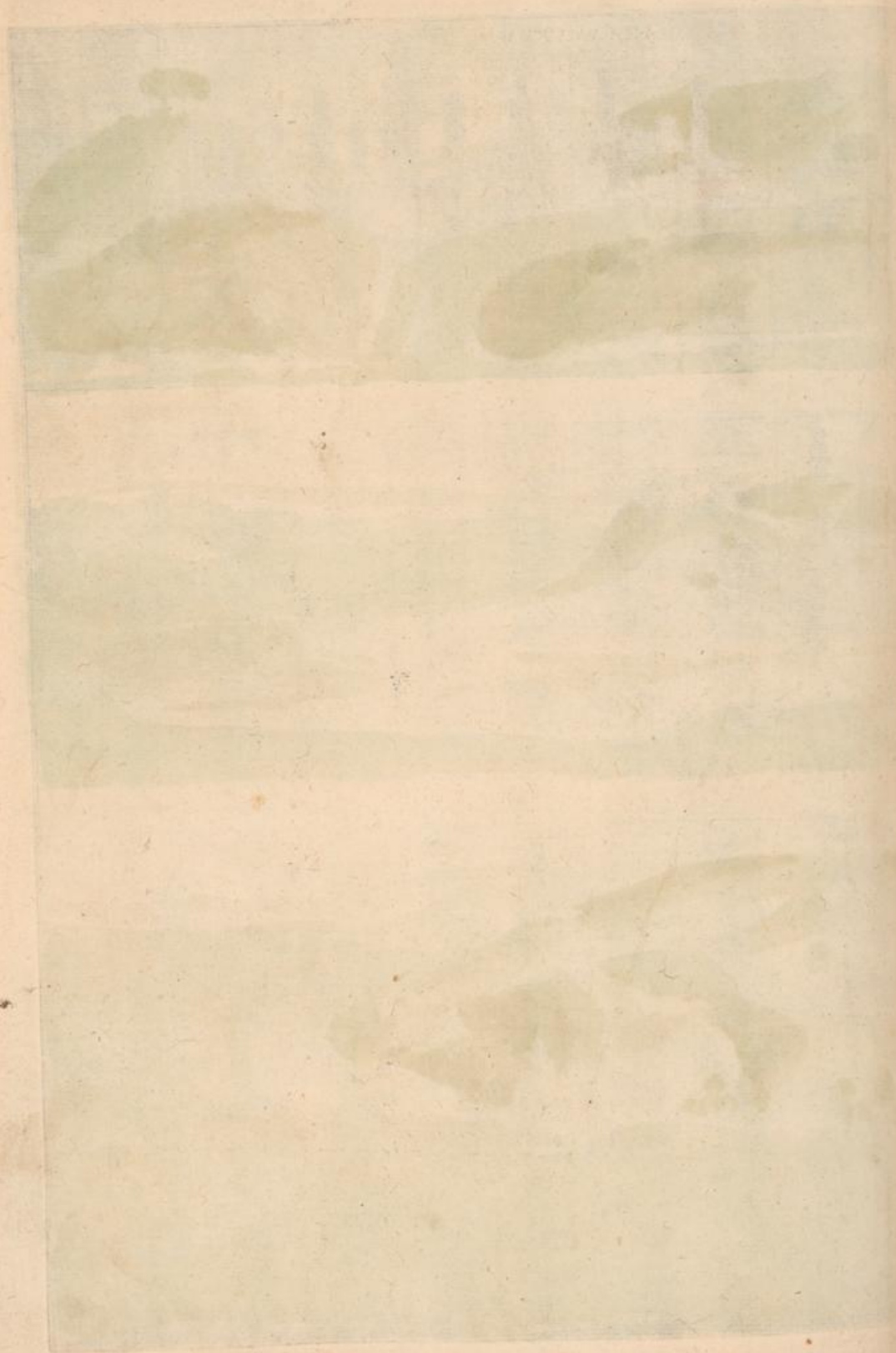
A Z A A M V R V M.

AZAA MVRVM Ducale oppidum, Afris conditoribus ad oceani littus eo ipso loco
 quo flumen Ommirabih initium habet, extructum: ab Elmadina miliaribus ex Meridie
 plus minus triginta distat. Spatiosum est atque ampliffimum, habitatoribus copiosiffimum, fa-
 milias numerat circiter quinquies mille. Hanc perpetuò Lusitani mercatores habitant. Incolas
 habet ciuiles, habituque admodum ornatos. Populus in duas diuisus est partes, & tamen perpetua
 illis pax est. Frugum atque leguminum maxima illis prouenit copia, etsi nihil quicquam horti
 præter ficus producant. Piscium his tanta est affluentia, vt inde singulis annis aureorum aliquan-
 do sexies mille, nonnunquam & septies mille prouentus redeat. Piscandi autem tempus ab Octo-
 bri mense, ad finem vsque Aprilis est. Solent pisces in sartagine cum aliqua olei portione frigere,
 atque inde tantum pinguedinis colligunt, vt non facilè quis credere possit: hanc lychno pensili
 infundunt, non enim aliud habent huic rei aptum oleum. Huc semel in anno confluunt Lusita-
 ni, ac tantam piscium copiam auerunt, vt illi iam dictam enumerent aureorum summam. Hinc
 factum est, quòd Portugalliæ rex, spe prædæ allectus, non semel ad eos classes miserit exstructissi-
 mas: quarum prior propter ducis imperitiam, in ipso gurgite disiecta, ac propemodum omni ex
 parte submersa fuit. Post hæc rex ducentarum nauium classem expeditissimam, qua conspecta tan-
 tum intulit ciuibus terrorem, vt omnes in fugam sint redacti, tanta cum portas ingredien-
 tium strepitu atque turba, vt in ea ciuium plusquam octuaginta fuerint inter-
 lecti. Anno post Christum natum M. D. XIII. Die II. Septembr.

D I V.

DIV insula, eiusdemque nominis pulcherrima ciuitas. Regi ciuitatis & ditioni Cambaia
 quondam parebat. Sita in fronte sinus Cambaia, Indicum respiciens mare. Quam Chri-
 stiani nauali prælio, classe 239. nauium, omni armorum genere instructissima, non sine maxima
 difficultate expugnauerunt. Nam oppidanis rex Cambaia, Adensium, &
 ciuitatis Calehut, auxilio fuerunt.

CUSCO.

A noui orbis pars, quæ meridiem magis respicit, quam Hispani terram firmam appellant, Bresiliam Peruuiamque comprehendit. Huius Metropolis, & præcipua est ciuitas Cusco, ea amplitudine, fortitudine, & magnificentia, vt cum pulcherrimis etiam vel Gallia, vel Hispaniæ urbibus, inuicta arcis munitione, & hominum, potissimum claro genere natorum frequentia, & ædificiorum serie & dispositione, & situs amœnitate, haud immerito contendere queat. Nulla in eam multitudo plebeia admittitur, sed nobilium, procerum, & maximorum principum, in clyta & magnificentissima sedes est, qui partim intra urbis mœnia, partim in villulis suburbanis, ruri magno numero degunt. Inter quæ quidem præcipua sunt palatia procerum quatuor, qui huius Reipub. clauum moderantur, quæ superbissimè, sumptu propè immenso, marmoreis quadratisque lapidibus structa, atque depicta videntur. Plateæ cum omnes sint rectæ, crucis formam plerisque in locis efficiunt, nulla autem est, per quam non amœnus delabatur riuulus, canali ductus, vtrinque lapidibus vestito. Forma ciuitatis quadrangula, in latere collis, exiliter, atque venustè deprimatur: In cliuoso & difficili montis ascensu, admirandæ pulchritudinis arx spectabilem, atque amœnam hanc urbem reddit, cuius siue pulchritudinem, siue ingenem ædificij molem consideres, perpaucæ similes in vniuersa Europa illis sunt visæ, qui terras quamplurimas perlustrarunt. Habet ea in summo montis vertice turrim, rotundo operam tecto, ex quæ longè lateque prospectus panditur, ædibus paruis habitationi destinatis abundat, quæ omnes ex lapide viuo nitidissimè sunt ædificatæ. Etenim tam accurata, & planè noua iunctura, videndi sensum fallente, compositos habent lapides, vt non colligatum, sed perpetuum, ac fultum opus videatur. Quinque hominum milia, citra difficultatem, recipiunt. Illud arcis latus quod nullis tormentorum viribus verberari potest, vnius tantum muri ambitum habet: vbi verò facilior est in collem ascensus, triplici muro gradatim ea ratione ambitur, vt prioris fastigio sequentis fundamentum respondeat, ac pari altitudine deinde ascendat, mediocri interiecto spacio, quod perpolitas continuo ordine domus continet, eaque est latitudine, vt coniunctim vehicula tria citra offensionem liberè commeari queant. Tam firma hæc mœnia censentur, vt nec quassari tormentorum strepitu, nec occultis terræ cuniculis, cum petrosæ rupi insistant, possint euerti. Peringentes sunt, ac validissimi lapides, ex quibus ea constant, quorum inusitata, immensa, ac rara magnitudo facit, vt humana industria huc eos esse congestos credi vix possit. Est in hac arce armamentarium oppidanorum armis refertissimum. Delectantur incolæ rebus depictis. Abundant panno, plumbi, stanni que fodinis, argenti vim magnam, auri perparum habent.

MEXICO.

Mexico, siue Temixtita, in Hispania noua Mexicana Prouincia opulenta & celeberrima ciuitas, vliginosa & salso in lacu mirabiliter constituta, amplitudine Hispaniam, aut Cordubam superat: via quæ ad illustrem hanc urbem deducit, ampla est, & visu iucunda. Vici quoque omnes habent suos exitus, vt ab vno ad alium aqua permeare possint. Habent plurimas plateas, vbi assidue sua habent fora, & commercia ad emendum & vendendum. Quarum vna est duplo maior foro Salamantica ciuitatis, vndique porticibus circumdata, vbi quotidie vltra sexaginta millia hominum vendentium ementiumque cernuntur. Est in ista platea permagna domus in modum iudicij, in qua incidentes in foro contentiones dirimuntur. Sunt etiam hic plurima Mescitas, & Idolorum domus, quas religiosi incolunt. Est inter Mescitas vna suprema, cuius vix credibilem magnificentiam Cortesius copiose explicat. Idola sua, ex farina & humano sanguine conficiunt, qui his multa hominum corda ex videntium corporibus extracta, quotidie offerunt. Est & hic magnifica Regia potentissimi illius domini Mutezuma, cui noui orbis adeo multa prouincia parebant, vt non esse alium in vniuerso terrarum orbe dominum, eius subditi crederent. De rara huius Mutezuma magnificentia, & de alijs cum harum ciuitatum, tum orbis nuper inuenti historijs, multa suppeditabunt illi, quos D. Abrahamus Ortelius, celeberrimus ille Geographus, in perillustri Theatro suo, folio. 2. noui orbis descriptores allegat.

PRIVILEGIUM
REGIS HISPANIARVM.

RHILIPS bijder gratien Gods, Coeninc van Castilien, van Leon, van Aragon, van Navarra, van Naples, van Sicilien, van Sardayne, vanden Eylanden Indien, ende vasten Landen der zee Oceane, Ertzheroge van Oostenryck, Hertoge van Bourgongnen, van Lotbryck, van Brabant, van Limborch, ende van Luxemborch, van Gheldre, ende van Nislanen. Graue van Habsbourg, van Vlaenderen, van Artois, van Bourgongnen, Palgrawe, ende van Henegouwe, van Hollandt, van Zeelandt, van Namen, ende van Zutphen. Prince van Zuyraue. Marck graue des Heylighs Ryck. Heere van Vrieslandt, van Salins, van Mechelen, Vander Stadt, steden ende Landen, van Wytrecht, Oueryssele, ende Groeninge. Ende Domnateur in Aisen ende in Affrycken, Allen den ghenen, die desen onsen brieff sullen sien, oft booren lesen, salyti. Doen te wetene, Dat wy ontfangen hebben, die oetmoedige supplicatie van Franciscus Hoogenberghe, Schilder, wronende binnen der Stadt van Cuelen, Inhoudende, hoe dat hy supplicant, tot zynen grooten costen, moeyte, ende aer beyt, heeft doen graveren, oft steken in copere platen, die figuren vande principaelste steden vander Vverldt, die hy heeft kunnen gecouureren, hebbende des selue binnen der Stadt van Cuelen, in een volumen doen drucken, metter descriptie vander gelegentheyt ende situatie van elcker stad. Ende hebben vroer. Boeck oft volumen nader handt doen visteren, by Heeren ende Meesteren Sebastianen Baer, Plebaen der Kercken van onser Lieuer Vrouwen binnen Antwerpen, soude selue gherne doen drucken ende vercoopen, by sulcken gefvoren drucker ende boeckvercooper binnen onsen Lande van Brabant geseten, als hem goet duncken sal. Maar en soude selue niet dorren noch moegen doen, obster ende onse ordinantien ter contrarien, Oick vresende dat yemant anders den vroer. boeck soude geracken nae te drucken oft contrerijten, vwar duere hy van zynder costen, moeyte, ende aer beyt, gefvultreert soude zyn, Ten vvaere dat hem hierinne vworde versien met onse opene brieuen von Ottroye, Inhoudende clausse van Interdictie vanden tijt van zvesthien laeren naestcommende. Soe eest, dat wy die saken vroer. ouergemerckt, Genegen vresende ter beden vanden vroer. Franciscus Hoogenberghe supplicant, den seluen hebbende gegundt, geottroyeert, ende geconsenteert, Gunnen, ottroyeren, ende consenteeren, vvyt sonder lingen gratien by desen onsen brieue, dat hy vroer. boeck oft volumen, nauolgende der correctie daerop gedaen, soe verre daer eenige geschiedt is, by sulcken gefvoren drucker oft boeckvercooper binnen onsen vroer. Lande van Brabant geseten, als hem goet duncken ende gelieuen sal, sal moegen doen drucken, vercoopen, ende distribuieren, alomme binnen den seluen onsen Lande van Brabant, ende van Ouermaze, daert hem goet duncken ende gelieue sal. Sonder daromme tegen ons, oft onse ordinantien verboden, ende placaten, eenichsins te misdoene, Behoudelijck dat de vroer. supplicant schuldich sal zyn hem in desen te Regulieren nauolgende der ordinarie opt stuck van der printe gemaecte, ende ten eynde dat die supplicant vanden cost vnd moeyte, by hem alreede gedaen, ende alnoch te dene niet gefvultreert en vvorde. So hebben wy geintere diceert ende verboden, Interdicieren ende verboden by desen, allen anderen van vvat state, qualiteyt oft conditie zy zyn, den vroer. boeck oft volumen nae te drucken oft contrerijten, oft elders gedruckt ende gecorreteert zijnde, te vercoopen binnen onsen vroer. Lande van Brabant, ende van Ouermaze, geduer ende den tijt ende termijn van tveien laeren naestcommende, Ten vvaere by vvreten ende expressen consente vanden supplicant, Op pene van telcker Reysen zy beuonden zullen vworden gedaen te hebbene ter contrarien, te verlijen allen dexemplarien ende boecken, alsoe by hen gedruckt ende gecontrerijteert, ende bouen dien drije Carolusgulden voer elcken boeck des selue peyne tapplicieren een derdendeel onsen prouvisie. Dander der dendeel aenden officier die daer af dexcurie doen sal, ende het derdendeel tot beboef vanden supplicant. Ontbieden daerom ende beuelen onsen zeer lieuen ende getrouwen Cancellier, ende den anderen lieden van onsen Rade in Brabant, Meyer van Loeneue, Amptman van Brusselle, Schouterten van Antwerpen, ende vanden Bossche, ende allen anderen onsen, ende der sijnacite Heeren, Rechteren, Insticieren, Officieren, ende Onderstaten ons vroer. Landt van Brabant ende van Ouermaze, vvyen dat aengaen sal moegen, huere Seebouder, ende eenenogelijcken van hen. soe hem toebehoeren sal, dat zy den vroer. supplicant van dese onse gratie ottroye, ende consente, ende van allen den Inbouden van desen, doen laten, ende gedoogen, Reustelijck ende vredelijck gemeten ende gebrueken, sonder hem daerinne te doene oft te laten geschieden eenich hinder, letsel, oft moeyensse, ter contrarien, Proceder ende ende doende procederen tegen die transgressours, ende ouertreders van desen, by den peenen hier bouen geruert, sonder dissimulatie, Vwant ons alsoe gelieft. Des toronden hebben wy onsen Seghel hieraan doen hangen. Gegeuen in onser Stadt van Brusselle, den XXXII. dach der Maent van November, Int Laer ons Heeren M. D. LXXIII. Van onsen Rijcken van Spangnen, Sicilien, &c. XIX. Ende van Naples &c. XXI.

ANTWERPIAE,
APVD AEGIDIUM RADEVN,
ANNO PARTAE SALVTIS.
CJ. IO. LXXV.

Vidit, & approbavit D. Sebastianus Baer
Delphius, Plebanus & Canonicus Ecclesie
Cathedralis B. Mariæ virginis Antuerpien.

GEORGIUS BRVIN AGRIPP.

CANDIDO LECTORI

S. D.

VIA IN HAC VRBIVM TOPOGRAPHIA, CANDIDE LECTOR, LIBERIORE sermone, expatiari non licuit, sed pro capacitate loci, in altera picturarum facie vacui, urbium, oppidorum que constringenda fuit descriptio, hinc factum, ut non ea, qua par erat, dignitate, de eorum magnificentia differere poterim. Itaque in ea, quam nunc appendice, iungimus, quae simul & indicis vicem subibit, dum paulo silius de quibusdam scribimus, veram indicis rationem (quem breuem, angustisque limitibus comprehensum esse decet) minus obseruamus. Non quidem eo instituto, quasi ea omnia, quae de urbium primordio, antiquitate, conditoribus, situ, politica administratione, praerogatiuis, ac priuilegijs, de magnitudine, variaeque fortunae mutatione, conscribi poterant, in appendice hac comprehendere velim, hoc enim, vti laboris effectus perardui, operisque immensi, ita fallacis, incertaeque inquisitionis foret. Eo, quod de primis urbium foundationibus, de originibus nominum, multa fabulis propinqua, scribantur, de multarum etiam principio, et Historiarum inopia, & hominum incuria, perparum, aut nihil certi inueniatur. Quod, cum de multis Germaniae urbibus, doceri facile possit, tum de totius vniuersi domina, vrbe Romana, indubitatum est, quam aliqui à congregatione hominum, nomine habere, alij à Troianis, alij ab Euandro, ceteri à Romulo conditam, scribunt. De quibus autem certi quippiam, historiarum monumentis commissum, extat; ex his praecipua, tum in ipsa enarratione, tum in hac appendice, ac indice, delibavi, quibus etsi curiosus, non per omnia satis fiat, tamen can didis ingenijs, his, quae non sine labore perquisita, candidè profero, ex parte me satis facturum, omnino spero. Maxime quidem, dum auctorum insertis nominibus, lectionem, fide dignam, reddimus. Quo etiam ipso, eorum obiectioni respondendo, qui in longinqua, minusque mihi cognita loca, me calumum transfuisse, obijciunt. Si quid verò mihi in his, quibus auctorum desit uitor scriptis, ob rerum ignorantiam, aut imbecillitatem ingenij, fidei fortassis deceder, id, admirandam pictoris industria, artificiosa Hogenbergij manus, viuis urbium delineationibus, cumulatissime compensabit, qui tanto studio, eas graphicè, accurratèque depinxit, earumque hoc libro imagines, rursus oculorum iustratione, citra itinerum peregrinationis que pericula, vno, quietè sedentis intuitu (quod in ipso loco, non ita commodè fieri posset) spectandas exhibet, vt etiam sine enarratione historica, earum situs, forma, structura, atque conditio, non incommodè perspicere queat. Vale. Ex Museo nostro Agrippinensi. Calend. Ianuarij. Anno partæ Salutis CIO. IC. LXXV.

A,

33. ADENA, vrbs est Arabiae metropolitanae, & munitissima, in radicibus montis edita, qui in mare lingua procurrit, sita, & viciniae fluctibus in sinus reducis alluitur, ita, vt peninsula fiat. Mons est ad os sterilis, vt nec arbores vllas, neque plantas efficit, nempe, qui sit saxosus, & praeurpis rupibus in altam promineat. Aquis caret, raro admodum pluuijs irrigatur. EX longinquo pagus aqua, per aqueductum, in locum, qui ab vrbe quatuor millibus passuum distat, deriuatur. Ea vrbs aquario est. Annona & cibarijs importatis vitur, quorum tamen est incredibilis copia. Est cincta muris, munita turribus, exculta moenibus, & ad aspectum pulcher. rima. In illam mercatores è Perside, & India, & Aethiopia, & ex multis Arabiae regionibus sepe conueniunt. Incola Mahumetem colit, colore candido, & specie liberali oritur. Homines nobiles armis exercentur, & militaris gloriae decus ardet expectat. Rex alias ciuitates in mediterranea regione possidet, & milites non paucos stipendijs alit, & è suis tantum subditis, in praesidium cum opus est, duo milia equitum educit. Vrbi verò huic moderatè, cuius virtutem multum confidit, praerogare solet. Haec Orosius lib. IX de rebus ab Emanuele, Lusitaniae Rege, peltis. Paulus Venetus autem, hunc in modum de hac vrbe, eiusque provincia, scribit. Aden, inquit, optimo portu excellit, ad quem ex India plurimae appellant naues, aromata deferentes. Et negotiatores quidem Alexandriae, illic ementes aromata, ponunt ea in naues paruas, atque septem diebus per flumen quoddam ducentes, postea humeris camelorum imponunt, & triginta dierum itinere, per terram vsque ad fluvium Aegypti deportant, & rursus in naues exonerant, tandem vsque ad Alexandriae, perducunt: Nec potest compendiosior haberi via ab orientis partibus vsq; Alexandriae: Negotiatores verò illi ducunt secum plurimos equos, quando mandandi gratia, in Indiam conuecti. Exigit autè Rex Aden ab illis mercatoribus, qui per regionem suam aromata & alias merces deferunt, vespigia maximam, vnde plurimum dirigit. Quum Solimanus Babyloniam oblideret ciuitatem Aconensem, eam expugnasset, Anno scilicet D. M. C. C. misit Sultanus Aden in auxilium eius triginta milia equitum, & quadraginta milia camelorum, non, quod vsque adeo illius cuperet augere felicitatem, sed, quod omnes maluit extinctos Christianos. A portu Aden, eundo versus Septentrionem, sita est ciuitas Elcier, quadraginta distans miliaribus ab illo portu, & habet sub se multas alias ciuitates & castra,

sed quae omnia sunt de dominio Regis Aden. Est quoque iuxta hanc ciuitatem optimus portus, a quo innumeri equi ducuntur in Indiam. Abundat haec Regio ture albo atque optimo, quod de partibus arboribus, abietibus tamen similibus, stillat. Incolae crebris incisionibus perforant harum arborum cortices, vt thus extrahant, tamen calor quoque, qui ibi maximus est, plurimum elicit liquoris. Habet quoque Regio ipsa pluvias cum dactylis, sed, praeter modicum risum nullum producit frumentum, verum aliunde importandum est. Abundant autem piscibus optimis, praesertim tunnis, qui ibi optimi habentur. Vinum non habent, sed ex dactylis, riso, & saccharo, optimum faciunt potum. Vernices, qui in hac regione inueniuntur, sunt flaturae paruae, auribus omnino carentes, sed loco earum, cornua parua habent. Equi, boues, camelus, atque oves, vescuntur piscibus, qui quotidianus illorum sunt cibus, quam illic ob immensum calorem, herbae & frumenta, ex terra haberi non possunt. Fit autem tribus anni mensibus piscium captura, scilicet, Martio, Aprili, & Maio, tantusque illorum captus numerus, vt non facile explicari possit. Hos pisces siccat, & leuant, atque per totum annum animalibus edendos, paschali loco, exponunt. Vescuntur autem animalia libentius de licentis piscibus, quam recentibus. Fiunt etiam ab incolis panes his cocti ex piscibus, idque in hunc modum. Concidunt pisces minutatim, atque contundunt in modum farinae, & postea commiscunt, & subagitant quasi passum panis, atque ad solem desiccant faciunt, & viuunt ipsi, & tumentia ipsorum de illis panibus faciunt, per totum annum.

34. AMSTELREDAMVM, Hollandiae Metropolis, de qua hoc in modum Hadrianus Barlandus. Hoc caeteris, quae nominantur, recentius oppidum, genus hominum in colit praenitit studiosius. Quocirca in remotissimis etiam terris, negotiantur, habentque toto serè anno, externum, domi suae, mercatorem. praestat hoc illis commoditas portus. Sunt alia quaedam non paucenda Hollandiae oppida, Goricum, Gouda, Alenaria, Rotterdamum, extimij illius vrbi Erasmi Rotterdami, vrbi natiuita.

35. ANCONA, Hadriaticum mare, venustissimo, in Tice no situ, superbissimoque portu, nobilitate Agrum habet bonitate, ierilitate, ac vberitate multorum nobilium fructuum, & frumenti, praestantem, maxime verò celebrem, generositate vini, à Strabone, Plinioque, laudati, lib. 14. cap. 6. Quod hodie nominatissimum Siroli, esse puto.

INDEX.

57. ANFA, celebre quondam Africae, multique adificijs nobile, oppidum, nunc habitatoribus vacuum, cuius ruinas, & desolatos, ab omni cultore, hortos, cum Ioannes Leonis Africa, nus conspexisset. Vix, inquit, lachrymas tenere potui, ubi quorundam adificiorum atque templorum (quorum adhuc quaedam extabant monumenta, miserandam ruinam serio contemplatus fuissim. Horti, etiam non nihil adhuc fructu producant, sylvas tamen magis dicas, quam hortos. Nunc autem Fessanorum iniuria, ad tantam redacta est ea urbs calamitatem, ut nulla profus spes sit, nouos, in posterum, colonos, recipiendi.

17 ANVERPIA, longè celeberrimum in Brabantia Emporiū, dectram Sceldis ripam, longo tractu menibus & turribus coronans, ab Oceano secundum flumen quindecim circiter milliariis, brabantibus distat, quorum singula in terra tantum spaciū completuntur, quantum si expeditius pedes, statō & ordinario gradu, intra horam vnā, absoluat, & laborijs satis sit habiturus, & non minus difficultatis. De huius urbis situ, splendore adificiorum, populū industria atq; diuitijs, quorundam extant scripti libelli. Est hoc nobile oppidum parum maritimum, Gallis, Germanis, Hispanis, Britannis, Italia frequentatum. Hodie diuino munere, & senatus providentiā, sic floret mercimonijs, vt nec Londino in Anglia, nec apud Germanos Francofordiā, nec in Gallijs Parisio cedere debeat: priuata hic domus affabre constructa. Certamen est in urbe, quis elegantius aedificet. Grandia sunt templa, vnum deipare virginis augustissimum, cum turri altissima, ex candido lapide. Gentis mirum in opificijs acumen, domos extruunt altas magis, quam amplas, propter locorum angustiam, & ex senatus edicto, ex lapide. Urbs est quam optime munita, moenij ciccidata altissimis, vno, fœdico ex lapide suspendis impensarum sumptibus Diuæ Mariæ Hungaræ Regine &c. hortatu. Anno A. C. N. M. C. C. C. C. L. II. constructa, quæ in ambitu propugnacula multa plana, & summe vastitatis, inuictasque moles ostentant, in quarum altera hæc eximia pietatis S. P. Q. Anuerpiensis nuncupatio, legitur.

DIVÆ MARIÆ HUNG. REG. DIVI CAROL. V. CAES. SORORI. PATRIÆ EX FRATRIS AVCTORITATE TVTRICI, S. P. Q. A. HANC MOLEM EX EIVS NOMINE MARIANAM, NVNCVPAN. TES. PHS VOTIS D. D. QVOD SOLICITO ILLIVS HORTATV, TANTAE HAEC VASTITATIS MOENIA, GRAVISS. REIP. IMPENSIS, VEL QVADRIMESTRI SPACIO, AD MILLE PAS. SVVM LONGITVDINEM, IN SVPERIOREM VS. QVE LIMBVM EXCITATA INSIT, VNIVERSVM. QVE VRBIS AMBITVM HAC PARTE COMPLE. RINT, MENSE AVGVSTO. M. CCCC. LII.

CONSTANT. HALMALVS, EQVES AVRA. TVS, HVIC MOLI PRIMVM IECIT LAP. IDEM, DIE XVII IVLII, M. CCCC LII.

In altera mole, hunc in modum legitur.

IVSSV CAROLI V. CAES.

IOANNES A CROMBACH, EQVES AVR. HVIVS VRBIS SENATOR, HVIC MOLI, INDITO NO. MINE, DIVI IACOBI, PRIMVM IECIT LAP. IDEM, ANNO M. CCCCC. XLII. DIE III. IVNII. EA hæc ciuitas vna omnium, quæ sunt hodie in Inferiori Germania, ceterarum ceremoniarum huiusmodi, veræque pietatis cultrix. Monasterium habet præmonstratensium, & struenda magnificum, & monumento libelbe Caroli Ducis Burgundionum Coniugis, nobile. Hæc partim ex Hadriano Barlando excerptis. De florentissimæ autem Anuerpiensæ Reipub. præstantia, dignitate, nomine, atque origine, præter accuratissimam Guicciardini descriptionem, Anuerpiensæ etiam origines consule. Eruditissimi vi. ri, Doctoris Ioannis Goropij Becani, qui eas, nouem libris, doctissimè, complexus est.

12. AQVIS GRANVM, Sacri Romani imperij ciuitas libera, aliquot milia, à Colonia Agrippina distans, à Grano, Duce Romano, Neronis fratre, primæua fundatiōe constructa, ab eo, & ab aquis calidis, plano in loco ibidem reperitis (vi. multi, incerto tamen auctore, perhibent) Aquigranum, denominata. Deuastata ab Hunis, à Carolo Magno restauratur, murisque cingitur. Qui & primus religionis Christianæ pædortibus, hic exiit. Summamque ibidem Ecclesiam, auro, argento, perpetuis foundationibus, & præstantissimis sanctorum reliquijs, diuersis ex locis, mirifice exornauit. Pallatio etiā, regiā magnificentiā cõspicuo, huius urbis splendorem adauxit. Quod Anno Christi D. CCC. LXXXI à Nordman nis igni consumptum est. Ex eadem hæc urbs Carolus, re & nomine Magnus, Anno patris Salutis, D. CCC. XIII. ad felicem beatorum patrum, emigravit, ætatis sue LXXXIII. Imperij verò, anno XIII. Cuius tumulo, B. Virginis templum, quod paulo ante constructerat, inelarefuit. Prodiit ex hac urbe egregij patris, & Agrippinensium decus, summus, ac Reuerendus vir, D. Theobaldus

Crasellius, Theologica professione eximius, qui florentem Coloniensem Reipub. annos triginta, quemadmodum & hoc tempore, pari cum, fructu, tum diligentia facit, verbi diuini administratione paut nunc verò, Cyrenensis Ecclesiæ Episcopus, & Reuerendissimi Archiantistiti Colonienfis, Suffraganeus designatus, confirmatusque est.

33. ARGENTORATVM, Elfatiz Metropolis, sedes veterum Tribocorum, siue Tribonorum, qui ante Iulij Cæsaris octauij Augusti tempora, in hæc prouinciam, cum reliquis Germanis transgressi sunt, postquam Romanis parere cepit, ex vnâ cum Imperio, Latinum vocabulum habere meruit, inter ciuitates Rheni, quæ Treuironum latissime patentem Iuris dictionem agnoscerebant, sub primis Romanorum Imperatoribus, haud obsecuti nominis fuit, sub posterioribus Comitum habitus, Tractum Argertoratensem gubernabat, in Germania prima, Sequens ætas Allatiam à flumine irrigante vocauit. Quo tempore subinde à Transrhenanis gentibus Romanorum hostibus perpetuis, hæc urbs infestabatur, donec sub Galliarum occupatoribus Francis indigenis illis, & veteribus Germanorum populis, Romanam administrationem, quoad fieri potuit, retinentibus, (id quod & à diuo Theodorico ostrogoto Cæsare, quæ Veronensem appellamus, atq; ceteris huius gentis primis inter Germanos Romanorum regibus, in Italia ex prouincijs id temporis obseruabatur) post deuictos Alemanos, nouum & hoc nomen, vt etiā Francorum, donec, iniqui Rege Lodouico Magno, siue Clodouice iam Christiano facto, religio nostra publicè, & abque metu passim ab omnibus susciperetur, atque pace firma constituta, sacroscole Dominicam illi domum, tantum non totam ex regia liberalitate dono acciperent, facello etiam dilatato, virginisque matris Mariæ, titulo adscripto, Quibus subsecuti Francorum Reges post ordinatam pridem Scotorum cœnobitarum Xenodochia, Gerontocomiaj, & Phocottoria, adiunctis, nosocomijs, insituro etiam Episcopo per totam Caroli Magni posteritatem, nihil non concesserunt. Deinde vero Diuisi Orthonibus & Henrichis imperatibus, libertas ciuitati multo plenior contigit, urbe iam pridem ita amplificata, vt patris nouam, partim antiquam, vulgus diceret. Porro Germani, vt illud Romanum & prouinciale Argentorati vocabulum, ademptis prioribus syllabis, & Burgum adijcentes, in Storaribus burgum detorserunt. Hunis, Attila duce, à Catalaunico illo confictu, domum reuertentibus, huius vrbes euerfionem Annales tribuunt. Hinc Sidonius Apollinaris Attalam Rheni hostem dixit. Huiusmodi sunt vrbium & Regionum fata per vtrunque fortunam, quando hic mundus nihil firmum & perpetuū stabile continet, adiduis mutationibus obnoxius. Argentoratum insuper, templo elegantissimo, & præcelsa turri conspicuo, illustratur, Quod haud immerito, inter totius vniuersi splendenda, ostium obtinet locum. Cœptum est autem augustissimum hoc templum, in fundamento Anno Christi M. XV. Episcopatus Berengarij septimo. Anno autem domini M. CC. LXXXVII. sub Episcopo Conrado à Liechtrenberg. Erectus à Steinbach, Architectus, turrim extruere cepit, & perducta fuit struenda vsque ad quatuor telluridines galeæ, vel fastigij turris, circa Annum Domini M. CCC. LXXXVIII. reliquum vsque ad Coronam, beneficio Iudæherorum Pragen, sum, perfectum fuit, supra autem ista corona, in circumferentia huius sententijs factis, Germanico idioma, veluti gemmis quibusdam preciosis, decoratur. Versus orientem: Christus clarificat. Christus, singulis sua dona largitur. Septentrionem versus: Christus in æternum coronatur. Qua autem meridiem respicit: Christus Imperator. Christus renouat omnia. Ad occasum denique: Rex Christus triumphat. Christus in æterna secula Rex, &c. Vide R. Rhenanum lib. 3. Rerum Germanicarum, accuratissimè de huius urbis appellatione, differrem.

36. ARZILLA, potens quondam & ampla Africae urbs, nunc à Christianis, ob bellorum sentiam, angustioribus septa limitibus, Anno à Christo nato, M. CCCC. LXXI, in Lusitanorum potestatem deuenit. In qua expugnatione, Rex Mahumetes, cum sorcula, captiuus in Lusitaniam abductus est, ubi septem continuos transiit annos, intra quos exaltissimè Lusitanum idioma didicit. Tandem, ingenti numerata pecunia, pater filium & Lusitaniam reuocauit, qui ad regnum accessit, propter consuetudinem, quam cum Lusitanis contraxerat, Rex Mahumetes Lusitanus, appellatus est, septenumero postmodum vindictam de Lusitanis sumere, nec non Arzillam sibi ademptam, recuperare conatus est. Primo ciuitatem ex improposito, cum omnibus copijs, adortus, bonam muri partem, solo equauit, eamque ingressus, Mauros omnes, in seruitutem redactos, liberauit. Christiani se in arcem receperunt, Regi, post biduum, dedicationem polliciti. Interim superueniente Petro Nauarro, cum expedita classe, multarū nauium, perpetua bombardarum euaculatione, Regem, non solum ciuitatem dimittere, verum cum toto exercitu abscedere coegit. Post hæc, ita per Lusitanos, omnibus locis, communita fuit, vt prædictus Rex eam recuperare tentans, sinistro semper pugnauerit Marte. Cum in hac obfisione apud Regem stipendium mereret, è nostris vltra quingentos interfectos, numerari. Hæc Ioannes Leo Aphricanus,

INDEX.

13. **ATREBATVM**, ex voce *Attrebates*, qua *Cæsar* vniuersita-
tem accipit, rectiores Latine scripturi, scilicet effinxere, p. vrbe &
capite, gēns: sed quoniam recte, aliorum esse iudicium. Nos antiqui-
tatis imitatio, *Attrebatum*, *Aggullam* malleus dicere, sicut ciui-
tatem pro *Repub. vniuersa*, *Iulius* purè loquens, prouult. *Vtrum*
que est, in *stantia* nunc profectumur. Intra teli iactum indidem
Scarpa præterfluit: *Duaco*, *fenis*: *Dorlesno*, *oſtenis*: *Cameraco*
nouenis: & *Ambianis*, *denis* quaternis abest milliaribus. *Vrbs* am-
pla, *augusta*, & *spaciola*, imo *dipolis*. Nam pariete quodam inter-
gerino, ac mediano scinditur, diuiditur, ac feceritur, quarū par-
te altera ciuitas, antistiti nimirum obnoxia, vulgo vocatur: altera
autem, que dominum agnoscit, vulgo vocatur: altera
est. Interim ciuitas, vt vrbe minor, angustiorque, stramen pro-
pugnaculis, molibus, & opere firmissima est, & affabre facta. *Vbi*
æthæda, *fama* celebris, *Mariana*, ac *inibi* bibliotheca, manuscri-
pta. *Libri* verò omnes *Theologicæ*. *Omnia* primum antistitem
hic instituit *D. illum Vedatum D. item Remigius Rheimorū* *Ar-*
chiepiscopus, anno *D. XXXI*. *Procedente* tempore, ex dignitate in
Cameracensium, iudem antistitem transfertur est, sic, vt ex gemi-
no, vnus duntaxat, coaleretur *Episcopatus*. At que ad eod., ad multa
etate, *Attrebates* huiusmodi dignitate frustrati. *Fortè* autem
euenit, vt *Samarobrinis*, sine *Cameracensibus*, *Henrico IIII*. *Impera-*
tori fluderent, ac fauerent. *Hunc* ceperat ininitium *Pont. Max.*
Rom. Verbanus II, *hostemq.* *Ecclesiæ Romanæ* proscripsit, qui
aliqua ex parte ita animaduertente volens in *Cameracensibus* per-
duelles, ac imp. iam dicti *foecios*, *Attrebatibus* pristinū *Episcopa-*
tus honorem restituit, *Episcopum* quoque, *recauit*, *Laubertum* ad *Ter-*
uanam, tunc *Archidiaconum*, id quod cõgigit anno *M. LXXXV*.
Egit ibi haud ita pridem antistitem, *Antonius Perenothus*, *hodie*,
Cardinalis Granuellanus, insignis & fama notissimus, quo *Episco-*
patum hunc abdicante, successit est in eius locum, *Franciscus Ri-*
cardoeus, vir spectatus & literatus. *Hic* in sua ciuitate *Attrebatum*
singulare habet imperium, hoc est, magistratus creat, leges iro-
gat, ius dicit vniuersi, denique tam profanarū, quā sacrarum rerū
Dominus, patronum tamē *Belgarum* principem, ac nominatim,
Attrebatum comitem, recognoscit, à quo electus est, & à *Rom.*
Pontif. confirmatus, vel inauguratus, *Annuali* *Episcopatus* tanta
quanta fuerit mellis frumentaria, nempe quaterina, vel quinq., ac
interdum terna, scutorum millia ibi ad *D. Mariæ*, magna reli-
gione, & egregio cum peregrinorum lapidum apparatu, certum
mansa adferuntur, inlar lang, quod *D. Hieronymus*, etate sua, ad
hanc regionem pluisse, suis in epistolis, refert, quod etiam certo &
flauto tempore, nimirum in maxima ætate terretiq. sicitate, ac si-
deratione, ad elicendam implorandamq. eius superis pluuiam com-
monstrat. *Nec* deest vrbi etiam sua religio. Nam illic ad secun-
dum compitum, summa cum cæremonia, in delubro lucerna cu-
soditur *hæreticis* vapore, quam rem sanctis, & calidius acceptam,
antiquitatis credunt, cuius occasione, sine commodum in vrbe
transmissimus. *Ex* ampla in primis, ac ista, & opere, arx habetur,
quam nisi longinquæ obſidione non facile quis capiat. *Platæ* heic
aperte. *Forum* spaciolum. *Vedastinorum* fossilitates, longe an-
tiquissimas, reliquias omnes monasticas fossilitates, longe an-
tecellit, vt per cõſtatione didicimus. *Vedastal* enim ei immisitum,
nempe vicena ducatorum millia, & eo amplius. *Deinceps* multa
passim templa, apprime ornata & culta. *Domicilia* ciuium appo-
nit facta & commoda, & eo magis admiranda peregrinis, quod
Hypogæa in omnibus, & ipsa affabre facta, pavemento nimirum,
aut lithostrato, aut lateritio, etiq. atq. effusa, de industria, in qua-
tum auidimus. *Necessitate* enim ea ratione, ac via cuius prouidi,
suarum rerum consulunt, qua veniente, sicuti aliquando vsu venit,
Hypogæa illis sunt, que alijs cœcæcula. *Bello*, nimirum æstante,
& hoste menia tormentis concutiente, in subterraneis illis sedi-
bus, dum extra telorum omnem sunt iactum, cum omni re sua in-
columes, facilius ferunt, tolerantq. obſidionem. *Hanc* gentem
antiquitate, fortitudine, & virtute vel vnus conuoluit *Comicus*
ille *Atrebas*, summopere ab ipso *Cæsare* commendatus. *In* instan-
ti tempore, heic præter ceteros, clarit, *Christophorus Astonuilla-*
nis, in *Consilium* *Regis* priuati adicitus, vir spectatus & doctus,
ac deinde *Nicolaus Bornius*, Antistes designatus *Attrebatum*, cum
rara doctrina, insignis orator, nō inueniuntur poetæ, & luculentus
historiographus. *Supremis* heic fecit provincie fenatus, vnde
recte *Machliniam* prouocare fas est, reo atq. causa eadenti.
Vrbs se satis frequentata est *Attrebatum*, quorū alij mercatores,
alij opifices. *Horum* sunt multa collegia, quorum maxima pars,
lanarū studet. *Hinc* leuidentē, & textile *Atrebas* nulla non in par-
te. *Europæ*, & cognitum, & acquiritum. *Hoc* iam inde ab ipso *Cæ-*
sare caput numeroſe gentis, vt diximus, fuit. *Adhæc* *Carolo Caluo*
Imperatore, ac rege *Franciæ*, & multa post etate vniuersæ impe-
rabat *Flandriæ*. *Verum* postquam *Attrebatum*, singularis instituti-
onis est constitutus, & à *Flandriaco* se iunctus, huius tantum populi
metropolis, multus tamen nitens clientellis, est facta, qua cõditio-
ne etiamnum cernitur. *Hæc* ex *Guiccardini* descriptione,
39. **AVGVSTA** *Vindelicorum*, in *Vindelicia*, aut *Rhetia*, ve-
tustissimum *Romanæ* imperij municipium, vulgo *Angspurg*. *Præ-*
mum, nullius famæ aut nobilitatis vicus, ad *Lechi* flumen fuisse

perhibetur. *De* primis autem huius vrbs initijs, atque progressu,
hæc *Argentinenſium* chronica, perhibent. *Augustæ* originem ali-
qui quam vetustissimam ostendere cupientes, Gentem *Suenorū*
à *Iaphet* descendente, eam primò inhabitasse prouinciam, scri-
bunt, ibique eam condidisse, vbi abundantia aquarum, salubria
aër, & alia commoditates facile haberi possent. *Venientes* enim
Sueui ad *Rhetia*, locum aptum considerantes, & ad tuendum, na-
tura, munitione, ob concursum duorum rapidissimorum fluiorū,
Vinde, & *Lici*, hanc vrbe primò adificauerunt, eamque *Vinde-*
licam, à *Vindo* & *Lico*, appellabant. *Ea* enim regio, postea ad *Al-*
pes, *Vindelicia* appellabatur, vniuersaque montana, pars in orien-
tem & *Austrum* vergens, à *Rhetis* *Vindelicijsq.* tenetur, vt *Strabo*
scribit. *Eam* autem, more vetusto, vallo ac fossa, cinxerit *Amazo-*
nes, postquam *Europam* inuaserunt, *Sueuos* sub *Marsipia*, infæ-
tis armis, & securibus præuictis, ex hac vrbe cedere, vsq. ad *Alpes*
coegerūt, & desolatam reliquerunt. *Cum* hæc ante cladem *Troicæ*
peracta sint, hanc ciuitatem, ante *Troiam* fuisse, existimant. *Et*
temporibus exitus filiorum *Israël* de *Egypto*, ante *Romam* quin-
gentos & quinquaginta annos, cõditam, asserunt. *Quam* quidam,
à *Troianis*, ortam dicūt. *Eligentes* autem sibi deam *Ziziam*, quam
Cerere fuisse opinantur, à qua hæc vrbs *Zizaria* dicta, cuius tem-
plum vsque ad tempora *Romanorum* inuoluntate permansit.
Iam vetustate collapsam, nomen collis seruauit, qui ab incolis,
Eisenberg, hodie vocatur. *Per* *Vindelicos* inde ac *Rhetos*, florē-
tissima cum muris ac propugnaculis facta. *A* *Romanis* plurima
bella perpeſſa est, cum libertatem semper optaret, se à *Romanis*
Vindelici alienantur. *Ideo* *Diuus Octavianus Augustus*, *Tirum*
Ennium prætorum, cum legione *Marcia*, ac alijs ducibus, in eos
misit, in qua *Anar*, *Bogudis* Regis filius, adoleſcens, in armis apud
Græco *Latinos* peritus, & *Vatro*, tribunus militum, cluserunt.
Hi ciuitatem in sine æstatis, multitudine *Romanorum* obſeſſam,
varijs affecerunt incommodis. *In* ea oppugnatione, *Anar*, *Græcus*,
occidit, *Et* in vico, *Cricchisueron*, vbi sepultus fuit, eiuscõmo-
di *Epigramma*, reperitur.

Hic nomen terris, Bogudis dat regia proles,

Græcus Anar, pecudis, de Suenis, more, litatus.

Perijt & prætor cum legione *Marcia*, vt pauci superessent in ea
clade, qui rem gestam recitarent. *Locoq.* *caedis* nomen dedit per-
dita legia, in media nunc ciuitate, *Perleich*, dicta. *Ideo*que heic
legitur.

Indicat hic collis, Romanam nomine cladem

Atarcia, quo legio tota simul perijt.

Vatro, quem verrem nominant, ante transmissum, in paludibus
se occultans, lacu, *Vernense*, nomen dedit. *Is* postea *consul* *Cici-*
liæ, insolentiter obiit. *Et* vt *Suetonius* refert, quod *Octavianus Au-*
gustus, omnes graues ignominias, cladesque duas omnino, nec
alibi, quam in *Germaniana* accepit, *Lolianam*, atque *Varrianam*,
Varriani penè exitiabilem tribus legionibus, cum duce legatūq.,
& auxilijs communibus, exitis. *Deinde* *Augustus* per *Tiberium*
Neronem (cum *Druſius* frater eius *Rhenales* regiones aggressus
est) post *Varrianam* cladem, effluuio *crienno*, *Vindelicos* deuicit,
atq. vrbes eorum innumeras reddidit, & vt verba *Strabonis* li-
bro 4. asserunt. *Tribus* *Romanorum* millibus, *Cæsar* *Augustus*
missis, vrbe *Augustam* habitandam tradidit, quo in loco, *Vatro*
castra iam habuerat. *Claudius* *Druſus* tamen eam postea instau-
rauit muris ac turribus ampliat. *Cumq.* auspicijs *Augusti* victa,
& aucta erat, in honorem *Augusti* *Octauiani*, *Augustam* appella-
uere. *De* his bellis *Horatius* in odis mentionem facit. *Videte* *Reſſi*
bella sub *alpijs*, *Druſum* gerentem, *Vindelici* *Quibus* mos, vnde
ductus perenne tempus *Amazana* securi dextras obarmer. &c.
Cum autem *Sueui*, qui potentis & hominum frequentis, reliquos
antecellunt, hanc vrbe pertatissimè elegerunt: *Deinde* in *Ro-*
mano imperio stabili ac fidelis permansit, magnum incrementū
habuit, ac multa præter vetustatis monumenta in ea relicta sunt.
Anno autem salutis quarto & quinquagesimo, supra nongente-
simam & vltra, *Vngari* *Germaniam* & *Sueuiam* vastantes, *Augustæ*
obſiderunt: varijsq. cladibus *Noricis*, *Rhetos*, ac *Sueuos* afflixerunt.
Otto primus imperator, aduersus eos pluribus diebus decer-
tauit, eosq. tandem, ad internecionem, prope *Augustam*, deleuit.
Tres quoq. in eo prelio eorum regulos captos, à militibus suis ad
eum perductos, cum ob clementiam feruare conarentur, *Sueui*
(eo nolente) suspensio, necarunt. *Cecidit* in eo bello *Diopol-*
us comes, frater *Sæcti* *Vdalrici*, & *Reginoldus*, filius fororis sue.
Deinde *diuus* *Vdalricus* *Episcopus*, vrbe in illudiorē fecit, & *Eccle-*
siam *Sæctæ* *Aſtræ* instaurauit, que olim ab *Artilla*, & nunc ab *Hu-*
nis lesionem sensit. *Ex* ecclesiam sancti *Ioannis*, & sancti *Stepha-*
ni construxit. *Ornatuq.* hæc imperialis ciuitas publica & pri-
uatis edificijs pulcherrimis, & præsertim *Basilica* episcopali am-
pla, beate *Mariæ* *virginis* dicata.

37. **AZAMVRVM**, *Africæ* oppidum, expugnatum est à
Christianis Anno salutis, *M. D. XIII*. *Quo* tempore venerat huc
oppido in auxilium *Princeps* quidam, qui vt sue salutis consulere,
se ex alia vrbe parte fuisse demisit. *Mox* variè hæc, atq. illuc disper-
si sūt incolæ: hic nudis pedibus, ille equo fugit. *Nec* potuisses, scio,
à *lachry*.

INDEX.

à la chrymis continere, si feminas, si senes atq; pueros, capillis pacis, nudisq; pedibus fugere vidisset. At, priusquam Christiani cum Iudaeis aliquod sint praelium auspicati, qui relictis erant à fuga ciuicibus, eo pacto sunt in gratiam recepti, vt Lusitanus, nullis iniuriis, pontifq; yndiq; parentibus, illarum rerum potiretur, quæ ciuitatis erant: proinde nulla præterea inferretur ciuib; iniuria. Hunc in modum ceperunt Lusitani eam incolere regionem. Iudæi verò, partim Sale, partim Fessq; adierunt regnum. Nec puto aliam ob causam id illis à Deo opt. Max. fuisse illatū, quam propter horrendum illud Sodomitarum crimen, cui ciuium pars maxima tam fuit addita, vt inuenim vix non corruptum, à se dimitterent.

B.

31. BARCINO, omnium vrbium citerioris Hispaniæ, florentissima, pulcherrimaq; , quam Lucius Marinus Syculus, lib. XIII. de Arragoniæ regibus, mirifice commendat. De hac ciuitate etiam comitibus, & eorum origine, alio loco scribit. Anno salutaris M. D. XXXVII, in hac vrbe, locietati Iesu, Collegium, à pijs quibusdā, auitæ religioni deditis viris, inchoatum est, qui pietate & zelo christiano, R. D. Patrii Araoz, qui aliquando ea in vrbe commoratus est, motū, amplissimas, in eiusdē collegij fundationem, clemosinas, contulerunt.

32. BASILIAM ciuitatem amplam, clarissimamq; in loco regio extritam, temporibus Imperatorum Gratiani & Valentiani, qui simul imperio præfuerunt, Anno scilicet Christi, CCC. LXXXII in rerum naturā fuisse, conuincit Ammianus Marcellinus, tricesimo historiarum libro. Meminit autem Gratianum confrosisse foralium quoddam contra Germanos, non procul à Basilea, (sic vocat Basileam) quod incolæ, Robur vocant. Itaque ante Gratiani tempora Basileam existisse, apparet. Ita enim Felix Malléolus in viridario imperatorum, & Regum Romanorū scribit. Tempore Arnolfi Imperatoris, irruentes Vngari magna vi in Germaniam, destruxerunt Basileam, quæ tum Augustā magna vocabatur. Sed Henricus Rex, pater Ottonis primi, rursum eam vrbe exciuit, transfuditque in eum locum, quem hodie Basilea occupat. Fundauit quoque ibi Ecclesiam Episcopalem, & alias Ecclesias, magnificèq; dotauit. Hæc ille. De nomine huius vrbis quidam sed tamen sine probatione scribunt, ipsam à basilisco deducunt. Fuerunt alij, qui, priusquam omnes Ammiani Marcellini libri, qui extant, euulgarentur, Basileam sic dictam putabant, à passagio & tractu, qui in eo fuit loco, antequam ciuitas extrueretur, vt scilicet inde rectius Passel, quam Basel, primum fuerit vocata. At Ammianus irritā hanc coniecturā reddidit, qui ciuitatem illam præca voce Basylai quasi Regnopolim, seu regiam vocat. Allatur Rheno, qui eam penè mediam diuidit, nisi, quod ponte vitur. Habet vrbs ipsa commoditatem magnā à Rheno, quia ad eam plures sunt nauigationes, magnisq; porticellis rioncribus. Agrum habet amplissimum, extra & intra montana, qui frumenti & vini ferax est. Passa autem est ducentos annos, multos & graues terremotus, sed rursus est inlaurata, & nobis ferè tenet. Poribus bonarum artium Gymnasio ornata, à Pio, eius nominis Pontifice secundo, inlaurato. Ceterum, situs ciuitatis Basileensis, omnibus modis commodior est, quam situs Angulæ Rauracæ, quod in libero terre spacio, & planicie condita sit, vbi aer est saluberrimus, solum terre fecundum, (saturigines multorum fontiu, concurfus multorum annuum, præfertim Rheni, Birsæ, VViesæ, Byrsæ ex lure Monte, per multas conualles, Basileam vsque deuoluitur, plurima secum deferens ligna, & lignorum raras. VViesæ verò fluuius, ab opposita parte, à Nigra sylua segregatur, adferunturq; per eum plurimæ trabes, ædificijs aptæ, ac deinde in minori Basilea multis inferuit officinis. Nam ferratur eius beneficium, molis versarij, arbores in affera, commolitur sumetium, acuantur fabrilis instrumenta, ducuntur in bractæas ferreæ massæ, multosque alij conducit vsibus, præter id, quod habet nobiles piscis, præfertim trutas. Et quamquam minor sit opposito fluuio Byrsæ, est tamen eo piscosior, plurimisque officinis inferuit, etiam illi Byrsæ non modica quoque exhibet ministeria molitoribus, & papyri confectoribus, qui aliquot insignes habent officinas iuxta hunc fluuium, aut porius iuxta riuulum ab eo segregatum, & ad mœnia vsque maioris Basileæ factu alueo, deducunt.

1. BETHLEEM, Lusitanis vicus, situ tam opportuno excelens, vt quasi vallum ac propugnaculum sit Olistipontium portus, à potentissimo inuicillimoq; Emanuele, Lusitanorum Rege (de cuius virtutibus, rebusq; magnificè gestis, Hieronymus Olorius, Algarbiorum Episcopus, duodecim libros, eruditè confectur.) per Augustino sano, D. Virgini dicato, magna celebritate illustratus, qui & locum illum Bethleem appellari voluit, nomine ab ea ciuitate sumpto, in qua Christus, ad humani generis salutem, natus est. Aciuitatem homines singulari religione, qui se D. Hieronymi institutum sequi proferebantur, quos in illius templi celsitudine, poneret, qui sacra conficerent, & nomen diuinum religione placarent & omnes nauas atque vectores, qui ex varijs partibus eo conuenerent solent, sanctis disciplinis erudirent. Eum verò locum, sepulture sibi delegit. Arcem deinde in rupe, quam

marini fluitus circumfluunt, non longè à templo, occafum solis versus, inlinitit munissimam, quæ prohiberet portus Olistipontis aditu naues omnes, quæ non se pacificas esse, signo nauis vitato, significarent.

21. BREMA, amplissima VVestphaliæ vrbs, episcopatu insignis, multo tempore cum vicina ciuitate Hamburgensi de primatu contendit. Habet sub se Episcopatus Lubecensem, olim Aldeburgensem, Suerinensem in Mesfelburga, Lebusinensem, Schlesuicensem, Racemburgensem, Hamburgensem, vbi olim Archiepiscopus fuit omnium Aquilonarium prouinciarum. Brema scilicet gloriam suam ducunt, Danorum gentem, à se, ad Christum esse conuersam.

21. BRVVERSARIA, Zelandiæ haud ignobile oppidum, eamque huius prouinciæ insulam, quæ à præterlabente Scaldæ, Schaldia cognominatur, sibi occupat.

16. BRVGAE, Flandrorum oppidum ad Oceanum in aestu marino situm, amplitudine spaciolum, ædificiorum magnificentia tam priuatum, quam publicè platearumq; nitore, ac latitudine, spectabile, ciuicorum & monachorum collegijs, frequens, maculate ciuium & splendore, cultuq; venerandorum, populi gratia elegantiaq; , & hospitalitate nobile, doctis viris in genioq; , & omnis generis artificibus excellens, supra quam dici potest. Pletrique Loauio Grudios, quorum Cæsar meminit, affricerunt Sed Doc. Becanus, lib. 1. Atuaricorum, Grudios Brugenses fuisse, confirmat, in quorum oppido hætenus est domus Grathusa nominata, id est, Domus Grutiæ, à quo nobilis quædam Flaudrix progenies, & nomen, & Gentilitatis originem accepit. Cum autem Gruiten, sive Ruiten, canales, seu fossas ad ciuium commo-ditates deductas, Belgij significet, constare hinc potest, plurimos olim canalibus, ad diuersos vsus, hoc oppidum nobile fuisse. Atq; hinc ciues Grutios, sive per mediam litteram, Grudios, cepisse nominari. Eadem enim ratione post Brugij, sive Brugenses sunt nominati, propterea, quod pontibus, quos Bruggen, nos trates dicit, pluribus abundaret. Vbi enim plurimè est canaliū, ad naualem vecturam, illic ad pedes tre & equales iter, quam plurimum opus est pontibus, ita, vt Brugij, cum Gradijs, optime quadrent. Olla Ludouicia Viuis, in hac vrbe, terræ commissā iacent, qui quidem vir, quam bene de re litteraria meritis suis, cum doctissima ipsius, vatorum argumentorum, scripta, tum vel sola illa commentaria, quib; it. & XX. D. Augustini, de ciuitate Dei libros, illustrauit, nō obscure demonstrant. Hoc anno M. D. LXXVIII, amplissimū, in hac vrbe, Collegium, societati Iesu, ab Episcopo eiusdem loci secundo, erigitur, cuius prima fundamētum, summus & philosophus, atq; Theologus, R. D. Franciscus Colterus, Machinantis, iam hoc tempore ponit.

14. BRVXELLAE, Regia in Brabitiæ sedes, incredibili scædæ, situsque amenitate, cæteris Brabanticæ ciuitates, superat, lymphidissimis abundat fontibus, quorum septem hic publicè inueniuntur. (priuati alioqui in ædibus & ciuium hortis, complures habentur) totidem portus, totidemque deductentes in forum plateæ. In quo & septem sunt ex ordine domus amplissimæ, pari, elegantissimè struata, confpicuæ, quæ à Senatu, honestis ciuib; priuatis in vsum clocantur. Sunt etiam hic septem parrochiales Ecclesiæ, septem denique in hac vrbe obstrictæ inueniuntur, quæ mulierū parturientium curam, suscipiunt. Quæ quidem, cum eius aris, ad modum habeantur peritæ, & Senatus iuramento sint obligatæ, tam tenuioris, quam splendidioris fortunæ matronis, ex Magistratus edicto, vsui, & auxilio esse coguntur.

21. BRVNSVICVM, Vrbs Imperialis Superioris Saxonie cæstrum, à plerisque statuitur. Hinc duces Brunsvicenses, tota Germania nobilissimi, nominantur, Generosa Orthosum soboles, Onacra, fluuio irrigua, cepta est primū ædificari à filijs Ludolphi Brunsvicentium Ducis, deinde verò, à Brunone nomen obtinuit, vt Brunsvicum, nominaretur.

41. BVDA, Hungarici regni caput, in Pilsiensis Comitatu, in quo vinum nascitur sulphureum, ebrietatem verans. Suntque ibi aquæ sulphureæ calidissimæ, quibus lanij ventur ad deportandos porcos. Ranæ multæ in balneis. olim Sicambria dicta, à Sicambrorum Legionē, id est, prima auxiliatrice, quæ ibi locata fuerat. Hanc cum Arthila fratri Buda; mandasset inlaurandam, & de suo nomine vocandam, in contrā, proprium imposuit nomen, vnde iratus Arthila, germanum suum, regnique cõsortem, proprijs manibus nefariè interemit, ac in Danubium præcipitari iussit. Et huic vrbi nomen Arthilæ imposuit. Alemanni, qui eius iugum ferrebant, Ethelburg, vocauerunt. Alij Offen, à fornicibus calcis, quorum olim complures ibi inueniebantur, Alij in veturum nisi suat. Sunt etiam, qui Buda nomē, à Budinis populo, quorum Hesodotus meminit, descendere existimant. Eius vrbs, ea est conditio, vt nec quicquam munitionis, nec ceteræ amenitatis, in tota ferè Hungaria, inueniri possit.

9. BRVDEGALA, nobilis ac illustis Gallie ciuitas, optimo iure, caput est totius Aquitanie, non propter antiquitatem sanctū, sed etiam propter insignem eius magnificentiam. De cuius origine referunt, quondam, Gallia nimis populi multitudine abundante.

INDEX.

Uantre, Bellouesum, & Sigouesum, Biturigi principes, ut patriam...

6. BVRGOS, Antiquissima Gallie Prouincia in Hispania...

11. BVS CVM DVCS, firmum Brabantie oppidum, in do literario...

54. CANONOR, Vrbis Indis maxima, & praeclarissima, cuius incolae...

54. CALECHVT, in India celeberrimi nominis emporium, in quo opulentissimi...

estibus maris interrumpantur, ut nonnunquam semel huius ferre...

55. CAYRVS, quondam Babylon, Aegypti maxima ciuitas ad Nilum...

55. CASALE, elegans Lusitaniae oppidum, maris vicinitate, clarum.

56. CASSVLA, Ptolemæo Stereontrium, vrbis Haflæe, vbi Landgrauis...

INDEX.

sum herbis, & opere topiatio, more Italico, apprime ornatum.
33. CEFALA, Africæ non admodum lata insula, cuius incolæ, ex annuo dactylorum proventus, viciitant, vilesq; inhabitant casus, ex palmis compositas, quod ligni genus, cum vibrotium magis, quam solidum sit, minus ædificiis conuenit.
38. COLONIA AGRIPPINA, Suetonio, in Otrone, Agrippina dicitur, ab Agrippa, genero Octauiani, vnde Agrippæ meminit Strabo lib. 4. Et ad vltiorem ripam prius confedisse, hos ab Agrippa reductos scribit, vt manifestè in Cæsare videtur, Sicardus vero, Cremonensis, ab Agrippina Claudij vxore, hanc urbem dictam cœlstat, Marrianus illam primo ab Agrippa ædificaram asserit, & tempore Iulij Cæsaris Marchionatum Cleuentem sortitos fuisse Agrippinenses, quos Ptolemæus lib. 2. ca. 7. tabula 3. Agrippinenses appellat. Coniunct hanc ciuitatem Agrippinæ nomen assumpsisse Peutinger auctoritate Cornelij lib. 2. hist. Ab Agrippa Claudij vxore. Plinius lib. 4. cap. 17. Agrippinam Coloniam hanc facit, similiter Rhegino. Ammianus Marcellinus lib. 35. hanc in secunda Germania, amplius nominis urbem esse putat. Sextus quoque Aurelius, Agrippinam esse asserit nobis Gallie urbem. Strabo lib. 4. hos Vibros, & Vibios dixit. Vibios Cornelius, Peutinger, Cæsar, & Ptolemæus: Plinius verò lib. 4. nat. hist. illos Incubos vocat. Hermolaus Barbarus ad hodiernum diem, ait, vicum ibi Vibium dictum, à quo forsitan dicti sunt Vibij, videri Dicitur Colonia ex sententia Sicardi Cremonensis à quodam Troiano colono. Alij Coloniam Romanorum dixerunt, vt Peutinger & Chronica Argentinensia tradunt, ab Hilderico Rege, qui huc Romanos deduxerat, vt & Otto scribit lib. 4. cap. 32. Hi Rhenum ingressi, vt eos arcerent, non vt custodirent. Est autem ad ripam Rheni sira vrbis illa lunæ similis imperfectæ. Otto lib. 7. Chronico. cap. 12. Coloniam magnitudine, ædificijs, omnibus Gallie & Germanie ciuitatibus, prætulit, ex quo Treueris defecit. Cæsar. lib. 4. florentem & amplam ciuitatem testatur, & caput Germanorum. Paulus Patauius L. vi. ff. de cen. Agrippinensia in Germania inferiori, iuris Italici esse scribit. Pomponius Germanie inferioris Metropolitim eam nominat. Auctor est Sextus Aurelius Victor, Traianum, imperium apud Agrippinam, nobilem Gallie Coloniam, suscepisse. Franciscus Petrarca Florentinus. Agrippina, inquit, situ & flumine clara, mirum verò quanta populo ciuitatis, quæ vrbis species, quæ virorum grauitas, quæ mundities matronarum. Peruetustum Genus Colonie ritum esse vulgo persuasum præferunt femineo: Porro insignis spectaculum in vigilia Ioannis Baptiste, Petrarca he vidisse scribit. Cum sol ad occidentem vergit, omnis ripa præclaro & ingenti mulierum agmine regitur, & incredibilis sine offensione concursus erar, vicissimque alacres, pars herbis odoriferis intinctis reductaque post cubitum manibus, candidas in gurgite manus, & brachia lauant, & tradunt omnem totius anni calamitatem imminuentem, fluuiali illius diei ablatione, purgari, & deinceps letiora succedere. Itaque lustrationem esse annuam, inextinguibile semper studio cultum colendumque. ô nimium felices Rheni Accolæ, quorum ille miseris purgat Germanie superioris, Nec Histler, nec Albia Italicorum, nec Padus vnquæ valuit purgare, nec Tyberis, nigiora sunt hæc flumina. Hæc ille, Vrbis Colonienfis, scribit Franciscus Irenicus, nomen Beate sibi acciuit, quia reliquijs nulla profecto sanctior ciuitas est, hic enim Sanctus Gereon sub Maximiano, & Diocletiano martyr euadens, coruscit, hic Diua Vrula, cum virginibus pro Christi fide occisa, quiescit, Huc & tria Magorum corpora translata sunt. Huius vrbis etiam Antoninus Pius meminit, Et Vlpi. ff. de censibus lib. vltimo, Vbi & Glossa, Volateranus, & multi Panegyricorum, Hæc ille. Mantuanus etiam florentissimæ Colonie laudes litterarum monumentis commisit. Quæmadmodum & ex recentioribus Hermannus Buschius Flora sua, docto & eleganti carmine, eandem descripsit, Præstitit hoc idem simili dicendi genere, Rhodolphus Langius: Ioannes Marmellius Ruremundanus, Antonius Liberius: Et Petrus Rauennas, iuris quondam, in vniuersitate Colonienfi, Professor. Soluta verò oratione clarissima passim extant grauissimorum virorum, huius vrbis encomia. AEnex Syluij: Antonij Robergij in Chronicis Norimbergensibus: Erasmi Roterodami: Hadriani Barlandi. Guilhelmi Insulani: Francisci Irenici: D. Iacobi Middendorppij, S. Theologie & iuris l. doctissimi, qui hanc urbem, ipsamque vniuersitatem, in libris suis de Academijs totius vniuersi, omnium accuratissime descripsit. Anno post CH. N. M. D. L. V. in florentissima hac Colonienfi vrbe, Societati Iesu, nouum, trium coronarum collegiū, ab Amplissimo Senatu concessam est, primo eius institutum, in hanc urbem introductore, Pate Leonardo Rhetor, Louaniensi, primoq; Gymnasij Regente. R. D. Ioanne Rhetor, patris Agrippinensi, Theologo, omnis humanitatis, pietatis, & mansuetudinis vitore, ornatissimo, cuius quidem præstantissimi Viri, miseranda cædes, quæ à multis, tam integre quam adulescentie religionis hominibus, non vno modo narratur, placuit verissimam, eius rei hist. floriam, hæc paucis subiungere.
Accidit Colonia hoc anno 1574. 26. Octobris, tristis, & acerbus casus, eade trium sacerdotum, ex Societate Iesu, quorum

duo, non solum in illa ciuitate, sed & per Germaniam, atq; adeo per ceteras Europæ gentes, præsertim inter Societatis homines, celebres habebatur. Primus enim, Leonardus Kessell, Louaniensis, in Urbem Coloniensem, Societatem, non solum inuexit, sed & inter multa aduersa sine vlla dotatione, diuino potius, quam humano cõsilio, in summa paupertate administravit, & sustentavit. Quanto autem cum fructu spiritali, vt nihil dicatur priuatum de singulorum profectu, qui sub eius magisterio didicerit, declinare à malo, & facere bonum, nihil etiam de studijs litterarum, quæ in antiquissima, & celeberrima Colonienfi Academia, hac occasione, excitata, resoruerit. Vel ex eo perspicue intelligere licet, quod pleriq; per Germaniam, Poloniam, nonnulla etiam in Galliam Societatis collegia, de Colonienfi potissimum seminario, aut nata sint, aut amplificata. Secularis, Ioannes Rhetus, Doctor Theologus, ex clarissima, & consulari familia, Colonie ortus, tum in patria, tum apud externos principes, de pietatis, & litterarum studijs, deque Catholica religione, egressè meritis, vbiq; se, & semper fortissimè, aduersariis conatibus obsecit, eorumq; occultis, & perniciosissimis consilijs inuestigauit, præfecit, & vt dissiparentur, perfecit, multiq; annis distentissimis concionibus, & prudentissimis consilijs, populum Coloniensem iustitiam, fuscit, Nicolaus Faber, Lodiensis natione, Ministri & procuratoris munere, diu cum diligentia & industria laude, fundus, pcutilem Collegio, & conuictorum familie, quæ sub optima & sanctissima disciplina, in litteris, & pietate informatur, operam nauauit. Hi tres breuissimè temporis spatio, ac veluti momento, indigna morte quam longinquæ peregrinationibus, pro Christi gloria, fuscipit, sepe effugerunt, domesticis fatis, securitate precepti. Nam quidam Gerardus Pechius Kempenfis, quod oppidum est Diocesis Colonienfis, ante annos plus minus 14. ad probationem Societatis Iesu admittus, vbi cum in studijs Rhetoricæ, Philosophiæ, Theologiæ, neq; modo latine lingue, sed & Græcæ & Hebraicæ enitisset, tandem, ante quatuor annos, occulto, & iusto De iudicio, in mentis errorem lapsus, cumq; hominis phrenæsia, & illi, & alijs periculosa, iudicaretur, consilio Consulit & Medici, in domesticam custodiam ei inclausit. Sed infans, quò magis coerceretur, eò magis cepit exagitari, vt laceratione vestium, diurnis nocturnisq; clamoribus, non modo Collegium, sed & viciniam perturbaret. Quomobrem, cum per interualla se furor remitteret, & ea interdum diceret, ac faceret, quæ disciplinam viderentur nonnullam admittere, maxime, quod esse animaduertent, virgarum comminatione, posse eum commoueri, & ad officium, aliquo modo cogi, laxata est custodia, & paulatim eò est adductus, vt resectorij cura suscepta, etiam ad mensam legeret, & non nihil operis aliquando faceret. Atq; hoc modo, sine cuiusquam iniuria, ac sine omni maleficio, ad triennium, inter fratres liberissime versatus, ad arcularios, qui tum forit in eo hypocausto, in quo ipse ante quadriennium inclusus fuerat, ad hiberna studia, & ad resectorij vsum accommodandus, occupati erant, die supra memorato, nempe 26. Octobris, circa horam 4. pomeridianam, accessit, & ab ijs, propter rugas, & ineptias, vt solet, repositus, molestè id tulit, præsertim, cum alter arculariorum, se ad Ministrum Collegij eum delaturum, minaretur: Ministrum enim, & omnes superiores, ob id videbatur odisse, quòd ijs obtinere congerer, & cum se Summi pontificem & Imperatorem esse persuasum haberet, præter se, superiorem neminem agnosci volebat. Itaq; commotus, propter hanc comminationem, & Ministrum factam mentionem, adeo, vt responderet arculario, si ita loqui pergeret, breui futurus, vt humi iaceret (ijs enim verbis, Germanicè vix fertur.) atq; ita Reuerendæ memoriæ, D. Leonardus, cum D. Ioanne Rhetor, Gymnasij Regente, in horro proximo inambulans, & literas legens, accessit, eiq; minas arcularij renuntiatis, & responsum, non quæle volebat, referens, solet enim precipere, vt Ministro se præbere obedientem: sive, vt ipse, magistratus interroganti, postea respondit, quod eo die, quæ feriatum esset à studijs, non fuisset cum magistris, & discipulis extra Collegium egressus, quod tamen à toto quadriennio non fecerat: sive deniq;, nam cerò constare non potest, quod videret laborari in eo hypocausto, in quo se ante annos 4. circa illud tempus, inclusum esse, meminerat, & paulo antè, apud arcularios narrauerat. Sed quicquid fuerit, vel ab eò dictum, vel à D. Leonardo responsum, illud satis constat, ecasturum cultum, ex ijs, quorum vix fuerat, in resectorio, in latius sinistrisq; sub coelis, circa cor, ab eò adactum, tanta vi, vt intestina paulò post sequerentur, & tam occulto vulnere, vt cum vulneratum, nemo ante animaduerteret, quàm ille paululum progressus, defunctus, in manibus litteris, in terram conuerteret. Interea forit, in trerueniens Minister, hominem furiosum in se conuertit, & dum claudibus, se paulisper defendit, crebris ictibus, cultro in coelis, circa cor fracto, deinde fronte cruentata, paulò post concidit etiam ipse. Tertius Doctor Rhetus, cum eodem ferè loco à dhuc esset, in quo cum P. Leonardo legeret litteras, & cerperet Ministrum sanguinolentum, accidit ad hominem insanum, blandè illum, vt sapè consueuerat, cohibiturus. In quo officio ipse quoque vulnus simile accepit in pedus, letale: Et tamen, dum conuersus, videret

chanill.

INDEX.

charissimum suum, P. Leonardum concidisse, ad illum festinans, in quo conatu animi & corporis viribus deficiente, & paulo post ex aëro recreatus, in propinquum hypocaustum deferretur, ibique confessionis, quam propter quotidianam salutem, libique dispensationem, non multo ante fecerat, desiderium testatus, ante quæ ea fieri, & chirurgus accessit, inter prius suas, fratrumq; voces & manus, spiritum ad Deum, cum reliquis patribus festinantem reddidit, caducamq; & momentaneam hanc vitam, cum immortalis commutavit: Hic exiit fuit optimi & sanctissimi viri, Patris Leonardi, vite corporalis, ab eo, quem ipse in Societatem, ad vitam spiritualem receperat: talis finis reliquorum partium, inter quorum vulnera, vix tantu temporis intercessit, quo p̄salmus, Miserere, pronuntiatu possit. Aderat furtè eo tempore medicus, Ecthus junior, fratri cuidam hydroptico, qui dum suavitatem hanc tragediam, per fenestram aspiciet, ne homo effrenatus passim discurrens, plures sterneret, nam quemcumq; videret, aut fortè obvium haberet, eum, non nisi, an ab aduersariis partibus stare vellet, interrogavit, fratres Laicos, (alij enim in suo quisque officio aberant) quoscunque potest hortatur, vt simul accurrant, & hominem furientem, quacunque ratione possint, vinculis iniectis compellant. Inter eos Dominicus Leodiensis coquus, à tergo illi adortus, tam graue vulnus, sub sinistro brachio accepit, vt post 10 dies, precipui ciuitatis chirurgi vocati, certam vix spem, promittere non auderent. Nam is, cuius ad id temporis opera fuerat visus, cum sibi non confideret, ceteros cupiebat quod; in consiliu adhiberi. Miserandus sane, & inauditus Colonie casus; tam præstantia Ecclesie lumina, summosq; viros, vna hora, sancta vnius manu, extrinxi. Qui quidem viri, infinitis laudum elogijs, & sempiterna memoria digni, tanto bonoru omnium mgrore ac luctu, Reipub. Colonienfi sunt erepti, vt non exillimem mortuos alios, qui tantum pietatis virtutumq; suarum memoriam, apud catholicam plebem, reliquerunt. Nam dum ipso Apollolorum Simonis, & Iudæ die, solemnè pompa, vniuersitate, clero, & Reipublice processibus, cum incredibili frequentia populi in funera proceduntibus, terre mandarentur, videre erat alios multis lacrymis, suspirijs, atq; gemitibus suum declarare dolorem, Alios, præ impotentem mgrore, animè deliquium perpeti, Alios, vularu, ac lamentabiles edere voces, quibus innoctentium necem desebant. Ego, non modo præceptorum meorum lamentabilem casum deseto, sed et alios, acerbissimo luctu, nihil huic malo mederi, & parum proficere, doleo.

36. **CONFLENTIA**, oppidum elegans, inter Moguntiam & Coloniam, Episcopo Treuerensi pare, à Moselle & Rheno confusa sic dictum existimant. Meministis eius loci, Antonius Pius, in Itinerario.

37. **CONSTANTINOPOLIS**, Metropolitica Thracie vrbs, Byzantium, & Argos, prius appellata, à Lacedæmonijs, dice Paulaniana, condita perhibetur, Constantinum, verò Imperatorem, cognomine Magnam, cum transfisset Imperij sedem ex vrbe Roma in orientem transferre, quò facilius Partiorum excursions competeret, tradunt Ecclesiastici scriptores, in Troiadè profectum, ibi Regie vrbs fundamenta iecisse, vbi quondam Agamemnon, ceteriq; Græcix Principes, aduersus Priamum Regem fœdere tentoria: Sed admonitum in somnis, Christo Salvatore, locum alium designante, coepum opus, cuius diu manserit vestigia, insectum reliquit, atque in Thraciam nauigantem, Byzantium peruenisse, eumque sibi locum diuinitus ostensum dixisse, mox vt bene ampliasse, noua moenia erexisse, sublimes excitasse turres, magnificentissimis tum priuatis, tum publicis operibus exornasse, tantumque illi decori adiecisse, vt altera Roma non immerito dici posset. Scriptores vetuli, qui florentem vidère, deorum potius in terris habitaculum, quam Imperatorum putauerunt. Nomè vrbi nouam Romam, Imperator indidit. Sed vicit obinatio vulgi, vt à conditore potius Constantinopolis vocaretur. Hæc Pius it. Tanta huius vrbs magnificentia est, vt non videatur opere & manu confecta, sed etiam conspirantibus clementis, nature felicitate munita. Prouidentia ergo diuina, tot futurorum hominum domicilijs consulente, longo tractu, in promontorijs qualitatem spaciosior terra, faucibus Pontici Maris opposita, sinuosis portuosis lateribus, angustior latitudine, circumfusi maris tutela vallatur. Hoc quoque spacium, quod solum apertum, cuius circulus dicitur, inquit, duplici muro acies turrium extensa, custodit. Et, vt summam præcipua Constantinopolitana vrbs ornata referam, habet ex, palatia quinque, Ecclesias quatuordecim, Domus diuinas Anapharam VI. Domus nobilissimas III. Thermas VII. Basilicas duas. Fora III. Senatus II. Horrea V. Theatra II. Lusoria, II. Portus III. Circum I. Cisternas IIII. Nymphaeas IIII. Vicos trecentos XXXIII. Domus IIII. milia trecentas octuaginta octo. Portus quinquaginta duas. Balnea priuata centum quinquaginta. Pistrina publica XX. Pistrina priuata centum XX. Gradus centum decem & septem. Macellos V. Curatores XIII. Vernaculos XIII. Collegiatos quingentos sexaginta. Vicomagistros sexaginta quinque. Columnam purpuream. Columnas intra se peruenas duas. Colossam vnam. Tetrapylum aureum vnam Augustæ.

Capitolium, Monetam. Scalas maritimas tres. Habet sane longitudo vrbs à porta aurea, vsque ad litus maris directa linea, pedu quatuordecim millia septuaginta quinque. Latitudo autem pedu sex millia, centum quinquaginta. Sed hæc tanta, tamque præstantia ac nobilis Reipub. Anno, qui ab ortu Saluatoris Christi secundus & quinquagesimus supra millenium quadringentesimum effluxit, à Mahumete, immanium filicetruumq; Turcarum Imperatore, expugnata est. Funestus is annus, fœdus, ac lugubris Christianis fuit. Perentes, verus Colonia Genuensium, qui & Galatæ nuncupantur, cognita Byzantium clade, priusquam rogarentur, Mahumeti dedicationem fecere. Mari vrbs diruti, multorum bona cõtra fœdus direpta, formidæ, puerique ludibrio habiti.

38. **CVS CO**, Amplissima Peru regni, in nouo orbe, summæ dignitatis ciuitas, incolas nobilitate conspicuos tantum habet, situ, & ædificiorum præstantia, multis Christianorum vrbus, anteferenda. In ea anno Christi M. D. LXXIII. beneficentia Philippo Hispaniarum Regis catholici. Societati Iesu Collegium erectum est, primo eius Redore inclite nobilitatis viro, R. Domino Bracamonte.

D.

37. **DIV**, Regni Cambaie, in India ad solis occasum, Insula parua, exiguo freato à continenti distincta: cuiusdem nominis oppidum continet, quod ob maximam portus bonitatem, multos vndique Mercatores ad commercia allicit. Ita, vt sit emporium valde celebre, opibusque multis opulentum. Albuquerque in ea insula arcem edificare cupiebat, Et, vt ea potestas sibi fieret, multis officijs animam Regis ad suam amicitiam pellicere cõtendebat. Veru Melichiamus, vrbs illius Præfectus, in eo verti gentis libertatem, & salutem iudicabat, & ideo impedimento fuit, ne Rex Albuquerque, arcis constructi potestatem, concederet. Hæc, & plura, Oforius libro IX. de rebus ab Emanuele Lusitanorum Rege domi militique gestis.

41. **DREPANVM**, Nobilis & fructuosa Siciliæ, elegans, & oblongum oppidum: Saturno è manibus falcem in Siciliam exdidit, fabulantur Poete, vnde huic oppido nomen euasisse existimant, quippe Græci δρεπανον falcem nominant.

28. **DRESA**, Florentissima Misnie vrbs, ad Albim flumen, Illustrissimorum Saxonie Ducum inclita sedes.

E.

1. **ECIIA**, Florentissima Hispaniæ oppidum nitidum, iuxta auriferum Darii flumen, cuius incolæ, ob incredibilem agrorum, cuiusque clementiam, ex lanæ districtione, quæssus peringentes faciunt.

29. **EGRA**, Vrbs in primo Bohemix aditu sita, à flumino Egra, cui adiacet, nomen consecuta putatur, olim Imperio Romano, hoc vero tempore, Bohemix Regno, subiecta. Tota ornatiuissima, tota pulcherrima est. Iuxta pulchris ædificijs, ciuili, vrbanosq; populo, magnificis, & eximia virtute præstantibus vrbs, illustris, Fortis verò, amoenissimis ac fecundissimis hortis & agris, variisque pomorum ac fructuum generibus, atq; piscifera flumine, iururians.

25. **ERDFVRDIA**, Amplissima Thuringiæ vrbs, eius in regionis medio posita, vbi Gera fluius, eam illabitur. Optimo gaudet agro, & Sandicis herbæ, fullonum opificio perneccellat, feracissimo. Pecorum etiam pascuis abundat. Anno sexagesimo sexto, supra millesimum, muro cincta, turribus & propugnaculis est munita. Ab Henrico III. A. multis est labefactata incommo-dis, ob importunam decimarum exactionem, à qua Erdurdia immunitis semper ac libera fuit. Itaque, exorto Saxonico bello, auxilia libertatem ferro armisque defendere, quam insolito decimarum iugo, ceruices submittere maluit, idque tanto animorum ardore, vt & virg, & fortunis Augulth, extremum immineret periculum, Plura de hac vrbe, in Chronicis Norinbergensibus.

F.

30. **FAMAUGVSTA**, Vrbs Cypri (quæ Insula Iarè Medii, terræque mari protensa, inter Siciliam, & Syriam sita est, et nunc Regni titulo, ac opibus claret) in qua duæ, vti præcipue, Nicofia nimirum, & Famaugusta, nominantur. Veruntamè co Famaugusta præcellit, quod & Regiæ potior sedes sit, & Cathedralis Ecclesie nomen, ac ius obtineat. Quo accedit, portum, id, quod caput est, ipsam effluere, à quo nobilissimum, Insule totius, emporium redidit. Porro, ita terra ac mari, natura loci, & à Venetis arte munita est, vt insulantem hostem, eumque præpotentem, sustinere, possit. Vtramque Selimus expugnauit, Venetisque eripuit, vna cum reliqua Insula, fracto, ob solam dominandi libidinem, fœdere, quod idem, mortuo Solimano patre, iuratur, solemnè more, Capta enim Nicofia Anno Christi M. D. LXX. die septimo Kalendas Sextiles, Mustapha belli Legatus, tertio decimo Kalendas Octobris, proxime sequentes, Famaugustam obsedit. Selimus interim, ac laboranti vrbi, Veneti succurrerunt, trecentarum nauium,

INDEX.

navium, partim triremium ac biremium, partim lartium ac Ce-
locium, classem, predandis Hadriatici sinus littoribus, infraxit.
Veneti, fortissimos tres viros, ei tuende preceperant. M. Antonium
Bragadinum, Aflorem Bellionum, & Ludovicum Martinengum.
Postquam igitur illi, hanc mensis vnicum, & aliquot dies defen-
dissent, tandem rerum omnium ad ducendum bellum inopia co-
acti, & spe frustra expectati auxilii penitus deieci, quarto Nonas
Sextriles subsecquentis anni, ea conditione, Masaphar Legato, hanc
dediderunt, ut vrbe sibi, ac militi, fatis & liberis, ceterisque dif-
cedere liceret, vna cum bonis & armis. Barbarus tamen, victos
concordi tres illos preces fuerant, precepit, dum claves in ipsius ca-
stra ac tentorium truncavit, nam viuum ad infamiam reservabat. Vr-
bem ingressus, vno pellem detrahi, canique hasta alligari, & mi-
litaris signi vice gestari iussit. Laurentium Tepolum, quem Alex-
andria consulem norat, furca laqueo iugulavit. Quam crudelita-
tem, & contra ita gentium violata pacis perfidiam, Deus opt.
Maximus, sexaginta quatuor post diebus, vitus est. Nam Christia-
na Pontifici, Philippi Regis, ac Venetorum foederata classis, Tur-
ciam ad Echinadas, Ithacum adgressa. Nonis Octobribus, Im-
peratore Ioanne Austrio Philippi Regis fratre, funditus vndique,
caesis omnibus Turcis, euerit, deprelit, atque profligavit, tanta
victoria, quanta mari contra Turcas quisquam consecutus dica-
tur. Exemplo quidem posteritati perpetuo, perfidiam atque ni-
miam crudelitatem, Dijs & hominibus, non solum displicere, ve-
rum etiam fuerissimum puniri.

44. FLORENTIA. nobilissima, in clytra principia Hetrur-
tiae vrbi, cuius primordium asserente Kobergio, Sillanis mili-
tibus, (quibus is ager à Silla assignatus erat) adscribitur, (negat
tamen Volateranus.) Et, quia primas hi sedes ad Arni fluenta coe-
perunt, Fluentiam primum hinc dictam, existimant. Itaque Ple-
nius populos Arno oppositos, Florentinos nuncupat. Hinc Ple-
nius colligit. Anno ante natum C. octuagesimo tertio, Florentiam
cepisse initium. Quae quidem vrbs, felicibus fundata auspicijs,
modis passim vrbes dignitate, atque praestantia excellere, mirisq;
modis imperium propagare cepit, ut Florentia nomen non im-
merito consecuta putetur. Gothorum furoribus, multis est agri-
ta incommodis, Torila siquidem immunitam ipsam, desol. utamq;
reddidit. Quam Carola, deinde Magnus restauravit, & ampli-
ore murorum ambitu ornata, immunitatibus, & priuilegijs
suis decoravit. Atque ita temporis successu, ad annum vique
salutis quartum, & vicesimum supra millesimum, opibus, ac glo-
ria, mirandum in modum est aucta. Quo item anno, Henricus
primus Imperator Ecclesiam S. Miniatis ad Florentiam, musos ad-
ficavit. Triget cetera porro Florentiae ornamenta, quae superiore
enarratione paucis debuiamus, praeratisima, etiam ardes sacra
in celebriori vrbs loco, S. Ioanne Baptistae dicata, habetur, quam
Baptistinum vulgo nuncupant. Cuius valae, ex folio are consti-
t. e. noui ac veteris instrumenti historias, mirabili opere sculptas,
continent. Florentia denique, cum, ob pulchritudinem edificio-
rum, & ob ratam incolarum vrbem, omnium Italico-
rum vrbs nuncupetur. Tum summos etiam viros tam multos
produxit, qui natale hoc solum doctrinae splendoribus illustrarunt,
ut proluxatis euitanda gratia, eos recensere non libeat. Hos ferè
omnes, quemadmodum & reliquas Florentiae laudes, Leander,
accuratissimè complexus est. & ante eum Leonardus Arctinus,
Iandinus, Nicolaus Maciauellus, qui historiam Florentinam co-
scripsit. Consecuta est Societas Iesu, amplissimum in hac vrbe col-
legium Leonore Ducis, Ferdinandi Imperatoris benignitate, An-
no ab orbe redempto, M. D. LI.

32. FRIBURGVM, oppidum apud Niciones suum in
Vehlandia, à Conrado Zeringensibus duce edificatum est. Reg-
nante siquidem Lothario, Anno Christi, M. C. XXVII. Guilhel-
mus Vehlandiae Comes, moritur, quo tempore ad Imperatore
Lothario, Vehlandia Conrado Zeringensi Principi committi-
tur. Qui cum viuere desisset, quartus eius filius Bertholdus vri-
tisque Friburgi Bragoize & Vehlandiae fundamenta posuit, An-
no post natum Christum M. C. LII. non sine priuilegiorum am-
plissimorum donatione. Quemadmodum & subsecuentes ex or-
dine Imperatores, vtrumque oppidum, non minor fauere pro-
sequi iunt, quam si Imperij membra essent. Anno deinde Do-
mini M. C. CXVIII. Bertholdo Quino Zeringensium Duce, è
vitis sublato, Friburgi Vehlandiae priuilegijs omnibus ille sit,
ad Comites Kiburgenses deuenit. Anno vero Christi M. C. C.
LX. Eberhardus comes Habiburgensium, illius vrbs habenas te-
mit. It. Anno Salutis M. C. C. LXX. Regi Rudolpho ab Habs-
burg, peringenti pecunia suam, in hanc vrbem, ius, vendidit. Hinc
Aeneas Sylvius, Friburgi nobilem Austriae domum nuncupat.
Incola tandem earum mutationum petra, non sine maxima pe-
cuniarum vi, libertatem ab Austria domo redemerunt. Itaque hoc
tempore, Helueticis iuris est. Etiammodi in Friburgeni muro epi-
taphium inuenitur.

Dum bis sexcentis ter senis iunguntur anni,

In Friburgo moritur, Bertholdus Dux Alemannus.

40. FRISINGA, ciuitas episcopalis, Bavarica, sita in collo
vbi Mosacus amnis Iaxa committitur. Illic B. Corbinianus in cel-
la habitasse, annuum memoria perhibetur, & à Gregorio crea-
tus episcopus, per Tridentinam vallem descendens, à Tassilone crea-
tus Duce susceptus, montem Frisingensem occupauit, ibique Ecclie.
siam S. Benedicti confluxit, & monasterium amenissimo loco,
vbi Ysara & Ambra, fluminibus intercluditur.

31. FRANCOFVRTVM, ad Moenum, maximum & cla-
rissimum totius Germaniae Emporium, quali Francorum fuit, id
est, vadum, & à Francorum digressione Michael Ricus, lib. 1. de
Franciae Regibus, nuncupat. Otto etiam Frisingensis Carolus
Saxones debellantem, huc Francos deduxit. tradit. Gunthero
Francofurti. Celi, libro odorum tertio Francophora. Ligurino,
Francofordia, dicitur.

Rapido quae proxima Mogi,

Clara sicut populus, frequens, virisque decorat:

Sed ruda nomen habet, Nam tenuis incola dixit:

Francofurti liceat sermone latino

Francorum dixisse vadum.

27. FRANCOFVRTVM, ad Oderam, Marchionatus
Brandeburgensis oppidum, Anno Christi C. XXXVI. initium
nomenq; à Francis perhibetur cepisse, qui eo tempore iuxta Rhe-
ni ostia sederunt. Nunc vniuersitate, & emporio celebre, varus
fortunae casus, temporum iniuria, pertulit. Nam anno post natum
C. 1344. Rodolphus Saxoniae Dux. Magdeburgensis Antistes, Ber-
naim, Dux Stettinensis: Et ab Anhalti Princeps, validis coniunctis
viribus, Ludouico, Ludouici Imperatoris filio, resisterunt. Cui,
cum patens Marchionatus Brandeburgensem, haereditario iure,
tradidisset, oppidum hoc Francofordianum graui oblatione cin-
xerunt, quorum conatus, tanto animorum ardore, incedi iuge-
runt, ut expeditione delusi, oblationem soluere coacti fuerunt.
Anno Salutis 14. XXXII. feditiosa Hussitarum factio, magna
nimitate atque constantia ciuium, à montibus Francofordianis
sphaerulis machinisq; confecta, non alibus arctur, Paulo grauiora incom-
meda, anno ab orbe redempto 1437. à Ioanne Duce ab Sagen, op-
pidum hoc sensit, qui pontem ligneum, quo vtraque Oderae ripa
coniungitur, aereus, fruesque ignorum ante ipsam ciuitatem
igni perdidit, abduci quidem fecum pecoribus, agrum vicinum va-
stauit. Quem quidem, dum manu armata ciues prosequuntur,
hostiles copias fundunt ac dissipant, Duxque ipse iustas peracti
sceleris poenas lauit.

25. FVLDA, eiusdem nominis oppidum atque cenobium,
de quo hunc in modum, Centuria prima Monasteriorum Germa-
niae, Casparus Bruchsius, scribit. Fulda, siue Fuldenis monasterium,
aut, ut in Caroli Magni diplomatis reperitur, Monasterium S.
Saluatoris, in iylua Buchonia situm, potentissima ordinis & iusti-
tuti D. Benedicti Abbatia in Buchonia Germaniae tractu, inter
Halsiam, Franciam orientalem, & Vvederouiam sito, ad eiusdem
nominis amenissimum & pisculentissimum flumen, & intra eius-
dem nominis praerlatam ciuitatem, amenissimo loco fundata, &
construata est Anno Domini 744. sumptibus Carolomanni, &
Pipini Galliae & Franciae Regum, à S. Bonifacio, siue Vnefrido
Anglo, primo Archiepiscopo Moguntino, qui ibi in praerlatam Basilica
D. Bonifacii, Anno Domini 791. condita, honorifico Mausoleo
terrae parenti reddidit, & sepultus est. Scribitur, eo ipso die, quo
S. Bonifacii à Frisjs occisi cadauer, Fuldam est allatum, omnes
Cenobij campanas, sua sponte, absque omni hominum pariter
ac iumentorum ope, agratas, amplexorem, & suauiter solito
sonum, reddidisse. Habet potentissimum hoc cenobium extra ci-
uitatis moenia, circa se quatuor alia magnifica Monasteria, in al-
tissimis montibus sita, & ab Abbatibus Fuldensibus fundata, vide-
licet D. Ioannis montem, Nouum montem, S. Petri montem, ac
Frauenburgum, quasi Dominarum, vel noitae Domine. Id est,
B. Virginis montem, & parochiale templum S. Floriani: in quo-
rum monasteriorum medio quasi, sita est, Fuldenis cum ciuitate,
rum Abbatia, aliarum omnium Germaniae Abbatiarum illustri-
sima Domus ac Regia. Eius loci Abbas, Princeps est Romani
Imperij, vna ex quatuor Imperij aut Cathedrae potius Imperialis
Abbatibus, sic dictis à Carolo quarto, quod ad Caesaris pedes in
publicis Imperij statum consentibus, sedere solent. Sed & om-
nium, non Germaniae solum, sed & Galliae Abbatum primus, &
Romanae Imperatoris Archicancellarius: sicuti Magdeburgensis
Archiepiscopus Episcoporum Germaniae primus, Moguntinus
verò Imperatoris Romanorum Archicancellarius, antiquitus de-
signatus, hac etiam num tempore haberi solet. Cubat in Fuldeni
templo honorificentissimè tumularum Romanorum Imperator
A. Conradus I. Francorum Dux, nouissimus ex nobilissimis poste-
ritate Caroli Magni, Imperatoris Ludouici tertii, ex Conrado
fratre, nepos, qui obiit Anno Domini 919. Habet hoc cenobium
praeter cetera ornamenta insignem & incomparabilem Biblio-
thecam, primum à Rabano collectam, & institutam, auctam verò
& in ordinem redactam postea, ab Hildeberto, Monacho &
Abba.

INDEX.

res, transmittenda, ac præcisè Antuerpiani, ideoque luculentia res familiaris, & fortuna civium, qui simul mercatorem, simulque nauiculariam faciunt. Hinc ortus Henricus ille Gorichemus, vir Theologicæ peritissimus. Edidit eadem ciuitas, Ioannem Hanu, qui etiam non esset valde litteratus, virtus tamen, rei librariæ, & pietatis, quæ in studiosissimum fuisse accepimus: præclaræque semper post se operam, in bibliotheca instruenda, quod etiam perfecit. Vndique enim, non minore labore, quam sumptu, ingentem multiplicum librorum suppellestem sibi comparauit. Is, cum Urbano sacerdotio præcelleret, liberalitate Cæsaris amplius est beneficio Hagensis curi, ibique, itidem creatus est Canonicus, quod cum inuentam voluminum conquisitorum copiam, transmitteret, admiratus populus, tantam librorum multitudinem, ratuque vic toto orbe tot libros reperiri, Ioannem librarium, vulgo Johā met den boten appellauit. Vixit Hagæ diu locupletandæ semper bibliothecæ suæ, mirè intentus. Tandem anno M. D. XXXII. infata concedens, Cæsari bibliothecam, testato reliquit. Haud procul à ciuitate, etiamnum locus est, quo castra olim ferunt potuisse Herculelem Alemannum, ex quo circumfusa plaga, luculentis aliquot imperans municipiis, ad hanc diem vsque, Hercule nomen retinet, vulgo. Dat. Laude non Trede. Ex Ludouico Guicciardino.

25. G O T H A, perantiquum Thuringiæ oppidum, cuius prima fundamenta à Gothis posita, nomen ipsum videtur innuere. Sub Saxonix & VVeimarix ducibus castro munissimum inclaretere cepit, quod nunc, ob ortam nuper in Germania scditio-nem Grumbachicam, omnino dirutum iacet.

4. G R A N A T A, siue Gat Naræ, Illiberis etiam & Illiberis, amplissima, potentissimaque Regni Granatenfis ciuitas, Regia quondam Maurorum sedes fuit. Hoc verò tempore pallatio omnium elegantissimo, aurihero etiam Darro amne, plurimas Hispanix vrbes, præcellit, partim montosa, partim etiam librata, ornatur planitie. Altissimus in ea mons. La sicra del sol, lingua vernacula, nomen habet, cui in vertice multa ætate ferè collapsam est Maurorum Fanum, quod nunc S. Helena dicitur. Ad quod ferè omnes, qui hanc urbem, visendi cupiditate illecti, aduent, conuen-dere solent, vt eius summo, sum, & patriæ nomen, inscribant. Id quidem ex vulgi opinione receptum est, vt in Granatam non cuilibet vidisse, qui huc consuetudini non satisfecerit. In eodem hoc monte Maurorum Regibus olim hosti, vario herbarum ac florum genere, ad voluptatem & recreationem decenter vestiti, fuerunt, quorum nunc etiam fatis manifesta superant induria. Luxu, ciuiterna est publica, imbribus colligendis, à Romanis quò-dam parata. In qua, præter quam nullum omnino putredinis incommodum aqua sentiat, medicam etiam eandem esse, Hispani, longa sunt experientia, docti, nam porta, periculorum ventris fluxum sedat. In latere eiusdem montis, arducula sacra est, multa antiquitate, & veneranda martyrum memoria, nobilis. Los Marty-res, vulgo, Vbi puri & antra, in rupibus excisa, & scapellis cauta videntur, quorum vt superne ingressus angustior, ita infernè lati-oris sunt spaci, in qua Christianos, quos frequenti numero, captiuios tenebant, noctu protrudere, & sanibus solebant dimittere, quos, mancipiorum instar, diurnis coactabant laboribus. Semperternæ horum martyrum, quos atheorum diuturna cruciauit tyrannus, memoria, sacellum hec edificatum est: positissimum ve-ro, rare pietatis Episcopo, qui multo tempore, in squalido, retroque antro detentus, cum libertatis spe, priuatis, & his quidem longè maximis, impensarum sumptibus, muro ex lapide viuo cõstructo, Granatensem urbem ciuissit, Maurum Granatæ regem, quani multorum Christianorum, ex misera seruitute, & captiuitate li-beratam, ac dimissionem, tantum opus mereretur, rogauit: Nu-merum, expectatione maiorem, libertate se donaturum Maurus respondit, modo Episcopus ipse, in sua potestate, remaneret cap-tiuus. Pius, ac religiosus Episcopus, communitari magis, quam priuato commoda studens, dum perpetuis cruciari carceribus, quam solus (alij permultis Christianis in summa seruitute de-gentibus) libertate sua, maluit, diuturnum ac voluntarium mar-tyrum, incolunitatis multorum præposuit. Atque squalore tan-dem carceris enectus, ad felicem, æternamque beatorum patriam emigravit. Is locus Hispanis, Masmoros, dicitur. Anno à Ch. N. M. D. LIII. præclarum, Societatis Iesu, Collegium, in florentissi-ma hac Granatenfi vrbe institutum est, ad quod stabilendum, plurimum iussit Petrus Guærrerius, eius vrbs Archiepiscopus, P. P. Societatis Iacobi Iainis, & Alfonso Salmaron, vita & eruditio-ne, in Concilio Tridentino, cui interfuit, commotus, Qui institui Collegij amplificator, deinde fuit.

21. G R V N I N G A, vrbs summæ dignitatis in Frisia, Prolo-næzo Phileum, A viriditate pratorum nuncupatam existimant, cuius primordium ac nomen, alij Gruno Francorum Duci, Alij Priamo, Antenoris fratri, alij verò Grunio cuidam Troiano, at-tribuant, eiusque initium in annum, ante Christi aduentum, tre-centesimo, septuagesimo septimum, reijciunt. Hunc eundem Troianum, templum in hac vrbe, mirandi operis, condidisse tra-dunt, vndique quondam petriuum, & multis subnixum columnis, nunc verò muro clausum, & multis subnixum columnis, teo, Gruninga pertulit.

H.

24. H A M B V R G A, quasi Hammonis Burgum, vel vt Cel-tes, Hammonopolis, Thictmaris, Hollatis, & Stirmaris quondam Metropolis, in VVagria regione VVandalie, sita, nunc inferioris Saxonix vrbs præclarissima, vbi Pipinus, eiusque filius Carolus Magnus, vicarium semper administratorem habuerunt. Quem Pomerani, ac Dani eijcentes, vrhem ipsam inuadunt, ac igni tan-dem perdunt. Collapsam deinde, ac vastam, Carolus Magnus re-flaurat. Plura de hac vrbe Krantzius in Saxonia sua & VVandalia. Doctor Becanus verò in originibus Antuerpianis hunc in modum de Hamburgo scribit: Quisdam à Iose Hamnone (quem villo-sum ætæna facie, Gregorio Gyraldo asserente, depingebat anti-quitas) nomen Hamburgo datum credunt, quod in ea vrbe, hæc effigies ad Caroli vsque ætatem, à quo fieri euerla, mansit, hæc Hammonis equidem nullum apud Hammoniorum colonum cultum fuisse, satis scio, atque idcirco neque vrbi indè nomen datum: quæ qua de causa, Hamburg sit dicta, non facit sit in tanta scriptorū inopia, explicare. Saxo ab Hama quodam pugile, quem Starcarre-tus illic deuicere, vocatam dicit, sed eam fabulam plus quam ani-lem mihi non præstasti. Ham, vt alias partes aliquando molis ali-cuius cibariæ lignæ, vt, dum dicimus Boreham, quo pars panis inducto butyro significatur: ita pernis salinis & fumo iocatus, ob excellentiam maxime, frequentissimè, nomen hoc est attributū. Quamuis igitur omnes cibariæ molis partes significet, de porcina tamen carne maxime est in vsu. At nulla gens est, quæ equide no-ui, apud quæ carnis porcine infumate plus absuntur, quam in il-la interiore Saxonie parte, in qua Hamburg princeps & antiquis-simum oppidum fuisse, ex Caroli libroria Latinæ est apertum, qui to-tius Septentrionalis, & Transalbianæ Germaniæ metropolitani hæc sedem collocat. Suspicio igitur hic olim celeberrimum sal-samenorum & carnis porcine fumo duratæ, emporium fuisse: atque hinc omnes Saxonæ maritimas & insulares, & vicinas etiam populos litorales, nauibus suis, quibus mare infestum plerumque habebant, commercium, & cibaria ad diuturnas nauigationes ne-cessaria petiuisse: quæ, quod carne porcina infumata, quam hæc vndique venalem finitimi portabant, maxime constat, locum huius mercatus Hamburg nominant, id est, oppidum penarum, siue petarum, & ceterarum porci partium sale sumoq; ad lon-gos vsus confecturarum. Qui regionis illius naturam, & videntū consuetudinem, & situm Hamburgi norit, atque ea ad antiquas Saxonum & Francorum, qui vicini erant, piraticæ & alias nau-igationes contulerit, non dubito, quin istam huc meæ concessio-rem sit assensurus. Hæc usque verba & coniecturam Doc. Becani re-tulimus.

14. H E I D E L B E R G A, iuxta Neccarum & Hercinum, Prolemæo Budorici, Germanicè Heidelberg, à nigrorū vacinco-rum vel bunorum, reuonice Heidelberg, multitudine, olim Van-gionum imperio subdita fuit: Palatini verò comites partes ab his sumperunt, adeoque creuerunt, vt eorum iuri nunc adscribat. Est & Florentissimum Heidelberg Gymnasium à Marfilio primo Rectore, initio institutū, & à Ruperto Palatino, Anno M. C. C. C. XXXVI. multis priuilegijs donatum.

17. H E R B I P O L I S, vulgo VViraburch, Franciæ orientalis vrbs inelyta, quam Moganus fluius ex Bohemis montibus ortus, perlabitur, in qua Diana, vsque ad tempora B. Kiliani martyris colebatur, qui Duci Gotzberto, ac vniuersè ditioni fidei Christianæ pædrotiba fuit, eius filius Heranus, in monte Herbiopolen B. Mariæ virginis, primam dicauit Ecclesiam. A Prolemæo Arctasium dicitur, alij Manopolim, teste Abbate Spanheimio, vocant. Plura de hac vrbe in Chronis Argentinensibus, Hæc vrbs eo nomine felix, quia Societatis Iesu collegij habear, à Frederico Episcopo Herbiopolenfi Franciæ Duce, institutum cui deinde eius succes-sor, Iulius, ex nobili Echterorum familia, Academiam ipsam vai-ueriam, adiecit.

2. H I S P A L I S, Seuilla Taraphæ, celebre & peruestum, in Hispania Beticæ prouincie, in ripa Bæthis fluminis emporium, quod Gaditani maris litras, amoenissimo situ illustrat. Hanc vr-bem, inquit Marinus Siculus, ab Hispano, Herculis nepote con-ditam, vulgus asserit, cuius ego sententiæ nec accedo, nec ressa-gor: incertum est enim, quod nec auctore, nec ratione probatur. Verum enimvero, cuiuscumque sit auctoris, vrbs est maxima, & opu-lentissima, meoque iudicio, multis Hispaniæ ciuitatibus, ne dicā omnibus anteponenda. Est enim ambitu magna, forma rotunda, visu pulchra, templis celebris, Sacerdotibus exulta, multis equi-tibus nobilibus, ciuibus plena, domibus insignis, plateis & vicis hi-laris, hortis & fontibus amena, rursus propugnaculis, moenibus cincta, defensa portis & turribus, campis iucunda, agrorum frugibus abundans, oliuetis & magnis oliuis, oleoque foelix, mercat-orum commercijs diues, artibus adornata mechanicis, & libera-tibus studijs illustrata. Plena multis piscium generibus, & magna citreæ, palmatis, & palmulis, & arborum fructibus exuberans. Ostio maris, & nauigabili flumine, pontique, admodum delecta-bilis. Tanta denique rerum omnium copia excellit, vt in ea multo vi.

INDEX.

visatur melius, quam in alia, quamlibet vrbe, totius orbis ditissima. De cuius templo maximo, & nauigiorum numero, scripsimus alio loco. Cuius vrbs nomen barbaræ, Mauritanie gentes, deformarunt, quoniam, P. littera carebant, eius loco B. posuerunt, & cæteris commutatis litteris, Sibilliam dixerunt. Hucusque de Hispaniensi ciuitatis felicitate, Maritimus Siculus.

I.

25. IENAM, Florens Thuringie oppidum, Muse atque victa commendant.

26. IEROSOLYMA, Tucarum hoc tempore colonia, olim regni Iudæici Metropolis, vrbs omnium ob Christi mortem & incolarum celeberrima, sanctissimaque, & vario successu, euentibusque temporum, diuersis designata nominibus, quæ hoc versu breuiter sunt comprehensa.

*Solima, Iusa, Bethel, Ierosolyma, Iebus, Helia,
Vrbs sacra Ierusalem, dicitur atq; Salem.*

L.

II. LEODIVM, Eburonum Augusta, vrbs Germaniæ inferioris, quam, & secundam vocant, maxima, nomen habet à Legionæ Romana, cum quinque cohortibus, ab Ambiorige, Eburonum Regulo, in ea valle, vbi nunc est vrbs Leodium, castra, & eodem in loco hybernante, quemadmodum id Thomas Leodius, commentariolo de Fungis & Eburonibus, confirmat. Quo tempore Q. Cicero cum altera legione, à Cæsare, ad Varum remissus, atque ibidem à Germanis interceptus, ac penè delentus est. Distat Legia à Varua, vix amplius dimidio milliari germanico, in magna conualle, in qua vici sunt quatuor, de nomine eorum ibi ducum Romanorum, adhuc in præsentia nuncupantur. Interfuit Legia fluuiolus, pueris in vrbe notus: adde, quod romane adhuc hodie, Leodienfes loqui dicuntur, etiam si sermo illorum ad Gallicam linguam, magis inclinet. Sunt item nò procul à Varua, vici complures, Romanam originem, nomine referentes. Visitur inde Latius pagus, Volsi, Vercesi, Pasfasi, Berceji vici doctissimi patria. Item Antium, nimirum ab Antianibus, in quo vico, Legia fluuiolus ortum habet, & Cottæ fons limpidissimus, quo, dum in hiernis erat Cotta, oblectabatur, aut prope illum funda traiectus fuerit. Est & Ciceronis fons, in vrbe notissimus, & aquis maxime vber, quem Ciceronis fontem, male lecta littera, nuncupant, facturum est monte Petroso, terro ædes fratrum, quos minores appellant, atque hæc quidem Thomas Leodius. Quamquam alij sunt, qui existimant, Varuam castellum fuisse, vbi nunc est Iuliacum oppidum, quod Ducatus Iuliacensis, titulum præbet, inter Coloniam & Aquigranum, Germaniæ vrbes, Cisterciensis, quod à Iulio Cæsare conditorum, nomen habere putant. Leodium igitur, à Romanorum ibi legione castra, denominatum, à Germanis non valentibus Romanam, suæ Gallicæ exprimitere vocem, in Lugich, deinde Ludich id nominis detortum. Dictiones autem huiusmodi germanicæ à Lud, incipientes, quando latinæ factas, in Leo, conuertimus, vt Ludger, Leodegarius, Ludpold, Leopoldus, hinc quoq; Ludich, Leodium appellatum, conuincitur. Sunt, qui aliter Leodij inquireres primordium, eius denominationem à Leode Ornopis filio deducunt, non ob soni tantum, sed ob eius etiam, & Leodienfium vitæ cõsuetudinem. Leodes enim, vel ob morum, vel ob carnis lenitatem, ita dictus, sacerdos fuit, hoc vitæ genere, cum Leodij ita contenti, vt secundum Romam, vix vquam plures sacerdos reperiantur; vnde Franciscus Petrarca, insignem clerocum, Leodium nuncupat. Hic Leodes interim, itaque, inter Penelopes procos, magno crateri, è quo cyathizabant, semper assidebat, vel, quò facilis & promptus sibi hauriret, vel ne veneno, vt quidam volunt, vinum inficeretur. Et, quamuis hanc poculorum suauitatem sequeretur, solus tamen, inter procos fuit, cui sociorum vira, proteruis iniurijs, contumelijsq; plena displaceret. Sed, cum sciret meliora, probaretque, sinebat tamen se à recto deduci, impotenti, ad potationes, comestionesque procliuitate, & spe fortassis aliqua fore, vt Penelope potiretur. Iam verò in eo, quam nõ degeneret Leodienfes filij, vel ipse Hubertus Leodius testatur. Nemo crederet, inquit ille, quam dediti sint poculis Leodienfes, & quam sint supra modum bibaces, quod ipsum libenter de gentilibus meis reticuissem, nisi scirem, artem egregie bibendi, hodie non inter vicia, sed inter primas virtutes annumerari, nec bonus vir haberetur, nisi qui pocula euacuare, & vno anhelitu, multum vini in gurgiare nouerit, quod, qui egregie præstiterit, ab omnibus amatur, colitur, & huius consortium appetitur. Contrà frugi, & modico vino vitætem, auerfantur omnes, fugiunt, irident, & manum alicuius mali conscium clamant, qui se inebriari reformidet, vereaturque, ne ebrius, sua prodar flagitia. Hactenus ille de suis Leodijs. Hæc igitur Leodis & Leodienfium allusio, est non conuincat Græcos, eius conditores fuisse, quippe, cum Doctore Becca, no in Atuatensis adfente, satis sit manifestum, Vltimum extra sit.

tum, Herculis columnis insigne, nunquam nauigasse, tantum abest, vt Leodium quisquam è focis condidisse, affirmari queat. Litterarum tamen vsus, & exercitij causa, eam considerationem rejiciendam non esse, ibidem confirmat, vbi & copiosius de Leodienfium origine differit. Vrbs ipsa Leodienfis quam optimè munita, altissimis circumdata montibus, vestitis viribus montes, carbonarijs fodinis præstantes, libratamque planiciem, murorum ambitu, comprehendit, piscosis irrigua fluuijs, ædificiorum & publicorum & priuatorum magnificentia plantæ regia, viarum ac platearum nitore & amplitudine præcellens: ita, vt vniuersus Leodij fluit, videndi sensui oblectando, gratæq; animorum recreationi destinatus videatur. Sicut enim qui motibus oblectetur, habet, quocumq; se vertat, in quibus expeditissimus quisque defatigetur. Si quem planicies, & prata iuuant, medullium vrbs, hæc affatim dabunt. Gaudes nauigio, Venetam urbem habebis, nisi, quod hic vici fluminis, & limpidissima fontium aqua, multo iucundior sit, quam apud Venetos ceteridum mare. Si quis religioni, & diuino est cultui deditus, habet hanc urbem amplissimis templis, Canonicorum, Monachorum, & sacratarum Deo virginum collegijs, ita frequentem, vt deleto Byzantio, alterius Romæ cognomen sibi merito vendicat. Politica etiam incolarum ciuitate, hospititate, & elegantia ciuium nobilissima, doctissimis denique vicijs, varioque artificio genere ornatissima, Musarum etiam vnica alumna ac sedes, scholas enim, & studiorum palæstras complures habet, ex quibus doctissimi vici, qui rei literariæ scriptis sunt ornamentum, magno frequentique numero, velut ex equo Troiano prodierunt. Et, quod de sua Burdegala telluræ Aufonius, clementia hic cœli mitis, & larga indulgentia terra. Est enim ad austrum bona ciuitatis pars spectat, illius tamen status Ardennæ sylua, rotius Gallie maxime, quæ altior est, frangit & mitigat. Et habent, qui ab ortu spirant venti, librum accessum, continui etiam ex matius carbonibus ignes, crassiores perpurgant, & extenuant aërem. Tanta Leodienfium felicitas, à Carolo Burgundiorum Duce, grauisimè, ad interuentionem ferè tam vrbs, quam nomina, est labefactata incommoda. Huius non satis fuit, supra centum puberum, & imuberum hominum millia, vna die, expugnata vrbe, trucidasse, nisi totam propemodum incenderet, moenia disiceret, nauibus ciues impolatos, peruiso fundo, submergeret, omniaque faceret, non in vrbe solum, sed per totam ditionem, quò nulla gentis superesset reliqua, sed dijs gratia bene haberet, floret rursum & vrbs Leodij, & Leodiorum nomen, æternamque, Deo propitio, forebit, dum ille, Nancy hostili terra, captus adhuc, & putridus iacet. Sed iam plurimarum rerum commemoratione omiffa, quæ de Leodienfium magnificentia, de opulentia, de incolarum vrbaniitate, de eorum magnanimitate, & rebus præclarè gestis, copiosè recenserè poterant, celebres illustresque viros, qui scintillarum splendoribus non hinc tantum vrbi, verum adeo vniuersæ Europæ luceat, breuissima enarratione, recenserè libet. Eorum verò, quos fata eriperunt, perpaucis recordabimur, non enim breui enarratione, horum virtutes & laudes, comprehendendi possent. Inter eos autem principem, summumque dignitatis obtinet locum Illustrissimus Princeps, Antistes Reuerendissimus, ac Dominus, D. Ezzardus à Maca, Cardinalium ordini affectus, qui immitti morte sublatus, summum sui desiderium, apud omnes bonos reliquit, & in choro summæ huius vrbs Ecclesiæ, æreo ac deaurato tymbo, præcellenti opere fuso, placidè quiescit. Nihil hic, de Illustrissimis Principibusque vicijs, D. Georgio ab Austria, D. Roberto à Bergis, nihil item de Generoso viro ac Domino, D. Guilhelmo à Prida, vicijs, maioris Ecclesiæ præposito longe dignissimo, referè, qui repta stupre natus, prematura morte, cum ingenti omnium merore ac laetitia, Ecclesiæ Leodienfis creptus, sempiternam pietatis, prudentiæ, bonitatis, virtutumque suarum famam, atque memoriam reliquens, Gratianopoli, terræ commissus, iacet. Quid verò Reuerendissimum & Illustrissimum Principem ac D. D. Gerardum à Grosbeck commemorem, qui hoc tempore Leodienfis Ecclesiæ clauis, rara prudentia moderatur ac regit, vir tanto vsu, & summa æquitate instructus, vt ad Rempub. gerendam consummatus, & à Deo opt. Max. natus esse videatur, doctorum etiam hominum, & præstantium ingeniorum, insignis Mecenas. Multis etiam laudum elogijs, æternæque memoria digni sunt, R. D. Gregorius Syluius, Tagallensis Episcopus, & Ecclesiæ Leodienfis D. suffraganeus dignissimus, & concionator facundus. R. D. Henricus Natalis Leodienfis D. Laurentij extra vrbs moenia, in monte amoenissimo, & suburbio Cœnobiarcha longè dignissimus, vir vetere & admiranda probitate, ac morum integritate præditus, & ob summam ingenij dotes, vario literarum nitore perornatus, cunctis charus ac notus, æconomus vigilantissimus atq; industrius, magnoq; cum in ipsa Eburonum Augusta, splendore, tum in vniuersa ordinis sui societate summa dignitate atq; exultatione est, qui maxima animi acerbitate vidit, vniuersum ferè monasterium suum, operosis atq; magnificis ædificijs splendidè, ab acerrimis ecclesiasticis, ex vnitatis hostibus Hagenonis, vulcani rabie erponi. Quod quidem Reuerenda sua Dignitas, ex nobili Namurcensi lapide viuo, ad regulam factò, nõ minore artificio, quam sumptu restaurauit.

INDEX.

Estimam rimabulorum terram, multis campanis exornavit, quarum disioni toni, summa arte confecti, harmoniam, audiendi sensum oblectantem, reddidit. Bibliothecam magnificentissimam in ipso cenobio ambulaculo construxit, & incredibili librorum tam Graecorum, quam Latinorum copia, summis impensarum sumptibus eoque sua, exornavit, adeo quidem, ut non collapsam ac vetus cenobium restaurasse, sed plane aliud, ac novum extitisse putetur, ut conditoris proinde nomen iure optimo mereatur. Ioannes Vistricius Brugensis Canonicus, Graece lingue peritus, & insignis historiographus, ingenij subtilitate & varietate doctrinae clarus. Eximie item, & pie recordationis vir, D. Carolus Langius Cathedralis Ecclesiae Leodiensis Canonicus, vniuersae humanitatis nitore, omniumque artium, scriptum, atque herbarum cognitione praecellenter cultus. Cui quidem praestantissimo viro, cum non immerito iungo, quem in postrema Oecumenica Tridentina Synodo, Anno, M. D. L. II. gratissimum iucundissimumque collegam habuit, Reuerendum virum, D. Remaclum Iymburgium, apud D. Paulum, Canonicum, & Medicum artis professione clarum, omnia vixit, omnifque scientia amantissimum, quem summum esse hominem, & praestantissimarum scientiarum studijs perpolitum maxime plantarum & piscium, exoticorumque simplicium, scripturam suorum monumenta, non obscure comprobant. Clari quoque nominis sunt apud Leodios, Andreas Fabri Canonicus, illustrissimo Bavariae Ducei à consilio, eiusque Germanus Godefridus, D. Frisco instituti, Ecclesiae exercitissimus, Arnoldus à VVachtendonck Canonicus S. Bartholomei, summi nominis antiquarius D. Gulberus Iymburch artis medicae scientia praestantissimus, eoque, multorum Principum atque Antistitarum aegyptios vir, ob egregiam vitae probitatem, summa castitate conditam, memoris nunquam intermeritura, dignus, qui primus omnium experientia percipit, acidos Arduennae Iones, ad varios corporis morbos curatu difficiles & contumaces, propulandos, valere. Sed eorandem morbo, quo Antipater Medicus Romanus, apud Galenum lib. 4. cap. 9. de locis affectis, magno Rei totius pub. Leodiensis, & omnium optimorum hominum dolore fati concessit. Antonius Ghenaardus, vir pietate eximia, & facultatis Theologicae profectio, ne eximus. Ioannes Lariudus, S. Audomaro, Franciscanus, Theologus summus, qui verbi diuini pabullis, Eburombus magna & pietate, & laetitia, & facillitate subministrat. Ioannes Bice Cruciferorum Leodensium Societatis Prior vigilantia, vir egregia pietate & doctrina clarus, insignis studiorum promotor. Nec breuiter porro commemorari possent, praestantes huius patriae viros, politissimi, ac iure cognitione florentes viri, quales sunt Ioannes Racierius Franciscanus Trepontinus Puteanus; Petrus Horanus; Iacobus Ioffr. Henricus VVcam; Ioannes Frefconius; Petrus Corcerus; Ioannes Hoggenius, multaque alij viri, dignitatibus clari, & morum grauitate conspicui.

15. LINDOLIA, insulare imperij oppidum, aquis Acromi lacus circumfusum, de cuius origine, aut primis incolis, nihil exacti, historiarum penuria, haberi potest: Coniectura tamen, ex Strabonis geographia colligitur, Romanos, sub tempora Octavianii Augusti, insulam hanc post diuictos Rhetos, occupasse, praefidij propugnaculo sibi & suis, contra Vindelicos communiisse. Extrat enim adhuc fortissima, vetustissimaque, ac semi diruta turris, ex quadrato silice, à dextris, mox pedestri itinere oppidum ingrediendi, constructa, valgo, murus gentilius (Ne heiden mau) dicta, quae testatur, Tiberij Neronis, vitrici sui legati, & non barbarorum industria, opus illud exedificatum. Subsequentibus tempestatibus, quid rerum huc loci actum sit, iterum plane nescitur, non ambigendum tamen, Traianum, Aurelianum, Constantinos duos, & reliquos Romanos Imperatores, quibus cum Rhetis, & Alemanis ad Brigantium lacum, negotia haud incruenta fuere, insulam praefatam, tanquam inespugnabile refugium, facile vilo pacto dereliquisse, donec inclinante imperio, germanicae nationes omnia regna, vastare coeperunt, etiam insulam hanc, Romani nominis odio, in solitudinem versam, vix gauis, & mergi incubandi auidi esse, permiserunt. Posteriori, dein xruo, quem D. Albertus, Caroli magni cognatus, & Palatii comes, ob vniuersum periculosas procellas, quibus in lacu ampio obrueretur, D. Virgini Mariae in eum partum, quocumque saluus adpulisset, ad eum & monasterium extructurum se deuotissimè, forte fortuna accidit, ut vento propitiore, in insulam hanc, quae diu iam vicinis tantum, aserum pascua erat, nauis deieceretur, ibi protinus pius vir, arcem purgans, phanum promissum erigi curauit, simul ac cenobium nobilibus virginibus, de suo fundauit, portum quoque illum, à voto & euentu deinceps, Lendoam, vel, ut antiqua instrumenta habent, Lendaugiam nouo nomine, quo nimirum etiamnum proprio idiomate propinquioribus Rheni accolis vocatur, adpellari fecit. Quam rem non multo post Imp. Ludouicus secundus Anno Domini 856. certo nomen mutatus confirmauit, nec non & comites à Borbach, dictae monasterium dotauerunt, & incrementa non parua acceperunt. Sed & ingruentibus ad D. Virginis templum hoc votiuus peregrinationibus denuo tam locuples fieri, hominum deuotione donataeque exaruit, ut non modo Abbatibus loci illius cum ceteris Ro-

mani imperij Ecclesiasticis Praelatis principibus obinuerit dignitatem, verum etiam palatii sui praefectus (qui Hydropirgi olim residebant) modum praeficere conat, ob illorum prodigalitatem sunt, ne videlicet hi, dum Lendoam proficerentur, vitra duodecim equites secum adducerent amplius Defundis simul Anno Domini 1051. Lindoense & Buchaimense, abbatiss, referente H. Cōtrafo, luota nobilis & religiosa vidua, ab Imperatore Henrico III. virgine domus restauranda, praefecta est. Vestales dicti Monasterij, nobilitatis ipsarum stemmata ab usque proauis obtulerant, nec Moniales, sed Canonice, nostro saeculo, appellari gauderent habitu non vniuersum monastico, nec cœlibatus voto obligantur, Horas canonicas, consuetis in Ecclesia horis, decantant. Augustus, est ipsius cenobij templum atque magnificum, cuius pilae, seu testudinem fulcientes columnae, lingulae & singulari faxis inregis coagulatae sunt, nec plures lapidum mœnibus constant. Oppidum paulatim ex villa, Cenobij sollicitate creta, excreuit, totius podamici lacus nominatissimo portu, innotere. Id circa eam aetate, qua duces Sueviae Rom. Imperij habenas inoderabantur, in aduocata & Mundiburdium (sic tunc tuela, id est, Castvogite dicebatur) susceptum, dexteritate & obediencia ciuium, multa vitia ac digna laude priuilegia, etiam haud aliorum imperialium liberorumque municipiorum prerogatiua minor, aut viliora, vna cum superioris, siue capitalis iudicij administratione, eundem monetae facultate, nec non tiliis viridis, in albo clypeo imaginibus Respublicae apud succedentium Rom. Caesarum ac Regum dementiam imperauit. Hæc partim Achilles Gallarus apud Munsterum, partim Galparus Bruchius, de Germaniae monasterijs.

21. LIPSI A, Olfandiae quondam metropolis, nunc Mifniz adscribitur, vrbs aquis irrigua, ex euidem nominis pago, in vrbe, summa dignitate excreuit. Quam Henricus II. A. Dietmaro IIII. Marburgensi Episcopo, Anno Salutis M. XXI. libere donauit. Cuius posterica murorum ambitu Otto Marcgrauus Conradus II. A. filius extendit. Succedente vero tempore, à Fridrico I. euidemque nomine secundo A. A. Anno Salutis M. C. C. XV. Et Theodorico Mifniz Marcgrauo, sociali bello diuturna obsidione cinctâ, expugnata, militum libidinis & detreptioni data, murorum propugnaculo spoliatur, æd, quod Ottonis IIII. (Imperij tum dignitate priuatus) & Alberti à Kirchbergo Archiepiscopi Magdeburgensis, Thuringiae Landgrauij tutela & protectio, ne Lipsiæ conaretur committere. Deinde, ut est varia horum temporum, & mundi vicissitudo, sic huic vrbi laeta fortuna arripit, ut inter Mifniz oppida, florentissimum ditissimumque habeatur. Quod superbissima ædificia, & peraugusta ciuica domus, nitore & magnificentia sua, satis manifestè declarat. Ter annuatum nundinis frequenter: Musarum etiam inelyta fedes exiit. Hæc VVollgangus Iohleinius, de vrbum, arcumque origine.

A. LONDINVM, vrbs Angliae, maxima in Cantuariensi prouincia, profluentem Tamisem, regio seu illustrat, celeberrimo negotiatorum emporio, superbissimis ædificijs, regioque Palatio maxime illustris ac nobilis. Quo non insulares modo Anglos, sed & remotissimarum Gentium negotiorum, lucri dulcedo pertrahit. Plura de Londinensium sum origine, tum dignitate Gastridus Monumetensis; Gildas Ponticus Viriannus; Polydorus Vergilius; & Hunfredus Lhuud commentariolo de rebus Britannicis ad D. Abrahamum Ortelium percripto. Paulus uerus. Et alij.

18. LQVANIVM, vrbs Brabantiae primaria, non tam comitibus suis vetustis, quam insigni Academia, & omnium artium liberalium vniuersitate nobilis, nomen habet, nò à laudando, ut quidam prodiderunt, non Eburorum fuerint clientes, sed à situ vrbi, qui talis est, ut moena versus, quae, ut illa tulit aras, fuerunt firmissima, ex albo nimirum lapide, ad normam constructa ex alto descendant ad loca humilia, & aquis obnoxia, quas Tila fluuius maior, & Volta riuulus siue torrentis, extra ripas suas eumere quim frequentissime solent, & longe lateque omnes campos, & intra muros, & extra, in flagna & paludes permittunt. Altum autem illud, è quo descendunt, Lo, vocatur: è quo mons ascendit syluofus à Lo, nominatus Lobtech id est, alioris loci mons lam flagna omnia, & loca aquis euandantia, nostrate sermone, Ven, dicuntur. Hinc igitur vox composita, Louen, id est, quod altum locum, & flagnantem complectitur. Nec citra causam de hoc situ nomen fabricarunt, eod, quod nihil amoenius sit, quam vtramque faciem terram habere. Louanium certe, & intra vrba, & in suburbanijs vbique campos habet aquis obnoxios, & ijs altiora loca incumbentia: è quibus & colles assurgunt, alij vrbibus coniti, alij siluis horridi, alij pomarijs vberes, alij perdelicia fegetibus laeti. Sunt hæc quidem, inquit Doct. Becanus lib. 1. Aruaticorum Louanio & Romæ communia, sed sic, ut si meo iudicio sententia ferenda sit, longe lateque loci amoenitate, Roma superetur atque vincatur à Louanio. Nusquam, ita me Phorbus amet, terrarum, locus est, qui magis videatur mereri, ut sit sacrarum Musarum domicilium. Conferantur omnia, quotquot sunt literarum Gymnasia vel in Italia, vel in Hispania, vel in Gallia, vel in Germania, nullum inuenietur, quod huic par dici queat. Vixi Parisijs, Auctijs, Brachijs, Lugj

INDEX.

ignorum extitisse, qui tubulos habebant, parietibus insertos ad cœnacula, vel calefacienda, vel refrigeranda. Hæc ille, Anno Salutis M. D. L. V. in Lætiana Academia primum in Gallia, societati Iesu collegium constitutum est, à R. D. Guilhelmo de Prato Clareniano Episcopo.

M.

64. **DO MAGDEBURGVM**, Imperialis, & metropolitice dignitatis in Saxonia vrbs, Archiepiscopalis sedes, cuius Antistes omnium Episcoporum Germaniæ primas est. Hic in honorem S. Mauritij, ex quadrato lapide, diues templum, Orthonum nobile opus, & in eo S. Florentini corpus. Credunt quoque vnam esse sex hydrijs ibi esse, in quibus vinum ex aqua factum à D. Salvatore, Euangelistarum tradit historia, hanc plebibus ostendunt, materia maritima est, ac pellucida, vini capax, quantum equus ferre possit. Alteram, ac minorem, apud Hildemenses affirmant Tertiam Coloniz Agrippinæ ex candido marmore, in peragullo D. Viriulphano, aliquoties vidi. Vexillum quoque S. Mauritij Magdeburgi quotannis ostenditur. Magistratus vrbs ius civile Romanorum abbeuerat, & Saxonica lingua conscriptum, non sine reuerentia custodit, quod Magni Caroli auctoritate firmatum, tradit, eo que in decisione casarum circumuicinis gentes recurrunt. Magna & venerabilis eorum sepe iam auctoritas habetur.

2. **MALAGA**, in Hispania, Beticæ prouincia, digna Episcopo sedes.

50. **MALTA**, commune insule in Mediterraneo mari ac oppido, probe munito, nomen.

26. **MARTPVRGVM**, quasi Martis castrum, vrbs Hassig metropolis, olim villa, vt historia B. Elizabeth tradit, in cuius honorem Ecclesia dedicata est. Lanus præterit. Abbas Spanheimensis, Marchburgum à Marcomero Marcomeri vicelimi lxxvi Regis Francorum filio, nominatum, & erectum fuisse, collegit: meminit & illius Hunibaldus, Ptolemæus hanc Amisiam nominant.

11. **MACHLINIA**, elegantissima Brabantie vrbs Archiepiscopi sedes, distat Bruxella, Louanio, & Anuerpia miliaribus quatuor, situ & opere munitissima. Præterquam enim propugnaculis, mœnibus ac fossis circumdata est, vicina decliuora loca, aquarum septis reclusis stagnant, vt hōibz nullus ad eam aditus pateat. Hæc vrbs ob prælitia in obsidione Nouellicensi (oppidum est ad Rheni ripas infra Coloniam Agrippinam) Carolo Burgundionum Duci officia, multis priuilegijs, etiam ad inuidiam vicque vicinorum, est donatum, & vectigalium, maxime in Brabantia, immunitate. Quæ Anuerpiam iur ad portam Catharinariam, vrbi Machlinie coniunctus est amplissimus circus, castelli in situ, muro clausus, domicilij plenus, vbi celebre etiam templum cernitur, D. Alexii, vt tutelari numini dicatur, quo loco in frequentissimo mulierum conuentu plus minus sequeuntur, omnium ordinum feminas semper reperias, que religionis ergo, commoratum eō cōcellerint, omnes verò, quatuor primis, vniuersæ parent & obediunt, in quibus sunt, que de suo luculente viuunt, longe verò maxima earum pars, lana ac tela victum querit. Sed hic non modo habet, dumque ita res postulat, extra septa egredi, verum etiam contradicente nemine, quando sic visum fuerit, nubete licet. Machlinien sibus, ne omni antiquitate, ab Aboriginibus, excutiamus quondam imperarunt Bertholdi, gens vndiq; spectata, & illustis, ac vbi eius familie stirps viraque excidit, nouissime post diturnum bellum, litigiosamque contentionem, pars eius vrbs Eburonum Antistitem, pars Gelrig Comitum agnouit. Sed illi ipsi (vt Meyerus arteflatur) postremo iure suo cedere, Annoq; M. CCC. XXXIII. Ludouico Nueruensi Flandrorum Comiti, vniuersam dominationem diuendere, id, quod incipit belli seminarium extitit. Recufabat enim Ludouicus, Brabantie Dux clientelare beneficiū, quod maiores aliquando, vt ferebatur, non abnuerant. Tandem verò post longissimam, eamq; inutilem litigatorum altercationem, Ludouicus Maleuanus, iam dicti Ludouici filiorum natu maximus, Margaritam Ioannis III. Brabantiorum Reguli filiarū alteram duxit uxorem, cuius matrimonij ratione, vt confectum bellum restitutum non sit, ad extremum nunc eodit illustrius D. Cardinalis Granu. Ilanus, nonne scholę institutione, quam velut seminarium quoddam morum ac litterarum ex Concilio Tridentini præcepto, magnifici viri, non modo de hac vrbe, sed de vniuersa Brabantia eo ipso beatè meriti, inhiuere nunc molitur. In qua pueris, quibus

parentes ob fortunarum angustias, necessarios ad studia sumptus suppeditare nequeant, illustrissimi D. Cardinalis munificentia, ad victum & cultum necessaria, perpetua fundatione conceduntur.

42. **MEDIO LANVM**, vrbs apud Insulres omnium potentissima, metropolitico honore, situque conspicua, scribit enim Alexander Quintus, eius nominis septem summus, hanc vrbem physico ac naturali situ, ab incendijs cauatam, & frigidum rigibus æqualiter abesse, ac locum totius orbis temperatissimum, atremq; ferentissimum & aquarum in puteis, ac fontibus salubribus obtinere. Quodq; lacus pulcherrimi decem, & septem, & sexaginta quatuor flumina, terræ superficiem irrigantia, in illius agro reperiantur. Porro, quantum templorum magnitudine, regalium domorum amplitudine, clarissimarum ædium nobilitate, & vicorum nitore, nec non & omnium artium præstantia floruerit, nostraque ætate floreat, tum potentissimorum dominorum, Ducis maiestatis obsequentium; tum vniuersæ fœcus contrubernium religiosorum inhabitantium, ac cetera huius vrbs equestris ordinis virorum, ac doctorum, nec non & armorum & pannorum, & omnifariam vestimentorum officina, & mercatura declarant. Est & Mediolani societas Iesu collegium à R. D. Cardinale Boronico, auctum & amplificatum.

49. **MESSANA**, florentissima Sicilię vrbs, de qua in ipsa descriptione plura. Haud parum huic vrbi, tum venustitas, tum vtilitas accedit ex optimo confitro societatis Iesu collegio, quod Pontificis Maximi iussu, eo missi exereunt, M. Hieronymus Natus Hispanus; Andreas Fructus Gallus; Petrus Canylius Germanus, Benedictus Palmius Italus, atq; nonnulli alij ex varijs nationibus, domo magistratus benignitate, commode instructa, Anno domini M. D. XXXVIIII.

51. **MEXICO**, Regia in Hispania noua sedes, de qua hunc in modum Ferdinandus Cortesius scribit: Mexicana ciuitas, adeo ampla est, & admirabilis, vt magnitudine & populi frequentia, Granatensem vrbem superet, & patris rebus multo sit abundantior, vt pane, aubis, piscibus, tam ex fluminibus, quam lacubus, & his, qui in venatione capiuntur, rebusq; alijs, quibus pro ipsorum videri fruuntur optimis. Hac incivitate est forum, in quo quotidiè venduntur vltra triginta hominum milia ementium & vendentium, vltra alia plurima parua fora, que in ciuitate reperiantur. Hoc in foro habentur omnia genera indumentorum venalia, quibus illi vti confueuerunt, Sunt ibi loca dispensa, ad vendendum aurum, argentum, lapillos, aliqua genera emablenatum & plumarum, tam bene comparatum, vt in nullis foris aut plateis vniuersi terrarum orbis, ornatiores reperiri possint: Sunt illic venationes adeo apte, vt nullis optimis in Hispania cedere debeant, venduntur holera, & herbe medicinales, ligna, carbonesq; in bona quantitate, habentur balnea, & demque inter eos viger aspectus cuiuslibet boni ordinis ac regule, estque natio multa ratio, qua in Africa non possit inueniri melior. Legum rigore maleficis puniunt. Quædam enim Cortesio aurum fursum obstruunt, quod cum iure. Vbi Magificacis reciret, deprehensum, in foro, per præconem primo proclamante delicto, malleo ligneo occidi iussit. Ciuitas hæc in lacte constituta, in qua optimæ sunt domus & turres, & maxime, aquas ipsi domini inhabitant, & facce edes eorum, quas Melchitas appellant, vbi suas fundat orationes, & deas colunt, & pro qualibet necessitate homini incubent, habent propria sua idola, more prisorum cultores, in istis Melchitis versantur homines, qui pro religiosi more suo habitant, & continue ibidem resident, omnes illi idolorum cultores, in grus vntur vestibus nec capillis minuunt, aut pellant à die in gressus religionis, donec exierint. Filij omnes fere primatum ciuitatis & dominorū eo habitu, in religionibus versantur, à sexto, & septimo anno, donec eos parentes matrimonio iungant, & hoc frequentius accidit in primogenitis, & in ijs, qui in hereditate succedunt, quam in ceteris. Morantes in illis locis accessum ad mulieres non habent, nec ad eas domos mulieri patet accessus, abstinere à cibis quibuslibet, sed vno tempore plus alio. Et inter Melchitas est vna suprema, in cuius circui quadraginta sunt turres altissimæ que omnes sunt sepulchra dominorum istius prouinciæ, & capella in eisdem constructæ, singula suis idolis consecrantur. In hac ampla Melchita, sunt tres latissime aule, in qua sunt plurima idola miræ altitudinis, varijs figuris & artibus sculpta, tam in lapidibus, quam in tecto & dictis aulis insunt alia parua facella, angustis portis constructa, que nullam celi claritatem continent, in ea facella, ex religiosi ceteri aliqui, minime tamen omnes, admittuntur. In his Melchitis, vniuersa Temixtitanę vrbs, (horrendum dictu) olim dijs suis annuatim, vltra viginti milia puerorum, puellarum que corda sacrificant. Ex lacu, in quo hæc ciuitas posita est, maximam salis copiam conficiunt. Quatuor tantum habet vrbs ipsa à cõtinenti ingressus, fratris manu fabricatis, vijs latius, quantum extenditur lata Hispanica equestris lanca. Illius præcipui vicini amplissimi, & recto tramite procedentes cernuntur, quorundam media pars est in aqua, media in terra, per quos canoia inuehantur. Vici quoque, omnes habent suos exitus, & ab vno ad alium, aqua permeare possunt. Habet insuper præclara hæc vrbs plu.

INDEX.

plurimas plateas, ubi quotidie sua habens fora, commerciaq; exercent. Venduntur res ex auro, argentoq; plumbo, cupro, aurichalco, lapidib; ossib; cochilib; corallis, & ex plumis. Venditur calx, polita lapides, & non polita, lateres crudi & cocti, ligna dolata variis modis, & nō dolata. Est vicus, in quo venditur omnia genera auiū ad aucupii; ut gallinæ, perdices, coturnices, anates, turdi, fulicæ, turturæ, palumbes, passeræ ardidibus collo astricti, pŕitaci, milui parui, af, cionæ, tinuculi, accipitres, falcones, & aquilæ, & alii, quæ ex illis auiibus rapina viuuntibus, cum plumis, capite, rostro, & vnguib; venduntur cuniculos, lepores, ceruus, canes castratos paruos, quos ad comedendū educant. Sunt vici ad herbas vendendas, sunt ibi omnes herbe & radices medicinales, quæ nascuntur in tota prouincia. Sunt domus pharmaca vendentium, tam potabilia, quàm ex vnguentis & emplastris. Sunt barbitonorum domus. Sunt etiam habitaciones ubi conueciunt ad bibendum & comedendum pro pecunia. Sunt ibi etiam plurimi bauii, ut in Hispanijs, qui merces empras ad incolarum edes deferunt. Sunt plurima ligna, carbones, focularia, floræ variæ ad lectissima, aliæ subtiliores ad fœdilia ornanda, camera, & aulæ. Sunt omnia olera, & præsertim cepe, porri, allea, nâsuricum tam terreste, quàm aquaticum, caulis, acetosa, cardus. Sunt ibi fructus varij, inter quos sunt cærafâ, pruna, quæ sunt eximissima Hispanijs. Sunt poma, vix & alij fructus plurimi, quos sequimur simos, ipsa prouincia producit. Vendunt mel, apum, ceram, & mel arundinum, quæ Mayz, quæ quidem arundines tantum mellis habent, & sunt adeo dulces, quemadmodum illæ, quæ quibus saccharum conficitur. Vendunt mella ex arboribus quibuidam, quas in reliquis insulis Magneas vocant, & sunt dulciora multo decocto. Vendunt etiam vinum inde confectum. Vendunt varia genera filii omnium colorum in suis corollis, & est similis vico, ubi Granate venduntur ipsæ ex ferico, sed in maiori quantitate. Venduntur ibi colores pro pictoribus, & omnia genera sicut in Hispanijs, & adeo illustra, ut meliora fieri non possent. Venduntur coria ceruina optimè aptata villosa, & sine pillis, alba & tincta coloribus varijs. Venduntur fœdilia multa, & optima vernice suffusa. Venduntur dolia maxima, & parua Oenophora, olla, & alia vasa fœdilia. Vendunt multum Mayz, tam solidum, quàm coctum, & in panem conuertuntur, & de eo habent magna commercia, & in folio, & in pane. Vendunt arboræa res auiibus & piscibus recentibus & salis, crudis, & coctis. Vendunt oia gallinarum, & anserum aliarum, quæ auium maxima in copia. Venduntur placentæ ex ouis. Et deniq; quæ, vendunt in dictis foris, quæquid pignitur & creicit in illis prouincijs, quæ vltra ea, quæ expoluit, sunt talia, & tam diuersa, ut ob prolapsitatem, & quia eorum omnium nomina non teneo, recensere nequeam. Et genus quodlibet mercium habet vicum proprium, nulla dara alia mercium commutatione. In hac ampla platea, est domus magnifica, in modum iudicij, ubi semper inorantur decem, aut duodecim personæ, quæ iudicant, & consistunt omnia, quæ in dicta platea conueniunt, & dubia quæ insurgunt, malosque & delinquentes puniri iubent, versantur in dictis platea alix personæ, quæ assidue diligenter explorant quid vendatur, & mensuras, quibus venduntur bona inspechant, atque explorant. Iam vero, si de magnificentiâ, diuitijs, & domestico apparatus atque obsequio, ipsius Mutezuma huius vrbs, & vicinarum regionum (supremi domini, de palatijs suis, viuarijs & hortis, in ipsa ciuitate, & extra eam volupratis gratia edificatis, de pontibus, aqueductu, vijs, & nobilium artibus, omnia commemorare voluero, veritatem ipsam narrationem, excedere multas videbitur. Ex varijs tamen hoc saltem vicum referam. Præter alia amplissima ipsius Domini Mutezuma palatia, vnum est, in quo pulcherrima erant viridaria, quibusdam prospectaculis eidem insidentibus, & marmora, reliquaquæ ornamenta erant ex iaspide optimè elaborato. Huic palatio inerant habitaciones, quibus possent hospitari duo magni principes, cum amplissima familia, ibiq; erant decem flagna, ubi habebantur omnia genera auium aquantium istarum prouinciarum, quæ sunt multa & varia, & omnia altissima, & ad vsum volucrum, quæ mari aluntur, erant flagna salte aquæ, & ad vsum in luminibus versantium, erant aquæ dulces, quas quodam constituto tempore emittent, ut flagna emanarent, & cuilibet speciei volucrum impartiebantur cibum, quæ eis erant proprias. Ita, quod volucris pisces edentibus, ducunt & quia, quaginta libræ, quotidie exhibebantur. His alendis volucris dabant operam trecenti viri, nulli negotio vicium incumbentes. Erant præterea alij, ad auiibus præstantia medicamina prepositi, cuilibet flagno prospectacula imminabant, & deambulatoria egregia, & sumptuosâ, quo dictus Mutezuma solati gratia, secedere solebat. In huius palatii particula, tenebat homines, pueros, feminasq; à natiuitate candidos in facie, corpore, capillis, supercilijs, & palpebris. Habebat aliam etiam domum amplissimam & munissimam, in qua erat latum peristylum, pavemento ex crustis marmoris egregijs ornatum, in modum latruncularij tabule, & domus erat profundæ, quasi ad statum hominis cum dimidio, & ad magnitudinem sex passuum in quadrangulo, & in medio quarumlibet istarum habitacionum, etrabatur volucris

rapina, vitam querens à rinunculo, vsque ad adquilam, quotquot comperiuntur in Hispanijs, & plura genera, quæ nunquam in Hispanijs visa sunt, & in quolibet genere magna copia. Et in quolibet istarum erat lignum, ubi volucres residebant, & aliud extra, infra tere, & vni insidiebant aues nocturno tempore, cum pluuio sum erat tempus, in alteo vero poterant esse exuente ad solem, & æterem, dum aliqua egitudine laborant. Illis omnibus volucris, gallinas impartiebantur pro cibo, & non aliud. In eodem palatio inferius quædam aulæ magnæ, plene sunt magnis cauis, & grandibus lignis fibrefactæ, & coniundæ, & in eis, ut plurimum, continebantur leones, tygrides, lupi, vulpes, cati, varij, & omnia horum animalium tam volantium, quàm quadrupedum erant maxima copia, quibus ad satiratem gallinas apponebant, & ad horum animalium custodiam erant alij trecenti viri. Erat insuper & alia domus, ubi plurimos viros & fœcimas monstruosas, pumilio, nec, gibbosos, & adulterinos, & alios maxime deformitatis viros habebat, & genus quodlibet monstru, suas obtinebat separatas habitaciones, & præerat eorū infirmitati ceteri homines. Reliquas domus volupratis gratia constructas, in dicta ciuitate Mexico, prætermitto, cum & plures sint, & diuersimodæ. Hæc ex narratio, nescunda, Ferdinandi Cortesij excerptum, apud quem multo plura de magnificentiâ rara & inaudita huius vrbs, & de regio ac domestico obsequio ipsius D. Mutezuma lectu digna inueniuntur. Habent etiam in Mexicana hac vrbe Domini de societate Iesu collegium Regis Catholici Philippi Austriaci benignitate, institutum atque dotatum Anno à Chr. nato M. D. LXXXII.

37. **M O G V N T I A**, vulgo Meintz, à Celte, Peutingero, Liguino, ac Ottone dicitur Moguntiacum, vel, ut Pirfeymerus, Moconiacum, Hermolau, D. Hieronymus, Ammianus lib. 16. Et Tacitus vocant. Ptolemeus Neomagum lib. 2. cap. 8. tab. 3. appellat. Est & ciuitas apud Antoninum Pium in itineralio, Nouiomagum inter Argentoratam & Bingiam, quam doctus autor, Moguntiam coniecit. Licet alij Nouiomagum in Gelria posuerint, Nomen habet Moguntia à Mœni fluuiio, quem alij Moganum, alij Mogum vocant, ortus in orientalis Franciæ montibus, & Francofordiam, nobilissimum Germaniæ emporium, præterlapsus, apud Moguntiam Rheno miscetur. Hunc fluuium, sunt, qui Obrincum esse putent. Non enim parua disputatio est, quis sit fluuius Obrincus, quem Ptolemæus supra Moguntiacum haurit. Quidam enim illum Naum, qui iuxta Bingium in Rhenū defluit, esse putant. Alij etiam Rhenū transgressi, Rhenū esse censent. Sed procul dubio Mosella est, licet Ptolemeus ex eius situ (forfitan ex aliorū relatione) deceptus videri potest. Equidè, si Naus esset, scqueretur, quod Mosella penitus à Ptolemeo fuisse obmissa, quod planè incredibile est, quod fluuius adeo insignis, fuisse neglectus, & longe minor, Naus, nimirò, recensitus, qui & ipse nō supra, sed infra Moguntiacū labitur. Mœni verò, per Obrincū designari, planè ineptè videri potest, quod in descriptione superioris Germaniæ, & inferioris, transiens Rhenū, Mœni describit, & quasi humeris, vltra Rhenū transporari deberet. Auctor est Pirfeymerus, cuius verba retulimus. Sed nunc ad Moguntiam, clarissimâ Germaniæ urbem reuertimur, à Tacito memoratâ, qui hic etiam molem à Druso ad remorandum Rhenū fluuiū inchoatâ refert, & à Paulino Pompeo Romanarū Legionū in Germania Duce sub Nerone Imperatore perfectâ. Pons quoq; ligneus, apud Moguntinos à Carolo, trans Rhenū constructus fuit, 3 paulo post vulcani rabiei heatur. Anno salutis D. CCC. XXXVIII. (auctore Sigiberto in chronica.) Godefridus hereticus, adulterina deprauataquæ doctrina, urbem, ac ditionem Moguntinam corripuit atq; infect; Coactō ignis Moguntie, cœcilio à S. Rabano Archiepiscopo Moguntino (cuius quidem viri pietatem & eruditionem, omnes bibliothecæ, permultis ab eo libris conscriptis, passim commendant) erroris conuictus, damnatur. In hac vrbe ars Typographica, circa annum salutis M. CCCCLIII. per Ioannem Friban inuenta est. Vniuersitate denique Moguntia inclaruit, quæ quidem, vni Pipino, eiusq; filio, Carolo Magno primordium, ita Reuerendissimo Archiepiscopo Moguntino, Danieli, in Electorum ordine primo, per Germaniam Archicancellario & omnem suæ nitentem, & reuersionem debet. Cui illustrissima Calistudo sue Aŕto verbi incarnati, M. D. L. XVI. Dominos de societate, IESV præfecit, quidū mitoræ artū studia, nō etiâ philosophicæ & theologicas scitias, maxia & deservitate, & felicitate tradidit, Moguntia superiorisq; Germaniæ iustitriæ, doctrinæ pietatis mitoribus expoliit.

38. **M O M B A Z A**, oppidum Africæ, habens in portu arcem munitissimam, armis & rebus, varijsquæ tormentis repletam, firmisissimisq; præditijs, atq; singulari vigilantia defensionem. Tellus abundat fructibus, oleibus, & frugibus, & pecorum, & armentorum gregibus, & aquis dulcibus. Vritur præterea mirâ cæli temperie, homines viuunt, admodum lautè, & domus luitanorum more ædificant, tectoriaquæ varijs coloribus depicta parietibus inducunt. Hæc Oforius lib. 8. de rebus Emanuelis luitanorum Regis virtute gessit.

39. **M O N A C V M**, vrbs ad ripam Illaræ sita, inter ciuitates Principum in Germania præclarissima, & Bauariæ nominatissima, ædes habet pulcherrimas, plateas amplas, & basilicas ornatisimas.

non aliam habet rationem, nisi, quod vno alteri auctus, beatissimum & locupletissimum, ex civitate ignobilis, excreverit urbem, tantis opificibus praeditam, ut quod multis alijs prius vrbibus propriam, cuiuslibet vni soli concessum esse, tantum huic vrbis divinitus relatum, ac veluti in vnum factum, complicatum esse videamus. Si vero, quicquid hominum manibus elaboratum, & quod natura homini concessum, non edigere in animo tibi est, huc excede, patet tibi adificia, non tantum in foro, verum in modestissimis vicis ac trijjs vrbis, omnium vrbium Germaniae honestissima, quos tamen in recessu, quam fronte pollicentur. Nec divinus illic cultus delitescit, tot delubra, tanta sacerdotum cotona, tantas etiam delicias praetum, Hallerense dicitur, praefert, tot confutum tilijs, tot coruscans fontibus, coelestis loci speciem, de se praebet illam ac diffusam planticem, natura esse vit, graminaibus & fluminibus speciosissimis, iringuum. Siphunculi horrent plures, a quibus clara, aquarum multitudine, scaturit, quae a cauto lapide rursus, grato murmur resonare, suscipitur. Post altissima moenia, & propugnacula profunda, ac lata fossa, cingitur: turres quinque, & sexaginta, supra trecentas, intra ipsam urbem colligit, octo & sexaginta moles vrbis, fluvio inhaerens, intra ipsa moenia habet plateas exornatas viginti octo, ultra quingentas. Fora decem sunt, quae novidius pro modum quotidianis, frequentantur. Et praeterea tanta mercatorum stipatio, tantus negotiatorum numerus, quibus India, ac vltima Thule cognita civitatis etiam opinio praetum familiarum de eis obtinuit, ut in sapientem virum, siue dicitur ex profecto definire voluerimus, de Norimbegenium ordine profectum esse, iudicemus. Horum amplitudinis argumentum, natura loci exprimit, quae vrbis huic sedem perfectionis, hoc est, medium, ac vmbilicum totius Germaniae tribuit. Non est in tota vrbis, quod contentus. Ne tamen ab huius vrbis origine recedamus, caetera, quae requiruntur, annectemus. Vrbis illa, dum Hungari Germaniam invaderunt, a vicinis condita dicitur, ut Germani, eo loco tuto, ad transiendas res virentur. Alij, dum millesimus supra centesimum quadagesimus annus agebatur, ecclesiam ab Henrico Boario, dace constructam, Norenberg, in honorem S. Egidij, cum civitatis erectione, tradunt, ac opus civitatis, anno ab illo decimo, fuisse completum. Tunc autem, vnicuique, muris circumdanda, superstiti, Canradus Castus, sui nominis secundus, anno salutis 1191, ad imperium hanc civitatem detulisse, fatur. Henricus autem tertius, iuxta graui obidione angustatus, accepit, ab incarnationis seculo millefimo, ac vigesimo sexto: filius huius Canradi, dum contra patrem mouerat, Norenberg, pene deleuit. Henricus etiam filius Friderici secundi, nuptias illis celebravit, quae tempore, sex ac quinquaginta viri, tres ac viginti mulieres, aqua ablopti sunt. Sedio tamen vna interfecit orbis, legitur, Caroli quarti Imperatoris auro. Et tunc in manus patris, omnia civitatis iura, peruenit. Haec fere omnia, ex lib. 5. Excerptos Germaniae, Praeijc Irenici, excerptimus, plura in Norimbegenium chronico, & Frij secundi Europa, studiose lector inveniet.

O.

40. OE N I P O N S, siue Enipontus, vulgo Inspruck Thirolem, sui comitatus vrbis magnifica, superno iudicio, & consilio eius comitatus, & superiorum regionum austriacarum, celeberrima. Praeter quam plurimos ornamenta alijs, etiam collegio, Societatis Iesui, decoratur, a Ferdinando Imperatore A. institutum, atque dotatum.

1. O L I S I P O, vrbis totius Lusitaniae primaria, summa loca, innocentia, celeberrimo emporio, peragulis templis, & magnificis Regum domicilijs, nobilitata. Quae, cum Rege Alfonso regnante, Anno ipsius Christi natalis M. C. XXXV II. Maurorum facibus expulsa, permulta aedificia, rei laetitia dicitur, deinde exornata fuit. Siquidem, non multis, post expugnationem, diebus, corpus D. Vincentij Leuitae & martyris, in ipsam vrbem Olisiponem, ex sacro promontorio, vbi dicitur, relatus est, & in fornice summi templi, summa cum reuerentia, hodie vna die asseruatur. E regione cuius monumenti, Alfonso quarti regis, sepulchrum erat, eius inquam, qui anno Christi M. C. C. XXX. Alfonso Castelle regi suo genero luculentum, contra Alboacem Maurorum potentissimum Regem, subsidium tulit, cruentissimum, ad flumen salsum, Praesidio, aduersum eundem Alboacem praesitit, & gloriose victor, cognominatus. Ad salsum victoris, vulgo obtinuit. Ad radicem vero istius summi templi, paulo inferius, occidentem versus, interposita platea, sacellum D. Antonij, quem Paduanum vocant, admirabili structura, & mira elegantia elaboratum, sese nobis offert, olim ipsius D. Antonij parentum habitaculum, in quo quidem ipse natus, eductusque fuit. Ex cuius natalibus, non mediocriter sece, & merito quidem, Olisipo extollit. Super eius sacelli epistylum, domus civica, seu vrbis a curia constituta est. Ab hac parte, quae meridiem Olisipo respicit, veras regia amplissima, magnificoque opere pulcherrima, splendendam eam reddit, quam ad sanctos nun cupant. Nominatum loco, quod longo temporis spacio, corpora sanctorum martyrum Verissimi, Maximae, ac Iuliae ibi recondita fuerint, donec sub Ioanne Rege, eius nominis secundo, transiata alio fere. In de obliquo aggere, ad vestalium templum, cui D. Mariae ipsi nomen est, per circuitum scissum depressum itat: vnde vrbis eadem via ad-

uersum montem ascenditur, cuius in tergo, sacellum D. Rocho nuncupatum conspicitur. Eodem deinceps tractu, a via huius amoenissima, montibus vrbis contiguam, hortis, vndique confitum, est descensus, quae a sacello Eremitarum, D. Antonio consecrata, nomen olim fumpsit. Non verum, ipsi excludit, ab annunciatione angelica deiparatae virginis facta, nomen habet, & a vestalibus, Dominica, ni inhiat, inhabitatur. Mox pari acclivitate collis naturae densissimo oliueto obstitit, ut non facile mirroris insipis possit. A superiori vero parte aperitur, & sacello D. Annae, recens dicatur, emant, quod summa cum religione & reuerentia, magna item populi frequentia, ab omnibus hodie visitatur, & colitur. Ab hoc subinde per agrum compascuum, leprosarum, forog, boario interdictis, in aliam vallem, non minus fertilem, iucundamque peruenitur. Quae Murusia nuncupatur, ex eo, quod post recuperatam de Saracenis vrbem, eo loci permitti sunt Mauri habitare. Cuius finitram partem, quae ad Septentrionem vergit, vbi campi D. Barbarae incipiunt, angelorum sacellum diuidit. Supra vallem haec, orientem versus, mons excelsus immisiet, recto, difficillique ascensu, a quo Fanum D. Mariae Montanae, quod in summo montis culmine situm est, nomen accepit. Ab hoc praeterea modico flexu vrbis, quae directo itinere, ad vrbem reditur, statim quae obuium fit templum vetustissimum, Augustinienium monachorum, diuae Virginis gratiarum facrum, introrsus, eidem vrbis muro adhaerens. Ex inde poro, praeritis ditissimo cenobio Vincentio, Leuitae, & martyri dicato, canonicorum D. Augustini, atque Gymnasio non ita pridem celebri, antequam Rex Ioanes tertius Conimbica transfuisset, ad ripam illud Tagi decurritur, quae aequilonare vrbis cornu, ab ea parte efficit, nobis, ad fluminis crepitem formae attingit, indeque auerso itinere, sacelloque D. Virginis Paradisiace interiecto, ad primam vrbis portam, quae Crucis dicitur, iter est. Ab illo autem S. Clarae templo, ad Regiam veterem, quam ad Sanctos antea appellari diximus, rectus maris, secundo mari, ab oriente, aethio, incipiens, in meridiem, exierit, millia passuum tria ferme efficit. Certum autem huius vrbis formam, descriptionemque, facile delinari posse non arbitror, cum in solo montoso aspero, ita sit. Quod si solum omnibus ex partibus planum esset, a lateri terrestri formam arnis demonstraret. Interioris vero vrbis amplitudo, & magnificentia, tanta est, ut cum caeteris omnibus Europae vrbibus, & hominum multitudine, & aedificiorum pulchritudine, & varietate merito contendere possit. Domus, & publicae & privatae, adeo magnifice extructae videntur, ut etiam parietes intrinsecus, fornicisque, ligno farmatico vndique veluti, vermiculato opere, auro, variisque coloribus adhibitis, exornentur. In litore fontes quibus plurimi, diuersis vrbis partibus, per ductus subterraneos oriuntur. Eorum vnum Regium nominant, marmoribus fornicibus ac columnis eximie constructum, sexq. fistulis, tanta aquae copia profluentem, ut vna, vniuerse hominum multitudinam potum penit suppeditet. Hic autem saporis, & splendoris, & lenitatis praestantia, omnium fontium, quos vquam me videre meminerim, aqua, aut aqua, aut superat. Tepepidam enim cum effundat, paruoque, ipsa post temporis momento resedit, tum purissima, frigidissimaque, suavissima bibitur. Duo praeterea fontes, haud ita procul, emergunt maximis aquae fontibus, in mare, breui admodum fluxu, prominentes. Quod si lo ngiori distarent a mari intervallo, multae frumentariae moles, tanta aquarum vi, atque impetu, quous anni tempore facili agerentur. Caeteri, lotricibus, aluatijs, fulmineis, opificibus, plerumque ferunt. Non multo deinde interiecto spatio, portam crucis versus, fons alius, aut ut verius dicam, flagnum canegit: qui Equorum dicitur, propter ea, quod per aere statuarum, equorum labra, aquam ore affatim vomentium, in lar flumini, cursum tenet. Sunt denique diuersarum aquarum salientes fontes, patetque, diuersi, in omni parte vrbis, magnam civibus commoditatem afferentes. Porro, ut antiquam, in summa arce regis, quae in editiore vrbis parte posita est, opus ipsam antiquitatem vere representans, iomitarum. Olisipo septem in primis ingentibus aedificijs, singulari Regum nostrorum consilio, sumptibus, incredibili magnificentissime extructis, hoc tempore illustratur. Ea vero, cum in precedenti descriptione, summam ac breuiter delibauerimus, nunc a peculiari eorundem enumeratione, superferendum nobis existimauimus. Hoc tamen minime silentio inuolendum videtur. Si recto itinere, ab ea domo publica, quae exterrarum gentium, regumque, legatis hospitium praebet, ad litus ite perrexeris, relictis ad dexteram in loco eminentiore cenobio. Carmelitanorum, Franciscanorum, ac ordinis S. Trinitatis, magnifica, sumptuosissimaque, structura nobilissima, regiam nouam plateam, anaglyptijs, annularijs, caelatoribus, vascularijs fabricis argentarijs, & ararijs, aurarijs, item argentarijs, referentissimum. Praeterea in aliam eodem pariter nomine, nouam mercatorum, continuò itentem ad leuam, deueniens, exterrarum omnium longè laustissima, aedificijsque pulcherrimis, vrbis, exornata. Illic omnibus fere ex partibus orbis, & gentibus, quot die mercatorum certatim conueniunt, maximam hominum concursum, atque frequentiam, propter commerciorum portusque opportunitatem. Eademque via contra septentrionem procedenti, ad leuam, portorium vrbis obicitur, vbi pro mercibus, importatis, publica Regi vestigalia, nuper pendebantur.

E regione

E regione huius portu rii, forum, quod veteris pali vocatur, apparet, in quo semper non pauci homines, mensis alidentes reperies, quos notarios, vel librarios vocare possumus, nullis tamen civitati ministeris obligatos. Hi oēs ex hoc vitæ genere sibi alimētum suppediant, quod omnium accedentium, inentesque suas explicant, sententiam assequantur, ordinem, in eodem ipso loco, subito se des, scribant, percentibusq; dato, pro ratione materis pretio, tradit, in tantum, ut literas, epistolulas, amatorias, elegis, orationes, epigramata, carmina, laudes, paratalla, petitiones synegrapha, & cursumque generis alia, quæ ab eis postulantur, ad eā habentem dispositum feribendi stylum. Quod nullibi in totius Europæ vrbibus, fieri videtur, unde Orliponis magnitudinem, & hominum frequentiam, facile quis iudicabit. Est & in hac vrbē, ad latus, quod orientem hibernum respicit, ad mare Piscarium, atq; cupedinis forum, in quo certari, factores, cupedinarii, lani, piscifices, duliarii quorundam gregem concurrunt, omnia, quæ ad vrbem, vendendi causa afferantur, vendentes. Præterea propolisam, in hibernis, capponum, fabulariorum, lantorumq; tabernaculis in hibernis vrbibus viciantur. In hoc vero piscario foro, certa quantitas corbium deposita est, magis firmum edito, quibus cymbis piscatoris appulsi, pisces à mediastinis in forum ad venditrices aduchantur. Hi quidem corbes, singulis annis à magistratu, piscatoribus, plus minus duob. nullibus ducentorum locantur. Piscario hoc foro, à tergo relicto, mercatorij panificum, holitorum, fructuum venditorum, acupumq; interiecto, nec non macello, domus, quæ nostri Septemcentum nominant, sita est, in qua regij prælecti negotia, ad bellum Africanum spectantia, expediunt. Hinc loco, Epilogi insit, non nihil in laudem Ecclesiasticæ musicæ adjectum, idq; vrbem in compertissimumq; inter omnes cines habetur. Neq; quod in præcipuis anni festis diebus, ad ipsa vrbē Orlipone, vltra triginta absolutos cantorum choros, ad sacra modulato cantu, in pagis villisq; circumvicinis canenda, vna die cuncti exeat, omnibus vrbis templis, in quibus musica modulata canitur, ex eo nihil detrimenti, ad suas celebrandas festiuitates capientibus, Societates vero, quas consisteritates vocat, C. XXXI. sunt, in quarum vrbem, ingens à fodalibus quotannis conficitur pecunia, quæ in pauperes, & alios vrbis necessarios, summo ordine elargiuntur. Quod autem ad loci situm, salubritatem, & aeris temperamentum attinet, tanta certè solis, celisq; clementia, & amoritas est, ut nullo ferè vnaquam anni tempore, nec estas, nec hyems in moderata sentiat, quo factum est, ut multi mortales, ex diuersis nationibus, terrisq; remotissimis, cæpi puritate perlecti, illic commigrarent, derelictisq; solo natali, & patriæ cura posthabita, perpetuè ibi sedem, vrbisq; domicilium posuerunt. Hæc eo proluxius, et accurate, rarissima Orliponis descriptione, à Damiano à Gioe, Equite Lusitano, singulari libello comprehensa detampimus, quo magis desideramus, ut tante vrbis magnificentia, exteris quoq; hominibus, in nos referret. In cuius enarratione nec id silentio inuoluendum erit, Societati Iesu collegium & Professorum domum in eā anno salutis, M. D. L. I. assignatam esse.

44. **ORMVVS.** Perisæ oppidum, vniouum gemmarumq; opulentia nobile. Has qui colligunt, vrbis cymbis in mare iactum faciunt prægrandis saxi, dependente fone, idque sit ab gemina Cymbæ parte, ut vtrumque iactis in profundum lapidibus, conuulsibili natis, non aliter, quam si in ancoris foret, possit. Firmata suo pondere cymbæ, alius, cui id manus obtigit, in equor iacit funem, saxo dependente. In naui media alij, manica in pectus, tergumque dependente, alligato pedibus lapide, se vibrat in pelagus, subruasq; aquas vrinantium more, natat, actusque in profundum ad passus quindenos, tantisper vrinat, donec legerit conchas, in quibus delitescunt vnioues, ac margaritæ collectas, mantica iodit, lapidemque protinus, quo pedes grauebantur, abiicit, fonsque inuixus, in superiora euadit: ibi quandoque ad tercentum ferme, nauigiorum genera, compinguntur, quæ vndecunq; contendunt. Eius vrbis Sultanus Mahumetis est inuictus fide. Hæc Ludouicus Romanus lib. 3. rerum Perficarum.

22. **OSSENBVRGVN.** Insigne Saxonie oppidum, Carolo Magno clementi, splendore haud exiguo, illustratum.

P.

45. **PANHORMVVS.** feracissima Siciliæ vrbis metropolitica dignitate illustris, situ fecundo excellit, pelagoque Tyrrhenico abluitur, muris septa perquam altis, quod opus est Federici Regis. Plures, quibus cementitios aggeres latis foissicinctos augmento, ac civium securitati addiderunt. Secundum mare arx est, quod Casfrum ad matrem nominant. Huius Casfrj quondam Præfectus Hieronymus Fluxa Panhormita, homo patricius, qui dies octo æstiuo tempore sine potu agere potuit. Tres item antiquæ ciuitatis portæ, & veteres muri multis cum turribus lapide quadrato constructi, & nunc manent. Patulillouum vna, vbi lapides hieris inscripti, quibus Noe tempore fuisse Panhormum planè constat: Obscura altera nominata. Tertia est, quæ Bosuemis porta ab ipsa nuncupatur, ad eam vergens vrbis regionem, quam Brigariam, Vulgariam autiquitus vocant. Supra murum ad occidentem Rogerius comes

Tancredi filius, victis Pænis turrim Rubeam, quam vocant, faciendam curauit: Alteram Chirimbim nomine, Vilielmus Rex, cognomento Malus: Tertiam demum (Turrim Pisanam hanc vocant) qua palatium perfectum, Vilielmus filius, quem Bonum appellauerunt. Intus sacellum marmoreum ædificatum totum, diuo Petro dicatum, pulcherrimum & religiosum, cuius parietes Porphyrite Barioque marmore, vermicalis ad hominum, & animalium effigies crullis punctisque auris vestiti, pauimentumque stratum. Ibi subterraneus carcer, quo primariæ nonnullæ mulieres, a uno millesimo post Chiribum ductæ sumus, quæ a gestimo fecundo, Mense Martio, quod plurimi regali tumulturn fecerant, a Frederico Imperatore coniectæ, nec vquam deinde vixæ, quæ antequam vulgi progerio, Donnx, quæ male venerunt, vocatæ sunt. Ducentos post atque nonaginta quinque ferè a nos, quum locum fabricandi gratia, homines confoderent, tria eorum cadauera, nulla putredine vitata, integris cum vclibus, ferisique Calantici inuenta sunt. Templum, quoque ingens Panhormi, exterioris parietes multo pulcherrimi, a Gualterio Archiepiscopo Vilielmi regis affine dedicatum. Ibi quatuor sunt ex Porphyrio marmore sepulchra, opus fanè cunctis spectabile, Siciliæ reges, in quibus sepultus aiunt, quorum medium locum tenet marmoreum quoddam, vbi Constantia regina condita. Sacellum item diuæ Christianæ parietibus marmoreis, atque auratis laquearij extructum. Ipso in templo, curum est in status, ne priuatorum quicumque sepelatur. Regibus namque dantaxat, & Episcopis concessum. Prope est ad orientem fermè, celebre Hospitale, nec multum ante Paritrum nostrorum memoriam ædificatum. Cuius ministeri curandi ægros, atque infantes alendos, quos vel paupertas, vel mulierum recundia clam exposuerit, maxima cura. Altera parte est locus, quod Toccum appellatur, vbi aut veterè consuetudine, aut regia gratia, auræ coronas reges accipere consueverunt, ipsi Panhormi cuilgant, adducunt, illos, qui ibi regio diademata donati, Rogerrum, vtrumque Vilielmum, Tancredum, Henricum Imperatorem Casarem, Fredericum filium, Manfredum, & Petrum Aragonum regem. Insignis erat Panhormi regia ab Andrea Clararum, te tempore, quo plures reguli à regia fide delictæ, ipsius delictionis auctore, extracta (Sterium tum vocatur) quæ nostris ad regis vrbis vrbis exigenda disponuntur, mutata est. Cuius item est prætoria, vbi diuæ statæ ex marmore antiquissima, nec cui quidem dicatæ, si re possimus, sunt enim nudæ atque altera manna, mortalium incuria mutilæ. Ex prætorij namque vetus, sacrum, & marmoreo pædilique auris, licet veritate delictæ, tamen Marturam Panhormi vocant, ibi virgines plures Deo perpetuè dicatæ. Aude postea ciuitati, Tancredi primi Vilielmi ipsius pomerium protulit. Et Rogerius Comes edem, que duo inuicem facta est, eorum hospitium, qui Elephantia vitati, trans Oreti amnis hostium, (sunt enim Miragla Panhormiæ vocat) vbi pons est lapideus insignis, ædificatus. Flumen in Panhormitana valle oritur, inque agro Parco nomine. Ipsa Panhormi vallis, pluribus irrigatur fontibus. Hæc vsque Cl. Marti Aretij verba & descriptio, nem retulimus. Celebre ac perpetuum nominis gloriæ & hinc oppidum hoc Panhormitanum consequitur, quod cum superbum, in solena, ac libidinofam Gallorum præfidium, à Siculis in vniuersa insula delerentur, eius cædis, ac proinde huius quoque prouerbij, quo vespæras Siculas commemoramus, occasio fuerit, cuius rei si quis accuratam historiam querat, is Thomiam Fazellum libro suæ hitorie Siculæ octauo, & nominatim de vespæris Siculis eodem libro capite quarto, legat. Et L. Marinum Siculum libro XI. de Aragonie regibus. Panhormitani ciues, Anno Christi M. C. XXXIX. Ioannis Vagæ Siciliæ Prætoris consilio & autoritate, atque ad eipio, Mellanenfiæ Collegij, seu inuicem Collegium Societati Iesu, ceciderunt.

46. **P.A.R.M.A.** antiquissima Lumbardiæ ciuitas, omnibus omnium seculorum ætate nobilium, & egregiorum civium flore, ut nunc quoque, maximo fuit, verus Romanorū Colonia, quæ Leander, varijs aliorum enarratis sententijs, à Thufis conditam, & à principatu Coloniaram, denominatam, arbitrat. Hæc autem vrbis amne intercurrente, irrigatur, qui ex Appennino supra Beluiderium oriens, inde, interrupta via à Emilia, Parmaque vrbē, à suburbij diuisa, huc in Padum deluit. Eius ager, vti optimus, rerumque præstantissimarum fecundus, ita & ipsa Parmensis ciuitas celebres homines, & cum literarum, tum aliarum virtutum armorumque gloria clarescendit tult: in quo catalogo Cassius Poeta, item Macrobius, qui in Somnium Scipionis à Cæronæ delictum, elegantissimè commentatus est: præterea, que Saturnalis fospit, quanquam non desint, qui negent eum Parmæ genitum. Iunguntur his Blasius Pelicinus excellens Philosophus, & Astrologus: Albertus Galileus, Iurconsultus, qui multa literarum monumenta reliquit, nominatimq; Margaritam questionum, Bernardus Parmensis, Canonicus in D. Petri Bononien. vbi & sepultus, qui apparatus ad Decretales concinnauit: Guilielmus Aramundus, iurisperitissimus, qui circa M. CCC. XXXVI. à C. N. annum floruit, ut Cotius auctor est, Iacobus

cobus Arenanus, qui in codicem, multaque alia doctra scriptis, Ioannes olim Generalis minister ordinis Minorum, cum alio item Ioanne, ex fodalitate predicatorum, ambo summi theologi, vti edis scriptis probante Gregorius Anselmus, optimus Medicus atque Philosophus, Anthonius Camaldulensis Graecae Latinaeque litteraturae summe peritus, cuius rei in Constantinensi Concilio documenta dedit amplissima, et sanctus Martinus Crapallidus, qui de paribus redium Leonicon, itenuque Syluan collegit: Thadeus Vgaretus, Nicolaus Brucius, qui Bononiam libro edito, celebravit. Franciscus Carpefianus, qui peruenisse, nostrorum temporum historiam, conscripsit. Alia item ingenia summa, haec vrbis orta, nostrum habet feculum: quae partim in ea, et in sua Italia, commemorant, partim etiam alijs, celebranda relinquimus. Est etiam in hac vrbis praclarum Societatis Iesu Collegium, ab Orlauiano Farnerio Patmae & Placentiae Duce, inchoatum atque dotatum.

30. P A R T H E N O P O L I S, vide Magdeburgum.
31. P I N C I A, alia Vallisolerum, Hispanis, lingua vulgari Valladolid, oppidum totius Hispaniae celeberrimum, Regis Castellae, summorumque hominum illustrissima, & indyta sedes. Est hic amplissimum Societatis Iesu Collegium, cuius fundamenta iecerunt Petrus Faber, & Antonius Aroca, qui in comitatu Mariae Ioannis III. Lusitaniae Regis filiae, quae Hispaniae Principi nuptiat, ex Lusitania in Castellam profecti. Pinciae commorantes, in hunc hoc collegium instruerunt, quod initio quidem tenue, & perangustum, ita postea amplificatum est, vti propter eius oppidi magnitudinem ad Collegium etiam Professorum domus addita sit.

32. P I C T A V I A, oppidum Episcopale Pictonum in prouincia Burdigalensi, Porticus communis Gallorum lingua.

33. P R A G A, Regni Bohemiae metropolis, vrbis amplissima, Principum, Regum, ac Praefulum inclita sedes: Babilonia, & Marobudii, Auentino, Callurgis, Prolemeo dicitur. De qua in ipso opere plura, quae verò in eo, ob loci angustiam, omisimus, haec sunt. Non longe à Cathedrali Pragensi templo, versus orientem solem, situm est Monasterium Deo dicatarum virginum, toto regno vetustissimum. Nam à Duce Vrsuliano, & Venceslao patre erectum est, Diuo Georgio Sacrum, in quo templo ipse Vrsulianus, cum mare sua S. Ludmilla, & nepote Bohuslao Pio, quiescit. Sacerdos huic ceruobio praefectus, pulcherrimi baculo vitatus, & principis defungitur honoris, qui etiam ipsius praesentia requiritur, in coronanda Regina. Est & ab alia arcis huius templi parte, aliquanto remotius monasterium, vulgò Strahov, alia, mons Syon, dictum, quod iuxta ipsa vrbis moenia, in admodum arduo colle, Petrinum dicitur, adificatum, sepultura Vladislai primi Bohemiae Regis, qui ipsum condidit, celebre est, & clarum. Nec silentio praeterendum est Regius hortus amoenissimus, iuxta fossam arcis altissimam situs, varijs arboribus, ac stirpibus, non tantum domesticis, sed & peregrinis ex Italia, Hispania, & alijs longinquis regionibus, huc allatis, & plantatis instructissimus, operaque topiarum fragrantissimus. Hic vides mala Panica, Citria, Limonia, & Aurantia, non infeliciter prouenire, olea, & herbas exurgere intra laminea ferreae, instar litterarum formatas, & apto contextu orationem dominicam ex primentis. In hoc hortu aluntur Leones, intra ligneos cancellos inclusi, nec non mirandum ex India animal, quod anteriore parte ceruam, reliquo corpore camelam mentitur, adeo, vt Clariss. D. Andreas Matthaeus graeca voce *Βασιλοκαμηλορέτις* appellari posse, testatur. In penitentiore huius viridarii secessu, habetur domus elegantissima faxea, ad refectioem, deambulationem, & omnem prospectum concinnatissima, nam duos habet, ambitus, inferiorem & superiorem, Inferior est porticus, columnis teretibus aequali interstitio circumquaque positus. Superior est subdialis, cuius extremitates sunt continua series lapidum, in quibus variae imagines, ex veteribus historijs & Poetis artificiosissime excise incandissimum praebent spectaculum. Ab hoc hortu vniuersi studij interitio, extrat, viuarium Regium, muris longo circuitu septum, sed non est conferendum ad nouum illud, quod Serenissimus Archidux Ferdinandus quatuor à Pragensi Castro stadijs distitum, condidit, & spaciouissimo murorum ambitu cinxit, in cuius medietate magnificentissimum, cultissimumque stat palatium, ad figuram stellae fabricatum, vnde ei nomen datum. Pavimentum habet ex marmore tessellato, nitidissimum, & conclusis multa picturis elegantissimis ornata. Quae etiam & illud, Pragensium ornamentis, ad numerandum est, quod Collegium Societatis Iesu, habet, instruitur Ferdinandus Clarus A. qui pietatis, & eruditionis fructu, ex eiusdem Societatis Collegio Viennensi, promanante, commotus, etiam Pragensi instruit, & dotauit, cuius prima initia, & fundamenta iecit, D. Petrus Canisius, Eximius, Societatis Iesu, Theologus. Varios huius vrbis fortunae conditiones, & casus, quos temporis successu, sub Regibus Principibusque diuersis perualit, breuitatis causa omitto. Eos Georgius Handichius à Limus, ex Pragensium Annalibus, ex quibus & hanc descriptionem excerptimus, admodum diligenter collegit.

Q.

45. Q V I L O A oppidum Africae, Lusitaniae Regi, tributarium.

R.

46. R A T I S P O N A. Clarissima vrbis, ad Danubij ripam in Baaria sita, à Tyberio Nerone condita, anno, quo Christus Iesus pro salute humani generis passus est. Baariae olim Metropolis. Hanc regionem antiquitus Norici tenuere. Cuius adhuc portio, trans Danubium sita, Noricum appellant. Norici autem Baiaarios successisse, & cum repetam vetustissimos codices, hanc Baariatiam appellant quam modernis Baariatiam dicunt, & à Bois Baiaaricum nomen descendisse, persuasum est. Cui Strabo vrbis adhibet, Romanis Baio Gallorum gentes è finibus eiecerunt. Inde migrantes circumiacentes Histro loco, cum Thauris habitauerunt. Constat igitur, eos in Pannonia conuersisse, & inde facile in Noricum contiguam regionem migrasse. Quamquam olim deserta, vt Strabo tradit, nunc cultissima est, magnas & ambitiosas ciuitates habens & oppida nobilissima. Ratisbona verò ornata ceteris excellit. Pontificales vbes in ea quinq; sunt: quarum nunc metropolis est Saecmburg. Ratisbonensis autem episcopatus olim clarissimus fuit. Cui tota Bohemia subiecta erat, haec vrbis septem nominibus insignita fuit, quibus in suis iuribus & libertatibus claruit. Primo, à sui conditore Tiberia vel Tiburnia dicebatur. Tiberius enim Luui, Augusti vxoris filius, & ipsius Augusti parauignus, quem cum Augustus in filium adoptasset, mox magno exercitu comparato, contra Noricos & Vindelicos misit, qui eos in praelio superauit, & hanc vrbem apud Noricos adificauit. Secundo, vrbis quadrata, longo tempore dicta, cum ad quadratam figuram & quadratis lapidibus magnis, muro circumdata fuit, vti in reliquijs veterum murorum, retro S. Paulum cerui potest. Tertio, hyatopolis, vel hyatopolis ob ruditeratam populi agrifis, qui ore huanet, vt rurales finitimi faciunt, verba hiantia protulerant: vel ab hyantium aquarum propè ciuitatem confluxu, cum Danubius, Nabo, & Imber & ceteri fluij, in latere aquilonari confluant. Quarto, Germeinsehem, à populo Germaniae, qui eam frequentare solebant, vel à Germanico, qui ciuitati praefuit. Quinto, Regniopolis, ob frequentes conventiones principum & regum, vt hodie atque turres, ac excelsa aedificia magnarum ostendunt. Sexto, Imbripolis, à fluuio, cum Imber fluuius, septentrionem versus, in Danubium fluit, & vernacula lingua, hoc nomen Regenpurg, adhuc seruat, cum in tali fluxu olim ciuitas incepta fuerit. Septimo, Ratisbona dicitur, cum rates ob mercimonia, & tempore Caroli Magni ad bella sibi confluxebant, & tanquam firmiter sita, & aedificijs roborata: hodie Ratisbona appellatur. Basilica decoratur episcopali, summo in honore tandem S. Petri dicata, prius ob fraternitatem canonicorum Ratisponensium, & Remensium Ecclesia S. Remigii appellata, opus praclarissimum in vrbis nondum completum. Et ceruobio sancti Emmerami ordinis sancti Benedicti amplissimi, Monasteriaque damnarum plura habet, praecipue superius Monasterium virginis gloriosae, Inferius, in quo diuus Erhardus episcopus quiescit. Plures etiam domus consecratas, & ecclesias, & proprios sacerdotes. Arnolphus autem Imperator, qui hunc locum praeter ceteris imperij locis, summe dilexit, mirum amplius, & Monasterium sancti Emmerami inclusit, & plurimum adornauit. A eadem enim Nortmannorum rediens in Baariatiam, ossa sancti Dionysij Aetiopagitar in sine sua aetatis ceruobio tradidit, cum libro Euangeliorum ornatis, ac literis aureis percripto, & demum apud eos sepultus. Fuit autem hic S. Dionysius Atheniensium Episcopus qui vna cum Apollophane Sophista, in Aegypto Heliopoli, quando Christus Iesus passus est, solem vidit praeter naturam obscuratum, & tetram noctem subito terris obductam, cognouitque mox verum omnium Deum, eodem Sophista respondente, (vt ipse ad Policarpum scribit) retum has diuinarum vicissitudines esse. Ornatus & Ratispona glorioso martyre S. Emmeramo Episcopo. Et S. VVolfgangi, eius loci vndecimo Antistite, qui monasterium S. Pauli construxit. Albertus quoque Magnus omnium doctrinarum peritissimus, apud eos Episcopatum rexit. Haec ferè omnia Argentinensium Chronica suppeditant. Quod si porò Ratisponensium Archiuis credendum, constat eam vrbem, florente Romano Imperio, populi frequentia potentissimam totius Imperij atque Germaniae fuisse: Cuius enim erat suburbij admodum late patentes, quae Feibingam, Pruelam, Pruelentingam, & VVeningam vique frequentibus aedificijs extendebantur: Alere haec vrbis potuit vnum & viginti annos supra quingentos, delectosum pedum sex, & equitum millia quinque, quibus ditiones vicinas armorum terrore & defendebat, & in populi Romani officio & obedientia retinebat. Hi quartam legionem Italicam construxerunt. Lapidè denique ponte, decem & quinque arcibus fornicato, vtraque Danubij ripa, hoc loci coniungitur, cuius prima fundamenta Anno CHRISTI M. C. XXXV. posita. Et XI. annorum tempore, ea pulchritudine, & amoenitate, iam vultum opus perfectum fuit, vt vel ea tantum moles, Ratisponam commendabilem reddat. Quod si quempiam ea disputatio iuuet, qua

I N D E X.

Qui miseranda videt, veteris vestigia Romae,
Saepe illi meritis dicere, Roma fuit,
At qui colit aenea sacra palatia Romae,
Ipsa patris membris dicere, Roma videt.

Præter alia plura, reliquos hominum, amplissima conobis iam
hoc tempore... habet in vrbis Romanæ veneranda, nominis lesu, foedera,
domum Pontificiorum, ipsius foederati quasi partem, ex qua, velut ex ma-

27. ROSTOCHIVM Ducatus Meppoloniensis, Saxoniae finitimum, cele-
breque oppidum, opulentiæ artium, Gymnasio, quondam, foren-
sitimum.

28. ROTENBYRGVM: Francozin oppidum, ad Tuburum, amnem,
situm.

29. ROTOMAGVS, Normandiæ Metropolis.

30. SALTZBURGV M vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

31. SCAPIVSA oppidum, ad eam trum Rhenu in, iuncta Herciniam
flumen, agio admodum luxurioso gaudet, ex quoque Nigra Sylus aboti-

32. SEDVIVM, Prinauium Valerij oppidum, arte & natura munum,
bifido monte ab Oriente ceu propugnaculo defendum, aribus binit, & ca-

33. SEPTA, Vrbis Mauritanie maxima, opulentissima, munitissima
que in ora maritima, freti Gaditani, ea propinquitate sita, vr inde amon-

34. SOLOTVIVM, Quasi solis turris, Helvetiæ oppidum, mira ænti,
quitate celebre, vbi Sanctus Vrsus de legionem i herbozum, vni cum L. fo-

35. SALTZBURGV, vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

36. ROTENBYRGVM, Francozin oppidum, ad Tuburum, amnem,
situm.

37. ROTOMAGVS, Normandiæ Metropolis.

38. SALTZBURGV, vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

39. SCAPIVSA, oppidum, ad eam trum Rhenu in, iuncta Herciniam
flumen, agio admodum luxurioso gaudet, ex quoque Nigra Sylus aboti-

40. SEDVIVM, Prinauium Valerij oppidum, arte & natura munum,
bifido monte ab Oriente ceu propugnaculo defendum, aribus binit, & ca-

41. SEPTA, Vrbis Mauritanie maxima, opulentissima, munitissima
que in ora maritima, freti Gaditani, ea propinquitate sita, vr inde amon-

42. SOLOTVIVM, Quasi solis turris, Helvetiæ oppidum, mira ænti,
quitate celebre, vbi Sanctus Vrsus de legionem i herbozum, vni cum L. fo-

43. SALTZBURGV, vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

44. ROTENBYRGVM, Francozin oppidum, ad Tuburum, amnem,
situm.

45. ROTOMAGVS, Normandiæ Metropolis.

46. SALTZBURGV, vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

47. SCAPIVSA, oppidum, ad eam trum Rhenu in, iuncta Herciniam
flumen, agio admodum luxurioso gaudet, ex quoque Nigra Sylus aboti-

48. SEDVIVM, Prinauium Valerij oppidum, arte & natura munum,
bifido monte ab Oriente ceu propugnaculo defendum, aribus binit, & ca-

49. SEPTA, Vrbis Mauritanie maxima, opulentissima, munitissima
que in ora maritima, freti Gaditani, ea propinquitate sita, vr inde amon-

50. SOLOTVIVM, Quasi solis turris, Helvetiæ oppidum, mira ænti,
quitate celebre, vbi Sanctus Vrsus de legionem i herbozum, vni cum L. fo-

51. SALTZBURGV, vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

52. ROTENBYRGVM, Francozin oppidum, ad Tuburum, amnem,
situm.

53. ROTOMAGVS, Normandiæ Metropolis.

macerantur. In præcipuis verò altissimorum montium, venationem habent
copiosam ibicam, capricornorum, murium alpinorum, nobilissima-

43. SEPTA, Vrbis Mauritanie maxima, opulentissima, munitissima
que in ora maritima, freti Gaditani, ea propinquitate sita, vr inde amon-

44. SOLOTVIVM, Quasi solis turris, Helvetiæ oppidum, mira ænti,
quitate celebre, vbi Sanctus Vrsus de legionem i herbozum, vni cum L. fo-

45. SALTZBURGV, vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

46. ROTENBYRGVM, Francozin oppidum, ad Tuburum, amnem,
situm.

47. ROTOMAGVS, Normandiæ Metropolis.

48. SALTZBURGV, vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

49. SCAPIVSA, oppidum, ad eam trum Rhenu in, iuncta Herciniam
flumen, agio admodum luxurioso gaudet, ex quoque Nigra Sylus aboti-

50. SEDVIVM, Prinauium Valerij oppidum, arte & natura munum,
bifido monte ab Oriente ceu propugnaculo defendum, aribus binit, & ca-

51. SEPTA, Vrbis Mauritanie maxima, opulentissima, munitissima
que in ora maritima, freti Gaditani, ea propinquitate sita, vr inde amon-

52. SOLOTVIVM, Quasi solis turris, Helvetiæ oppidum, mira ænti,
quitate celebre, vbi Sanctus Vrsus de legionem i herbozum, vni cum L. fo-

53. SALTZBURGV, vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

54. ROTENBYRGVM, Francozin oppidum, ad Tuburum, amnem,
situm.

55. ROTOMAGVS, Normandiæ Metropolis.

56. SALTZBURGV, vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

57. SCAPIVSA, oppidum, ad eam trum Rhenu in, iuncta Herciniam
flumen, agio admodum luxurioso gaudet, ex quoque Nigra Sylus aboti-

58. SEDVIVM, Prinauium Valerij oppidum, arte & natura munum,
bifido monte ab Oriente ceu propugnaculo defendum, aribus binit, & ca-

59. SEPTA, Vrbis Mauritanie maxima, opulentissima, munitissima
que in ora maritima, freti Gaditani, ea propinquitate sita, vr inde amon-

60. SOLOTVIVM, Quasi solis turris, Helvetiæ oppidum, mira ænti,
quitate celebre, vbi Sanctus Vrsus de legionem i herbozum, vni cum L. fo-

61. SALTZBURGV, vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

62. ROTENBYRGVM, Francozin oppidum, ad Tuburum, amnem,
situm.

63. ROTOMAGVS, Normandiæ Metropolis.

64. SALTZBURGV, vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

65. SCAPIVSA, oppidum, ad eam trum Rhenu in, iuncta Herciniam
flumen, agio admodum luxurioso gaudet, ex quoque Nigra Sylus aboti-

66. SEDVIVM, Prinauium Valerij oppidum, arte & natura munum,
bifido monte ab Oriente ceu propugnaculo defendum, aribus binit, & ca-

67. SEPTA, Vrbis Mauritanie maxima, opulentissima, munitissima
que in ora maritima, freti Gaditani, ea propinquitate sita, vr inde amon-

68. SOLOTVIVM, Quasi solis turris, Helvetiæ oppidum, mira ænti,
quitate celebre, vbi Sanctus Vrsus de legionem i herbozum, vni cum L. fo-

69. SALTZBURGV, vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

70. ROTENBYRGVM, Francozin oppidum, ad Tuburum, amnem,
situm.

71. ROTOMAGVS, Normandiæ Metropolis.

72. SALTZBURGV, vetus situm Nocii oppidum, nunc cultissima
Bavariæ Metropolis, luana dida, à iouano, dno, quod sal iunct. Alij à lu-

73. SCAPIVSA, oppidum, ad eam trum Rhenu in, iuncta Herciniam
flumen, agio admodum luxurioso gaudet, ex quoque Nigra Sylus aboti-

74. SEDVIVM, Prinauium Valerij oppidum, arte & natura munum,
bifido monte ab Oriente ceu propugnaculo defendum, aribus binit, & ca-

14. SPIRA, Civitas Episcopalis Germania, ampla, quam Rudigerus tri-

Incer Germam quondam celeberrima Spira, Quondam hae a multis, vobis habere videns.

Vnum, quasi inter mundi miracula, recensendum ad ducere placuit, ut

40. STRASBURGA, ad Carnioliam, haurit oppidum.

41. SYLVANIA Helvetia vici, eodem cum Suisa anno, ad Helveticum

T.

14. TINGIS, ampla Mauritania civitas, ridicula quorundam Historicorum

3. TOLETVM, in medio Lusitaniae provincia, quod ceteras Hispaniae

15. VENETIA, vici in iunio maris Hadriatici sinu, nostro uno omnium

rundem. Ad Meridiam verò, & Septentrionem, praeter vicinas multas, su-

16. TRIVIRIS ad Mosellam flumen, vici primariae Galliae Belgicae,

17. TYGVVM Germanici Zug, Regionis eiusdem nominis, primaria

18. T. GVAVM, vulgo Zurich, reuoluntissimum Helvetiae oppidum, de

19. T. AFFIN, iuniorissimum Aethiopiae oppidum.

V.

20. VALL-SOLETVM, vide Fines.

21. VENETIA, vici in iunio maris Hadriatici sinu, nostro uno omnium

I N D E X.

Utriusq; Genio quasi succedentes ad eam dignitatem, & maiestatem perueniant. Quare coniare omnibus illud debet, nulla vi, nulla facultate quippiam breui effici possit, in quo tempus suum exerceat, vnde non tam magis, & amplius impetis, quam liberam & perpetuam administrationis opus illud est. Quod si gladiatores & bellu, in arcam, huiusmodi in schemam, quod dicitur in circos non inducuntur, in Venecorum tamen usuali acquiruntur penitenciarum & regionum totandam operatus extruunt, & alij illis nocendi voluntas exhibent, & quomodo modum eius vrbis fuerit, utrem diuina praesidentis architectata est, vnde nec monis, nec propugnaculis, nec portis habet, ita, quod quid homines pulchri fecerunt, ab eadem preui sentia danti forecent. Accedit eo claritas, quam clares erga patriam habent, cum in ea orantia, & amplius illud, nulli pericula, nulli vrbis labori perpercutit. Vnde in eo loco, & rebus optis, & ordo mirabilis videtur, vt vno oculis, quocumq; ad infundens in istam classem opus est, facillime educatur. Vela, remos, funes, anchoras, torques, machinas, organa; omnia, vnicuique in eadum diuina impolita videtur. Memorabile est, quod legatus lib. a. cap. 1. de magnifico Venetorum templo prodidit, inquit, sedulitate Clari Duxis aedificatio, ea ex alijs vrbis partibus extruendis nouis adificijs iniquis parafolis, tum ex Constantinopolitana vrbe, vnam amplissimis premijs inuadit, qui omnium iudicio, omnibus alijs, ea tempelate, praeferebatur, vt antea D. Marti edem, omni nimum quocumq; extant celeberrima, ab ipsis fundamendis extruere. Quod cum Graecus homo praesentium seculo liceret, ea tamen condicione, vt abfoluto ab se opere, ad extruendam memoriam, patretem Dux ipse fenestras, in oculatissima templi parte, statuas marmoreas tibi ponendo dabitur Clarius Dux ipse, & patre id pro certo polliceri. Inchoat igitur ab se opere, quom iam praecipuum tempus partem abfoluisset, quid Dux & reliqui Patres adferunt, nimia quodam impetu leuitate, elabi libi ex ore passus est, se quidem multo et ceteris tempulum ipsum fuisse extruendum, nisi inter ipsum opus occurrisset plura, quae illum prudentiorem fecissent. Ad quem fabricatus Dux, Nec nos, inquit, contra, omnia quae de statu petimus, integra tibi dabimus. Quare illi inuadibili fronte marmoream murum collocant, min ad os obiecta, quasi illum, dicti sui perniciter. Illud interim, hoc in loco, praetere minime possum, tempus ipsum apparatus tantum, ad eandem hodie extare, vt nemo sit, qui quam omnia diligentius perultrant, non fatetur omnibus antiquissimis operibus & reuolucibus, cum ipsa Terepia aec esse antecederent. Quod est praeterea videri malis possit, non dubitem tamen praesentis, quibus quam gratissima tempus ipsius sit facta exploratio. Ed igitur tempus ipsum, non tam magnitudine & vastitate sua, vt plebs alia, quam orate insigne, & ingenuis sagittam. Quod si primam ingrediatur, ceteris figuram praefere videtur: cuius anguli in adificia conuergunt testudines. Quam fastidia, vt reliqua tempus factes, plumbis vrbis opera, ad centum viginti stadia, ex alto ad vrbem nauigantibus inter eminentissima vrbis adificia occurrant. Superbi simi ad id formos, mita inter se are coeuntes, tota motem saluam. Illud non possum non vehemente admirari, vnde tanta vis auri Venetis ipsi affertur, quod tanto operi impenderent. Nam quicquid operis est, media tempus parte purissimo fulget auro, quod nullino opere, ita variatum est, vt quocumq; oculos vertas, insigne in primis occurrat. Ecedunt tantum in ipso testudinum connexi Graeciani operis vetustissimae imagines, modesta quam venerabilis praesentis, hororem cum regione mixtum, spectantium animis inferentes. Quod si ad istas spectandas tempus partes animam conuertas, marmores vndiq; tabulae, ad paulamentum vsq; ipsum, variis marmoreis occurrunt. Quae tanto artificio sunt, si adinuicem composita, vt eadem inter se similes videri possint. Sedilia quoq; ipsa circum adem marmorea ita distincta, vt defatigato sibi iam cura perultranti, quereat & oculum patiat. Hic tibi paulum tantum licet intrare, vt marmoreo opere, marmoreis studiis ita distinctum, vt tantum extruendi tempus studium, in celum merito tollas. Columnae vero complures Parisi lapida, vel Tapici, aut Numidici tibi interim affurgant iure optimo admirabiles, cum duplici suggestu marmoreo, vnde sacerdotes saepe emittant. Sic enim casuum publico decreto fuerat, vt quicquid egregij operis Veneti ipsi manijantes, quocumque tetraam ambirent, non dubitarent id ipsum, Venetis deferret, ad extruendam tempus auri memoriam, vrbis nulli impense omnino parcerent. Quod si ex templo egrediret, vestibulum ipsum fobas, qui per immortalis Deum, illoper non te inuadit? Cuius auri formos trecentis & amplius sulciuntur columnis, non magis

minime sua maijs, quam colorum raritate conspicitur inter columnas, & epicyclo in aza ipsa operis est, cum ipso pavimento marmoreis tabulis pro testudo tenent. Quod si superiorem vrbis partem, & aza ipsa obliquitas, ecce tibi equi quatuor auri, dixerit iam, vnaeque occurrunt, qui veteris operis insignia plane referret, studium in igitur citatis ipsius locum praefereant. His operibus tempus superiorem inchoat, sensu scilicet planiusculis explicans: quom lingua, in tabernaculi formam facta, hinc palas habent ex candido lapide statua, nudi genij: hinc vero imple didissimi aspectus simulachra, hinc quoque, ista operibus inserta, mira quodam modo, ipsum primatum exorant intercedendum. Idem opus excellentissimum, eademq; speciosissimum materiam, tam dextrum, quam leuam, inuadit. 41. VIENNA. Pannonia: vnde Austria caput, atq; illusterrimum Principum & Archiducum Austria, Styria, Carinthia, Carnio, Croatia; inuadit, summa & incluta fides. Ferdinandus aont Rex, vt Viennensis Academiae studia reparator, atque historicorum passim gustantium farorem competeret, Collegij societate se huiusmodi creat, atq; dotauit, cuius redditus didade aza inuadit Caesar aduicit. Eius vrbis Topographia D. VVolfgangi Latzi apud Memherum inuenis, qui deinde omnium accuratissime eandem huius quatuor describit. Praesentium etiam, hinc eadem Viennae a iohanne Bock conscriptum extat. 42. VLMIA, Clarissima Suetis vrbis, ad Danubij ripas sita, inter eas vrbes, quas villas Imperij stantur, non infimum dignitatis locum obtinet. 43. VRSALLA Constaterna Heluetiorum foetatis, liberae conditionis vrbis. 44. VRSINA, vulgo Beroa, elegans Helastiae oppidum, ad Arolam inuenit a Bertholdo Zeringem Duce, ob commodam loci opportunitatem obfructum, atque ex venatione hoc nominis ferens. Cum enim is, se obfructus venando, recreacionis hinc loci dixit: Cuius tamen quam extruere in hoc opportuno loco deliberatissimae, nominari volumus vocabulo huius, quae nobis primam occurrerit, & capta fuerit. Ceperunt autem Vrsin, quem Germani Beroen vocant. Cumq; in eo loco, vt didimus, plurimas crederent quercus, vbi ciuitas erat constituenda, omnes fraxinosa illa fuerunt pro domorum structura, in sum pra. Vnde & operis vulgo dicebant, quam refectores vrbis: Hic lais diei hinc hauev gen, die Statt mudi hinc Bero: Cuius rythmi hinc est finis: Arborea hinc, vt fecimus libenter. Quoniam ciuitas ista vocabitur Bero. 45. VVIMARIA Thuringia oppidum, Graec loci amorem, & castrum Saxonie Duribus sedem, ac demicium praebens, nobilitat. 46. VVIBALIA inferior, vrbis munitum ambitu, & heni propinquitate, & Collegata Ecclesia parafam, cuius fundationem penetrata quidam scripta in annum Domini octidigentesimum, tricesimum octauum, his vrbis reuolunt Luthardus filius Buerhardi Comitis Clitensium creant, inuadit: duo collegata templa. Aterum in VVicci, sub ditione Clitensium in inferiore Germania, Alterum Nouci, Canonicoium & virginium: Quae ciuitas tunc temporis Clitensium Comitis praebat. 47. VVIMARIA Ducatus Meppolensis oppidum. 48. VVITTEBERGA, oppidum Saxonie. 49. VVORMATIA, vngionum Metropolis ad Rhenum sitam, quodam Bortetomagu appellatam, corrupte vero Vormatiam hodie dici condit, & littera in V. mutata, quasi dicas Vormagium. De ea ita Munificus scribit: Pomerania vrbis VVormaticae, sita ad Rhenum in loco amoenissimo, habet in orbem fundum nobilem, qui & generosum producit vinum, atque frumenti copiam, habet circum circa plus minus dactera oppida, & villas, quorum incolae quotidie forum frequentat VVormaticae, effulgentia inferentes: Et qui ante Solis occasum domum redire queant. Populi, qui olim per circuitum huius vrbis ad duo, vel tria millaria, verus pagum Alcheimiam habitauerunt, diu hinc fuerunt Vngionum, hinc VVormatia Metropolis coram, magni nominis, tam apud Romanos, quam apud Francorum praefatos Reges, atque apud successores eorum Germanorum. Ceteris, qui & multa ibi celebrauerunt comitia, conuicia, nuptias, & auralios habuerunt solenne conuentus, in quibus de magnis tractabatur rebus, id quod huius vrbis testatur Anales.

F I N I S.

COLONIAE PROSTANT
APVD AVCTORES, ET, ANVERPIAE
APVD PHILIPPVM GALLAEVM.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in two columns and appears to be an index or a list of entries.

COLONIAL PROSPECT
 AND VICTORY IN THE
 WEST INDIES

Register.

Donostien in Spanien 6⁽²⁾

A.

Adena Zingiblat in arabien 33
 Aachen miltzthal ——— 12
 Amsterdam ——— 20
 ankona am adriatischen meere 46
 ankä in africa 37
 antwerpen in brabant 17
 appenzell in der schwitz 32
 areike in africa 56
 arras in flandern 13
 augsburg ——— 39
 azamar in africa 57

Esicia in Spanien ——— 5
 Eger in Boheim ——— 29
 Erfurt in thuringen ——— 25
 S. ———
 samangusta in Cypern ——— 50
 florenz in toscana ——— 44
 freiburg ——— 32
 freisingen in Bayern ——— 40
 frankfurt am mayn ——— 38
 frankfurt am ober- ——— 27
 fult ——— 25

B.

Barcelona in Spanien ——— 5
 basel in der schwitz 32
 Bern ubundschafft ——— 32
 Bethlehem ——— 1
 Bremen in westphalen 23
 Brunsavia in Seeland 21
 Brieg in flandern 16
 Brusfel in brabant 11
 Braunschweig in ober sachsen 23
 Bourdeaux in frankreich 9
 Burgos in spanien 6

G. ———
 gent in flandern ——— 15
 Genna in italien ——— 44
 St georgii in Spanien ——— 54
 Glaris in Helvetien ——— 32
 Goa im morgenländischen indien ——— 57
 Gorcum in Holland ——— 21
 geltha in thuringen ——— 25
 granada in Spanien ——— 1
 groningen in friesland ——— 21

C.

Cadia in spanien ——— 2
 Canonor in indien 54
 Calcutt in indien 54
 Cair am Nil fluss 55
 Casale in lusitanien 1
 Caspel im hesperland 26
 Cesala in africa 53
 Cillen am Rhein 38
 Cölln ——— 36
 Constantinopel ——— 51
 Cusco in Spanien 58

H. ———
 Hamburg im niedern sachsen ——— 24
 Heidelberg am Neckar ——— 24
 Herzogenbusch ——— 18
 j. ———
 jena in thuringen ——— 25
 Jerusalem ——— 52
 jaspriuck in byzol ——— 40
 L. ———
 Lyon in Frankreich ——— 10
 Lüttig ——— 11
 Lintan ——— 31
 Lisabon in portugal ——— 1
 Leipzig ——— 28
 London in England ——— 2
 Löwen in brabant ——— 18

D.

Drepanum in Sicilien 48
 Dresd am ober Elb 28

L. ———
 Lübeck im niedern sachsen ——— 24
 Lucern in der schwitz ——— 32
 Lüneburg in sachsen ——— 23

M.		S.	
Magdeburg in Sachsen - 30.		Sala im Oberrheinland	56.
Malaga in Spanien - 2		Salzburg in Bayern	31.
Malta im mittel meerr. - 50.		Schaffhausen in der Schweiz	32.
Marburg im Hessen - 26		Sitten im Valaisland	37.
Mecheln in Brabant - 18		Siena in Italien	48.
Mailand in Italien - 42		Sesto in Oberrheinland	56.
Messina in Sicilien - 49		Solothurn in der Schweiz	32
Mexico in Spanien - 58		Sevilla in Spanien	2
Münch	37	Speier	34.
Montbasa in Africa - 53		Strasbourg in Bayern	40.
München in Bayern - 40		Schweiz	32.
Münster in Westphalen - 22		Silvania in der Schweiz	32.
Montpelier in Frankreich 8		Strasbourg im Elsas	33.
Mors in Heanegau - 13.			
N.		T.	
Neapel	47.	Tingis im Oberrheinland	56.
Nismes in Frankreich. 9.		Toledo in Spanien	3.
Nördling ober Nördling im		Trier an der Mosel	36.
Greubünden	40	Tours in Frankreich	8.
Nürnberg	31.	Trafen in Africa	56.
O.		V.	
Ofen in Ungarn - 41.		Valladolid	3
Ormus in Persien - 54.		Venedig	43.
Osabrück in Sachsen - 22.		Ulm im Schwabenland	31.
P.		Unterwalden in der Schweiz	32.
Palermo in Sicilien 48.		Ursell in der Schweiz	32.
Paris		Utrecht	19
Parma in Italien - 48.		W.	
Pavia oder Valladolid - 3.		Weimar in Thüringen	28.
Pictavia		Wien in Oesterreich	41
Prag in Böhmen - 29.		Wesel im Clevischen	22
Q.		Wismar im Mecklenburg	27
Quiloa in Africa - 43		Wittenberg in Sachsen	27
R.		Worms am Rhein	34.
Regensburg in Bayern - 40		Würzburg im Frankenland	37.
Rhodus im mittel meerr. 50.		Z.	
Rom. 45.		Zuch in der Schweiz	32.
Rostock im Mecklenburg. 27.		Zurich am Bodensee	32.
Rotenburg im Frankenthal. 36.			
Rouen in Frankreich 9.			

1741
1741/52

M. S.

Magdeburg in Sachsen - 30.	Sala im Odenwald - 56.
Malaga in Spanien - 2	Salzburg in Bayern - 31.
Malta im mittel meern - 50.	Schaffhausen in der Schweiz - 32.
Marburg im Hessen - 26	Sitten im Valaisland - 37.
Mecheln in Brabant - 18	Siena in Italien - 48.
Mailand in Italien - 42	Septa in Odenwald - 56.
Messina in Sicilien - 49	Solothurn in der Schweiz - 32
Mexico in Spanien - 58	Sevilla in Spanien - 2
Münch	Speier - 34.
ombaya in Africa - 53	Straubingen in Bayern - 40.
München in Bayern - 40	Schweiz - 32.
Münster in Westphalen - 22	Sylvania in der Schweiz - 32.
Montpelier in Frankreich. 8	Strasbourg in Elsas - 33.
Mons in Hennegau - 13.	

N. J.

Neapel - 47.	Singis im Odenwald - 56.
Nîmes in Frankreich. 9.	Toledo in Spanien - 3.
Nordling oder Nördling im Graubünden - 40	Trier an der Mosel - 36.
Nürnberg - 31.	Tours in Frankreich - 8.
	Trafalgar in Africa - 56.

V.

Paris - 54.	Valladolid - 3
Perth - 22.	Venedig - 43.
	Ulm im Schwabenland - 31.
	Udarmatten in der Schweiz - 32.
	Ursell in der Schweiz - 32.
	Utrecht - 19

W.

Wien - 3.	Weimar in Thüringen - 28.
	Wien in Oesterreich - 41
	Wesel im Clevischen - 22
	Wismar im Mecklenburg - 27
	Wittenberg in Sachsen - 27
	Worms am Rhein - 34.
	Würzburg im Frankenland - 37

Z.

Zürich - 40	Zuch in der Schweiz - 32.
Zürich - 50.	Zürich Nordost - 32.
Zürich - 45.	
Zürich - 27.	
Zürich - 36.	
Zürich - 9.	

L I S B O N A .

OLISIPPO, SIVE UT PERVE-
TVSTA. LAPIDVM INSCRIP-
TIONES HABENT, VLYSIPPO,
VVLGO LISBONA FLORENTIS-
SIMVM PORTVGALLIAE EMPORIV.

Gen. Præcipio.

CASCAL

HISPALIS. scilicet Taragtha. Cetero et
 periclitum in hispania. Betuarum proventus.
 imperium. quod Gadiam mare latus am-
 plissimo sui latus fuit.

SEVILLA

CADIZ

CADIZ. olim Gades. eiusdem no-
 minis Insule oppidum nobile. por-
 tu maris Hercules freto. temploque
 memoratum.

MALAGA.

MALAGA. nomen in Hispania. Betuarum. oppidum. Malaga. dicitur. in Hispania. a Phoenicibus. et Taragtha. est.
 fuitque portus. qui ante anno Christi adventum. d. CCC. XLIIII. in. C. et. non. quasi. nullum. receptus. in
 Malacitanorum. possessionem. et. hinc. in. hunc. usque. tempus. in. hunc. usque. tempus. in. hunc. usque. tempus. in.
 hunc. usque. tempus. in. hunc. usque. tempus. in. hunc. usque. tempus. in. hunc. usque. tempus. in. hunc. usque. tempus. in.

T O L E T V M .

TOLLETVM. In hac urbe, quae antea Tolosa dicebatur, aedificata est ecclesia cathedra, in qua sedet Archiepiscopus, cuius subiecta sunt quatuordecim episcopatus. Hic quoque est situs palatii regii, in quo habitavit Rex Francorum Ludovicus XIV. Hic quoque est situs palatii regii, in quo habitavit Rex Francorum Ludovicus XIV. Hic quoque est situs palatii regii, in quo habitavit Rex Francorum Ludovicus XIV.

Cum Privilegio

VALLISOLETVM

VALLISOLETVM. In hac valle, quae antea Vallisoletum dicebatur, aedificata est ecclesia cathedra, in qua sedet Archiepiscopus, cuius subiecta sunt quatuordecim episcopatus. Hic quoque est situs palatii regii, in quo habitavit Rex Francorum Ludovicus XIV. Hic quoque est situs palatii regii, in quo habitavit Rex Francorum Ludovicus XIV.

BIRGOS celebris et antiqua Hispania ci-
uitas que Auca, Branum, Masburgi, Li-
contiurgis, nomina habet. *Curia*

SANCT. SEBASTIANVM *epi-*
scopii Donostia ad mare Oceanum insigne
regni Guipuzcoa oppidum Guasconum

Com. Prætoris

ROTONDIS VIGO LODI. VIK
 MEXDIAE METROPOLIS

DE MANSANIS CIVITIS VIK
 BAVENSIS GALLIA VETUSTISSIMA

CIVI
 TATIS
 BURDE
 GALEN
 SIS IN
 AQUI
 TANA
 GENVI
 NA DE
 SCRIP.

Voyez Vra

Lyon Qui de la France
Sera de fort & rempart
Lyon qui de plusieurs
Rois de toutz parts
La Loire du Rhone
doucement decoullant
Qui embraze la Saone
Le rendent opulent.

Les villes de France
Lyon, qui de la France
Sera de fort & rempart
Lyon qui de plusieurs
Rois de toutz parts
La Loire du Rhone
doucement decoullant
Qui embraze la Saone
Le rendent opulent.

MONS.

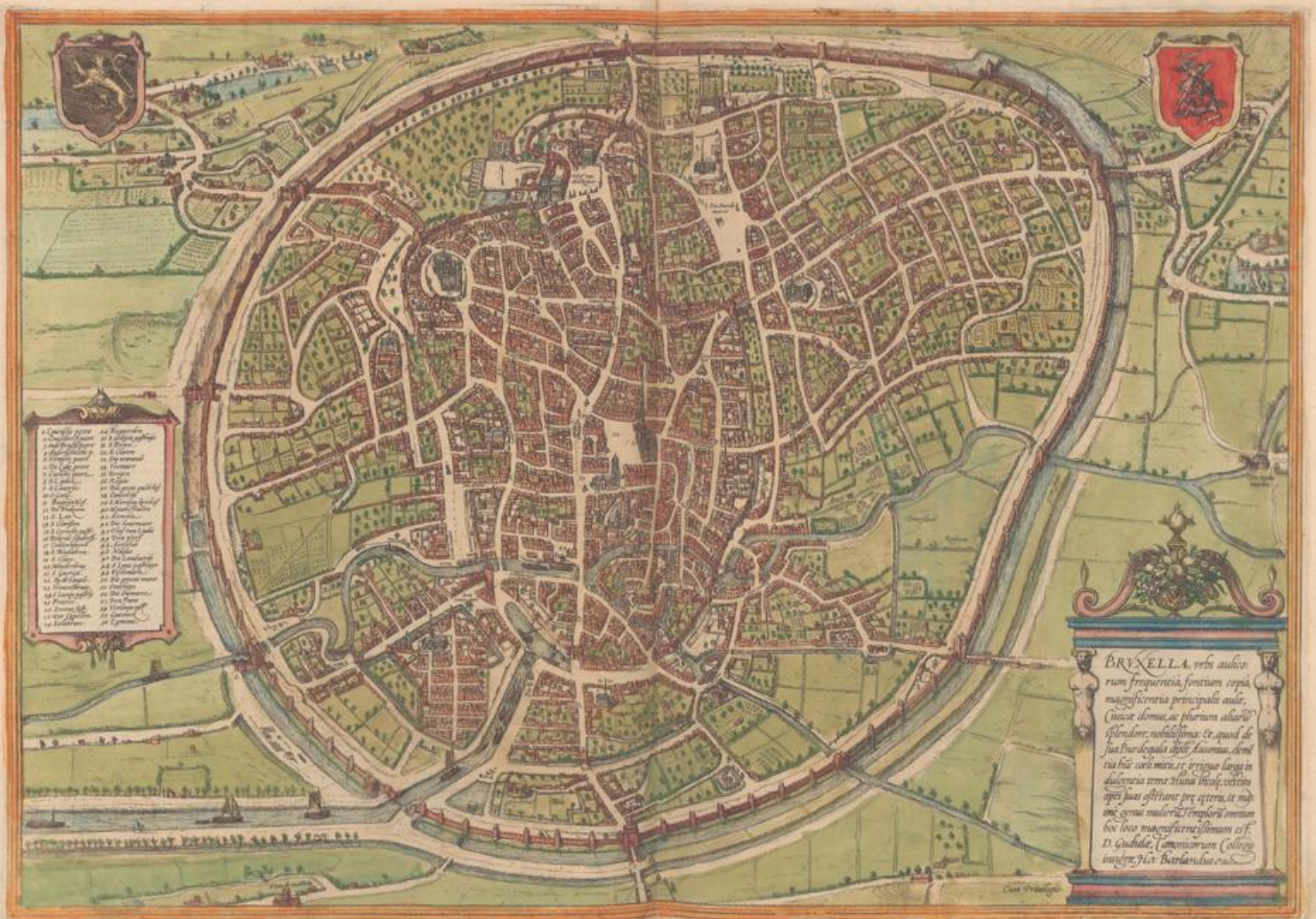
MONTES. HANNO-
NIAE. METROPOLIS.

Com. Prætorij

ARRAS.

ATREBATVM, EPISCOPA-
LIS ET METROPOLITI-
CA ARTESIA. CIVITAS.

GANDAVVM Amplissima Flandriae urbs,
 a Julio Cesare condita, et a suo nomine (suo, ut
 Chronica Brabantini loquuntur, dicta, fluminibus no-
 bilis, amoeni, aqua, spaciola, riuus, conclusa, magis
 sufficiens, innumere culicibus, domo sacrandi virgo, in-
 genia, antiqui mores, tum stupida muro amplificata
 loci species. Suis etiam habet, et Sotariu[m] meditationi
 ac studij apes regit. Habet et ludos literarios ali-
 quot mense celebrata, magnifica stipula, cetera, p[er] quam
 benemerita, et uti fructus magis aberti, q[ui] parat. Est q[ui]
 daum et p[er]u[m] sanctos corporis et nobilitate monaste-
 rii duobus gormati, Petri Apostolorum principis, et
 Bauonis: Verumq[ue] abbatem habet, q[ui] annuos p[ro]uic-
 tus amplissima, Carolo V. Auo, tunc principem
 dedit. H[ab]it[us] Barl.

1. Belgica	2. Brabantia	3. Flandria	4. Hollandia	5. Westphalia
6. Frisia	7. Saxonia	8. Silesia	9. Polonia	10. Prussia
11. Borussia	12. Danubia	13. Hungaria	14. Croatia	15. Slavonia
16. Serbia	17. Bulgaria	18. Romania	19. Graecia	20. Italia
21. Sicilia	22. Calabria	23. Apulia	24. Campania	25. Sicilia
26. Sicilia	27. Calabria	28. Apulia	29. Campania	30. Sicilia
31. Sicilia	32. Calabria	33. Apulia	34. Campania	35. Sicilia
36. Sicilia	37. Calabria	38. Apulia	39. Campania	40. Sicilia
41. Sicilia	42. Calabria	43. Apulia	44. Campania	45. Sicilia
46. Sicilia	47. Calabria	48. Apulia	49. Campania	50. Sicilia
51. Sicilia	52. Calabria	53. Apulia	54. Campania	55. Sicilia
56. Sicilia	57. Calabria	58. Apulia	59. Campania	60. Sicilia
61. Sicilia	62. Calabria	63. Apulia	64. Campania	65. Sicilia
66. Sicilia	67. Calabria	68. Apulia	69. Campania	70. Sicilia
71. Sicilia	72. Calabria	73. Apulia	74. Campania	75. Sicilia
76. Sicilia	77. Calabria	78. Apulia	79. Campania	80. Sicilia
81. Sicilia	82. Calabria	83. Apulia	84. Campania	85. Sicilia
86. Sicilia	87. Calabria	88. Apulia	89. Campania	90. Sicilia
91. Sicilia	92. Calabria	93. Apulia	94. Campania	95. Sicilia
96. Sicilia	97. Calabria	98. Apulia	99. Campania	100. Sicilia

TRAECTVM

TRAECTVM GLORIA ET VICE EST EPISCOPALIS CIVITAS. AN-
TONIUS MENTIONATA DICTA, QUID HIC ESSET TRAECTVM VETERIS
NOMINE VITRE IACOBO MEYER IN ANNALI FLANDRITVM QVTEM
TRAECTVM INFRAS AD EUS SUPPER LANTIAM CIVITATIS QVE EST
TRAECTVM MOSE SERIES ALIQUANDO EPISCOPVM TENEBANT
QVE IAM EST LEODII. QVI PLVRA DE HAC VRBE DESIDERATIS
LEGAT ANTONIUS SEU OTTONIUM FORSTN ILIBI CAPITE VOLATER
QVIVM LIVIVS ET LAMBERTI NORRENSI HISTORIAM

HANC VRBEM ALII ATTRIBVNT HOLLANDIA ALII FRISIA
SIVE IN HOLLANDICO SELO SIVE IN FRISIA SITA HANC DVBIOS
BILISSIMA EST ET PRIVATIM RDIVM PVLCHRITVDINE ET CLERO
SHABET ENIM CELEBRISSIMA CANONICORVM COLLEGIUM IN QVIVS PRINCIPALIS
PVM TENET LOCVM QVOD EST D. MARTINI HARET ET ANTISTITENS
QVI IN SACRIS LATISSIME IMPERAT HIC TAM DIVES AC POTENS
VT SI QVANDO SET NECESSE QVADRAGINTA HOIVM MILLIAD
BELLVM POSSIT ARMARE. HADRIANVS BARLANDVS

AMSTELREDAMVM. nobis Inferiorum Germaniae oppidum, ad
 recipiendum, ex omni mundi partibus, mercatores, recedere naturam, gens
 hominum inuicem mercimonijs adhaerens, quae quidem, cum flumina populi con-
 tate, ac salubri diligentia, vltius intra, cum portus amplexibus perma-
 nentibus, abo incrementis prosperioribus, ex vltimo mercatorum gremio, occupari possit, quod huius
 non deperit. Hinc fit, ut opum largitas, cupiditas, et remotissima etiam,
 terra, negotiatorum, in hanc ciuitate, inuente, qua curia hinc hinc, inuicem
 rem frumentaria, in huiusmodi, aeternis, longi distantia, curia, conuersi, hinc
 transirentes, ingentes, ex eiusmodi, commercio, opes, conueniant.

1. D. J. J. J.	10. D. J. J. J.
2. D. J. J. J.	11. D. J. J. J.
3. D. J. J. J.	12. D. J. J. J.
4. D. J. J. J.	13. D. J. J. J.
5. D. J. J. J.	14. D. J. J. J.
6. D. J. J. J.	15. D. J. J. J.
7. D. J. J. J.	16. D. J. J. J.
8. D. J. J. J.	17. D. J. J. J.
9. D. J. J. J.	18. D. J. J. J.
19. D. J. J. J.	20. D. J. J. J.
21. D. J. J. J.	22. D. J. J. J.
23. D. J. J. J.	24. D. J. J. J.
25. D. J. J. J.	26. D. J. J. J.
27. D. J. J. J.	28. D. J. J. J.
29. D. J. J. J.	30. D. J. J. J.
31. D. J. J. J.	32. D. J. J. J.
33. D. J. J. J.	34. D. J. J. J.
35. D. J. J. J.	36. D. J. J. J.
37. D. J. J. J.	38. D. J. J. J.
39. D. J. J. J.	40. D. J. J. J.
41. D. J. J. J.	42. D. J. J. J.
43. D. J. J. J.	44. D. J. J. J.
45. D. J. J. J.	46. D. J. J. J.
47. D. J. J. J.	48. D. J. J. J.
49. D. J. J. J.	50. D. J. J. J.

B R O V E R S A V I A .

BROVER SAVIA.,
eius Insule in Zelandia
oppidum, que à Scalde
flumine, Scaldia co:
nominatur.

G O R I C V M

GORICVM, NO-
BILE HOLLANDI-
Æ OPPIDVM.

L W E C

LVBECA VRBS IMPERIAL LIBERA. CIVITATVM WAN- DALICARVM, ET INCLY THANSEATICÆ SOCIETATIS CAPVT

HAMBURG VORNTLICHE HAN- DLS

Hamburga. Florentissimum inferioris Saxonie a emporium, Anglorum frequētatione hoc tē- pore celeberrimum. Dñi. M. D. LXXII.

WEIMARIA

WEIMARIA NOBILE THYRINGIAE OPP. ILLVST. SAXONIAE DVCEVM SAEDES.

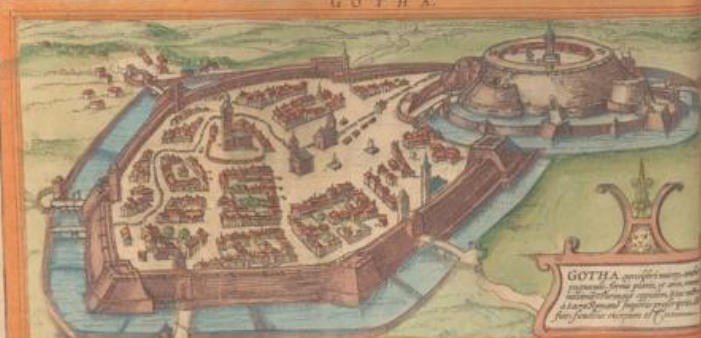
IENA

ERDFORDIA

GOTHA

GOTHA

FVLDENSIS CIVITATIS

M A R T P V R G .

MARTPVRGVM VRBS
HASSIÆ METROPO-
LIS VNIVERSITATE CLARA

C A S E L .

CASSVA communiter Castellum florentissimam
langere Hassia appellatur, apud. vic. De-
propugnaculis fortiter instructum. Præcipuo
Sarcocornium dicitur: quædam

WITTENBURGA

Saguntis oppidum, vniuersitatis literarum studio celebre.

CIVITAS FRANCFORDIENSIS

In viciis hinc hinc sita ad vrbem fl. riponensem fluvium Geraniae. & Emporio mercatorum celeberrima.

Com. Principis

WISMARIA, nomen hoc populi frequenter de, adfere in

Ducatu Mecklenburgico oppidum celeberrimum.

ROSTOCHIVM, Metropolis Ducatus vrbis

nomen adfere de Academia profana.

D R E S D E N.

DRESA FLORENTIS
SIMVM MISNIAE OPP.
ILLVST: SAXONIAE
DVCVM SEDES

Alte Drefzden.

Die Elbe

Com Privilegio

L E I P S I A B Z I G K

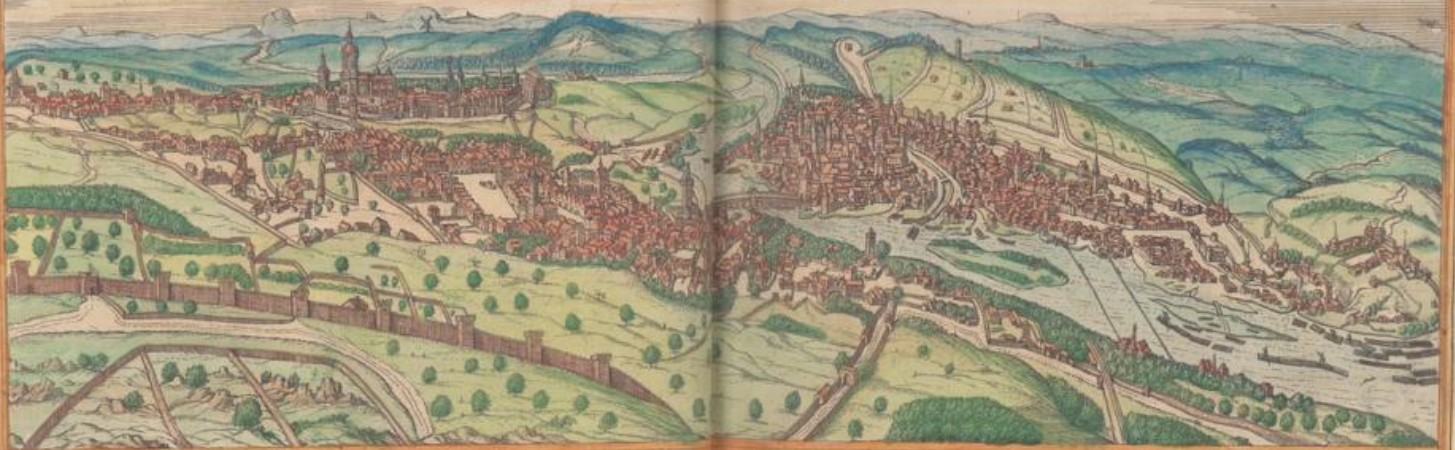
LIPSIÆ LITTERA-
RVM STUDIIS ET
MERCATVRA CELE-
BRE MISNIAE OPPIDVM.

P R A

PRAGA. BOHEMIAE
METROPOLIS AC
RATISSIME EXPRESSA.

G A.

E G R A.

EGRÆ urbs à fluvio, cui
 abhæret, dicitur, olim imperio Re-
 mano, hodie vero Bohemica
 regno subiecta Prolemiro 16
 noscitur vocatur. Agam.

Jan. Prins.

Nuremberg florentissimum Germaniae Em-
porium. Regibus optima politia illud fuit Et in
Bavariae S. Imperij regno ab eis dignitate locum
habet

NUREMBERG.

V. L. M.

V. L. M. Imperialis in Suevia
vrbo fortissimo aquae et mu-
ri ambitu magnifico templo
et Danubij precipitate alicui

SALTZBURG.

VRBIS SALISBURG
SIS GENVINA DE
SCRIPTIO

LIN

DAW.

LINDOLA, quibus fons pulcherrimus, undique aquae
ferreae locis circumstantur.

DECEM ET TRIA LOCA CONFEDERATORVM HELVETIAE.

ARGENTORATVM.

Strasburg.

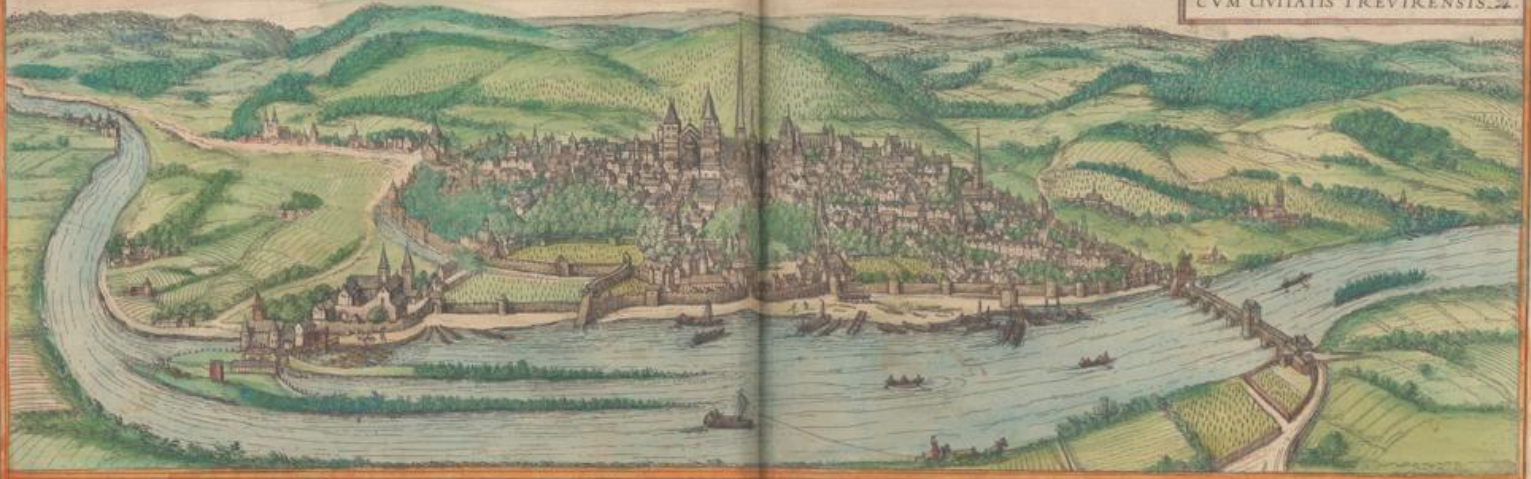

ARGENTORATVM. cuius
 op antiquitatem Ptolemeus, D. hie
 ronymus, Orosius, Eusepius, Mar
 cellinus, et alij meminerunt. Adhuc
 Metropolis, quia praefluentem
 Rhenum, ubi, Argentina, aut
 si quis ex re, nomen commutare
 voluit. Laurentina, scilicet vulgo
 Straburgum dicta, veris virtutis
 manu fratrum prudentia, ac inter
 strum, honestis studiis, ac nobis scio
 la magna.

T R E V E R I S

TYPVS AC SITVS ANTIQVISSIMÆ
ET PRÆCIPVÆ MEDIOMATRI
CVM CIVITATIS TREVIRENSIS.

C O B O L E N T Z.

Situs civitatis CONFLVENTINÆ
Germaniæ Koblenz ubi Mosella
fluvius Rheno miscetur. Annu.

ROTENBURGVM ad Tubarum, clypeus Franoniæ
oppidum. Hieroglyphicis verbis, sicu respondere dicitur, a tur-
rim et rotarum, rotarum, nomen habere, olim propriis dicitur
paruit, tunc imperio, post Frederici prima seculi, accessit.

R O T E N B U R G.

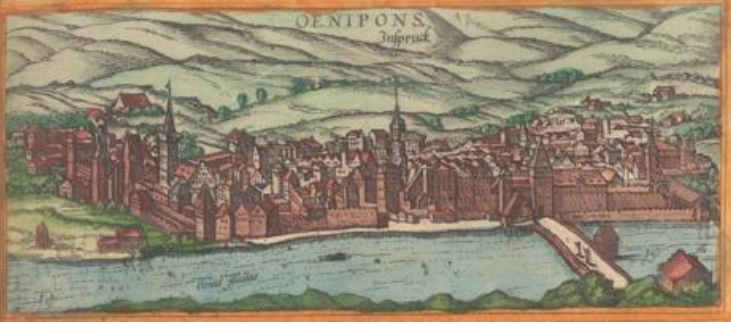

MONACVM, NOMINATIS-
SIMA BAVARIAE CIVITAS.

OENIPONS,
Ingravia

FRISINGENSIS Episcopalis ciuitas in saua.

NORDLINGA Ciuitas imperialis sua in
Rhaetia inferiori transdanubiana, vulgo,
Riess dicitur.

RATISPONA antiquissima ciuitas
vbi Danubij ripa castrum.

STRAVBINGA oppidum Bauariae.

VIENNA AVSTRIACAE METROPOLIS VRBS TOTO
ORBE NOTISSIMA ET ATISSIMA QVAVNIQVAM
HODIE IN ORIENTE CONTRA SEVISSIMVM
TVRCAM INVICEM PROTVGNACVLM.

BVDA, vna vna prima de regna
Vngariorum, et al. Danubium
sua Quarta vna curiam, celos aliq
peruasion et latus nominat Fran. Ivi.

VENETI A.

- MONI EREDITI PRINCIPALI**
- 1. S. Maria della Salute
 - 2. S. Marco
 - 3. S. Pietro della Chiesa
 - 4. S. Rocco
 - 5. S. Spirito
 - 6. S. Tomaso
 - 7. S. Vio
 - 8. S. Zaccaria
 - 9. S. Zaccaria
 - 10. S. Zaccaria
 - 11. S. Zaccaria
 - 12. S. Zaccaria
 - 13. S. Zaccaria
 - 14. S. Zaccaria
 - 15. S. Zaccaria
 - 16. S. Zaccaria
 - 17. S. Zaccaria
 - 18. S. Zaccaria
 - 19. S. Zaccaria
 - 20. S. Zaccaria
 - 21. S. Zaccaria
 - 22. S. Zaccaria
 - 23. S. Zaccaria
 - 24. S. Zaccaria
 - 25. S. Zaccaria
 - 26. S. Zaccaria
 - 27. S. Zaccaria
 - 28. S. Zaccaria
 - 29. S. Zaccaria
 - 30. S. Zaccaria
 - 31. S. Zaccaria
 - 32. S. Zaccaria
 - 33. S. Zaccaria
 - 34. S. Zaccaria
 - 35. S. Zaccaria
 - 36. S. Zaccaria
 - 37. S. Zaccaria
 - 38. S. Zaccaria
 - 39. S. Zaccaria
 - 40. S. Zaccaria
 - 41. S. Zaccaria
 - 42. S. Zaccaria
 - 43. S. Zaccaria
 - 44. S. Zaccaria
 - 45. S. Zaccaria
 - 46. S. Zaccaria
 - 47. S. Zaccaria
 - 48. S. Zaccaria
 - 49. S. Zaccaria
 - 50. S. Zaccaria

- ALTRI MONI EREDITI**
- 51. S. Zaccaria
 - 52. S. Zaccaria
 - 53. S. Zaccaria
 - 54. S. Zaccaria
 - 55. S. Zaccaria
 - 56. S. Zaccaria
 - 57. S. Zaccaria
 - 58. S. Zaccaria
 - 59. S. Zaccaria
 - 60. S. Zaccaria
 - 61. S. Zaccaria
 - 62. S. Zaccaria
 - 63. S. Zaccaria
 - 64. S. Zaccaria
 - 65. S. Zaccaria
 - 66. S. Zaccaria
 - 67. S. Zaccaria
 - 68. S. Zaccaria
 - 69. S. Zaccaria
 - 70. S. Zaccaria
 - 71. S. Zaccaria
 - 72. S. Zaccaria
 - 73. S. Zaccaria
 - 74. S. Zaccaria
 - 75. S. Zaccaria
 - 76. S. Zaccaria
 - 77. S. Zaccaria
 - 78. S. Zaccaria
 - 79. S. Zaccaria
 - 80. S. Zaccaria
 - 81. S. Zaccaria
 - 82. S. Zaccaria
 - 83. S. Zaccaria
 - 84. S. Zaccaria
 - 85. S. Zaccaria
 - 86. S. Zaccaria
 - 87. S. Zaccaria
 - 88. S. Zaccaria
 - 89. S. Zaccaria
 - 90. S. Zaccaria
 - 91. S. Zaccaria
 - 92. S. Zaccaria
 - 93. S. Zaccaria
 - 94. S. Zaccaria
 - 95. S. Zaccaria
 - 96. S. Zaccaria
 - 97. S. Zaccaria
 - 98. S. Zaccaria
 - 99. S. Zaccaria
 - 100. S. Zaccaria

R O M A.

PORTAE

A. Porta Capena
B. Porta Trionfalis
C. Porta Salaria
D. Porta Collina
E. Porta Capena
F. Porta Salaria
G. Porta Capena
H. Porta Salaria
I. Porta Capena
K. Porta Salaria
L. Porta Capena
M. Porta Salaria
N. Porta Capena
O. Porta Salaria
P. Porta Capena
Q. Porta Salaria
R. Porta Capena
S. Porta Salaria
T. Porta Capena
U. Porta Salaria
V. Porta Capena
W. Porta Salaria
X. Porta Capena
Y. Porta Salaria
Z. Porta Capena

CURIA

A. Curia Julia
B. Curia Julia
C. Curia Julia
D. Curia Julia
E. Curia Julia
F. Curia Julia
G. Curia Julia
H. Curia Julia
I. Curia Julia
K. Curia Julia
L. Curia Julia
M. Curia Julia
N. Curia Julia
O. Curia Julia
P. Curia Julia
Q. Curia Julia
R. Curia Julia
S. Curia Julia
T. Curia Julia
U. Curia Julia
V. Curia Julia
W. Curia Julia
X. Curia Julia
Y. Curia Julia
Z. Curia Julia

Hæc est nobilis, & floris illa NEAPOLIS (Campa-
 nue civitas, antea Parthenope appellata ab eua Ste-
 nium Parthenope, quæ cum omnes, cui eff in sabulo, pro ab-
 lore, quod Vlysses cuius, sacra canis decipere hanc potuerit
 in mare se precipitarent, hoc in loco sepulta est. Nunc illustra
 summatu, & abstrahendo, hominum scias, mara iura clemencia,
 sacra, amicitia, temporum, priuarum actum, & ar-
 cium magnificentia, eximio Regum, Regnarum, summo
 rumque domuum sepulchris, omniumque dis capitularum
 gymnasio, claustris

1. S. Maria	17. S. Maria	33. S. Maria	49. S. Maria	65. S. Maria	81. S. Maria	97. S. Maria
2. S. Maria	18. S. Maria	34. S. Maria	50. S. Maria	66. S. Maria	82. S. Maria	98. S. Maria
3. S. Maria	19. S. Maria	35. S. Maria	51. S. Maria	67. S. Maria	83. S. Maria	99. S. Maria
4. S. Maria	20. S. Maria	36. S. Maria	52. S. Maria	68. S. Maria	84. S. Maria	100. S. Maria
5. S. Maria	21. S. Maria	37. S. Maria	53. S. Maria	69. S. Maria	85. S. Maria	
6. S. Maria	22. S. Maria	38. S. Maria	54. S. Maria	70. S. Maria	86. S. Maria	
7. S. Maria	23. S. Maria	39. S. Maria	55. S. Maria	71. S. Maria	87. S. Maria	
8. S. Maria	24. S. Maria	40. S. Maria	56. S. Maria	72. S. Maria	88. S. Maria	
9. S. Maria	25. S. Maria	41. S. Maria	57. S. Maria	73. S. Maria	89. S. Maria	
10. S. Maria	26. S. Maria	42. S. Maria	58. S. Maria	74. S. Maria	90. S. Maria	
11. S. Maria	27. S. Maria	43. S. Maria	59. S. Maria	75. S. Maria	91. S. Maria	
12. S. Maria	28. S. Maria	44. S. Maria	60. S. Maria	76. S. Maria	92. S. Maria	
13. S. Maria	29. S. Maria	45. S. Maria	61. S. Maria	77. S. Maria	93. S. Maria	
14. S. Maria	30. S. Maria	46. S. Maria	62. S. Maria	78. S. Maria	94. S. Maria	
15. S. Maria	31. S. Maria	47. S. Maria	63. S. Maria	79. S. Maria	95. S. Maria	
16. S. Maria	32. S. Maria	48. S. Maria	64. S. Maria	80. S. Maria	96. S. Maria	

MESSANA urbs est sicilię
 maxima, situ, opulentia, & ni-
 ra nauium statione in qua
 mirabilis naturę vis apparet.
 celeberrima ab Italia, sua
 Charibthi ductore, ab occiduo
 citis forma, publicis priuaticisq; cultu
 egerunt cultis, fonte perenni, an-
 tiquissimis statuar, fons, & e-
 riarum vestium repositus,
 nobilissima

1. Alghero	19. Castello di S. Giovanni	37. Monte di S. Vito	55. Monte di S. Vito	73. Monte di S. Vito	91. Monte di S. Vito	109. Monte di S. Vito	127. Monte di S. Vito	145. Monte di S. Vito	163. Monte di S. Vito	181. Monte di S. Vito	199. Monte di S. Vito	217. Monte di S. Vito	235. Monte di S. Vito	253. Monte di S. Vito	271. Monte di S. Vito	289. Monte di S. Vito	307. Monte di S. Vito	325. Monte di S. Vito	343. Monte di S. Vito	361. Monte di S. Vito	379. Monte di S. Vito	397. Monte di S. Vito	415. Monte di S. Vito	433. Monte di S. Vito	451. Monte di S. Vito	469. Monte di S. Vito	487. Monte di S. Vito	505. Monte di S. Vito	523. Monte di S. Vito	541. Monte di S. Vito	559. Monte di S. Vito	577. Monte di S. Vito	595. Monte di S. Vito	613. Monte di S. Vito	631. Monte di S. Vito	649. Monte di S. Vito	667. Monte di S. Vito	685. Monte di S. Vito	703. Monte di S. Vito	721. Monte di S. Vito	739. Monte di S. Vito	757. Monte di S. Vito	775. Monte di S. Vito	793. Monte di S. Vito	811. Monte di S. Vito	829. Monte di S. Vito	847. Monte di S. Vito	865. Monte di S. Vito	883. Monte di S. Vito	901. Monte di S. Vito	919. Monte di S. Vito	937. Monte di S. Vito	955. Monte di S. Vito	973. Monte di S. Vito	991. Monte di S. Vito	1009. Monte di S. Vito	1027. Monte di S. Vito	1045. Monte di S. Vito	1063. Monte di S. Vito	1081. Monte di S. Vito	1099. Monte di S. Vito	1117. Monte di S. Vito	1135. Monte di S. Vito	1153. Monte di S. Vito	1171. Monte di S. Vito	1189. Monte di S. Vito	1207. Monte di S. Vito	1225. Monte di S. Vito	1243. Monte di S. Vito	1261. Monte di S. Vito	1279. Monte di S. Vito	1297. Monte di S. Vito	1315. Monte di S. Vito	1333. Monte di S. Vito	1351. Monte di S. Vito	1369. Monte di S. Vito	1387. Monte di S. Vito	1405. Monte di S. Vito	1423. Monte di S. Vito	1441. Monte di S. Vito	1459. Monte di S. Vito	1477. Monte di S. Vito	1495. Monte di S. Vito	1513. Monte di S. Vito	1531. Monte di S. Vito	1549. Monte di S. Vito	1567. Monte di S. Vito	1585. Monte di S. Vito	1603. Monte di S. Vito	1621. Monte di S. Vito	1639. Monte di S. Vito	1657. Monte di S. Vito	1675. Monte di S. Vito	1693. Monte di S. Vito	1711. Monte di S. Vito	1729. Monte di S. Vito	1747. Monte di S. Vito	1765. Monte di S. Vito	1783. Monte di S. Vito	1801. Monte di S. Vito	1819. Monte di S. Vito	1837. Monte di S. Vito	1855. Monte di S. Vito	1873. Monte di S. Vito	1891. Monte di S. Vito	1909. Monte di S. Vito	1927. Monte di S. Vito	1945. Monte di S. Vito	1963. Monte di S. Vito	1981. Monte di S. Vito	1999. Monte di S. Vito

BYZANTIVM NUNC CONSTANTINOPOLIS

CASTEL sans lieu de
nomme de par l'Europe

Palais de Constantin

ADEN, Arabiae foelicis emporium celeberrima nominis, quo
ex India, Arabia, et Perside negotiatores conveniunt, vrbis
est magnifica, sicut et structura bene munita, adificiorum nitu-
re aequae frequentia celebris, muro et praecollis septa montibus,
in quarum summitatibus ardentis facies navigantibus portum
effundunt. Peninsulae formam quondam obtinuit, nunc autem
hominum industria, vniuersae aquae ambatur. *Quodammodo*

Com. Prinsipis

MOMBASA

MOZAMBIQUE

CEPALA

CALECHVT ELLEBERRIC
MVM INDIA EMPORIVM.

Cum Portugalijs

ORMVS.

CANONOR.

Si de illis insulis ad nos venissent quod Canonicus Regis tunc in Indis
et de illis insulis ad nos venissent quod Canonicus Regis tunc in Indis
et de illis insulis ad nos venissent quod Canonicus Regis tunc in Indis
et de illis insulis ad nos venissent quod Canonicus Regis tunc in Indis

Can Pradigo

